

מסכת מגילה

פרק א

הלכה א

מתני' מגילה נקראת באחד עשר, בשנים עשר, בשלשה עשר, בארבעה עשר, בחמשה עשר, לא פחות ולא יותר. כרכים המוקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין בחמשה עשר, כפרים ועיירות גדולות קורין בארבעה עשר, אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה.

גמ' מגילה נקראת באחד עשר וכו': ר' אילא שמעון בר בא בשם ר' יוחנן, כתיב לְקַיֵּם אֶת יְמֵי הַפָּרִים הָאֵלֶּה בְּזִמְנֵיהֶם, מה תלמוד לומר 'בְּזִמְנֵיהֶם', ר' יונה ור' יוסה, ר' יונה אמר ליתן להן זמנים אחרים, ר' יוסה אומר זמנים שקבעו להם חכמים - ואלו הן י"א וי"ב וי"ג וי"ד וט"ו, או אינו אלא י"ו וי"ז? ר' אבהו בשם ר' לעזר

את המגילה גם שלא בימי הפורים עצמם, היות ובכתיב לְקַיֵּם אֶת יְמֵי הַפָּרִים הָאֵלֶּה בְּזִמְנֵיהֶם, והרי מה תלמוד לומר 'בְּזִמְנֵיהֶם' מדוע זה כתוב? אלא ר' יונה ור' יוסה ביארו; ור' יונה אמר שהפסוק בא ליתן להן לחכמים רשות להוסיף עוד זמנים אחרים, ור' יוסה אומר שהפסוק בא להוסיף עוד זמנים חוץ מימי הפורים עצמם, שקבעו להם חכמים אנשי כנסת הגדולה (והם עצמם הוסיפו עוד ימים לקריאת המגילה), ואלו הן י"א וי"ב וי"ג וי"ד וט"ו, שואלת הגמ' או אינו אלא אולי הפסוק בא להוסיף שיכולים לקרוא את המגילה גם ב"ו או ב"ז אדר? מתרצת הגמ' ר' אבהו בשם ר' לעזר אמר, שזה לא יתכן, היות וכתוב קִיְּמוּ וְקָבְלוּ

מתני' מגילה נקראת באחד עשר באדר, או בשנים עשר, או בשלשה עשר, או בארבעה עשר, או בחמשה עשר, לא פחות ולא יותר, ולא יכולים לקרותו לפני י"א אדר, ולא אחרי ט"ו אדר. ומבארת המשנה; כרכים המוקפין חומה מימות יהושע בן נון - קורין בחמשה עשר, וכפרים ועיירות גדולות - קורין בארבעה עשר, אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה, לימי שני או חמישי שלפני י"ד אדר, לקמן יבאר מדוע, ואת פרטי הדין.

גמ' מגילה נקראת באחד עשר וכו': ר' אילא ור' שמעון בר בא בשם ר' יוחנן אומרים מהיכן יודעים שיכולים לקרוא

מסכת פרק א [ה"א - דף א] מגילה

וְלֹא יַעֲבֹר לֹא יַעֲבְרוּ, ר' יצחק בר נחמן בשם שמואל לא יעבור - וְלֹא יַעֲבֹר, או אינו אלא תשיעי ועשירי? שמואל בר נחמן בשם ר' יונתן ימים אין כתיב כאן - אלא כימים, תן ימים כנגד ימים, אחד עשר ושנים עשר - כנגד ארבעה עשר וחמשה עשר, או שנים עשר ושלושה עשר - כנגד ארבעה עשר וחמשה עשר? א"ר חלבו יום שלשה עשר יום מלחמה היה, הוא מוכיח על עצמו שאין בו ניחה, מעתה אל יקראו בו? לפניו ולאחריו קורין ובו אינן קורין?! או אינו אלא תשיעי ועשירי? 'פְּיָמִים' ימים שהן סמוכין לימים, ואם ימים שהן סמוכין לימים - אינן אלא ששה עשר ושבעה עשר? לית יכול, דא"ר אבהו בשם רבי אלעזר וְלֹא יַעֲבֹר לֹא יַעֲבְרוּ, ר' יצחק בר נחמן בשם שמואל לא יעבור וְלֹא יַעֲבֹר.

אֲשֶׁר נָחוּ בָהֶם הַיְּהוּדִים מֵאוֹיְבֵיהֶם, וְהָרִי בְיוֹם שְׁלֹשָׁה עָשָׂר זֶה יוֹם מִלְחָמָה הִיּהוּ, וְהוּא מוֹכִיחַ עַל עֲצֻמוֹ שֶׁאֵין בּוֹ נִיחָה, שׁוֹאֵל הַגַּמ' א"כ מֵעַתָּה מַעֲכִשׁוּ נֹאמֵר שֶׁאֵל יִקְרָאוּ בּוֹ בִּי"ג אֲדָר? מִתְרַצֵּת הַגַּמ' שֶׁלֹּא יִתְכַּן לֹמֵר כֵּךְ, שֶׁהָרִי לִפְנֵינוּ (י"א וי"ב) וְלֹאֲחֲרָיו (י"ד וט"ו) קוֹרִין אֶת הַמְּגִלָּה, וְבוֹ בִּי"ג אֵינָן קוֹרִין! שׁוֹאֵל הַגַּמ' או אֵינוֹ אֵלָּא אוֹלֵי הַפֶּסֶק בֹּא לְרִבּוֹת רַק תְּשִׁיעִי וְעִשְׂרִי? מִתְרַצֵּת הַגַּמ' שֶׁהִיּוֹת וְכָתוּב 'פְּיָמִים' א"כ כּוֹוֶנֶת הַפֶּסֶק לֹמֵר שִׁיכּוּלִים לִקְרֹא אֶת הַמְּגִלָּה רַק בְּיָמִים שֶׁהֵן סְמוּכִין לְיָמֵי הַפּוּרִים, שׁוֹאֵל הַגַּמ' וְאִם יִכּוּלִים לִקְרֹא אֶת הַמְּגִלָּה רַק בְּיָמִים שֶׁהֵן סְמוּכִין לְיָמֵי הַפּוּרִים א"כ אוֹלֵי אֵינָן אֵלָּא בְּשֵׁשׁ עָשָׂר וְשִׁבְעָה עָשָׂר, שֶׁהָרִי י"א וי"ב הֵם לֹא סְמוּכִים לְיָמֵי הַפּוּרִים? מִתְרַצֵּת הַגַּמ' שֶׁלִּית יָכִיל לֹא יִכּוּלִים לְרִבּוֹת אֶת הַיָּמִים שֶׁלֹּאֲחֵר הַפּוּרִים, כִּיּוֹן דֹּא"ר אֲבָהוּ בִּשְׁם רַבִּי אֲלֵעָזָר שֶׁהִיּוֹת וְכָתוּב וְלֹא יַעֲבֹר לֹא יַעֲבְרוּ, ר' יצחק בר נחמן בִּשְׁם שְׁמוּאֵל אִמֵּר שְׁלֹמִידִים אֶת זֶה מִזֶּה שֶׁלֹּא כָתוּב לֹא יַעֲבֹר אֵלָּא כָתוּב וְלֹא יַעֲבֹר, וּמִכָּאן שֶׁלֹּא יִכּוּלִים לֹאֲחֵר אֶת קְרִיאַת הַמְּגִלָּה לֹאֲחֵר הַפּוּרִים.

הַיְּהוּדִים עֲלֵיהֶם וְעַל זֶרְעָם וְעַל כָּל הַנָּלִיּוֹת עֲלֵיהֶם וְלֹא יַעֲבֹר, וְכֵן כָּתוּב וְיָמֵי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה לֹא יַעֲבְרוּ, וְא"כ מִהֶפְסֹק הָרֹאשׁוֹן לִמְדִים שֶׁהַפּוּרִים לֹא יִתְבַטֵּל לְעוֹלָם, וּמִהֶפְסֹק הַשֵּׁנִי לִמְדִים שֶׁלֹּא יִכּוּלִים לַעֲבֹר אֶת יָמֵי הַפּוּרִים מִבְּלִי לִקְרֹא אֶת הַמְּגִלָּה. וְר' יצחק בִּר נַחֲמָן בִּשְׁם שְׁמוּאֵל אֹמֵר שֶׁזֶה נִלְמַד מִהֶפְסֹק הָרֹאשׁוֹן, שֶׁהָרִי הֵיוּ יִכּוּלִים לִכְתּוּב 'לֹא יַעֲבֹר' וּמִזֶּה שִׁכְתְּבוּ 'וְלֹא יַעֲבֹר' בּו"ו, זֶה בֹּא לִלְמַד שֶׁלֹּא יִכּוּלִים לַעֲבֹר עַל יָמֵי הַפּוּרִים מִבְּלִי לִקְרֹא אֶת הַמְּגִלָּה. שׁוֹאֵל הַגַּמ' או אֵינוֹ אֵלָּא אוֹלֵי נֹאמֵר שֶׁהֶפְסֹק מִרְבָּה ג"כ תְּשִׁיעִי וְעִשְׂרִי שִׁיכּוּלִים לִקְרֹא בָהֶם אֶת הַמְּגִלָּה? מִתְרַצֵּת הַגַּמ' שְׁמוּאֵל בִּר נַחֲמָן בִּשְׁם ר' יוֹנָתָן אִמֵּר, שֶׁהִיּוֹת וְיָמִים אֵין כְּתִיב כֹּאן, אֵלָּא כָתוּב 'כִּימִים', מִכָּאן שֶׁהֶפְסֹק בֹּא לֹמֵר שֶׁתֵּתֵן וְתוֹסִיף רַק שְׁתֵּי יָמִים, שֶׁהֵם כְּנֶגֶד יָמֵי הַפּוּרִים עֲצֻמָּם, וְלִכְךָ הוֹסִיפוּ אֶת אֶחָד עָשָׂר וּשְׁנַיִם עָשָׂר שֶׁהֵם כְּנֶגֶד אַרְבַּעַת עָשָׂר וְחֲמִשָּׁה עָשָׂר, שׁוֹאֵל הַגַּמ' א"כ או אוֹלֵי נֹאמֵר שֶׁנּוֹסִיף רַק אֶת שְׁנַיִם עָשָׂר וְשְׁלֹשָׁה עָשָׂר שִׁדְּהִי כְּנֶגֶד אַרְבַּעַת עָשָׂר וְחֲמִשָּׁה עָשָׂר? מִתְרַצֵּת הַגַּמ' א"ר חֲלָבּוֹ שֶׁזֶה לֹא יִתְכַּן, כִּיּוֹן שֶׁהָרִי נֹאמֵר פְּיָמִים

מסכת פרק א [ה"א - דף א] מגילה ג

תני בשם רבי נתן כל החדש כשר לקריאת המגילה, מה טעמא 'וְהַחֲדָשׁ' אֲשֶׁר נִהְפֵּךְ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׁמְחָה וּגּו', א"ר חלבו ובלבד עד חמשה עשר, דא"ר אבהו בשם ר' לעזר וְלֹא יַעֲבֹר לֹא יַעֲבְרוּ, ר' יצחק בר נחמן בשם שמואל לא יַעֲבֹר - וְלֹא יַעֲבֹר. הדא דאת אמר לקריאת המגילה, אבל לעשות סעודה, אינן עושין אלא בארבעה עשר ובחמשה עשר, ואין מחלקין לעניים אלא בארבעה עשר ובחמשה עשר - אין עיניהם של עניים תלויות אלא בארבעה עשר ובחמשה עשר. ויהיו אלו לקריאה ואלו לסעודה? ר' חלבו ר' חונה בשם רב וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים - נזכרים בקריאה ונעשים בסעודה. זאת אומרת שמגילת אסתר ניתנה להידרש, רבי חלבו ר' יסא בשם ר' לעזר נאמר כאן דְּבָרֵי שְׁלוֹם וְאַמֶּת, ונאמר להלן [משלי כג] אֶמֶת קֵנָה וְאֵל תִּמְכֹּר - הרי היא כאמיתה של תורה, מה זו צריכה סירטוט אף זו צריכה סירטוט, מה זו ניתנה להידרש אף זו ניתנה להידרש. ר' ירמיה בשם ר'

שקוראים בהם, יהיו אלו ראויים לסעודה? מתרצת הגמ' ר' חלבו ר' חונה בשם רב אמרו, שהיות וכתוב וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים, ומכאן שהפסוק חילק ביניהם, ונזכרים בקריאה גם לפני ימי הפורים, אבל ונעשים בסעודה רק בפורים עצמו, כיון שכתוב להיות עשים את 'שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה'. ואומרת הגמ' זאת אומרת מכל הסוגיא מוכח שמגילת אסתר ניתנה להידרש ב"ג מדות שהתורה נדרשת, וזה לא כתושב"ע, שלא ניתנה להידרש ב"ג מדות, והטעם הוא, אמר רבי חלבו ר' יסא בשם ר' לעזר שהיות ונאמר כאן (לענין מגילת אסתר) דְּבָרֵי שְׁלוֹם וְאַמֶּת, ונאמר להלן לענין התורה אֶמֶת קֵנָה וְאֵל תִּמְכֹּר, ומכאן שהרי היא מגילת אסתר כאמיתה של תורה, ומה זו צריכה סירטוט (צריך לשרטט בקלף כדי שהכתיבה תהיה נאה). אף זו מגילת אסתר צריכה סירטוט, ומה זו התורה ניתנה להידרש ב"ג מדות, אף זו מגילת אסתר ניתנה להידרש. ר' ירמיה בשם ר'

תני בשם רבי נתן שכל החדש כשר לקריאת המגילה, מה טעמא ומדיכן יודעים את זה? כיון שכתוב 'וְהַחֲדָשׁ' אֲשֶׁר נִהְפֵּךְ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׁמְחָה וּגּו', א"ר חלבו ובלבד עד חמשה עשר, אבל לאחר פורים לא יכולים לקרוא את המגילה, דא"ר אבהו בשם ר' לעזר וְלֹא יַעֲבֹר לֹא יַעֲבְרוּ, ור' יצחק בר נחמן בשם שמואל אמר שיוודעים את זה מזה שלא כתוב לא יַעֲבֹר אלא כתוב וְלֹא יַעֲבֹר כדלעיל. ואומרת הגמ' שהדא דאת אמר שיכולים להקדים, זה דוקא לקריאת המגילה, אבל לעשות סעודה - אינן עושין אלא בארבעה עשר או בחמשה עשר, כיון שכתוב להיות עשים את 'שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה', וכן אין מחלקין לעניים את המתנות לאביונים אלא בארבעה עשר או בחמשה עשר כיון שאין עיניהם של עניים תלויות אלא בארבעה עשר ובחמשה עשר, שואלת הגמ' ויהיו הימים האלו היינו י"א וי"ב אדר ראויים לקריאה, וכן

מסכת פרק א [ה"א - דף ב] מגילה

שמואל בר רב יצחק מגילה שמסר שמואל לדוד ניתנה להידרש, מה טעמא [דברי הימים א כח] הפל בכתב - זו המסורת, מיד ה' - זו רוח הקדש, עלי השפיל - מיכן שניתנה להידרש, ר' ירמיה בעי ולמה לינן אמרין ותבנית כל אשר היה ברוח עמו? א"ר מנא מהו ברוח - ברוח פיו.

כרכים המוקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין בחמשה עשר: ר' סימון בשם רבי יהושע בן לוי חלקו כבוד לארץ ישראל שהיתה חריבה באותן הימים, ותלו אותה מימות יהושע בן נון, ויקראו הכל בחמשה עשר. ר' אבהו דרש ישיבה ישיבה, מה ישיבה שנאמר להלן מימות יהושע בן נון, אף ישיבה שנאמר כאן מימות יהושע בן נון, ויקראו הכל בי"ד, ר' יודה בר פזי דרש פרוי פרוי, נאמר כאן הפרוי, ונאמר להלן [דברים ג] לבד מערי הפרוי הרבה מאד, מה פרוי שנאמר להלן מימות

סימון בשם רבי יהושע בן לוי אומר מדוע זמן יהושע בן נון קובע, כיון שחלקו כבוד לארץ ישראל - שהיתה חריבה באותן הימים, ואם זה היה תלוי בזמן אחשורוש, א"כ בערי א"י לא היו קוראים בט"ו, ולכך תלו אותה מימות יהושע בן נון, ולכך יקראו הכל (בערים המוקפות חומה) בחמשה עשר. ור' אבהו דרש את זה מג"ש ישיבה ישיבה, שכאן כתוב 'הישיבים' בערי הפרויות, ולענין ישיבת ערי ישראל כתוב ובני ישראל 'הישיבים' בערי יהודה וימלך עליהם רחבעם, וא"כ מה ישיבה שנאמר להלן היינו מימות יהושע בן נון, אף ישיבה שנאמר כאן היינו מימות יהושע בן נון, ולכך יקראו הכל (יושבי ערי הפרוי) בי"ד, ור' יודה בר פזי דרש את זה מג"ש פרוי פרוי, דהיינו נאמר כאן על פן היהודים הפרוים הישיבים בערי הפרויות, ונאמר להלן לענין ערי ישראל לבד מערי הפרוים הרבה מאד, וא"כ אנחנו אומרים מה פרוי שנאמר להלן היינו מימות

שמואל בר רב יצחק אמר שהמגילה (שכתוב בה תבנית בנין בית המקדש) שמסר שמואל לדוד ניתנה להידרש, ולכך יכלו לבנות את הגוזזטאות בעזרת נשים (לשמחת בית השואבה). מחמת שלמדו את זה מק"ו, כדשינו בסוף מסכת סוכה, מה טעמא ומאיכין יודעים את זה? היות וכתוב הפל בכתב - זו המסורת מה ששמואל הנביא מסר לדוד המלך, מיד ה' - זו רוח הקדש, דהיינו שתוכנית הבניין נאמרה ע"י רוח הקדש, עלי השפיל - מיכן שניתנה להידרש ע"י השכל (בק"ו). שואלת הגמ' ר' ירמיה בעי ולמה לינן אמרין אנחנו לא לומדים שהתוכנית נאמרה ברוח הקדש ממה שנאמר לפני זה, ותבנית כל אשר היה ברוח עמו? מתרצת הגמ' א"ר מנא כיון שמהו ברוח היינו ברוח פיו של דוד המלך, ולכך משם אין הוכחה שזה נאמר ברוח הקדש.

כרכים המוקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין בחמשה עשר: ר'

מסכת פרק א [ה"א - דף ב] מגילה ה

יהושע בן נון, אף פרוזות שנאמר כאן מימות יהושע בן נון. תני רבי יהושע בן קרחה אומר מימות אחשורוש, אמר להו' ר' יוסי בר' יהודה וכי מה ענין שושן הבירה לבוא לכאן, אם משושן הבירה את למד, מעתה בשושן הבירה אל יקראו ושאר כל המקומות יקראו, הא תלתא תניין; תנייא קדמיא סבר מימר מימות יהושע בן נון, תנייא אחרייא סבר מימר מימות אחשורוש, תנייא אחרייא סבר מימר ועיר מכל מקום, נמצאת אומר רבי יהושע בן קרחה ור' יוסי בר' יהודה שניהם אמרו דבר אחד, אלא שזה למד מטעם אחד וזה למד מטעם אחד.

תני הסמוך לכרך והנראה עמו - הרי הוא כיוצא בו, ר' אייבו בר נגרי בשם ר' חייה בר בא כגון הדא חמתי, לא אמר אלא כגון, הא חמתי עצמה מוקפת חומה מימות יהושע בן נון, מן הדא [יהושע יט] וערי מבצר הצידים צר וחמתי רקת

מכל מקום (אפי' שלא היתה מוקפת מזמן יהושע בן נון). וא"כ נמצאת אומר שרבי יהושע בן קרחה ור' יוסי בר' יהודה שניהם אמרו דבר אחד שהזמן שקובע - הוא זמן אחשורוש, אלא שזה ר' יהושע בן קרחה למד מטעם אחד מהסברא, וזה ר' יוסי בר' יהודה למד מטעם אחד ממה שכתוב עיר ועיר.

תני מקום הסמוך תוך מיל לכרך המוקף חומה ואותו מקום הוא נראה עמו, דהיינו שאין איזה הר שחוצץ בין אותו המקום לכרך, הרי הוא כיוצא בו, וקואים בו בט"ו, ר' אייבו בר נגרי בשם ר' חייה בר בא אומר, שזה כגון הדא חמתי שהיא סמוכה לטבריה, ואומרת הגמ' שר' אייבו לא אמר אלא כגון, דהיינו מקום שהוא דומה למרחק שבין חמת לטבריה, אבל הא חמתי עצמה קוראים בה בט"ו מחמת עצמה, כיון שהיא מוקפת חומה מימות יהושע בן נון, וההוכחה היא מן הדא שכתוב בפסוק וערי מבצר הצידים צר וחמתי רקת

יהושע בן נון, אף פרוזות שנאמר כאן היינו מימות יהושע בן נון. ואומרת הגמ' אבל תני רבי יהושע בן קרחה אומר שהקובע הוא מימות אחשורוש, ואמר להו' ר' יוסי בר' יהודה (לחכמים) וכי מה ענין שושן הבירה לבוא לכאן לזמן יהושע בן נון, והרי אם משושן הבירה את למד, א"כ מעתה בשושן הבירה אל יקראו בט"ו (שהרי היא לא מוקפת מימות יהושע בן נון) ורק בשאר כל המקומות המוקפות חומה מימות יהושע בן נון יקראו בט"ו, והרי לא יתכן לומר כך, אלא ע"כ שזמן יהושע בן נון לא קובע, וא"כ אומרת הגמ' הא תלתא תניין יש כאן מחלוקת בין שלשה תנאים; תנייא קדמיא התנא של משנתינו סבר מימר שהקובע הוא מימות יהושע בן נון, תנייא אחרייא ר' יהושע בן קרחה סבר מימר שהקובע הוא מימות אחשורוש, תנייא אחרייא ר' יוסי בן יהודה סבר מימר שלומדים את זה ממה שכתוב והימים האלה נזכרים ונעשים בכל מדינה ומדינה ועיר ועיר

מסכת פרק א [ה"א - דף ב] מגילה

ו

וְכִנְרָת, הַצִּדִּים - כּפֶר חִטִּיָּא, צֶר - דְּסַמִּיכָה לָהּ, חֲמַת - חֲמַתָּה, רֶקֶת - טִיבְרִיָּא, פְּנֵרֶת - גִּינוֹסֶר. הַתִּיב רַבִּי לֹוִי וְהַכְּתִיב [יְהוֹשֻׁעַ יב] וְהֶעֱרָבָה עַד יָם פְּנֵרוֹת, מַעְתָּה שְׁנֵי גִינוֹסְרִיּוֹת הָיוּ? אֹו לֹא הָיוּ אֲלֵא שְׁנֵי אַבְטוֹנִיּוֹת, כְּגוֹן בֵּית יֶרַח וְצִינְבְּרִי - שֶׁהֵן מַגְדְּלוֹת כִּינְרִים.

חֲרֵב הַכֶּרֶךְ וְנַעֲשֶׂה שֶׁל גֻּיִים - אִיתָא חֲמִי בֹו אֵינֶן קוֹרִין וּבְחוּצָה לֹו קוֹרִין? חֲזַקִּיָּה קָרִי לָהּ בֶּארְבַּעַה עֶשֶׂר וּבִט"ו בֹו, חֲשַׁשׁ לֵהִיא דְּתַנִּי רִשְׁב"י [וִיקְרָא כה] וְאִישׁ פִּי יִמְכֹּר בֵּית מוֹשֵׁב עִיר חוֹמָה - פֶּרֶט לְטִיבְרִיא שֶׁהִים חוֹמָה לָהּ, רַבִּי יוֹחָנָן קָרִי לָהּ בְּכַנִּישְׁתָּא דְּכִיפְרָא, וְאָמַר הִדָּא הִיא עֵיקַר טִיבְרִיא קְדַמִּיָּתָא, וְלֹא חֲשַׁשׁ לֵהִדָּא דְּתַנִּי רִשְׁב"י, קֵל הִיקִּילוּ בְּקִרְיָאָתָהּ, דְּתַנִּינָן תַּמָּן כָּל שֶׁהוּא לַפְּנִים מִן הַחוּמָה הָרִי הוּא כְּבַתִּי עֵרִי חוֹמָה, חוּץ מִן הַשְּׁדוֹת, ר"מ אֹמַר אֶף הַשְּׁדוֹת, וְתַנִּי כֵן

לֹוֹמַר כֶּךָ, כִּיּוֹן שְׁאִין הַטַּפֵּל חֲמוֹר מֵהַעֵיקָר. חֲזַקִּיָּה קָרִי לָהּ בֶּארְבַּעַה עֶשֶׂר וּבִט"ו בֹו בְּטַבְרִיָּה, כִּיּוֹן שֶׁהוּא חֲשַׁשׁ לֵהִיא דְּתַנִּי רִשְׁב"י וְאִישׁ פִּי יִמְכֹּר בֵּית מוֹשֵׁב עִיר חוֹמָה פֶּרֶט לְטִיבְרִיא שֶׁהִיא לֹא מוֹקֶפֶת חוֹמָה מִכָּל צַדְדֶּיהָ, אֲלֵא הִים חוֹמָה לָהּ בְּצַד הַמְּזֻרְחִי, וְא"כ יֵשׁ לְדוֹן הָאֵם גַּם לַעֲנִיִן קְרִיאַת הַמַּגִּילָה טַבְרִיָּה לֹא נִחְשַׁבֶּת לְמוֹקֶפֶת חוֹמָה, אֹו שֶׁהִיּוֹת וְטַבְרִיָּה מוֹגַת מִכָּל צַדְדֶּיהָ, הִיא נִקְרָאֶת מוֹקֶפֶת חוֹמָה לַעֲנִיִן קְרִיאַת הַמַּגִּילָה, אֲבָל רַבִּי יוֹחָנָן קָרִי לָהּ אֶת הַמַּגִּילָה בְּכַנִּישְׁתָּא דְּכִיפְרָא בִּט"ו, וְאָמַר ר' יוֹחָנָן הִדָּא הִיא שֶׁהַמָּקוֹם הַזֶּה הוּא עֵיקַר טִיבְרִיא קְדַמִּיָּתָא, וְלֹא חֲשַׁשׁ לֵהִדָּא דְּתַנִּי רִשְׁב"י, כִּיּוֹן שֶׁקֵּל הִיקִּילוּ בְּקִרְיָאָתָהּ, שֶׁגַם מָקוֹם שִׁישׁ לֹו קֶצֶת הִגְנָה, דִּינוּ כְּמוֹקֶף חוֹמָה, דְּתַנִּינָן תַּמָּן לַעֲנִיִן בְּתִי עֵרִי חוֹמָה כָּל שֶׁהוּא לַפְּנִים מִן הַחוּמָה הָרִי הוּא כְּבַתִּי עֵרִי חוֹמָה, חוּץ מִן הַשְּׁדוֹת, וְר"מ אֹמַר אֶף הַשְּׁדוֹת, אֲבָל לַעֲנִיִן קְרִיאַת הַמַּגִּילָה שְׁנִינוּ וְתַנִּי כֵן שֶׁכָּל

וְכִנְרָת, וּמִבְּאֶרֶת הַגֶּמֶ' מִזֶּה הֵם הָעֵרִים הָאֵלֶּה; הַצִּדִּים זֶה כּפֶר חִטִּיָּא, צֶר זֶה צֶר דְּסַמִּיכָה לָהּ לְכַפֵּר חִטִּים, חֲמַת זֶה חֲמַתָּה (הֵיכָן שֶׁנִּמְצְאִים חֲמֵי טַבְרִיָּה), רֶקֶת זֶה טִיבְרִיָּא, פְּנֵרֶת זֶה גִינוֹסֶר. שׁוֹאֵלֶת הַגֶּמ' הַתִּיב רַבִּי לֹוִי אֵיךְ אֵתָּה אֹמַר שֶׁכִּנְרֶת זֶה גִינוֹסֶר, וְהַכְּתִיב וְהֶעֱרָבָה עַד יָם פְּנֵרוֹת בִּלְשׁוֹן רַבִּים, וְכִי מַעְתָּה שְׁנֵי גִינוֹסְרִיּוֹת הָיוּ? מִתְרַצֵּת הַגֶּמ' אֹו לֹא הָיוּ שְׁאִין הַכוּוֹנָה שֶׁהָיוּ שְׁתֵּי מָקוֹמוֹת שֶׁנִּקְרָאִים כִּינְרֶת, אֲלֵא שְׁנֵי אַבְטוֹנִיּוֹת שְׁכוּנוֹת, כְּגוֹן בֵּית יֶרַח וְצִינְבְּרִי וְהֵם נִקְרָאִים כִּינְרֶת, כִּיּוֹן שֶׁהֵן מַגְדְּלוֹת כִּינְרִים מִן דָּקֶל חֲשׁוֹב.

שׁוֹאֵלֶת הַגֶּמ' מִזֶּה הֵדִין אִם נִחְרַב (הַתְרוֹקֵן) הַכֶּרֶךְ הַמוֹקֶף חוֹמָה מִיְּהוּדִים וְנַעֲשֶׂה עִיר שֶׁל גֻּיִים, וְסִמּוֹךְ לְכַרְךְ גֵּרִים יְהוּדִים, הָאֵם קוֹרְאִים בְּעִיר סִמּוֹךְ לְכַרְךְ הַזֶּה בִּט"ו אֹו שְׁקוֹרְאִים בִּי"ד? אֹומֶרֶת הַגֶּמ' אִיתָא חֲמִי תַתְּבוּנָן בְּדַבְּרָא, הָרִי בֹו בְּכַרְךְ עֲצָמוּ אֵינֶן קוֹרִין בִּט"ו (כִּיּוֹן שְׁאִין שֶׁם יְהוּדִים) וּבְחוּצָה לֹו קוֹרִין בִּט"ו! לֹא יִתְכַּן

מסכת פרק א [ה"א - דף ב]

מגילה

ז

הסמוך לכרך והנראה עמו הרי הוא כיוצא בו.

אמר ר' יוחנן מגבת ועד אנטיפטרס ששים רבוא עיירות היו, והקטנה שבהן היתה בית שמש, מה כתיב בה [שמואל א ו] וַיָּךְ בְּאֲנָשֵׁי בֵּית שְׁמֶשׁ כִּי רָאוּ בְּאֲרוֹן ה' וגו', ואילו מרוח אחת היו. וכדון אין את מבצע לה קניי לא נסבה? אמר רבי חנינה קפצה לה ארץ ישראל. כל העיירות שמנה יהושע, אפי' שלש מאה אינן? ר"ש בן לקיש אמר מוקפות חומה מנה, ר' יוסי בר חנינה אמר הסמוכות לספר מנה, קרייא מסייע לר' יוסי בן חנינה [יהושע יט] וַיְהִי גְבוּלָם מִחֶלֶף מֵאֵלּוֹן בְּצַעֲנָנִים וְאֲדָמִי הַנֶּקֶב וַיִּבְנֶאל עַד לָקוֹם, מִחֶלֶף - חֶלֶף, מֵאֵלּוֹן - אֵיילוֹן, בְּצַעֲנָנִים -

הגמ' איך ר' יוחנן אומר שהיה כל כך הרבה ערים בא"י, והרי כל העיירות שמנה בספר יהושע, אפי' שלש מאה אינן? מתרצת הגמ' ר"ש בן לקיש אמר שבספר יהושע רק הערים המוקפות חומה מנה, ור' יוחנן מנה גם את הערים שאינם מוקפות חומה. ור' יוסי בר חנינה אמר שבספר יהושע רק הערים המוקפות חומה הסמוכות לספר (לגבולות הארץ, או לגבולות שבין שבט לשבט) מנה, ור' יוחנן מנה את כל הערים. ואומרת הגמ' שקרייא מסייע לר' יוסי בן חנינה שבספר יהושע מנו רק את הערים המוקפות חומה הסמוכות לגבול, שהרי כתוב בנחלת נפתלי 'ערים תשע עשרה', והרי כתובים שם הרבה יותר מתשע עשרה ערים, אלא מוכח שחלק מהערים אינם מן המנין, ומבארת הגמ' שהערים שלא נמנו הם הערים הללו - וַיְהִי גְבוּלָם (בין שבט לשבט) מִחֶלֶף מֵאֵלּוֹן בְּצַעֲנָנִים וְאֲדָמִי הַנֶּקֶב וַיִּבְנֶאל עַד לָקוֹם, והיות והערים הללו אינם מוקפות חומה, לכן הם לא נמנו (הגם שהם סמוכות לגבול). ומבארת הגמ' מה הם הערים האלו: מִחֶלֶף זה חֶלֶף, מֵאֵלּוֹן זה אֵיילוֹן, בְּצַעֲנָנִים זה

הסמוך לכרך והנראה עמו הרי הוא כיוצא בו, כיון שתושביה מוגנים מחמת הכרך (בשעת מלחמה הם בורחים לכרך). ולכך ודאי שטבריה נקראת מוקפת חומה לעניין קריאת המגילה, וקוראים בה בט"ו.

אמר ר' יוחנן מגבת עיר הסמוכה למדבר, ועד אנטיפטרס (נמצאת כהיום צמוד לראש העין) ששים רבוא עיירות היו, והעיר הקטנה שבהן היתה בית שמש, ומה כתיב בה וַיָּךְ בְּאֲנָשֵׁי בֵּית שְׁמֶשׁ כִּי רָאוּ בְּאֲרוֹן ה' וַיָּךְ בָּעַם שְׂבָעִים אִישׁ (מתוך) חֲמִשִּׁים אֶלֶף אִישׁ (מתושבי בית שמש), ואילו החמישים אלף איש, רק מרוח אחת היו, כמו שנאמר "בְּאֲנָשֵׁי בֵּית שְׁמֶשׁ כִּי רָאוּ" היינו שִׁמְנו את מי שראה כשהארון הגיע, ולא מנו את הדרים בצדדים האחרים של העיר, כיון שהם לא ראו כשהארון הגיע. שואלת הגמ' והרי כדון עכשיו אין את מבצע לה קניי אם תניח בבית שמש קנים לא נסבה לא יכנס שם חמישים אלף קנים, וא"כ איך אתה אומר שהיו בבית שמש כל כך הרבה אנשים? מתרצת הגמ' אמר רבי חנינה שקפצה והצטמצמה לה ארץ ישראל כשהלכו בגלות. שואלת

מסכת פרק א [ה"א - דף ג] מגילה

אגנייא דקדש, ואדמי - דמין, הנקב - ציידתה, ויבנאל - כפר ימה, עד לקום - לוקים. וקטת ונהלל ושמרון וידאלה ובית לחם, וקטת - קטינית, ונהלל - מהלול, ושמרון - סימונייה, וידאלה - חורייה, ובית לחם - בית לחם צרייה.

ר' אחא ר' יודה בן לוי ר' יהושע בן לוי בשם רבי, לוד וגיא החרשים מוקפות חומה מימות יהושע בן נון, ולמה לא אמרו ואנו? בגין דכתיב, והא כתיב לוד ואיתאמרת? אלא בגין דתנינן וגמלה וגדור וחדיד ואונו וירושלם וכן כיוצא בהן, והכתיב [דברי הימים א ח] ובני אלפעל עבר ומשעם ושמד הוא בנה את אונו ואת לוד ובנתיה? אמר רבי לעזר בר' יוסה בימי פילגש בגבעה חרבה - ועמד אלפעל ובנייה, הדא היא דכתיב [שופטים כ] גם כל הערים הנמצאות שלחו באש,

ולמה הם לא אמרו ולא הזכירו שגם אונו מוקף חומה מזמן יהושע בן נון, בגין דכתיב היות וזה כתוב מפורש בפסוק (כדלהלן), לכך לא צריך להזכירו, שואלת הגמ' והא כתיב לוד ואפי"ה איתאמרת רבי אמר את זה? אלא אומרת הגמ' שרבי לא הזכיר את אונו, בגין דתנינן היות ושנינו את זה כבר במשנה מפורש (ולכך כולם יודעים את זה), שהרי שנינו וגמלה וגדור וחדיד ואונו וירושלם וכן כיוצא בהן שכל אלו הם ערים המוקפות חומה. שואלת הגמ' איך אתה אומר שאונו ולוד מוקפות חומה מימות יהושע בן נון, והרי כתיב ובני אלפעל עבר ומשעם ושמד הוא בנה את אונו ואת לוד ובנתיה (ואת הכפרים שסביבות הערים האלו), בכל אופן כתוב 'שאלפעל' בנה אותם? מתרצת הגמ' אמר רבי לעזר בר' יוסה שהם היו בנויות מזמן יהושע בן נון, אלא שבימי פילגש בגבעה חרבה, ועמד אלפעל ובנייה, הדא היא דכתיב וזה כמו שכתוב גם כל הערים הנמצאות שלחו באש, ולכך כתוב שאלפעל בנה את אונו ואת לוד, ולא כתוב

אגנייא דקדש (בקע הסמוך לקדש), ואדמי זה דמין, הנקב זה ציידתה, ויבנאל זה כפר ימה, עד לקום זה לוקים. ולענין זה שצריך שיהיו גם ערי גבול מוכיחה הגמ' מנחלת זבולון, שכתוב בהם 'ערים שתים עשרה', והרי כתובים שם הרבה יותר ערים, אלא מוכח שחלק מהערים אינם מן המניין, והגם שהערים הללו היו מוקפות חומה, ומה שהם לא נמנו זה משום שאינם סמוכות לגבול. ומבאר הגמ' שהערים שלא נמנו הם הערים הללו - וקטת ונהלל ושמרון וידאלה ובית לחם, ומבאר הגמ' מה הם הערים האלו; וקטת זה קטינית, ונהלל זה מהלול, ושמרון זה סימונייה, וידאלה זה חורייה, ובית לחם זה בית לחם צרייה (לאפוקי מבית לחם יהודה הסמוכה לירושלים).

ר' אחא ר' יודה בן לוי ר' יהושע בן לוי בשם רבי אמרו שלוד וגיא החרשים הם ערים המוקפות חומה מימות יהושע בן נון, והחידוש הוא שהגם שהם נבנו בזמן מאוחר יותר, אבל הם נבנו על חורבות הערים שהיו בניות בזמן יהושע בן נון, ואומרת הגמ'

מסכת פרק א [ה"א - דף ג] מגילה

ר' חנניה בשם ר' פינחס לוד ואונו הן הן גיא החרשים.

רבי חלבו ר' חונא, רב בשם ר' חייא רבה, הכל יוצאין בי"ד - שהוא זמן קריאתה, לא בא אלא ללמדך שכל המצות הנוהגות באדר שני, אינן נוהגות באדר ראשון. ר' יוסי ור' אחא הוון יתבין, אמר ר' יוסי לר' אחא לא מסתברא לשעבר אלא להבא, והא תני מקום שנהגו לקרותה שני ימים, קורין אותה שני ימים? א"ל אוף אנא סבר כן, אמר רבי מנא ויאות, אילו בן ט"ו שקראה בי"ד ולא קראה בט"ו, שמא שומעין לו?! אם את אומר כן, נמצאת עוקר זמן כרכים בידך.

עומד לאחר פורים ולא שמע את המגילה בט"ו, שאומרים לו שהיות ושמעת את המגילה בי"ד, שיצאת ידי חובתך, **אלא להבא** אלא ר' חייא דיבר שהוא עומד בט"ו באדר, והיות והוא שמע כבר את המגילה בי"ד, שהוא לא צריך לחזור ולשמוע אותה שוב בט"ו. שואלת הגמ' **והא תני** והרי למדנו בבבלייתא, שבמקום שנהגו לקרותה את המגילה בשני ימים, כיון שמסתפקים האם המקום מוקף חומה או לא (כטבריה), קורין אותה שני ימים, ולמה, והרי הוא יצא ידי חובתו כבר בקריאה שקרא בי"ד? א"ל ר' אחא אוף אנא **סבר כן** כדברי ר' חייא, ומה שאתה מקשה מהבבלייתא, כבר אמר רבי מנא ויאות - שלא קשה מהבבלייתא, כיון שאילו בן ט"ו שקראה בי"ד ולא קראה בט"ו, שמא שומעין לו לעשות כך לכתחילה? והרי אם את אומר כן שהוא יכול לקרוא את המגילה לכתחילה בי"ד, א"כ נמצאת עוקר זמן כרכים בידך, ולכך גם יש הבדל בין אדם בודד שקרא את המגילה לעצמו בי"ד במקום בט"ו שיצא ידי חובתו, אבל אם כל העיר יקראו את המגילה בי"ד במקום ט"ו הם יצטרכו לחזור ולקרוא את המגילה בט"ו, כיון שאם לא כן יעקר קריאת המגילה בט"ו באותו המקום.

שהוא בנה ערים וקרא להם לוד ואונו, וזה מכיון שהוא חזר ובנה את לוד ואונו שנהרסו. ואומרת הגמ' שר' חנניה בשם ר' פינחס אומר שלוד ואונו הן הן נמצאים במקום הנקרא גיא החרשים, וגיא החרשים זה לא עיר נפרדת כדברי רבי.

רבי חלבו בשם ר' חונא, ורב אמר את זה בשם ר' חייא רבה - הגדול, שהכל יוצאין ידי חובת קריאת המגילה בי"ד, מפני שהוא זמן קריאתה, שואלת הגמ' (הסוגיא כאן היא העתק ממסכת שקלים, ולכך שאלת הגמ' חסרה כאן) והרי מהמשנה בתחילת מסכת שקלים משמע שבני הכרכים קוראים דוקא בט"ו (שאם לא כן מדוע המשנה שם לא הביאה שבי"ד קוראים את המגילה)? מתרצת הגמ' שהמשנה (במסכת שקלים) לא באה לומר שבני הכרכים לא יכולים לשמוע את המגילה בי"ד, אלא המשנה באה ללמדך שכל המצות הנוהגות באדר שני, אינן נוהגות באדר ראשון, וכמו שהשמעת השקלים הוא רק באדר השני, כך השומע את המגילה באדר הראשון לא יצא ידי חובתו. ר' יוסי ור' אחא הוון יתבין (ישבו), ואמר ר' יוסי לר' אחא, שלא מסתברא לומר שר' חייא דיבר על לשעבר, דהיינו שאותו אחד

מסכת פרק א [ה"א - דף ג] מגילה

נחמן בריה דר' שמואל בר נחמן עשים את יום ארבעה עשר לחדש אדר שמחה - מיכן שהן אסורין בהספד, ומשתה - מיכן שאסורין בתענית, ויום טוב - מיכן שאסורין בעשיית מלאכה, אמר ר' חלבו זימנין סגין יתבית קומי ר' שמואל בר נחמן ולא שמעית מיניה הדא מילתא, אמר ליה כל מה דהוה אבא שמיע - את שמיע?! מילתיה דרבי פליגא, דרבי הוה מפרסם עצמו שני ימים בשנה - רוחץ בי"ז בתמוז ונוטע נטיעות בפורים, רבי חביבה בשם רבנן דתמן בכל מקום שכתוב יום טוב - אין כתיב וקיבל, בכל מקום שכתוב וקיבל - אין כתיב יום טוב, וכאן כתיב יום טוב - וכתיב וקיבל.

ר' סימון בשם רבי שמואל בר נחמן משפחה ומשפחה - אלו הכפרים, מדינה

ברחיצה, ונוטע נטיעות בפורים להודיע שמותר לעשות מלאכה בפורים, ואמר רבי חביבה בשם רבנן דתמן חכמי בבל, מדוע מותר לעשות מלאכה בפורים, כיון שבכל מקום שכתוב שעשו את פורים ליום טוב, אין כתיב וקיבל לא כתוב שהיהודים קיבלו את זה, ובכל מקום שכתוב וקיבל אין כתיב יום טוב, ולכך מותר לעשות מלאכה בפורים, ונחמן בריה דר' שמואל בר נחמן סובר שהיות וכאן כתיב יום טוב "עשים את יום ארבעה עשר לחדש אדר שמחה ומשתה ויום טוב" ואח"כ כתיב וקיבל היהודים את אשר החלו לעשות, א"כ זה מתייחס גם לעניין היו"ט, שהיהודים קיבלו עליהם לעשות את הפורים ליו"ט, ולכך זה אסור בעשיית מלאכה. ר' סימון בשם רבי שמואל בר נחמן מהיכן יודעים שיש זמן שונה לבני הכפרים ולבני העיירות ולבני הכרכים, כיון שכתוב והימים האלה נזכרים ונעשים משפחה ומשפחה - אלו הכפרים (בכפר גרים בדרך כלל משפחה אחת), וכשכתוב מדינה

נחמן בריה דר' שמואל בר נחמן אומר שהיות וכתוב עשים את יום ארבעה עשר לחדש אדר שמחה - מיכן שהן אסורין בהספד, שהרי בזמן ההספד עצובים, והיות וכתוב ומשתה - מיכן שאסורין בתענית, והיות וכתוב ויום טוב - מיכן שאסורין בעשיית מלאכה, אמר ר' חלבו לנחמן בריה דר' שמואל בר נחמן, והרי זימנין סגין יתבית קומי והרי הרבה פעמים ישבתי לפני אביך - ר' שמואל בר נחמן, ולא שמעית מיניה הדא מילתא והוא לא אמר לי את הדבר הזה, וא"כ ע"כ שלא שמעת את זה מאביך, אמר ליה נחמן בריה דר' שמואל בר נחמן, וכי כל מה דהוה אבא שמיע את שמיע וכי אתה שמעת את כל דברי אביך אתה לא שמעת ואני שמעת, ואומרת הגמ' אבל מילתיה דרבי פליגא על נחמן בריה דר' שמואל בר נחמן, דרבי הוה מפרסם עצמו שני ימים בשנה עושה שתי דברים בפרסום, רוחץ בי"ז בתמוז להודיע שאין לזה דין של תענית ציבור, ולכך הוא מותר

מסכת פרק א [ה"ב - דף ג] מגילה יא

וּמְדִינָה - אלו הכרכים, וְעִיר וְעִיר - אלו העיירות, תני שמואל מפני מה מקדימין ליום הכניסה? כדי שיספקו מים ומזון לאחייהם שבכרכים, ר' פליפא בר פרוטה אמר קומי רבי יונה לית הדא אמרה שאסור בעשיית מלאכה, אמר ליה אין מן הדא, לית שמע מינה כלום, הרי חולו של מועד הרי הוא אסור בעשיית מלאכה - והם מספקין מזון לאחייהם שבכרכים, לית לך אלא כהדא דרבי, דרבי הוה מפרסם עצמו שני ימים בשנה - רוחץ בי"ז בתמוז, ונוטע נטיעות בפורים. ר' יוסטא בר' שונם בעא קומי ר' מנא ולא עזרא תיקן שיהו קורין בתורה בשני ובחמישי ובשבת במנחה, ומרדכי ואסתר מתקנים על מה שעזרא עתיד להתקין? אמר ליה מי שסידר את המשנה סמכה למקרא - מְשַׁפְּחָה וּמְשַׁפְּחָה, מְדִינָה וּמְדִינָה, וְעִיר וְעִיר.

הלכה ב

מתני' כיצד חל להיות בשני, כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום, ומוקפות

ימים בשנה - רוחץ בי"ז בתמוז, ונוטע נטיעות בפורים כדלעיל. שואלת הגמ' ר' יוסטא בר' שונם בעא קומי ר' מנא איך יתכן לומר שאנשי כנסת הגדולה תיקנו לבני הכפרים לקרוא ביום הכניסה, וכי לא רק עזרא הוא זה שתיקן שיהו קורין בתורה בשני ובחמישי ובשבת במנחה, וא"כ איך יתכן לומר שמרדכי ואסתר מתקנים על מה שעזרא עתיד להתקין? אמר ליה ר' מנא שאנשי כנסת הגדולה תיקנו שיוכלו לקרוא גם בימים אחרים חוץ מפורים עצמו, ומי שסידר את המשנה, הוא תיקן שבני הכפרים יקראו ביום הכניסה, וסמכה למקרא שכתוב בו מְשַׁפְּחָה וּמְשַׁפְּחָה מְדִינָה וּמְדִינָה, וְעִיר וְעִיר.

הלכה ב

מתני' כיצד מקדימים ליום הכניסה? חל י"ד אדר להיות ביום שני, כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום, ומוקפות

וּמְדִינָה - אלו הכרכים (הכרך הוא עיקר המדינה), וכשכתוב וְעִיר וְעִיר - אלו העיירות, ומכאן שיש לכל אחד זמן משלו. תני שמואל מפני מה בני הכפרים מקדימין לקרוא את המגילה ביום הכניסה? כדי שיספקו מים ומזון לאחייהם שבכרכים, ר' פליפא בר פרוטה אמר קומי רבי יונה וכי לית הדא אמרה וכי לא מוכח מזה שהקדימו לבני הכפרים את קריאת המגילה, שפורים אסור בעשיית מלאכה, ולכך הקדימו להם כדי שיוכלו לעבוד בפורים? אמר ליה אין מן הדא אם כל ההוכחה שלך הוא מכאן, לית שמע מינה כלום אין לך להוכיח, כיון שהרי חולו של מועד הרי הוא אסור בעשיית מלאכה, ואפי"ה הם בני הכפרים מספקין מזון לאחייהם שבכרכים, אלא ע"כ שאין בהספקת המים משום מלאכה, אלא לית לך להוכיח שפורים מותר בעשיית מלאכה, אלא כהדא דרבי, דרבי הוה מפרסם עצמו שני

מסכת פרק א [ה"ג - דף ג] מגילה

חומה למחר. חל להיות בשלישי או ברביעי, כפרים מקדימין ליום הכניסה, ועיירות גדולות קורין בו ביום, ומוקפות חומה למחר.

גמ' חל להיות וכו': כל הן דתנינן חל להיות - בארבעה עשר אנן קיימין, א"ר יוסא מתניתא אמרה כן מוקפות חומה למחר.

א"ר יוסה לית כאן חל להיות בשני, ולית כאן חל להיות בשבת, חל להיות בשני - צומא רבא בחד בשובא, חל להיות בשבת - צומא רבא בערובתא.

הלכה ג

מתני' חל להיות בחמישי, כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום, ומוקפות חומה למחר. חל להיות ערב שבת, כפרים מקדימין ליום הכניסה, ועיירות גדולות ומוקפות חומה קורין בו ביום. חל להיות בשבת, כפרים ועיירות גדולות מקדימין ליום הכניסה, ומוקפות חומה למחר. חל להיות אחר השבת, כפרים

חכמים תיקנו שלא לקבוע את יוה"כ סמוך לשבת, כדי שלא יהיו שני ימים סמוכים זה לזה שאסורים לגמרי בעשיית מלאכה.

הלכה ג

מתני' חל י"ד אדר להיות ביום חמישי, כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום, ומוקפות חומה למחר. חל י"ד אדר להיות בערב שבת, כפרים מקדימין ליום הכניסה (ליום חמישי) ועיירות גדולות ומוקפות חומה קורין בו ביום (המוקפות חומה מקדימים היות ולא יכולים לקרוא את המגילה בשבת, שהרי אסור לקרוא בשבת בכתבי הקודש, אלא מן המנחה ולמעלה). חל י"ד אדר להיות בשבת, כפרים ועיירות גדולות מקדימין ליום הכניסה, ומוקפות חומה למחר (בט"ו). חל להיות אחר השבת (ביום ראשון) כפרים

חומה למחר (בט"ו), ואם י"ד חל להיות בשלישי או ברביעי, הכפרים מקדימין ליום הכניסה (ליום שני) ועיירות גדולות קורין בו ביום, ומוקפות חומה למחר (בט"ו).

גמ' חל להיות וכו': אומרת הגמ' שכל הן דתנינן חל להיות, בארבעה עשר אנן קיימין המושגה מתייחסת לי"ד אדר (ולא לט"ו), א"ר יוסא מתניתא אמרה כן שהרי כתוב ומוקפות חומה למחר.

א"ר יוסה בזמן הזה שלא מקדשים על פי הראיה, אלא קבעו את המועדות, א"כ לית כאן לא יתכן שפורים יהיה חל להיות ביום שני ולית כאן חל להיות בשבת, כיון שאם פורים יהיה חל להיות בשני א"כ צומא רבא יוה"כ יחול בחד בשובא, ואם פורים יהיה חל להיות בשבת א"כ צומא רבא יחול בערובתא בערב שבת, והרי

מסכת פרק א [ה"ג - דף ד] מגילה יג

מקדימין ליום הכניסה, ועיירות גדולות קורין בו ביום, ומוקפות חומה למחר. **גמ'** חל להיות בשבת וכו': בעון קומי ר' זעירא, איתא חמי חל להיות לכרכים בשבת - קורין בערב שבת, חל להיות לעיירות בשבת - ידחו ליום הכניסה, אמר ר' לא מפני כבוד כרכים, שלא יהו אומרים ראינו כרכים וכפרים קורין כאחת, מעתה לא ידחו ליום הכניסה, שלא יהו אומרים ראינו כפרים ועיירות קורין כאחת, מעתה חל להיות בשני, חל להיות בחמישי? אשכח תני כפרים ועיירות וכרכים קורין כאחת, וההן תנייה לא נסב אפיה לבירייה, דאית ליה שלא יקדמו כרכים לעיירות, דאית ליה כל שהוא נדחה ממקומו ידחה ליום הכניסה. רבי אומר כולהם ידחו ליום הכניסה, דאית ליה שלא יקדמו כרכים לעיירות, דאית ליה כל שהוא

אם הוא חל להיות בחמישי למה לא מקדימים את הכפרים ליום הכניסה הקודמת כדי שהכפרים לא יקראו יחד עם העיירות? ואומרת הגמ' שאשכח תני נמצאה ברייתא האומרת שבאשר י"ד חל להיות ביום שישי, הכפרים ועיירות וכרכים כולם קורין כאחת ביום הכניסה, ומבארת הגמ', כיון שההן תנייה לא נסב אפיה לבירייה התנא הזה לא מכבד לא את הכרכים ולא את העיירות, והטעם של הברייתא הוא כיון דאית ליה (שהברייתא סוברת) שלא יתכן שיקדמו כרכים לעיירות, ולכך גם העיירות מקדימים ליום הכניסה, וכן דאית ליה שכל שהוא נדחה ממקומו - ידחה ליום הכניסה, והיות והכרכים נדחים, ודוחים אותם דוקא ליום הכניסה, לכך דוחים גם את העיירות, כיון שלא יתכן שהכרכים יקראו לפני העיירות, וכן רבי אומר שכולהם ידחו ליום הכניסה, כיון דאית ליה שלא יקדמו כרכים לעיירות, ודאית ליה כל שהוא

מקדימין ליום הכניסה (ליום חמישי) ועיירות גדולות קורין בו ביום, ומוקפות חומה למחר (בט"ו).

גמ' חל להיות בשבת וכו': בעון קומי שאלו בני הישיבה את ר' זעירא, איתא חמי נתבונן בדבר, כשחל להיות פורים לכרכים בשבת, מקדימים אותם והם קורין בערב שבת, וא"כ מדוע כשחל להיות לעיירות בשבת, הם ידחו ליום הכניסה, ומדוע לא נקדים אותם רק ליום שישי? מתרצת הגמ' אמר ר' אילא שאת הכרכים לא מקדימים ליום הכניסה, מפני כבוד הכרכים - שלא יהו אומרים ראינו כרכים וכפרים קורין כאחת, שואלת הגמ' מעתה מעבשיו (שאתה חושש לכבוד הכרכים) א"כ שהעיירות לא ידחו ליום הכניסה, שלא יהו אומרים ראינו כפרים ועיירות קורין כאחת ונחשוש לכבוד העיירות? וכן שאלו בני הישיבה מעתה מעבשיו (שצריך לחשוש לכבוד העיירות) א"כ כשי"ד אדר חל להיות בשני או

מסכת פרק א [ה"ג - דף ד] מגילה

יד

נדחה ממקומו ידחה ליום הכניסה. היך עבדין עובדא? אמר ר' יוסה כמתניתא. **בעון** קומי רבי זעירה כמה דאָת אמר חל להיות לכרכים בשבת - קורין בע"ש, חל להיות לעיירות בשבת, יקראו בערב שבת? אלא מתניתא כתרין תנייא, תניי קדמיא סבר מימר כל שהוא נדחה ממקומו - ידחה ליום הכניסה, ותניא חורנא סבר מימר כל שהוא נדחה ממקומו לא ידחה ליום הכניסה, אמר להון כן אמר רב חד תנייא הוא, מפני מה אמרו חל להיות לכרכים בשבת קורין בערב שבת, דא"ר חלבו רב חונה רב בשם ר' חייה רבה הכל יוצאין בי"ד שהוא זמן קריאתה, ודכוותה חל להיות לעיירות בשבת, דאמר ר' חלבו יום י"ג יום מלחמה היה, והוא מוכיח על עצמו שאין בו נוחה. אשכח תני

להיות בשבת, שהכרכים נדחים לערב שבת (והוא סובר ג"כ שאם יחול י"ד אדר בשבת, שהעיירות נדחים לערב שבת), אבל אמר **להון** ר' זעירה שהשאלה לא ק' (ולא צריך להעמיד את המשנה כשתי תנאים), אלא **כן אמר רב** שהמשנה נשתנה כחד תנייא הוא, והחילוק הוא; **מפני מה אמרו** שאם חל להיות פורים לכרכים בשבת שהם קורין בערב שבת, כיון דא"ר חלבו רב חונה רב בשם ר' חייה רבה שהכל יוצאין בי"ד מפני שהוא עיקר זמן קריאתה, ולכך דוחים את הכרכים לערב שבת, ודכוותה וכמו כן יש טעם מדוע אם חל להיות לעיירות בשבת שדוחים אותם ליום הכניסה, כיון דאמר ר' חלבו שיום י"ג אדר יום מלחמה היה, והוא מוכיח על עצמו שאין בו נוחה, ולכך לא דוחים את העיירות לערב שבת שהוא י"ג אדר, כיון שצריך לקרוא את המגילה ביום שנחו בהם היהודים (ורק לבני הכפרים מקילים שיקראו בי"ג אדר, היות והם רק קצת אנשים), ואומרת הגמ' שאשכח תני נמצאה ברייתא האומרת שאם י"ד אדר חל להיות בשבת,

נדחה ממקומו - ידחה ליום הכניסה, כהברייתא דלעיל. שואלת הגמ' ולמעשה היך עבדין עובדא איך ההלכה? אמר ר' יוסה שעושים כמתניתא שהכרכים קוראים יחד עם העיירות בערב שבת, והכפרים מקדימים ליום הכניסה.

חוזרת הגמ' לתרץ את מה שהקשו בתחילת הסוגיא; **שבעון** קומי רבי זעירה כמה דאָת אמר שאם חל להיות פורים לכרכים בשבת, שהם קורין בע"ש, וא"כ גם כשחל להיות פורים לעיירות בשבת, שיקראו בערב שבת? ואמרו בני הישיבה לר' זעירה אלא אולי נאמר שהמתניתא נאמרה כתרין תנייא ע"י שתי תנאים, ותניי קדמיא סבר מימר התנא הראשון סובר שכל שהוא נדחה ממקומו - ידחה ליום הכניסה, ולכך הוא אומר שאם י"ד חל להיות בשבת, העיירות נדחים ליום הכניסה (והוא סובר ג"כ שאם חל ט"ו אדר בשבת, שהכרכים נדחים ליום הכניסה), ותניא חורנא סבר מימר, שכל שהוא נדחה ממקומו לא ידחה ליום הכניסה, ולכך הוא אומר שאם ט"ו אדר חל

כפרים קורין בערב שבת, ועיירות גדולות ידחו ליום הכניסה, ומוקפות חומה לאחר השבת, היך עבדין עובדא? אמר ר' יוסה לית איפשר, ואין איפשר - כמתניתה. ר' בא בשם רב יהודה כל שאמרו ידחה ממקומו - ובלבד בעשרה, ואנן חמיין רבנן אפי' ביחיד? ר' אבינא בשם ר' אסי כל שאמרו ידחה ליום הכניסה - ובלבד בעשרה. ר' חנניה אמר איפלגון רב חונה ורב יהודה - חד אמר ובלבד בעשרה, וחורנה אמר אפילו ביחיד, מתיב מאן דאמר ובלבד בעשרה למאן דאמר אפי' ביחיד, עד שהוא במקומו יקרא? א"כ סלקת מתניתה י"א י"ב וי"ג וי"ד וט"ו.

ידחה ליום הכניסה היינו בני הכפרים (שהם מיעוט של אנשים), אבל ובלבד שיקראו את המגילה בעשרה כדי שיהיה פירסום, אבל כאשר ט"ו חל להיות בשבת, שמקדימים לקרוא בי"ד אדר, א"כ כבר יש פרסום לנס, ויכולים לקרותה גם ביחיד. ואומרת הגמ' שר' חנניה אמר שאיפלגון רב חונה ורב יהודה (לענין בני הכפרים שמקדימים ליום הכניסה) וחד אמר ובלבד בעשרה, וחורנה אמר אפילו ביחיד, ומתיב מאן דאמר ובלבד בעשרה למאן דאמר אפי' ביחיד, א"כ מדוע הכפרי הזה צריך לקרוא את המגילה בעיר ביום הכניסה, הרי לשיטתך עד שהוא במקומו בכפר, שיקרא בי"ג אדר, והוא יוכל לספק בפורים מים ומזון? אמר ליה א"כ סלקת מתניתה אתה רוצה לבטל את דברי המשנה שאומרת שהחכמים תיקנו לקרוא את המגילה בי"א ובי"ב וי"ג וי"ד וט"ו, אלא באמת הכפרי יכול לקרוא את המגילה כשנכנס לעיר ביום הכניסה אפי' כשהוא יחיד, כיון שהוא קורא במקום שיש שם עשרה, יש בזה קצת פרסום, הגם שהעשרה האלו לא שומעים איתו את המגילה.

שהכפרים קורין בערב שבת (בי"ג אדר), ועיירות גדולות ידחו ליום הכניסה ליום חמישי (י"ב אדר), ומוקפות חומה קוראים בזמנם לאחר השבת, והטעם הוא, כיון שמכבדים את העיירות שלא יקראו יחד עם בני הכפרים, ולכך את העיירות שהם רוב ישראל דוחים לי"ב אדר שזה יום שנחו בו היהודים, ורק הכפרים שהם מעט אנשים קוראים בערב שבת שזה י"ג אדר. שואלת הגמ' היך עבדין עובדא איך עושים הלכה למעשה? אמר ר' יוסה שבזמן הזה שלא מקדשים על פי הראיה לית איפשר לא יתכן שי"ד אדר יחול להיות בשבת, כיון שאז יוד"כ יחול להיות בערב שבת, ואין איפשר וכשיקדשו על פי הראיה יעשו כמתניתה, שהעיירות והכפרים ידחו ליום הכניסה.

ר' בא בשם רב יהודה אומר שכל שאמרו שקריאת המגילה ידחה ממקומו, אבל ובלבד שיקראו את המגילה בעשרה, שואלת הגמ' והרי אנן חמיין רבנן אנחנו רואים שהחכמים קוראים את המגילה כשהיא נדחתה מזמנה (כאשר ט"ו חל בשבת) אפי' ביחיד? אלא אמר ר' אבינא בשם ר' אסי שכוונת ר' בא לומר שכל שאמרו

מסכת פרק א [ה"ד - דף ה] מגילה

הלכה ד

מתני' איזו היא עיר גדולה, כל שיש בה עשרה בטלנין, פחות מיכן - הרי זה כפר. באלו אמרו מקדימין ולא מאחרין, אבל זמן עצי כהנים והעם, ותשעה באב, וחגיגה, והקָהֵל מאחרין ולא מקדימין. אף על פי שאמרו מקדימין ולא מאחרין, מותרין בהספד ובתענית, ובמתנות לאביונים. אמר ר' יהודה אימתי מקום שנכנסין בשני ובחמישי, אבל מקום שאין נכנסין לא בשני ולא חמישי, קורין אותה בזמנה.

גמ' כל שיש בה עשרה בטלנין: תני עשרה בטילים ממלאכתן לבית הכנסת, ר' יהודה אמר כגון אנו שאין אנו צריכין אלא לתלמודינו. תני כרך שאין בו עשרה, תקנתו קלקלתו - ונעשה כעיר.



הלכה ד

מתני' איזו היא עיר גדולה שלא מקדימים ליום הכניסה? כל שיש בה עשרה בטלנין, פחות מיכן הרי זה כפר ומקדימים ליום הכניסה. אומרת המשנה שבאלו היינו לענין קריאת המגילה אמרו שמקדימין ולא מאחרין, אבל זמן עצי כהנים והעם (יבואר בגמ'), ותענית תשעה באב, והקרבת קרבן חגיגה, והקָהֵל (שהמלך קורא בתורה בסוכות שלאחר שנת השמיטה), בכל אלו מאחרין ולא מקדימין. ואומרת המשנה שאף על פי שאמרו שמקדימין את קריאת המגילה ולא מאחרין, אבל מותרין (ביום שקוראים את המגילה) בהספד ובתענית, ובמתנות לאביונים, הגם שלכתחילה צריכים לתת את המתנות לאביונים ב"ד. אמר ר' יהודה אימתי חכמים הקילו על בני הכפרים להקדים את קריאת המגילה, זה דוקא במקום שנכנסין

בשני ובחמישי לעיר לשמוע את קריאת התורה, אבל במקום שאין נכנסין לא בשני ולא חמישי, א"כ גם בני הכפרים קורין אותה דוקא בזמנה.

גמ' כל שיש בה עשרה בטלנין: מבארת הגמ' מה הכוונה 'עשרה בטלנים', תני עשרה אנשים שהם בטילים ממלאכתן כדי להיות בבית הכנסת שיהיה שם מנין. ר' יהודה אמר שעשרה בטלנים, היינו כגון אנו שאין אנו צריכין להתעסק במלאכה, אלא אנחנו פנויים לתלמודינו. תני כרך (המוקף חומה) שאין בו עשרה בטלנים תקנתו קלקלתו, היינו מה שהוא מקולקל שאין בו עשרה בטלנים, זהו תקנתו שהם יכולים להקדים ליום הכניסה, ונעשה כעיר שאין בה עשרה בטלנים, ולא תאמר שהיות ודרך כלל מגיעים לשם אנשים מחוץ לדרך, ולכך לא יוכלו להקדים לקרוא ביום הכניסה, קמ"ל שהם ככפר ומקדימים ליום הכניסה אם ירצו.

מסכת פרק א [ה"ד - דף ה] מגילה יז

באלו אמרו מקדימין ולא מאחרין וכו': תני קריאת מגילה ותרומת שקלים מקדימין ולא מאחרין, סעודת ראש חדש וסעודת פורים מאחרין ולא מקדימין. ר' זעירה בעא קומי ר' אבהו ויעשו אותן שבת? אמר ליה 'לַעֲשׂוֹת אוֹתָם' יְמֵי מִשְׁתָּה וְשִׁמְחָה, את ששמחתו תלויה בב"ד, יצא זה ששמחתו תלויה בידי שמים.

תני מגבת פורים לפורים, א"ר לעזר ובלבד שלא ישנה ממנה העני רצועה למנעלו. אין מדקדקין במעות פורים, אלא כל מי שהוא פושט את ידו ליטול נותנין לו. אין משניין במעות פורים, הא שאר כל המעות משניין? אלא כל המעות עד שלא ינתנו לגיזברין את רשאי לְשִׁנוֹתָן, משניתנו לגיזברין אין את רשאי לשנותן.

תני, מגבת פורים לפורים דהיינו שאת הכסף שהגבאים גבו לחלק בפורים, הם לא יכולים לחלק לאחר פורים (גם אם התאסף להם הרבה מאוד כסף), א"ר לעזר שגם העניים המקבלים את מעות פורים, חייבים להשתמש בהם לצורך פורים, ובלבד שלא ישנה ממנה העני ויקנה בזה רצועה למנעלו, כיון שאז הוא משנה מדעת הנותן. ואומרת הברייתא שאין מדקדקין במעות פורים לראות האם אותו אחד באמת נזקק, אלא כל מי שהוא פושט את ידו ליטול נותנין לו. ואומרת הברייתא שאין משניין במעות פורים, מבינה הגמ' שאסור לגבאי להשתמש במעות שנתנו לו, עד הזמן שהוא צריך לחלק את המעות, וא"כ שואלת הגמ' וכי הא בשאר כל המעות שמוסרים לגבאי משניין? אלא אומרת הגמ' שזה לא הולך לעניין הגבאי, אלא זה הולך לעניין הבעה"ב, שהרי בכל המעות כשאחד מפריש כסף לצדקה, עד שלא ינתנו לגיזברין את רשאי לְשִׁנוֹתָן הוא יכול להשתמש במעות ואח"כ הוא יפרע לצדקה את חובו, ורק משניתנו לגיזברין אין את רשאי לשנותן, ולעניין מעות פורים מחדשת

באלו אמרו מקדימין ולא מאחרין וכו': **תני**, קריאת המגילה ותרומת שקלים (מפרישים מהשקלים שנתנו בשנה הזאת, כדי לקנות מר"ח ניסן קרבנות מהשקלים החדשים) מקדימין ולא מאחרין, את קריאת המגילה לא יכולים לאחור, כיון שכתוב 'לֹא יַעֲבֹר', ואת תרומת השקלים לא יכולים לאחור, כיון שצריך להביא כבר בר"ח ניסן את הקרבנות מהתרומה החדשה, ולכך אם ר"ח ניסן חל להיות בשבת, תורמים את הלשכה בערב שבת. אבל סעודת ראש חדש, וסעודת פורים כשהוא חל להיות בשבת, מאחרין ולא מקדימין. שואלת הגמ' ר' זעירה בעא קומי ר' אבהו מדוע צריך לאחור את סעודת פורים לאחר השבת, ויעשו אותן שבת? אמר ליה שהיות וכתוב 'לַעֲשׂוֹת אוֹתָם' יְמֵי מִשְׁתָּה וְשִׁמְחָה, מכאן שאת שמחת פורים עושים רק ביום ששמחתו תלויה בב"ד שהם מקדשים את החדש, יצא זה (שבת) ששמחתו תלויה בידי שמים, ולכך לא יכולים לעשות בשבת את שמחת פורים, ולעניין שמחת ר"ח, היות וזה לא יהיה ניכר כשעושים אותו בשבת, לכך מאחרים אותו ליום ראשון.

מסכת פרק א [ה"ד - דף ה] מגילה

אבל זמן עצי כהנים והעם: מה ראה זמן עצי כהנים והעם להימנות? אלא בשעה שעלו ישראל מן הגולה ולא מצאו עצים בלשכה, ועמדו אלו ונתנדבו עצים משל עצמן ומסרום לציבור, וקרבן מהן קרבנות ציבור, והתנו עמהן נביאים שביניהן שאפי' לשכה מליאה עצים ועמדו אלו ונתנדבו עצים משל עצמן, שלא יהא קרבן מתקרב אלא משלהן תחילה. אמר רבי אחא דרבי יוסה היא, דרבי יוסי אמר אף הרוצה מתנדב שומר חינום, ר' יוסה בשם רבי אילא דברי הכל היא, מה פליגין בגופו של קרבן, אבל במכשירי קרבן, כל עמא מודיי שהוא משתנה קרבן יחיד לקרבן ציבור. תני אשה שעשתה כתונת לְבָנָה כשירה, ובלבד שתמסרנה לציבור, א"ר אחא דרבי יוסי היא, דרבי יוסי אומר אף הרוצה מתנדב שומר חינום, רבי יוסה

(במסכת שקלים) **אף הרוצה מתנדב להיות שומר בחינם** (על השעורים שצמחו מאליהם בשמיטה, שצריכים אותם לקרבן העומר), שלא יבואו אחרים ללקט אותם, אבל לפי חכמים יחיד אינו יכול להתנדב להביא דבר שהציבור מחוייב בו, אבל ר' יוסה (האמורא) **בשם רבי אילא** אומר, שזה כדברי הכל היא, כיון שמה פליגין כל מה שחכמים נחלקו על ר' יוסי, זה רק בגופו של קרבן, כמו לעניין קרבן העומר, שהוא מתנדב לשמור על השעורים, אבל בעצים, שהם רק מכשירי קרבן, כל עמא מודיי גם חכמים מודים שהוא משתנה מקרבן יחיד לקרבן ציבור, ויחיד יכול לתרום את העצים ולמסור לציבור. תני, אשה שעשתה כתונת לְבָנָה הכהן (שיעבוד בזה בבית המקדש) כשירה, אבל ובלבד שתמסרנה לציבור, כיון שהבגדי כהונה צריכים להיות שייכים לציבור, א"ר אחא שהברייתא הזאת מדברי רבי יוסי היא, דרבי יוסי אומר אף הרוצה מתנדב שומר חינום, אבל לפי חכמים לא יכולים לעשות כדבר הזה, אבל רבי יוסה (האמורא)

הברייתא שאסור לבעה"ב להשתמש במעות שהפריש.

אבל זמן עצי כהנים והעם: מבארת הגמ' מה ראה זמן עצי כהנים והעם להימנות (המשנה במסכת תענית מונה את ימי קרבן העצים) מה כוונת המשנה, אלא בשעה שעלו ישראל מן הגולה בתחילת בית שני, ולא מצאו עצים בלשכה, ועמדו המשפחות האלו ונתנדבו עצים משל עצמן ומסרום לציבור, וקרבן מהן (עליהם) קרבנות ציבור, והתנו עמהן נביאים שביניהן – חגי זכריה ומלאכי, שאפי' לשכה מליאה עצים, ועמדו המשפחות האלו (בתשעה ימים האלו), ונתנדבו עצים משל עצמן, שלא יהא קרבן מתקרב על העצים של בית המקדש, אלא משלהן תחילה, כיון שהם תרמו את העצים כשהיו זקוקים לעצים, לכך הם זכו שיש להם זכות לתרום את העצים גם כשיש לבית המקדש עצים (שכר מצוה – מצוה). אמר רבי אחא שהמשנה שמתירה להביא עצים משל היחיד זה מדברי רבי יוסה היא, דרבי יוסי אמר

מסכת פרק א [ה"ד - דף ה] מגילה יט

בשם ר' אילא דברי הכל היא, מה פליגין בגופו של קרבן, אבל במכשירי קרבן כל עמא מודיי שהוא משתנה קרבן יחיד לקרבן ציבור. מתניתא פליגא על ר' אחא, אותן הימים נוהגין בשעת קרבן ושלא בשעת קרבן, רבי יוסי אומר אינן נוהגין אלא בשעת קרבן בלבד, אמר רבי אלעזר ברבי צדוק, אנו היינו מבני סנאה בן בנימין וחל תשעה באב להיות בשבת, ודחינו אותו למוצאי שבת, והיינו מתענין ולא משלימין.

ותשעה באב: ר' ירמיה בשם רבי חייה בר בא, ברין היה שיהו מתענין בעשירי שבו נשרף בית אלהינו, ולמה בתשיעי? שבו התחילה הפורענות, ותני כן בשביעי נכנסו לתוכו, בשמיני היו מקרקרין בו, בתשיעי הציתו בו את האור, ובעשירי נשרף. רבי יהושע בן לוי ציים תשיעי ועשירי, רבי לוי ציים תשיעי ולילי עשירי.

הציבור, אבל ולא היינו משלימין, כיון שזה יו"ט שלנו, בכל אופן מהברייתא מוכח שגם חכמים מודים לר' יוסי שהיה קרבן עצים, הרי שהיחיד יכול לתרום עצים לבית המקדש, ודלא כר' אחא.

ותשעה באב: ר' ירמיה בשם רבי חייה בר בא אומר שבדין היה שיהו מתענין בעשירי באב, כיון שבו נשרף בית אלהינו, כמו שנאמר ובחדש הקמישי בעשור לחדש בא ובזרזאין וישרף את בית ה', וא"כ למה מתענים בתשיעי? כיון שבו התחילה הפורענות, ותני כן בשביעי באב נכנסו האויבים לתוכו בית המקדש, ובשמיני היו מקרקרין בו רקדו וצהלו בו (אלא שזה נאמר בלשון גנאי), ובתשיעי הציתו בו את האור, ובעשירי בית המקדש נשרף, ואומרת הגמ' שרבי יהושע בן לוי ציים (צם) בתשיעי כיון שאז התחיל החורבן ובעשירי כיון שאז נשרף הבית, ורבי לוי ציים תשיעי ולילי עשירי, כיון שעיקר

בשם ר' אילא אומר, שזה כדברי הכל היא, כיון שכל מה שחכמים פליגין, זה דוקא בגופו של קרבן, אבל במכשירי קרבן כבגדי כהונה, כל עמא מודיי שהוא משתנה מקרבן יחיד לקרבן ציבור. ואומרת הגמ' שמתניתא פליגא שהברייתא נחלקת על ר' אחא (שאומר שהדין של קרבן עצים, הוא רק מדברי ר' יוסי), שהרי למדנו בברייתא, אותן תשעת הימים שאותם המשפחות היו עושים ליו"ט, נוהגין בין בשעת קרבן בזמן שבית המקדש היה קיים, ושלא בשעת קרבן וגם לאחר חורבן הבית, רבי יוסי אומר אינן נוהגין אלא בשעת קרבן בלבד, אמר רבי אלעזר ברבי צדוק, אנו היינו מבני סנאה בן בנימין (ר"א ברבי צדוק היה כהן, אלא שמצד אמו הוא ממשפחת סנאה בן בנימין). שזמן קרבן העצים שלהם היה ב' באב, וחל תשעה באב להיות בשבת, ודחינו אותו את הצום למוצאי שבת, והיינו מתענין יחד עם

מסכת פרק א [ה"ד - דף ה] מגילה

ר' בא בר זבדא בשם רבי חנינה ביקש רבי לעקור תשעה באב, ולא הניחו לו, אמר לו רבי אלעזר עמך הייתי ולא איתאמרת הכי, אלא ביקש רבי לעקור ט' באב שחל להיות בשבת, ולא הניחו לו, אמר הואיל ונדחה ידחה, אמרו לו ידחה למחר. וגזי ליה ההיא דתנינן תמן, רבי יוחנן בן ברוקה אומר על שניהן הוא אומר [בראשית א] וַיִּבְרָךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וגו', רבי לעזר בשם רבי חנינה הלכה כרבי יוחנן בן ברוקה, אמר ליה רבי בא בר זבדא עמך הייתי ולא איתאמרת אלא אם היתה תובעת להינשא הדין עמה, וקרא עליהון [קהלת ד] טוֹבִים הַשְּׁנִיִּים מִן הָאֶחָד.

וחגיגה: כתוב אחד אומר [שמות כג] וַחַג הַקִּצִּיר בַּכּוֹרִי מַעֲשִׂיךָ, וכתוב אחד אומר

אומר שעל שניהן גם על הנקבה הוא אומר וַיִּבְרָךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וגו', ולכך גם האשה חייבת במצות פריה ורביה, ורבי לעזר בשם רבי חנינה אמר שהלכה כרבי יוחנן בן ברוקה, ואמר ליה רבי בא בר זבדא שעמך הייתי כשר' חנינה אמר את זה, ולא איתאמרת לא נאמר כדברך, אלא דוקא אם האשה היתה תובעת להתגרש מבעלה שלא הביא ילדים, כדי להינשא שיהיה לה ילדים שיהיה מי שישעך אותה בימי זקנותה, ורק אז הדין עמה, וקראו עליהון את הפסוק טוֹבִים הַשְּׁנִיִּים מִן הָאֶחָד, שבמקום שר"א טעה ר' בא בר זבדא תיקן אותו, ובמקום שר' בא בר זבדא טעה ר"א תיקן אותו.

וחגיגה: אומרת הגמ' מהיכן יודעים שגם בחג השבועות יכולים להשלים ולהביא את החגיגה לאחר היו"ט (והרי זה יום חול רגיל), אלא כיון שכתוב אחד אומר וַחַג הַקִּצִּיר בַּכּוֹרִי מַעֲשִׂיךָ, שמשמע שבזמן שאתה חוגג (מקריב קרבן חגיגה) יכולים לקצור, וכתוב אחד אומר בַּיּוֹם הַהוּא שֶׁלֹּא יִקְצְרוּ

שריפת הבית היתה בליל י' אב (ומי יתן ונזכה שיקויים בנו הפסוק וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְהָאָם ה' חֹמֶת אֲשֶׁר סָבִיב, וּלְכַבֹּד אֶתְּהָא בְּתוֹכָהּ במהרה בימינו).

ר' בא בר זבדא בשם רבי חנינה אומר שביקש רבי לעקור את תענית תשעה באב היות וכדיום זה זמן שלום (שהרי לא רודפים את היהודים על היותם יהודים), וי"א שרבי רק רצה לבטל את חומרת התענית בחמשה עיניים, אבל הוא לא רצה לבטל לגמרי את תענית ת"ב, אבל ולא הניחו לו, אמר לו רבי אלעזר שעמך הייתי כשר' חנינה אמר את זה, אבל ולא איתאמרת הכי כדברך שרבי רצה לבטל את הת"ב באופן כללי, אלא רק ביקש רבי לעקור ט' באב שחל להיות בשבת, ולא הניחו לו, ואמר רבי הואיל והת"ב נדחה, א"כ שידחה לגמרי, אבל אמרו לו חכמים שלא מבטלים את הת"ב לגמרי, אלא התענית ידחה למחר. ואומרת הגמ' שר' בא בר זבדא גזי ליה שילם לר"א (דהיינו שבמקום אחר ר' בא בר זבדא אמר לר"א שהוא טעה) בההיא דתנינן תמן ששנינו שרבי יוחנן בן ברוקה

מסכת פרק א [ה"ד - דף ה] מגילה כא

[ויקרא כג] פֶּל מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ, אָמַר ר' חֲנִינָה הָא כִּיצַד יִתְקַיְּמוּ שְׁנֵי כְּתוּבִים? בַּשְּׁעָה שֶׁהוּא חָל בַּחֹל - אֶת חוּגָג וְשׁוֹבֵת, בַּשְּׁעָה שֶׁהוּא חָל בַּשַּׁבָּת - לְמַחֵר אֶת חוּגָג וְקוֹצֵר. א"ר יוֹסֵה בְּרַבִּי בּוֹן וּבִלְבָד שִׁיבוּלִים לַעֲסִיסָתָהּ, כַּהֲדָא דְתַנִּי לָהֶן אֵינִישׁ דִּיהוּי עֲלוּי אַעֲיִן וּבִיכּוּרִין - הָאוֹמֵר הָרִי עָלֵי עֲצִים לְמוֹזֵבַח וְגִזְרִין לְמַעֲרָכָהּ, אֲסוּר בַּהֲסַפֵּד וּבַתְּעִנִּית, וּמַלְעָשׂוֹת מְלֹאכָה בּוּ בְיוֹם.

וּבַהֲקָהֶל: ר' בַּא בְּרִיה דְר' חִיָּיא בַר בַּא אָמַר מִפְּנֵי הַתְּקִיעָה, ר' יִצְחָק בַּר חִיָּיה אָמַר מִפְּנֵי הַבִּימָה, וַיַּעֲשׂוּ אוֹתָהּ מֵאֲתָמוּל? שְׁלֹא לְדַחֹק אֶת הָעֲזֵרָה. אָמַר ר' מַתְּנִיָּה עַל שֵׁם [דְּבָרִים טז] לֹא תִפֹּעַ לָךְ אֲשֶׁרָה פֶּל עֵץ.
מוֹתְרִין בַּהֲסַפֵּד וּבַתְּעִנִּית: מַתְּנִיתָא דְר"מ, דְר"מ אָמַר דִּי לֹא לְמַסְפַּד - אֲסוּר

לְאֲסוּף אֶת הָעַם לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ (יֵשׁ מִצְוָה לְהַקְהִיל אֶת הָעַם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר הִקְהַל אֶת הָעָם), וְהָרִי בַשַּׁבָּת אֲסוּר לְתַקּוּעַ. וְר' יִצְחָק בַּר חִיָּיה אָמַר שֶׁמֵּאֲחֵרִים אֶת הַהֲקָהֶל מִפְּנֵי שֶׁאֲסוּר לִבְנוֹת בַּשַּׁבָּת אֶת הַבִּימָה שֶׁהַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב עָלֶיהָ, שׁוֹאֵלֶת הַגִּמ' וַיַּעֲשׂוּ אוֹתָהּ מֵאֲתָמוּל? מֵתַרְצַת הַגִּמ' שֶׁלֹּא יִכּוּלִים לַעֲשׂוֹת אֶת הַבִּימָה מֵעֵרֵב יו"ט שְׁלֹא לְדַחֹק אֶת הָעֲזֵרָה. אָמַר ר' מַתְּנִיָּה שֶׁלֹּא יִכּוּלִים לַעֲשׂוֹת אֶת הַבִּימָה מֵעֵרֵב יו"ט עַל שֵׁם הָיִתָּה וְכָתוּב לֹא תִפֹּעַ לָךְ אֲשֶׁרָה פֶּל עֵץ אֲצִל מִזְבֵּחַ ה' אֶלֶלֶיךָ, וְהָרִי אִם יַעֲשׂוּ אֶת הַבִּימָה שֶׁהִיא עֲשׂוּיָה מֵעֵץ כֶּבֶד מֵעֵרֵב יו"ט, א"כ יִרְצָא שֶׁהוּא קוֹבֵעַ בְּנִין שֶׁל עֵץ בַּעֲזָרָה שׁוֹה אֲסוּר.
מוֹתְרִין בַּהֲסַפֵּד וּבַתְּעִנִּית: אוֹמְרִת הַגִּמ' שֶׁהַמַּתְּנִיתָא בַּמִּסְכָּת תַּעֲנִית (הָאוֹמְרִת "שְׁכֹל הַכְּתוּב בַּמִּגִּלָּה דִּי לֹא לְמִסְפַּד - לִפְנֵי אֲסוּר לְאַחֲרֵי מוֹתֵר, דִּי לֹא לְהַתְּעַנָּא - לִפְנֵי וְלְאַחֲרֵי מוֹתֵר") הִיא מְדַבְּרִי ר"מ, דְר"מ אָמַר שֶׁכֹּאֲשֶׁר כְּתוּב (בַּמִּגִּלָּת תַּעֲנִית) עַל אִיזָה יוֹם דִּי לֹא לְמַסְפַּד, אֲסוּר בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם

מִקְרָא קָדֵשׁ יְהִיָּה לָכֶם פֶּל מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ, וְהָרִי בְיו"ט מֵבִיאִים אֶת קֶרֶבן חֲגִיגָה, וְא"כ אָמַר ר' חֲנִינָה הָא כִּיצַד יִתְקַיְּמוּ שְׁנֵי כְּתוּבִים? אֵלֹא בַּשְּׁעָה שֶׁהוּא הַיּו"ט חָל לְהִיטּוֹת בַּחֹל, אֶת חוּגָג וְשׁוֹבֵת מִמְּלֹאכָה, אֲבָל בַּשְּׁעָה שֶׁהוּא הַיּו"ט חָל לְהִיטּוֹת בַּשַּׁבָּת, א"כ לְמַחֵר אֶת חוּגָג מֵבִיא אֶת הַקֶּרֶבן חֲגִיגָה וְקוֹצֵר כִּיּוֹן שְׁמוֹתֵר בַּעֲשִׂית מְלֹאכָה, א"ר יוֹסֵה בְּרַבִּי בּוֹן וּבִלְבָד שֶׁהוּא קוֹצֵר שִׁיבוּלִים לְצוֹרֵךְ עִיסָתָהּ שֶׁל אוֹתוֹ הַיּוֹם, כִּיּוֹן שֶׁבְיוֹם שְׁמִקְרִיבִים קֶרֶבן אֲסוּרִים בַּעֲשִׂית מְלֹאכָה, כַּהֲדָא דְתַנִּי כְּמוֹ שֶׁשְׁנִינוּ בְּבִרְיָתָא, לָהֶן לֹכֵן אֵינִישׁ אֲדָם דִּיהוּי עֲלוּי שִׁישׁ עֲלוּי לְהַקְרִיב אַעֲיִן וּבִיכּוּרִין קֶרֶבן עֲצִים אוּ בִיכּוּרִים, וּמִבְּאֵרֶת הַגִּמ' מִזֶּה הַכּוּוֹנָה 'קֶרֶבן עֲצִים' הֵינֵנו הָאוֹמֵר הָרִי עָלֵי לְהִבִּיא עֲצִים לְמוֹזֵבַח, אוּ גִזְרִין לְמַעֲרָכָהּ, אֲסוּר בַּהֲסַפֵּד וּבַתְּעִנִּית וּמַלְעָשׂוֹת מְלֹאכָה בּוּ בְיוֹם.
וּבַהֲקָהֶל: ר' בַּא בְּרִיה דְר' חִיָּיא בַר בַּא אָמַר שֶׁמֵּאֲחֵרִים אֶת הַהֲקָהֶל (כְּשִׁיּוֹם הָרֵאשׁוֹן שֶׁל חוֹל הַמוֹעֵד חָל לְהִיטּוֹת בַּשַּׁבָּת) מִפְּנֵי הַתְּקִיעָה שֶׁהִיוּ תוֹקְעִים כְּדִי

מסכת פרק א [ה"ד - דף ו] מגילה

להתענות, ודלא להתענות - מותר בהספד, ודי לא סתם - כדי לא להתענייא. אמר ר' יונה אילין יומיא די לא למספד בהון מקצתן די לא להתענייא בהון, אמר רשב"ג מה תלמוד לומר בהון בהון שני פעמים? אלא מלמד שהלילה מותר והיום אסור. והדא דתני להן אינש דיהוי עלוהי ייסר בצלוי - אמר ר' יוסי בר' בון שהוא צריך להזכירן מבערב, ואתיין כיי דאמר ר' זעירה בשם רב חונה אומרה כלילי שבת ויומו.

מתניתא או בי"א בר' יוסי, או בי"ב בר"מ, וקשיא על דר' יוסי לא כן תני בתרין

מאתמול **בערב**, ואתיין **כיי** וזה כמו מה דאמר ר' זעירה **בשם רב חונה**, שאומר את הענינו כליל התענית וביומו **כלילי שבת ויומו**, הגם שכליל התענית הוא עדיין לא התחיל לצום, וא"כ מוכח שהוא קיבל על עצמו את התענית כבר מאתמול.

ואומרת הגמ' **שמתניתא** שאומרת שאע"פ שבני הכפרים מקדימים לקרוא את המגילה ביום הכניסה, אבל אותם הימים 'מותרים' בהספד ובתענית, כוונת המשנה **או** שיום הכניסה היה **בי"א** אדר וזה יהיה **בר' יוסי**, **או בי"ב** אדר והמשנה היא **בר"מ**, כיון שאם יום הכניסה היה **בי"ג** אדר, אסור להתענות בו, כיון שזה יו"ט במגילת תענית כדלהלן, ולר"מ שביום שלפני היו"ט מותר בהספד ובתענית, א"כ י"ב אדר מותר בהספד ובתענית, ולר' יוסי האוסר בהספד ובתענית את הימים שלפני היו"ט, א"כ כשהמשנה אומרת שמותרים בהספד ובתענית זה הולך רק על י"א אדר. שואלת הגמ' **וקשיא על דר' יוסי** איך הוא מתיר להתענות **בי"א** אדר, וכי לא כן תני בתרין

גם **להתענות**, וכאשר כתוב על איזה יום **דלא להתענות**, אותו היום מותר בהספד, וכאשר כתוב על איזה יום **די לא באופן סתם**, הכוונה היא **כדי לא להתענייא** שאסור רק להתענות באותו היום. אמר ר' יונה שכתוב במגילת תענית **אילין יומיא** באלו הימים **די לא למספד בהון** אין להספיד בהם, ומקצתן **די לא להתענייא בהון** ובחלק מהימים יש רק איסור להתענות בהם, והביא ר' יונה **שאמר רשב"ג מה תלמוד לומר** מדוע כתוב **בהון בהון שני פעמים**, הרי היה מספיק שיהיה כתוב "מקצתן די לא להתענייא", אלא **מלמד שהלילה** של הימים טובים האלו מותרים, ורק עצם היום הוא אסור. והדא דתני ומה שכתוב שם במגילת תענית **להן לכן אינש דיהוי עלוהי שיש עליו ייסר בצלוי** איסור אכילה בתפילה (דהיינו שאם אחד קיבל על עצמו תענית לפני שתיקנו את הימים האלו לימים טובים, הוא צריך להתענות כפי שקיבל על עצמו), אמר ר' יוסי **בר' בון** מכאן שהמקבל על עצמו תענית, הוא צריך להזכירן את קבלת התענית בתפילה

מסכת פרק א [ה"ד - דף ו] מגילה כג

עשר ביה יום טיריון? אמר ר' יעקב בר אחא בטל יום טיריון - יום שנהרג לוליינוס ופפוס.

בתלת עשר ביה יום נקנור, מהו יום נקנור - שלטון משל מלכות יון עובר לאלכסנדריוס ראה את ירושלם וחירף וגידף וניאץ, ואמר בשובי בשלום אתון את המגדל הזה, ויצא אליו אחד משל בית חשמונאי והיה הורג בחיילותיו עד שהגיע לקרוכין שלו, וכיון שהגיע לקרוכין שלו קטע את ידו וחתך את ראשו ותחבן בעץ, וכתב מלמטן הפה שדיבר באשמה והיד שפשטה בגאווה, ותליין בקונטס נגר ירושלם. על דעתיה דרבי יוסי ניהא - בא לאסר לפניו, על דעתיה דרבי מאיר מה בא לאסר, לאסר לפניו לית ליה, עצמו אסור מפני ארבעה עשר?

ראה את ירושלם, וחירף וגידף וניאץ ואמר בשובי בשלום מלהלחם במצרים אתון את המגדל הבית המקדש הזה, ויצא אליו אחד משל בית חשמונאי והיה הורג בחיילותיו של נקנור עד שהגיע לקרוכין למרכבה שלו, וכיון שהגיע לקרוכין למרכבה שלו, הוא תפס את נקנור וקטע את ידו וחתך את ראשו – ותחבן בעץ (בשפוד) וכתב מלמטן – הפה שדיבר באשמה, והיד שפשטה בגאווה כנגד ירושלים יקצצו, ותליין בקונטס על גבי עמוד גבוה נגר שערי ירושלם. שואלת הגמ' בשלמא על דעתיה דרבי יוסי זה ניהא שקבעו את י"ג אדר ליו"ט, כיון שזה בא לאסר את שלפניו בתענית, אלא על דעתיה דרבי מאיר מה יום נקנור בא לאסר? הרי לומר שזה בא לאסר את שלפניו לא יתכן, כיון שהרי לית ליה לר"מ שלפניו אסור, ובשביל לאסור את יום י"ג אדר עצמו גם לא היו צריכים לקבוע אותו ליו"ט, כיון שהוא אסור מפני שהוא יום לפני ארבעה עשר אדר,

עשר ביה באדר, זה יום טיריון (טיריון נהרג מיד לאחר שהרג את לוליינוס ופפוס) וא"כ היה צריך להיות שלר' יוסי י"א אדר יהיה אסור בתענית? מתרצת הגמ' אמר ר' יעקב בר אחא שבטל יום טיריון, כיון שזה היום שנהרג בו לוליינוס ופפוס על שהצילו את כל עם ישראל, כשבתו של המלך נמצאת הרוגה, וגזרו להרוג את כל ישראל, ועמדו אלו והצילו את ישראל, ע"י שאמרו – אנו הרגנוה (ועליהם נאמר "הרוגי לוד, אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן בגן עדן"), דהיינו בתחילה עשאוהו ליו"ט על שה' נקם את נקמת לוליינוס ופפוס, והיה בזה קידוש ה', אבל לאחר זמן (כשנגמר הרגש על הקידוש ה') שהיה בהריגת טיריון) ביטלו את היו"ט מחמת שלוליינוס ופפוס נהרגו באותו היום.

כתוב במגילת תענית שבתלת עשר ביה באדר זה יום נקנור, ואסור להתענות בו, מבאר הגמ' מהו יום נקנור, נקנור היה שלטון משל מלכות יון, וכשהוא היה עובר לאלכסנדריוס של מצרים להילחם בהם, הוא

מסכת פרק א [ה"ד - דף ו] מגילה

בא להודיעך שהוא אסור בהספד, ואפילו על דר' יוסי לית היא מקשייא - לא כן תני בתרין עשר ביה יום טיריון, אמר ר' יעקב בר אחא במל יום טיריון - יום שנהרג לוליינום ופפוס.

בארבע עשר ובחמשה עשר פורייא די לא למיספד, בשית עשר ביה שרייו למיבני שור ירושלם די לא למיספד, על דעתיה דר"מ ניהא בא לוסר לעצמו, על דעתיה דר' יוסה מה בא לוסר, לוסר לפניו לית ליה - עצמו אסור מפני ט"ו? בא להודיעך שהוא אסור בהספד.

בשבעת עשר ביה, קמון עממיא על פליטת ספריא, במדינת בולקים ובית זבדין, והוה פרקין. על דעתיה דר"מ ניהא בא לוסר עצמו, על דעתיה

לעשות תענית, א"כ זה ניהא שקבעו את ט"ז אדר ליו"ט, כיון שזה בא לוסר (לאסור) לעצמו, אבל על דעתיה דר' יוסה שאומר שלאחר הימים טובים אסור לעשות תענית, א"כ מה זה בא לוסר? והרי לוסר לפניו היינו את ט"ז אדר לית ליה לא צריך כיון שהוא כבר אסור שהרי זה פורים, ולומר שזה בא לאסור את היום עצמו דהיינו שזה בא לאסור את ט"ז אדר, גם לא צריך לקבוע לו יו"ט, שהרי הוא בין כה אסור מפני שהוא יום לאחר ט"ו אדר? מתרצת הגמ' אלא (קבעו אותו ליו"ט) זה בא להודיעך שהוא יהיה אסור בהספד, שהרי מחמת שהוא יום לאחר יו"ט (ט"ז אדר), הוא היה מותר בהספד.

שנינו במגילת תענית שבשבעת עשר ביה באדר זה יו"ט כיון שקמון עממיא שהגויים קמו על פליטת ספריא (על החכמים שברחו מחמת ינאי) במדינת בולקים ובית זבדין להרוג אותם, והוה פרקין והם ניצלו. וא"כ שואלת הגמ' בשלמא על דעתיה דר"מ זה ניהא שקבעו אותו ליו"ט, כיון שזה בא לוסר (לאסור) את עצמו בתענית, אבל על דעתיה

מתרצת הגמ' שקבעו את יום נקנור, כיון שזה בא להודיעך שהוא אסור בהספד (שהרי מחמת שזה לפני פורים אומנם הוא אסור בתענית, אבל הוא היה מותר בהספד). ואומרת הגמ' ואפילו על דברי ר' יוסי (שאמרנו שקבעו את י"ג אדר ליו"ט, בשביל לאסור את שלפניו בתענית), וכי לית היא מקשייא וכי אין להקשות על זה, וכי לא כן תני בתרין עשר ביה באדר זה יום טיריון, וא"כ י"ב אדר הוא כבר אסור בתענית, וא"כ חוזרת השאלה מדוע היו צריכים לקבוע את י"ג אדר ליו"ט? אלא אמר ר' יעקב בר אחא שכבר בטלו את יום טיריון, כיון שזה יום שנהרגו בו לוליינום ופפוס.

שנינו במגילת תענית שבארבע עשר ובחמשה עשר אדר זה פורייא (פורים) די לא למיספד שאסור להספיד בהם, ובשית עשר ביה ובט"ז אדר זה יו"ט היות ושריינו למיבני שור ירושלם התחילו לבנות את חומת ירושלים, די לא למיספד ואסור לעשות בו הספד. שואלת הגמ' על דעתיה דר"מ שאומר שלאחר הימים טובים מותר

מסכת פרק א [ה"ד - דף ו] מגילה כה

דר' יוסה מה בא לוֹסר, לפניו לית ליה, עצמו אסור, אמר ר' יוסה כל אילין מילייא לא מסייען ולא תברין, לא על דר"מ ולא על דר' יוסה, לא בא אלא למנות ימים שנעשו בהן נסים לישראל, תדע לך שהוא כן, דתנינן בריש ירחא דניסן דיתקן תמידא די לא למיספד, בלא כך אינו אסור מחמת ראש חדש.

אבל בשבתות ובימים טובים מתענין לפנייה ולאחריה, מה ראיתה להקל באלו ולהחמיר באלו? שאלו דברי תורה - ואין דברי תורה צריכין חיזוק, ואלו דברי סופרים - ודברי סופרים צריכין חיזוק, הדא דתאמר עד שלא בטלה מגילת תענית, אבל משבטלה מגילת תענית בטלו כל אלו. ר' חנינה ורבי יונתן תריהון אמרין בטלה מגילת תענית, ר' בא ור' סימון תריהון אמרין בטלה מגילת תענית, ר' יהושע בן

ע"כ שהתנא ששנה את מגילת תענית, בא לומר את כל הימים שנעשו ניסים לעם ישראל.

שנינו במגילת תענית, **אבל בשבתות ובימים טובים מתענין לפנייה ולאחריה**, שואלת הגמ' מה ראיתה להקל באלו (בשבתות ובימים טובים) ולהחמיר באלו (בימים טובים שנאמרו במגילת תענית)? מתרצת הגמ' כיון שאלו (שבתות וימים טובים) הם מדברי תורה - ואין דברי תורה צריכין חיזוק, אבל ואלו (הימים טובים שנאמרו במגילת תענית) הם מדברי סופרים - ודברי סופרים צריכין חיזוק, ולכך אסרו את הימים שלפניהם כדי שלא יבואו להתענות בימים טובים שנאמרו במגילת תענית עצמם. ואומרת הגמ' שהדא דתאמר כל מה שדיברנו זה רק עד שלא בטלה מגילת תענית, אבל משבטלה מגילת תענית בטלו כל אלו (הימים טובים שנאמרו במגילת תענית). וכן ר' חנינה ורבי יונתן תריהון אמרין שניהם אמרו שבטלה מגילת תענית, וכן ר' בא ור' סימון תריהון אמרין שבטלה מגילת תענית, וכן ר' יהושע בן

דר' יוסה מה בא לוֹסר? הרי לאסור את שלפניו לית ליה לא צריך כיון שהוא כבר יו"ט, וי"ז אדר עצמו הוא ג"כ אסור מחמת שהוא לאחר ט"ז אדר (שהוא יו"ט מחמת שהתחילו לבנות את חומות ירושלים)? מתרצת הגמ' אמר ר' יוסה (בר זבידא) האמורא, שכל אילין מילייא שכל אלו הדברים, הם לא מסייען ולא תברין אין מהם סיוע ואין מהם קושיא לא על דברי ר"מ ולא על דברי ר' יוסה, כיון שהתנא של מגילת תענית לא בא רק בשביל לאסור את הימים האמורים (כיון שיש ימים שכבר היו אסורים מחמת ימים אחרים) אלא הוא בא למנות את הימים שנעשו בהן נסים לישראל, תדע לך שהוא כן דתנינן במגילת תענית בריש ירחא דניסן זה יו"ט כיון דיתקן תמידא שהעמדנו את ההלכה שקרבן התמיד בא רק מהציבור (ולא כדברי הצדוקים שהיחיד יכול להביאו) די לא למיספד ואסור לעשות הספד באותו היום, וא"כ אומר ר' יוסי האמורא וכי בלא כך אותו היום אינו אסור מחמת שהוא ראש חדש, אלא

מסכת פרק א [ה"ד - דף ו] מגילה

לוי אמר בטלה מגילת תענית, אמר ר' יוחנן אמש הייתי שונה מעשה שגזרו תענית בחנוכה בלוד, ואמרו עליו על רבי אליעזר שסיפר, ועל ר' יהושע שרחץ, אמר להם רבי יהושע צאו והתענו על מה שהתעניתם, ואת אמר בטלה מגילת תענית? אמר ר' בא ואפילו תימר בטלה מגילת תענית - חנוכה ופורים לא בטלו. מיליהון דרבנן אמרי בטלה מגילת תענית - רבי יונתן ציים כל ערובת ריש שתא, רבי אבון ציים כל ערובת שובא, רבי זעירה צם תלת מאון צומין, ואית דאמרי תשע מאון ולא חש למגילת תענית. רבי יעקב בר אחא מפקד לספריא אין אתת איתא מישאלונכון, אימרון לה בכל מתענין, חוץ משבתות וימים טובים וראשי חודשים וחולו של מועד וחנוכה ופורים.

אין הוכחה שהתבטלה מגילת תענית, אלא הגמ' מביאה את הימים שהאמוראים היו צמים) ורבי אבון ציים היה צם בכל ערובת שובא ערב שבת, כדי להיכנס לשבת כשהוא תאב לאכילה, ורבי זעירה צם תלת מאון צומין שלש מאות צומות (מאה תעניתא דלשתכח גמרא בבבא מציעא, כי היכי דלא נטרדיה. מאה אחרניתא דלא לשכוב רבי אלעזר בשניה ונפלין עילויה מילי דצבורא. ומאה אחרני דלא נשלוט ביה נורא דגיהנם), בזה אחר זה באותו השנה, ואית דאמרי תשע מאון בזה אחר זה ולא חש לימים טובים הכתובים במגילת תענית. ואומרת הגמ' שרבי יעקב בר אחא מפקד לספריא ציוה למלמדי תינוקות אין אתת איתא אם אשה תבוא מישאלונכון לשאול אותכם האם מותר להתענות, אימרון לה שבכל הימים מתענין, חוץ משבתות וימים טובים וראשי חודשים וחולו של מועד וחנוכה ופורים, כיון שמגילת תענית התבטלה.

לוי אמר שבטלה מגילת תענית, שואלת הגמ' אמר ר' יוחנן הרי אמש (אתמול) הייתי שונה (את הברייתא שנאמר בזה) מעשה שגזרו תענית על הגשמים בחנוכה בלוד, ואמרו עליו על רבי אליעזר שסיפר שהסתפר, ועל ר' יהושע שרחץ ביום התענית, ואמר להם רבי יהושע לציבור צאו והתענו אחרי חנוכה על מה שהתעניתם בחנוכה שלא כדן, וא"כ מוכח שלא התבטלה מגילת תענית, ואת אמר בטלה מגילת תענית? מתרצת הגמ' אמר ר' בא ואפילו תימר שבטלה מגילת תענית כמו מה שאמרתי, אבל חנוכה ופורים לא בטלו "כיון דמפרסם ניסא" שהוא כבר גלוי לכל ישראל על ידי שנהגו בו המצות (הדלקת נר חנוכה, וקריאת המגילה), והחזיקו בו בשל תורה, ולכך לא נכון לבטלו". ואומרת הגמ' שמיליהון דרבנן אמרי מדברי החכמים מוכח שבטלה מגילת תענית, שהרי רבי יונתן ציים היה צם בכל ערובת ריש שתא בכל ערב ר"ה (מזה אומנם

שמעון בר בא אמר אתא עובדה קומי ר' יוחנן - והורי כר' יוסי, והוה ר' אלעזר מצטער, אמר שבקין סתמא ועבדין כיחדייא? אשכח תני לה ר' חייה בשם ר"מ, כר שמע דתני לה ר' חייה בשם ר' מאיר, אמר יאות סבא ידע פרקי גרמה, ר' מנא בעא קומי ר' יודן לא כן אמר ר' חזקיה, ר' אבהו בשם ר' לעזר כל מקום ששנה רבי מחלוקת וחזר ושנה סתם - הלכה כסתם, א"ל ולא רבי דילמא חורן, מה הן אין דאשכח רבי מתני מחלוקת וחזר ושנה סתם הלכה כסתם, אתר דלא אשכח רבי מתני מחלוקת, אלא אחרים שנו מחלוקת, ורבי שנה סתם, לא כל שכן שתהא הלכה כסתם?! ואתא ר' חזקיה, ר' יעקב בר אחא ר"ש בר בא בשם ר' לעזר ואפילו אחרים שנו מחלוקת ורבי שנה סתם - הלכה כסתם, ולמה הוא מורה

וכי לא כן אמר ר' חזקיה, ור' אבהו אמר את זה בשם ר' לעזר שכל מקום ששנה רבי מחלוקת וחזר ושנה סתם - הלכה כסתם, וא"כ היה צריך להיות שגם כאן יהיה ההלכה כסתם משנה, היות וזה מחלוקת בברייתא וסתם במשנה? א"ל ר' יודן היות ולא רבי כתב את הברייתא דילמא חורן אלא ר' חייא כתב את הברייתא, לכך לא אומרים בזה את הכלל 'מחלוקת ואח"כ סתם שהלכה כסתם', שואלת הגמ' ומדוע לא? והרי לכאור' זה נלמד מק"ו, ומה הן אין דאשכח ומה אם במקום שרבי מתני מחלוקת וחזר ושנה סתם ההלכה כסתם, אתר דלא אשכח במקום שרבי לא מתני מחלוקת, אלא אחרים שנו מחלוקת, ורבי שנה סתם משנה, לא כל שכן שתהא הלכה כסתם?! וכן הרי כאשר אתא ר' חזקיה, ור' יעקב בר אחא ור"ש בר בא אמרו בשם ר' לעזר ואפילו אחרים שנו מחלוקת ורבי שנה סתם - הלכה כסתם, וא"כ ק' למה הוא ר' יוחנן מורה

שמעון בר בא אמר שאתא עובדה הגיע מעשה קומי ר' יוחנן ושאלו אותו מה הדין לענין הימים שלפני היו"ט של מגילת תענית, והורי כר' יוסי (שאומר שכל הכתוב במגילת תענית די לא למספד - לפניו ולאחריו אסור, די לא להתענא - לפניו אסור לאחריו מותר), והוה ר' אלעזר מצטער על דברי ר' יוחנן, ואמר ר"א איך יתכן שבקין סתמא ועבדין כיחדייא שעוזבים את דברי הסתם משנה, ועושים כדברי ר' יוסי? אבל אח"כ ר"א אשכח תני לה הוא מצא ברייתא שר' חייה שנה את דברי המשנה (האומרת "שכל הכתוב במגילה די לא למיספד לפניו אסור לאחריו מותר, די לא להתענא לפניו ולאחריו מותר") בשם ר"מ, וכד וכיון שר"א שמע דתני לה ר' חייה בשם ר' מאיר, א"כ אמר ר"א שיאות סבא שדברי ר' יוחנן נכונים, כיון שר' יוחנן ידע שפרקי (שהמשנה) נאמרה ע"י גרמה יחידאה (ע"י ר"מ), ולכך ר' יוחנן פסק הלכה כר' יוסי. שואלת הגמ' ר' מנא בעא קומי ר' יודן

מסכת פרק א [ה"ד - דף ו] מגילה

ל'ה כיחידייא? רבי שמואל בר ינאי בשם ר' אחא הדא דא'ת אמר בשאין מחלוקת אצל סתם, אבל אם יש מחלוקת אצל סתם - לא בדא הלכה כסתם, ר' יוסי בר' בון בשם ר' אחא הדא דא'ת אמר ביחיד אצל יחיד, אבל ביחיד אצל חכמים, לא בדא הלכה כסתם.

ר' יודן נשייא שלח לרבי הושעיה רבה חדא עטם וחד לגין דחמר, שלח ואמר ליה קיימת בנו ומתנות לאביונים, חזר ושלח ליה חד עיגל וחד גרב דחמר, שלח ואמר ליה קיימת בנו ומשלוח מנות איש לרעהו. תני במקום שמסתכנין קורין אותה ב"ד, ר' יוסה בעי אם במקום שמסתכנין אל יקראו אותה כל עיקר.

בזה ידי חובת 'משלוח מנות', אלא רק מתנות לאביונים (ר' הושעיה היה עני), חזר ר' יהודה הנשיא ושלח ליה לר' הושעיה חד עיגל עגל שלם וחד גרב דחמר איפת יין (בין 25 ל-43 ליטר, תלוי לפי השיטות), שלח ר' הושעיה לר' יהודה הנשיא ואמר ליה שבעת קיימת בנו ומשלוח מנות איש לרעהו (י"א שאין זה להלכה, אלא ר' הושעיה אמר לר' יהודה הנשיא את דבריו בבדיחותא בעלמא, והגמ' מביאה את המעשה כיון שיש בזה "דבר פלא ועניין תימה"). תני במקום שמסתכנין (אם בני הכפרים יקראו את המגילה ביום הכניסה) קורין אותה ב"ד, שואלת הגמ' ר' יוסה בעי, אם במקום שמסתכנין א"כ שאל יקראו אותה כל עיקר? (ויתכן שכאשר הגויים ראו את בני הכפרים שמתקבצים לעיר, הם חששו שמא הם מתקבצים למלחמה כדרך שעשו בזמן אחשוורוש ולכך היה בזה סכנה, אבל כשכל אחד קורא את המגילה במקומו, ב"ד, א"כ הגויים לא ראו בזה התקבצות למלחמה, ולכך לא היה בזה סכנה).

ל'ה בר' יוסי שהוא יחידייא? מתרצת הגמ' רבי שמואל בר ינאי בשם ר' אחא אומר שהדא דא'ת אמר 'שמחלוקת ואח"כ סתם הלכה כסתם' זה דוקא בשאין המחלוקת שנויה אצל הסתם, אבל אם יש מחלוקת אצל סתם - לא בדא לא נאמר בזה שהלכה כסתם, ולכך כאן ההלכה כר' יוסי. ואומרת הגמ' שר' יוסי בר' בון בשם ר' אחא אמר הדא דא'ת אמר מה שאמרנו 'שמחלוקת ואח"כ סתם הלכה כסתם' זה דוקא ביחיד שנחלק אצל יחיד ואח"כ רבי סתם כשיטה אחת, בזה אומרים שהלכה כסתם, אבל ביחיד שנחלק אצל חכמים, אפי' שאח"כ רבי סתם כיחיד, לא בדא לא נאמר בזה שהלכה כסתם, כיון שיחיד ורבים הלכה כרבים.

ר' יודן נשייא שלח לרבי הושעיה רבה (הגדול) בעבור משלוח מנות חדא עטם ירך (של בהמה) אחד וחד לגין דחמר ולוג יין, שלח ר' הושעיה לר' יהודה הנשיא ואמר ליה שקיימת בנו ומתנות לאביונים, היות ולפי עושרך זה מתנה קטנה, לכך לא יצאת

הלכה ה

מתני' קראו את המגילה באדר הראשון ונתעברה השנה, קורין אותה באדר השני. אין בין אדר הראשון לאדר שני - אלא מקרא מגילה ומתנות לאביונים.

גמ' מתניתא כשעיברו ואח"כ קראו אותה, אבל אם קראו אותה ואח"כ עיברו לא בדא, מתניתא לא אמרה כן, אלא קראו את המגילה באדר הראשון ונתעברה השנה - קורין אותה באדר השני. ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי כתיב לְקִים אֶת אֲגֶרֶת הַפְּזִירִים הַזֹּאת, מה תלמוד לומר 'הַשְּׁנִית' אלא מיכן שאם קראו אותה באדר הראשון ונתעברה השנה קורין אותה באדר השני. ר' ירמיה בשם רבי שמואל בר רב יצחק מה עשו מרדכי ואסתר - כתבו אגרת ושלחו לרבנותינו שכן, אמרו להם מקבלין אתם עליכם שני ימים הללו בכל שנה? אמרו להן לא דיינו הצרות הבאות עלינו, אלא שאתם רוצין להוסיף עלינו עוד



הלכה ה

מתני' קראו את המגילה באדר הראשון ונתעברה השנה חוזרים וקורין אותה באדר השני. ואומרת המשנה שאין בין אדר הראשון לאדר שני - אלא מקרא מגילה ומתנות לאביונים, אבל בזה ובזה אסורים בהספד ובתענית.

גמ' אומרת הגמ' שלכאן' מתניתא במשנה מדובר רק כשעיברו את השנה ואח"כ קראו אותה, והיות וקראו את המגילה לאחר שכבר עיברו את השנה, ונקבע שזה אדר א', לכך לא יוצאים ידי חובה בקריאה הזו, אבל אם קראו אותה ורק אח"כ עיברו את השנה, שבזמן הקריאה עדיין לא נקבע שזה אדר א', לא בדא לא נאמר בזה שצריכים לחזור ולקרוא את המגילה, אבל חוזרת הגמ' ואומרת שמתניתא לא אמרה כן, אלא מהמשנה

משמע שגם אם קראו את המגילה באדר הראשון ואח"כ נתעברה השנה, שקורין אותה באדר השני, שהרי המשנה לא חילקה. ור' סימון בשם ר' יהושע בן לוי אומר שיודעים את זה מדכתיב לְקִים אֶת אֲגֶרֶת הַפְּזִירִים הַזֹּאת, ומה תלמוד לומר 'הַשְּׁנִית'? אלא מיכן שאם קראו אותה באדר הראשון ונתעברה השנה שקורין אותה פעם שניה באדר השני. ר' ירמיה בשם רבי שמואל בר רב יצחק מסביר את פשוטו של מקרא (מה הכוונה 'השנית'), שהרי מה עשו מרדכי ואסתר - כתבו אגרת ושלחו לרבנותינו של כאן של א"י, ואמרו להם האם מקבלין אתם עליכם את שני ימים הללו של פורים לעשותם בכל שנה? אמרו להן וכי לא דיינו הצרות הבאות עלינו משנאת הגויים, אלא שאתם רוצין להוסיף עלינו עוד צרות ע"י שנשמח על

צרתו של המן?! חזרו וכתבו להן אגרת שנייה, הדא היא דכתיב לְקַיִם אֶת אֲגֵרַת הַפּוּרִים הַזֹּאת הַשְּׁנִית, מה היה כתוב בה, אמרו להן אם מְדַבֵּר זה אתם מתייראים? הרי היא כתובה ומעלה בארכיים - הֲלֹא הֵם פְּתוּבִים עַל סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי מְדֵי וּפְרָס.

ר' שמואל בר נחמן בשם ר' יונתן שמונים וחמשה זקנים ומהם שלשים וכמה נביאים היו מצטערין על הדבר הזה, אמרו כתיב [ויקרא כז] אֵלֶּה הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה - אֵלֹה הַמִּצְוֹת שֶׁנִּצְטְוּ מִפִּי מֹשֶׁה, וכך אמר לנו משה אין נביא אחר עתיד לחדש לכם דבר מעתה, ומרדכי ואסתר מבקשים לחדש לנו דבר, לא זוו משם נושאים ונותנין בדבר עד שהאיר הקדוש ברוך הוא את עיניהם ומצאו אותה כתובה בתורה ובנביאים ובכתובים - הדא היא דכתיב [שמות יז] וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה כָּתֹב זֹאת זִכְרוֹן בְּסֵפֶר; 'זאת' - תורה, כמה דתימר [דברים ד] 'זֹאת' הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל, 'זכרון' אלו הנביאים, [מלאכי ג] וַיִּפְתַּח

עתידי לחדש לכם עוד דבר מצוה מעתה מעכשיו, ומרדכי ואסתר מבקשים לחדש לנו דבר, ולא זוו משם אלא היו נושאים ונותנין בדבר האם יכולים להוסיף את מצוות פורים, עד שהאיר הקדוש ברוך הוא את עיניהם של החכמים, ומצאו רמז שאותה שעניין מחיית עמלק צריכה להיות כתובה בתורה ובנביאים ובכתובים - הדא היא דכתיב וזה כמו שכתוב וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה כָּתֹב זֹאת זִכְרוֹן בְּסֵפֶר; והרי כשכתוב 'זאת' זה הולך לעניין התורה, שצריך להיות מוזכר בה העניין של מחיית עמלק, ומדיכן יודעים שהמילה 'זאת' מרמזת על התורה? זה כמה דתימר כמו שנאמר לעניין התורה 'זֹאת' הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל, וכשכתוב בפסוק 'זכרון' אלו הנביאים, שצריך להיות מוזכר בו עניין של מחיית עמלק, ומדיכן יודעים שהמילה 'זכרון' מרמזת על הנביאים? זה כמו שנאמר וַיִּפְתַּח

צרתו של המן?! חזרו מרדכי ואסתר וכתבו להן אגרת שנייה, הדא היא דכתיב וזה מה שכתוב לְקַיִם אֶת אֲגֵרַת הַפּוּרִים הַזֹּאת הַשְּׁנִית, ומה היה כתוב בה באגרת השנייה? אמרו להן מרדכי ואסתר אם מְדַבֵּר זה אתם מתייראים? א"כ אין חשש, כיון שהרי היא כבר כתובה ומעלה בארכיים (בארכיון) של המלוכה, כמו שנאמר הֲלֹא הֵם פְּתוּבִים עַל סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי מְדֵי וּפְרָס, וא"כ הגויים בן כה יודעים על הנס פורים.

ר' שמואל בר נחמן בשם ר' יונתן אומר ששמונים וחמשה זקנים חכמים, ומהם שלשים וכמה נביאים, היו מצטערין על הדבר הזה איך יכולים לעשות את הפורים, ואמרו הרי כתיב אֵלֶּה הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, דהיינו שרק אֵלֹה הַמִּצְוֹת שֶׁנִּצְטְוּ מִפִּי מֹשֶׁה, וכך אמר לנו משה - אין נביא אחר

מסכת פרק א [ה"ה - דף ז] מגילה לא

סֵפֶר 'זִכְרוֹן' לְפָנָיו לִירָאִי ה' וּגו', 'בִּסְפָר' אֱלוֹ הַכְּתוּבִים, וּמֵאֲמֹר אֶסְתֵּר קִים דְּבָרֵי הַפָּרִים הָאֵלֶּה וְנִכְתָּב 'בִּסְפָר'. רב ור' חנינה ור' יונתן ובר קפרא ור' יהושע בן לוי אמרו המגילה הזאת נאמרה למשה מסיני, אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה.

ר' יוחנן ור"ש בן לקיש; ר' יוחנן אמר הנביאים והכתובים עתידין ליבטל, וחמשת סיפרי תורה אינן עתידין ליבטל, מה טעמא [דברים ה] קול גדול ולא יסף, ר"ש בן לקיש אמר אף מגילת אסתר והלכות אינן עתידין ליבטל, נאמר כאן קול גדול ולא יסף, ונאמר להלן וזכרם לא יסוף מזרעם, הלכות [חבוקק ג] הליכות עולם לו. ר' לוי בשם ר"ש בן לקיש צפה הקדוש ברוך הוא שהמן הרשע עתיד לשקול כספו על ישראל, אמר מוטב שיקדים כספן של בְּנֵי לַכְּסָפוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הַרְשָׁע, לַפִּיכָךְ מַקְדִּימִין וְקוֹרִין בַּפְּרָשָׁה שְׁקִלִים.

לב אחד לעבוד את ה' יתברך, לכך לא יצטרכו את הנביאים, ורק חמשת סיפרי (חומשי) תורה אינן עתידין ליבטל, מה טעמא ומהיכן יודעים שהתורה לא עתידה להתבטל? כיון שנאמר קול גדול ולא יסף היינו ולא יפסק. ור"ש בן לקיש אמר אף מגילת אסתר והלכות (תורה שבעל פה) אינן עתידין ליבטל, כיון שנאמר כאן לענין התורה קול גדול ולא יסף, ונאמר להלן לענין מגילת אסתר וזכרם לא יסוף מזרעם דהיינו לא יפסק מזרעם, ולענין ההלכות הרי כתוב הליכות עולם לו, דהיינו שההלכות יתקיימו לעולמי עד. אומרת הגמ' ר' לוי בשם ר"ש בן לקיש אמר שצפה הקדוש ברוך הוא שהמן הרשע עתיד לשקול כספו על ישראל כדי לכלותם, לכך אמר הקב"ה מוטב שיקדים כספן של בְּנֵי לַכְּסָפוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הַרְשָׁע, ולכך צוה הקב"ה את ישראל לתת את השקלים במדבר, ולפיכך מקדימין וקורין בפרשת שקלים לפני פורים.

סֵפֶר 'זִכְרוֹן' לְפָנָיו לִירָאִי ה' (היינו הספר שיראי ה' שהם הנביאים כתבו), וכשכתוב בפסוק 'בִּסְפָר' אֱלוֹ הַכְּתוּבִים שצריך להיות מוזכר בו ענין של מחיית עמלק, ומהיכן יודעים שהמילה 'בִּסְפָר' מרמזת על הכתובים? זה כמו שנאמר וּמֵאֲמֹר אֶסְתֵּר קִים דְּבָרֵי הַפָּרִים הָאֵלֶּה וְנִכְתָּב 'בִּסְפָר', והיות ומרומז בפסוק שצריך לכתוב את מחיית עמלק בכתובים, לכך זה לא נקרא שמרדכי ואסתר מחדשים מצוה חדשה. ואומרת הגמ' שרב ור' חנינה ור' יונתן ובר קפרא ור' יהושע בן לוי אמרו שהמגילה הזאת כבר נאמרה למשה מסיני (דהיינו שה' אמר למשה רבינו שעתיד לעמוד אחד שירצה לכלות את עם ישראל, והם יינצלו) אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה, ולכך זה לא נכתב בתורה, אלא רק במגילה.

ר' יוחנן ור"ש בן לקיש נחלקים, ור' יוחנן אמר שהנביאים והכתובים עתידין ליבטל לעתיד לבוא, כיון שהנביאים נכתבו להוכיח את ישראל, אבל לעתיד לבוא, שיהיה

מסכת פרק א [ה"ה - דף ז] מגילה

ר' אבהו בשם ר' לעזר בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, הקיש שנה שהיא מעוברת לשנה שאינה מעוברת, מה שנה שאינה מעוברת אדר סמוך לניסן, אף שנה שהיא מעוברת אדר סמוך לניסן, א"ר חלבו כדי לסמוך גאולה לגאולה. ר' לוי בשם רבי חמא בר חנינה אותה השנה היתה מעוברת, מה טעמה מיום ליום וּמַחֲדָשׁ לְחֻדֶּשׁ שָׁנִים עֶשֶׂר הוא חֲדָשׁ אָדָר.

אדר הראשון תוספת - אדר השני תוספת? מה ביניהון, ר' שמואל בר רב יצחק אמר שני בְּכָשִׁים ביניהון, נולד בחמשה עשר באדר בשנה שאינה מעוברת, ונכנס לשנה שהיא מעוברת, אין תימר אדר הראשון תוספת, שנה ארוכה היא, אין תימר אדר השני תוספת, אין לו אלא עד חמשה עשר באדר הראשון? א"ר אייבו בר נגרי מתניתא אמר כן אדר הראשון תוספת, דתנינן תמן הן העידו שמעברין את השנה כל אדר, שהיו אומרים עד הפורים, הן העידו שמעברים את השנה על תניי,

התוספת, או אדר השני הוא התוספת, ואומרת הגמ' מה הנפק"מ ביניהון, ר' שמואל בר רב יצחק אמר מניין השנים של הפְּכָשִׁים ביניהון, דהיינו אם נולד כבש בחמשה עשר באדר בשנה שאינה מעוברת, ונכנס לשנה שהיא מעוברת, אז אין תימר שאדר הראשון הוא התוספת, א"כ שנה ארוכה היא, ועדיין הכבש הזה הוא בן שנתו, והוא ראוי לתמידים או למוספים (שמביאים מכבש בן שנתו), אבל אין תימר שאדר השני הוא התוספת, א"כ אין לו להיות בתוך שנתו, אלא רק עד חמשה עשר באדר הראשון? ואומרת הגמ' א"ר אייבו בר נגרי שמתניתא אמר כן שמחמשה מוכח שאדר הראשון הוא התוספת, דתנינן תמן במסכת עדויות הן (ר' יהושע ור' פפיס) העידו שמעברין את השנה כל אדר (אפי' בל' אדר), וזה בא להוציא ממה ששהיו אומרים שיכולים לעבר את השנה רק עד הפורים, וכן הן העידו שמעברים את השנה על תניי

ר' אבהו בשם ר' לעזר אומר מהיכן יודעים שקוראים את המגילה באדר השני? כיון שכתוב בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, ומכאן שהפסוק הקיש את השנה שהיא מעוברת לשנה שאינה מעוברת, ומה שנה שאינה מעוברת חודש אדר הוא סמוך לניסן, אף שנה שהיא מעוברת קוראים בחודש אדר הסמוך לניסן, א"ר חלבו שהטעם הוא כדי לסמוך את הגאולה שנגאלנו בימי מרדכי ואסתר, לגאולה שנגאלנו ממצרים. ור' לוי בשם רבי חמא בר חנינה אומר שהטעם שקוראים את המגילה באדר השני, כיון שאותה השנה שהיה בו את הנס, היתה שנה מעוברת, מה טעמה ומהיכן יודעים את זה? כיון שכתוב מיום ליום וּמַחֲדָשׁ לְחֻדֶּשׁ שָׁנִים עֶשֶׂר הוא חֲדָשׁ אָדָר, והרי מה שכתוב 'הוא חֲדָשׁ אָדָר' זה מיותר, אלא ע"כ שזה בא לומר שהגורל יצא לחודש אדר, שבאופן רגיל הוא החודש ה"ב, אבל באותו השנה באמת הוא היה החודש ה"ג.

שואלת הגמ' האם אדר הראשון הוא

מסכת פרק א [ה"ה - דף ז] מגילה לג

הדא אמרה אדר הראשון תוספת, אין תימר אדר השני תוספת, לא קיים על שתא, ומעבר לה? מר עוקבא אשכח תרין איגרון, בחדא כתיב ושפר באפיי ובאפי חבריי מוספה על שתא תלתין יומין, ובחדא כתיב ושפר באפיין ובאפי חברייא מוספה על שתא ירח יומין, מאן דאמר תלתין יומין - אדר הראשון תוספת, ומאן דאמר ירח יומין - אדר השני תוספת, אין מן הדא לית שמע מינה כלום, דא"ר יעקב בר אחא ור' יודן גזורי ר' סימון בשם רבי יהושע בן לוי, עשה שני חדשים מעוברין, עיבר את השני ולא עיבר את הראשון, מה שעשה עשוי.

תני רשב"ג אומר מצוות הנוהגות באדר שני אינן נוהגות באדר הראשון, חוץ מן הספר ומן התענית, שהן שווין בזה ובזה. ר' בא ר' ירמיה בשם רב, ר'

שאדר הראשון (שהוא של ל' יום) הוא התוספת, ומאן דאמר שהוסיפו ירח יומין, סובר שאדר השני (שהוא של כ"ט יום) הוא התוספת, חזרת הגמ' ואומרת שאין מן הדא אם כל ההוכחה שלך הוא מכאן, לית שמע מינה כלום אין לך להוכיח מכאן כלום, כיון דא"ר יעקב בר אחא ור' יודן גזורי (שבא מהעיר גִּזְרָה) בשם ר' סימון בשם רבי יהושע בן לוי שאם הוא עשה את שני החדשים (גם את אדר א' וגם את אדר ב') מעוברין של ל' יום, או שהוא עיבר את אדר השני ולא עיבר את אדר הראשון, מה שעשה עשוי, וא"כ יתכן שלשני הנשיאים אדר השני הוא התוספת, אלא שקרה מקרה שהיו צריכים לעשות את האדר השני ל' יום. **תני רשב"ג** אומר מצוות הנוהגות באדר שני כקריאת המגילה, אינן נוהגות באדר הראשון, חוץ מן ההספר ומן התענית, שהן שווין בזה ובזה, וגם באדר הראשון אסור להתענות ולהספיד ב"ד ובט"ו. ר' בא אמר בשם ר' ירמיה בשם רב, ור'

(תנאי) שאם הנשיא ירצה, בכל אופן מזה שיכולים לעבר את השנה גם בל' אדר, הדא אמרה שאדר הראשון הוא התוספת, כיון שאין תימר שאדר השני הוא התוספת, א"כ הרי לא קיים על שתא כבר לא נמצאים בתוך השנה (כיון של' לחודש הוא לא מעיקר החודש, אלא רק תוספת לחודש), וא"כ איך הוא מעבר לה את השנה בל' אדר, אלא ע"כ שאדר הראשון הוא התוספת, וא"כ זה נחשב שנמצאים עדיין בשבט, ולכך יכולים לעבר את השנה גם בל' אדר. ואומרת הגמ' שמר עוקבא אשכח מצא תרין איגרון שתי אגרות (שהנשיא שלח בעניין עיבור השנה), בחדא כתיב באגרת אחת היה כתוב ושפר הוטב הדבר באפיי בפני ובאפי חבריי ובפני חברי מוספה על שתא להוסיף על השנה תלתין יומין, ובחדא ובאגרת אחת היה כתיב, ושפר באפיין ובאפי חברייא מוספה על שתא ירח יומין היינו כ"ט יום, וא"כ לכאור' בזה תלוי המחלוקת בין הנשיאים, שמאן דאמר שהוסיפו תלתין יומין, סובר

מסכת פרק א [ה"ה - דף ז] מגילה

סימון בשם ר' יהושע בן לוי, הלכה כרשב"ג, רב חונא רבה דצפורין אמר - הנהיג ר' חנינה בציפורין כהדא דרשב"ג, לא אמר אלא הנהיג, הא להלכה לא, אבל לענין שטרות כותבין אדר ראשון - ראשון, ואדר שני - סתם דברי ר"מ. ר' יהודה אומר אדר ראשון - סתם, אדר שני - תניין.

תמן תנינן אין בין אדר הראשון לאדר השני, אלא קריאת מגילה ומתנות לאביונים, ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי אף שימוע שקלים וכלאים יש ביניהן, א"ר יוסי ויאות, כלום אמרו משמיעין על השקלים, לא?! כדי שיביאו ישראל את שקליהן בעונתן, אם אומר את באדר ראשון, עד כדון אית בשתא שיתין יומין, כלום אמרו יוצאין אף על הכלאים, לא?! כדי שיהיו הצמחין ניכרין, אם את אומר באדר ראשון, עד כדון אינון דקיקין.

נוהגים רק באדר השני, ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי אומר, שאף שימוע שקלים וכלאים יש ביניהן, שמכריזים רק באדר השני (וגם אם הכריזו באדר הראשון, ועיברו אח"כ את השנה, צריך לחזור להכריז עליהם באדר השני). א"ר יוסי ויאות שזה נכון שמכריזים על השקלים ועל הכלאים רק באדר השני, כיון שכלום - למה אמרו משמיעין על השקלים, לא?! אלא כדי שיביאו ישראל את שקליהן בעונתן, ואם אומר את שמכריזים כבר באדר ראשון, א"כ יאמרו עד כדון (עד עכשיו) עדיין אית בשתא עוד שיתין יומין שנשאר עוד שישים יום עד לניסן, וא"כ בזמן ההכרזה לא יתרמו, וכשיגיע אדר ב' ישכחו להביא את השקלים, וכן כלום אמרו שיוצאין אף על הכלאים, לא?! אלא כדי שיהיו הצמחין ניכרין, ואם את אומר שמכריזים כבר באדר ראשון, הרי עד כדון עד עכשיו, עדיין הזרעים אינון דקיקין - הם קטנים, ולא ניכר האם מעורב בהם כלאים או לא (כיון שזה עדיין שבת - לשנת חמה).

סימון אמר את זה בשם ר' יהושע בן לוי, שהלכה כרשב"ג, אבל רב חונא שהוא היה רבה דצפורין אמר, שהנהיג ר' חנינה בציפורין כהדא דרשב"ג, ור' חנינה לא אמר שההלכה כרשב"ג, אלא ר' חנינה רק הנהיג כדברי רשב"ג, שלא להתענות באדר הראשון, אבל הא להלכה זה לא נאמר, ולכך לא דורשים את הדין הזה ברבים, וכן מי שעבר והתענה לא נקרא עבריין. ואומרת הגמ' אבל לענין שטרות הדין שונה, דהיינו כותבין באדר ראשון שזה אדר הראשון, אבל ובאדר שני כותבים אדר סתם, דברי ר"מ. ור' יהודה נחלק ואומר, שבאדר הראשון כותבים אדר סתם, ובאדר השני כותבים אדר תניין - השני (ר"מ ור' יהודה נחלקים בלשון בני האדם, האם בני האדם קוראים לאדר הראשון - אדר סתם, או שבני האדם קוראים לאדר השני - אדר סתם).

תמן במשנתנו (הסוגיא היא העתק ממסכת שקלים לכך נאמר כאן 'תמן') תנינן, אין בין אדר הראשון לאדר השני, אלא קריאת מגילה ומתנות לאביונים, שהם

הלכה ו

מתני' אין בין י"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד, אין בין שבת ליום הכיפורים אלא שזה זדונו בידו אדם וזה זדונו בהיכרת.

גמ' אין בין י"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד: תני בשם ר' יהודה אף מכשירי אוכל נפש התירו. מה ביניהון, רב חסדא אמר לחדד ראשו של שפוד ביניהון, ר' חנינה בריה דר' אבהו אמר להוציא אש מן האבנים ביניהון. תנא ר' יהודה בר פזי דברדלייא הוא הדבר, מהו הוא הדבר - לחדד ראשו של שפוד הוא הדבר, או להוציא אש מן האבנים הוא הדבר? לית לך אלא כהדא, אין משחזין את הסכין אבל משיאה על גבי חבירתה, אמר רב חסדא דרבי יהודה היא, אמר רב יהודה בשם שמואל דברי הכל היא, כדי להעביר שמינונית שעליה.



הלכה ו

מתני' אין בין י"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד, שביו"ט מותר לעשותם. אין בין שבת ליום הכיפורים אלא שזה המחלל את השבת זדונו בידו אדם בסקילה, וזה המחלל את יוה"כ זדונו בידו שמים בהיכרת.

גמ' אין בין י"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד: תני בשם ר' יהודה אף מכשירי אוכל נפש התירו ביו"ט, שואלת הגמ' מה ביניהון באיזה מכשירים נחלקו חכמים ור' יהודה? רב חסדא אמר לחדד את ראשו של השפוד שנשבר ביו"ט ביניהון, ורק בזה ר' יהודה מתיר, היות והוא לא היה יכול לתקנו מערב יו"ט, ור' חנינה בריה דר' אבהו אמר להוציא אש מן האבנים ביו"ט ביניהון, אבל לחדד את השפוד שנשבר ביו"ט מודים חכמים שמותר, ואומרת הגמ' שתנא ר' יהודה בר פזי דברדלייא שם מקום הוא הדבר שבזה נחלקו ר' יהודה וחכמים, שואלת הגמ' מהו הוא הדבר מה כוונתו, האם לחדד

ראשו של שפוד הוא הדבר, או להוציא אש מן האבנים הוא הדבר? ואומרת הגמ' שלית לך אין לך לומר שיש חילוק בין ר' יהודה לחכמים, אלא כהדא כאותו ששנינו אין משחזין את הסכין במשחזות, אבל משיאה משפשף את הסכין על גבי חבירתה, ואמר רב חסדא שהמשנה מדברי רבי יהודה היא שאומר שמותר לעשות ביו"ט גם מכשירי אוכל נפש (אלא שאסור לחדד את הסכין על ידי משחזות, כיון שזה עובדין דחול), ולשיטת חכמים אסור לחדד את הסכין ע"ג סכין אחר. אבל אמר רב יהודה בשם שמואל שהמשנה מדברי הכל היא, והמשנה שאומרת שמותר לשפשף את הסכין על גבי חברתה, אין הכוונה שהוא מחדד את הסכין, אלא הוא משפשף את הסכין כדי להעביר את השמינונית שעליה, והגם שהסכין תתחדד קצת, זה מותר, אבל מדברי שניהם נלמד שחכמים ור' יהודה נחלקים בחידוד הסכין, וא"כ הם נחלקים גם לעניין חידוד השפוד.

כל אלו ביום טוב אמרו, קל וחומר בשבת; אילין אינין, והא אית לך חורנין, סקילה בשבת ואין סקילה ביו"ט, כרת בשבת ואין כרת ביו"ט, מכות ביו"ט ואין מכות בשבת, אין תימר בדברים שיש בהן אוכל נפש אתינן מיתני, והא תנינן משחילין פירות דרך ארובה ביו"ט אבל לא בשבת, ועוד מן הדא שוחקין עצי בשמים למילה ביו"ט אבל לא בשבת, א"ר יוסה והוא שלא מל, ועוד מן הדא דתני מודין חכמים לר' מאיר בחותמות שבקרקע שמפקקין ומפקיעין ומתירין וחותכין, בשבת מפקקין ומתירין אבל לא מפקיעין ולא חותכין. ובכלים בשבת מותר, ואין צריך לומר ביום טוב.

לרפאות את פצע המילה ביו"ט (מתוך שהותר שחיקת התבלינים לצורך אוכל נפש הותר גם לצורך רפואת המילה), אבל לא בשבת, ואומרת הגמ' דרך אגב שא"ר יוסה שאומנם לא שוחקים את הבשמים בשבת, אבל זה דוקא כשהוא שלא מל, אבל אם הוא כבר מל ונאבדו הבשמים, מותר לשחוק בשמים כדי לעצור את הדם, שלא לסכן את התינוק. ועוד מן הדא ויש עוד חילוק, דתני מודין חכמים לר' מאיר בחותמות שבקרקע בחבל הקשור לדלתות המחוברים לקרקע, שביו"ט מפקקין מנענעים את הקשר כדי שהקשר יפתח, ומפקיעין ופורמים את החבל, ומתירין ופותחים את הקשר, וחותכין את החבל, ובשבת רק מפקקין ומתירין, כיון שזה לא קשר של קיימא, אבל לא מפקיעין ולא חותכין, כיון שזה נראה כסותר בנין בשבת (ביו"ט הקילו), ואם החבל היה קשור בכלים, אז אפי' בשבת מותר לפתוח את הקשר, או לחתוך את החבל, ואין צריך לומר ביום טוב, וא"כ מוכח שיש עוד חילוקי דין בין שבת ליו"ט? והגמ' לא מתרצת.

שנינו במסכת ביצה, שכל אלו (היינו הדברים שאסורים משום שבות, או משום רשות, או משום מצוה) ביום טוב אמרו, קל וחומר בשבת, ואין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד; שואלת הגמ' וכי אילין אינין וכי זה כל החילוק בין שבת ליו"ט, והא אית לך חורנין והרי יש עוד חילוקים בין שבת ליו"ט; סקילה לעושה מלאכה בעדים והתראה בשבת – ואין סקילה ביו"ט, כרת לעושה מלאכה במזיד בשבת – ואין כרת ביו"ט, מכות לעושה מלאכה במזיד ביו"ט – ואין מכות בשבת, וא"כ מדוע המשנה אומרת 'אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד'? ואומרת הגמ' שאין תימר שאם תאמר שהמשנה לא מדברת לענין חיובים, אלא רק בדברים שיש בהן אוכל נפש אתינן מיתני (המשנה שונה), דהיינו שהמשנה אומרת רק את חילוקי הדין מה הדברים שמותר לעשות ביו"ט ואסור לעשותם בשבת, עדיין יש להקשות, והא תנינן משחילין (משלשלים) פירות דרך הארובה ביו"ט אבל לא בשבת, ועוד מן הדא ויש עוד חילוק, שוחקין עצי בשמים

מסכת פרק א [ה"ו - דף ח] מגילה

לז

אין בין שבת ליום הכיפורים אלא שזה זדונו בידי אדם וזה זדונו בהיכרת: הא בתשלומין שניהן שוין, מתניתא דר' נחוניא בן הקנה, דתני ר' נחוניא בן הקנה אומר יום הכיפורים כשבת לתשלומין, ור"ש בן מנסיא אומר מחוייבי כריתות כמחוייבי מיתות ב"ד, מה ביניהן ר' אחא בשם ר' אבונא אמר נערה נדה ביניהון, אמר ר' מנא אף אחות אשתו ביניהון, על דעתיה דר' נחוניא בן הקנה מה שבת אין לה היתר אחר איסורה, אף יוה"כ אין לו היתר אחר איסורו, ואילו הואיל ויש להן היתר אחר איסורן משלם, על דעתיה דר"ש בן מנסיא מה שבת יש בה כרת, אף יוה"כ יש בו כרת, ואילו הואיל ויש בהן כרת אינו משלם. ר' יודה בר פזי בעי מכות וכרת מה אמרין בה אילין תנייא? א"ר יונה ולמה לא שמע לה

יוה"כ אין לו היתר אחר איסורו, ורק בהם פטורים מהתשלומים, אבל ואילו הבא על הנדה או על אחות אשתו, הואיל ויש להן היתר אחר איסורן, שהרי הנדה ניתרת ע"י המקוה, ואחות אשתו ניתרת ע"י מיתת אשתו, לכך הוא משלם את הקנס, אבל על דעתיה דר"ש בן מנסיא אנחנו אומרים מה שבת יש בה כרת, ואף יוה"כ יש בו כרת, וכן אילו הבא על הנדה או על אחות אשתו, הואיל ויש בהן כרת, אינו משלם את הקנס.

ר' יודה בר פזי בעי שאל מכות וכרת, מה אמרין בה אילין תנייא האם ר' נחוניא בן הקנה ור"ש בן מנסיא עושים לגמרי את יוה"כ כשבת, וא"כ כמו שבשבת אם התרו בעושה מלאכה רק משום הלאו שהוא לא לוקה, כיון שזה ניתן לאזהרת מיתת ב"ד, כך גם לענין יוה"כ אין בו מלקות, או לא (השאלה היא האם יש מלקות באיסורי כריתות או לא)? א"ר יונה, ולמה ר' יודה בר פזי לא שמע לה שאין מלקות בחייבי

אין בין שבת ליום הכיפורים אלא שזה זדונו בידי אדם וזה זדונו בהיכרת: משמע מהמשנה הא בתשלומין, שאם הוא שרף את גדישו של חברו ביוה"כ, שניהן שוין, שהוא פטור מהתשלומים, כמו השורף את גדישו של חברו בשבת (שהוא פטור מהתשלומים, כיון שאין מת ומשלם), וא"כ מתניתא מדברי ר' נחוניא בן הקנה, דתני ר' נחוניא בן הקנה אומר יום הכיפורים כשבת – לתשלומין, ור"ש בן מנסיא אומר שמחוייבי כריתות (העושה מלאכה ביוה"כ) כמחוייבי מיתות ב"ד (העושה מלאכה בשבת). ובשניהם אם הוא שרף את גדישו של חברו הוא פטור. שואלת הגמ' מה ביניהן איזה חילוק דין יש בין ר' נחוניא בן הקנה לר"ש בן מנסיא? מתרצת הגמ' ר' אחא בשם ר' אבונא אמר המפתה נערה כשהיא נדה ביניהון, ואמר ר' מנא אף המפתה אחות אשתו ביניהון, שעל דעתיה דר' נחוניא בן הקנה אנחנו אומרים מה שבת אין לה היתר אחר איסורה, אף (וכן)

מסכת פרק א [ה"ו - דף ח] מגילה

מן הדא דתני ר"ש בן יוחי, דתני ר"ש בן יוחי, ר' טרפון אומר נאמר כרת בשבת ונאמר כרת ביוה"כ, מה כרת האמורה אצל שבת - אין מכות אצל מיתה, אף כרת האמורה ביוה"כ - אין מכות אצל כרת, א"ר יוסי לרבנן צריכה, א"ר מנא קומי ר' יוסי, מה צריכה ליה כר"ש בן לקיש, ברם כר' יוחנן - אם מכות אצל מיתה יש לו, לא כל שכן מכות אצל כרת. דאיתפלגון השוחט אותו ואת בנו לשום ע"ז, ר' יוחנן אמר אם התרו בו לשום אותו ואת בנו לוקה, לשום ע"ז נסקל, ר"ש בן לקיש אומר אפי' התרו בו משום אותו ואת בנו אינו לוקה, מאחר שאלו התרו בו משום ע"ז נסקל, א"ל אף כר' יוחנן צריכה, תמן שני דברים הכא דבר אחד. על דעתיה דר"ש בן לקיש מה בין אילין רבנן לאילין תניין? א"ר יודן, ר"ש בן לקיש מוקי לה

אפי' אם התרו בו רק משום אותו ואת בנו, אינו לוקה, מאחר כיון שאלו התרו בו משום ע"ז הוא היה נסקל, לכך לא לוקים על זה, וא"כ לשיטת ר' יוחנן צריך להיות שודאי שיהיה מלקות בחייבי כריתות, א"ל ר' יוסי לר' מנא, שאף כר' יוחנן צריכה - יש להסתפק, ואולי דוקא לענין השוחט אותו ואת בנו לע"ז ר' יוחנן מחייב מלקות, כיון שתמן ששם זה שני דברים שני איסורים שונים, ולכך הוא לוקה (על איסור אותו ואת בנו) כשהוא לא נסקל (על הע"ז), אבל הכא העובר על לאו שיש בו כרת, היות זה דבר אחד, א"כ יתכן שלא לוקים על הלאו הזה. שואלת הגמ' על דעתיה דר"ש בן לקיש שסובר שחייבי מלקיות שוגגים פטורים מתשלומי ממון, א"כ מה בין אילין רבנן ששנו את המשנה במסכת מכות שחייבי מלקיות שוגגים לא משלמים ממון, לאילין תניין לתנאים האלו (ר' נחוניא בן הקנה ור"ש בן מנסיא)? מתרצת הגמ' א"ר יודן, שר"ש בן לקיש מוקי לה את דברי ר' נחוניא בן הקנה ור"ש בן מנסיא שהם סוברים

כריתות, מן הדא ממזה דתני ר"ש בן יוחי, דתני ר"ש בן יוחי, ר' טרפון אומר נאמר כרת בשבת ונאמר כרת ביוה"כ, וא"כ מה כרת האמורה אצל שבת אין מכות אצל מיתה, אף כרת האמורה ביוה"כ, אין מכות אצל כרת, וא"כ מה הספק של ר' יודה בר פזי? א"ר יוסי שאומנם לרשב"י פשוט שאין מלקות ביוה"כ, אלא לרבנן צריכה - יש לשאול, האם יש מלקות בחייבי כריתות או לא? א"ר מנא קומי - לפני ר' יוסי, מה צריכה ליה כל הספק הוא רק כר"ש בן לקיש, ברם אבל כר' יוחנן פשוט שיש מלקות, שהרי אם מכות אצל מיתה יש לו, שהרי ר' יוחנן סובר שיש חיוב מלקות גם במקום שיש חיוב מיתה (כשלא התרו בו למיתה), א"כ לא כל שכן שיש חיוב מכות אצל כרת. דאיתפלגון שר' יוחנן ור"ל נחלקו, מה הדין השוחט אותו ואת בנו (שהוא בלאו) לשום ע"ז (שהוא במיתה), ר' יוחנן אמר אם התרו בו רק לשום אותו ואת בנו, א"כ הוא לוקה, ואם התרו בו לשום ע"ז הוא נסקל, ור"ש בן לקיש אומר

מסכת פרק א [ה"ז - דף ח] מגילה

לט

כר"מ דאמר לוקה ומשלם - ללאוין ולא לכריתות. אמר ר' חנניא המצית גדישו של חבריו ביו"ט ביניהון, אמר ר' מתנה בבא על הממזרת ביניהון, אילין תניין סברין מימר הואיל ואין בהן כרת משלם, ואילין רבנן סברין מימר הואיל ויש בה מכות אינו משלם, מעֶפְתָּה אלו נערות דלא כר' נחוניא, א"ל אפילו כרבנן לא אתיא, דתני ואשת אחיו לאו אשת איש היא? תפֶּתֶר שאירס אחיו אשה ומת והיו לו בנים ובא אחיו ואנסה.

הלכה ז

מתני' אין בין המודר הנאה מחבירו למודר ממנו מאכל, אלא דריסת הרגל, וכלים שאין עושין בהן אוכל נפש. אין בין נדרים לנדבות, אלא שהנדרים מתו או נגנבו חייבין באחריותן, נדבות מתו או נגנבו אין חייבין באחריותן.

א"כ מדוע יש לה קנס? מתרצת הגמ' שלא מדובר באשת איש, אלא תפֶּתֶר תעמיד את המשנה, שמדובר שאירס אחיו אשה (ולא נשאה, ולכך היא עדיין בתולה) ומת, והיו לו בנים מאשה אחרת, ולכך היא לא חייבת ביבום, ויש כאן רק איסור לאו, ובא אחיו ואנסה ובוזה המשנה אומרת שיש קנס.

הלכה ז

מתני' אין בין המודר הנאה מחבירו למודר ממנו מאכל, אלא דריסת הרגל וכלים שאין עושין בהן אוכל נפש, שלמודר הנאה אסור להיכנס לביתו של המדיר, ולהשתמש בכליו, ולמודר מאכל מותר. אין בין נדרים לנדבות אין בין הנודר להביא קרבן לבין המתנדב קרבן, אלא שלעניין הנדרים אם הקרבנות מתו או נגנבו חייבין באחריותן, והנודר צריך להביא קרבן אחר, כיון שאינו יוצא ידי נדרו אלא רק לאחר שיקריב את קרבנו, אבל בנדבות אם הקרבנות מתו או נגנבו אין חייבין באחריותן, כיון שהוא נדב את

כר"מ, דאמר לוקה ומשלם, אבל זה דוקא לאיסור לאוין, אבל ולא לאיסור כריתות שבוזה לא משלמים ממון, ולשיטת המשנה במסכת מכות גם באיסור מלקות אינו משלם, ומבאר הגמ' אמר ר' חנניא כגון המצית את גדישו של חבריו ביו"ט שיש בזה רק לאו ואין בזה כרת ביניהון, וכן אמר ר' מתנה בבא על הממזרת שיש בזה לאו ואין בזה כרת ביניהון, שאילין תניין ר' נחוניא בן הקנה ור"ש בן מנסיא סברין מימר סוברים שהואיל ואין בהן כרת לכך הוא משלם, ואילין רבנן ששנו את המשנה במסכת מכות, סברין מימר סוברים שהואיל ויש בה מכות לכך אינו משלם, אומרת הגמ' א"כ מעֶפְתָּה - מעכשיו, המשנה של אלו נערות היא דלא כר' נחוניא, שהרי כתוב שם שגם הבא על אחותו (שהיא בכרת) משלם את הקנס? א"ל ר' מתנה א"כ אפילו כרבנן המשנה לא אתיא לא הולכת, דתני שהרי כתוב שם, והבא על אשת אחיו שיש בה קנס, וכי לאו אשת איש היא ועונשה בידי אדם,

מסכת פרק א [ה"ז - דף ח] מגילה

גמ' וכלים שאין עושין בהן אוכל נפש: הא דבר שעושין בו אוכל נפש אסור, לא ממאכל נדר? ר"ש בן לקיש אמר כיני מתניתא אין בין המודר הנייה מחבירו למודר הנייה מאכל מחבירו, ותניי דבי רבי כן, המודר הנייה מאכל מחבירו לא ישאילנו נפה וכברה ריחים ותנור. תני אבל משאיל הוא לו כוסות וקערות ותמחויין - שאינן מהנין את האוכל, אבל מכניסין את האוכל, לפסין וקדירות אסור, לטחון ולדרוך אסור, לקצור צריכה, לבצור צריכה. הנייה מאכל מהו? תני אבל משאילו הוא קורדום - הוינן סברין מימר בקרדום של ביקוע, תיפתר בקורדום של ניכוש, ולית שמע מינה כלום. רבי אבונא אמר ר' ירמיה בעי, ההן זוסטה - מכיון שהוא מרחיק ואת חשר ביה קימחא, כמי שהיא נפה?

לדרוך את הענבים אסור למודר מאכל, אבל לקצור צריכה יש להסתפק, וכן לבצור צריכה יש להסתפק, כיון שהמעשה הזה לא מביא לידי אכילה באופן מיידי, לכך יש להסתפק האם זה נכלל בנדרו. שואלת הגמ' הנייה מאכל מהו עד כמה הוא נאסר כשנדר הנאת מאכל? ואומרת הגמ' הרי תני אבל משאילו הוא קורדום (גרזן קטן) והוינן סברין מימר והבינו בני הישיבה לומר, שהברייתא מדברת בקרדום של ביקוע עצים, וא"כ מוכח מכאן שלבקע עצים להסיק בהם את התנור מותר, חוזרת הגמ' ואומרת שאין הוכחה, כיון שתיפתר תעמיד את הברייתא בקורדום של ניכוש באדמה, ולית שמע מינה כלום לעניין ביקוע עצים להסקת התנור, ויתכן שזה ג"כ בכלל נדרו. רבי אבונא אמר שר' ירמיה בעי שאל ההן זוסטה סינר, האם מכיון שהוא מרחיק (מותח אותו) ואת חשר (מרקד) ביה קימחא שנפלו לתוכו אבנים (שהוא מניח את הקמח בסינר, ומנענע אותו בחוזקה, ועי"ז הקמח צף על גבי האבנים). וא"כ זה כמי שהיא נפה

הבהמה הזו, וכיון שהיא לא נמצאת, אין לו חובה להביא אחרת במקומה.

גמ' וכלים שאין עושין בהן אוכל נפש: משמע מהמשנה הא דבר שעושין בו אוכל נפש, המודר מאכל אסור, שואלת הגמ' מדוע, וכי לא ממאכל נדר, וא"כ מדוע הוא נאסר בכלים? מתרצת הגמ' ר"ש בן לקיש אמר כיני מתניתא כוונת המשנה היא שאין בין המודר הנייה מחבירו למודר 'הנייה מאכל' מחבירו, וכיון שהוא מודר בהנאת מאכל, לכך הוא אסור גם בכלים שעושים בהם אוכל, כיון שהכלי מביא את הנאת המאכל, ותניי דבי רבי כן וכן שנו בברייתא, שהמודר הנייה מאכל מחבירו - לא ישאילנו נפה וכברה ריחים ותנור, כיון שהכלים האלו מביאים לו את הנאת המאכל. תני אבל משאיל הוא לו כוסות וקערות ותמחויין כיון שהכלים האלו אינן מהנין ולא משביחים את האוכל, אבל (אלא רק) מכניסין בהם את האוכל, אבל לפסין (סיר נחושת) וקדירות (סיר חרס) אסור, כיון שמבשלים בהם, וכן לטחון את החיטים או

מסכת פרק א [ה"ח - דף ט] מגילה מא

אין בין נדרים לנדבות וכו': אי זהו נדר שאמרו - האומר הרי עלי עולה, ואיזהו נדבה שאמרו - האומר הרי זה עולה. ר' חמא חבריהון דרבנן בעי, אמר הרי עלי, חזר ואמר הרי זה? רבי חיינא בעי לא מסתברא די, לא אמר הרי זו וחזר ואמר הרי עלי, איסור חמור חל על איסור קל, אין איסור קל חל על איסור חמור.

הלכה ח

מתני' אין בין זב הרואה שתי ראיות לרואה שלש, אלא קרבן. אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט, אלא פריעה ופרימה תגלחת וצפרים.

עלי להביא, דהיינו שהוא קיבל אחריות על הנדבה שלו, האם אומרים שקבלת האחריות שזה **איסור חמור חל על** נדבתו שזה **איסור קל**, וא"כ הוא יתחייב פעמיים על בל תאחר, או לא, אבל במקרה שר' חמא שאל, הרי **אין איסור קל חל על איסור חמור**, ולכך ודאי שהוא לא יתחייב פעמים על בל תאחר.

הלכה ח

מתני' אין בין זב הרואה שתי ראיות לרואה שלש, אלא קרבן, שהרואה שלש ראיות מביא קרבן לטהרתו, והרואה רק שנים אינו צריך להביא קרבן לטהרתו, אבל שניהם טמאים ז' ימים, וטעונים ספירת ז' נקיים. **אין בין מצורע מוסגר**, דהיינו שהכהן הסגיר את נגעו לראות האם יוולדו בו סימני טומאה, **למצורע מוחלט**, אלא שהמצורע המוחלט טעון **פריעה** (לפרוע את שער ראשו) ו**פרימה** (לפרום את בגדיו), וכשהוא נטהר הוא טעון **תגלחת וצפרים** כדי להיטהר, אבל שניהם טמאים, וטעונים שילוח חוץ לג' מחנות.

ויהיה אסור להשאילו, או שהיות ואין עיקר השימוש של הסינר לרקד בו קמח, א"כ זה לא נאסר?

אין בין נדרים לנדבות וכו': אומרת הגמ' אי זהו נדר שאמרו? **האומר הרי עלי להביא עולה**, ובזה הוא מתחייב באחריות הקרבן, שהרי מוטל עליו לקיים את נדרו, ואיזהו נדבה שאמרו? **האומר הרי זה עולה**, ובזה הוא לא מתחייב באחריות הקרבן, כיון שהוא רק התנדב להביא את הבהמה הזו שהקדיש, אך לא התחייב להביא קרבן. שואלת הגמ' ר' חמא שהוא היה **חבריהון דרבנן** החבר של החכמים, **בעי שאל**, מה הדין אם הנודר **אמר הרי עלי להביא קרבן וחזר ואמר הרי זה לחובתי**, ולא הביאו בתוך ג' רגלים, מהו שיהיה חייב פעמיים על בל תאחר, גם על נדרו וגם על הנדבה שלו? ואומרת הגמ' **שרבי חיינא בעי אמר שלא מסתברא די שבאופן הזה לא מסתבר כלל שהוא יעבור פעמיים, היות ולא היה כאן נדבה חדשה, שהרי הוא רק אמר שזה לחובתי, אלא יש להסתפק במקרה שהוא אמר הרי זה לעולה, וחזר ואמר הרי**

מסכת פרק א [ה"ח - דף ט] מגילה

גמ' אין בין זב הרואה שתי ראיות וכו': א"ר יודה בר פזי דר' לעזר היא, דרבי לעזר אמר אף בשלישית בודקין אותו מפני הקרבן, ברם כרבנן השנייה מאונס טהור והשלישית מאונס טמא, א"ר יוסה אין לית היא דרבנן, ולא אף דר' לעזר לית היא, דתני א"ר לעזר לא לסותרו אמרתי אלא שלא יביא קרבן, לא אמרתי שאינו זב לסתור, זב הוא לסתור, לא אמרתי אלא שלא יביא קרבן, הדא אמרה דברי הכל היא, אין תימר דר' לעזר היא - ניתני השנייה לא בסתירה ולא בקרבן, השלישית בסתירה ובקרבן, על דעתיה דר' לעזר ראה שתיים בשופי ואחת בקושי - סותרת ואינה מביאה קרבן, אמר ר' יודן מתניתא בשני בני אדם, א"ר

נקיים, ולא אמרתי אלא רק לעניין שלא יביא קרבן מחמת הראיה הזו, וא"כ הדא אמרה מוכח מכאן שהמשנה מדברי הכל היא, כיון שאין תימר שהמשנה מדברי ר' לעזר היא, א"כ ניתני שהראיה השנייה שבאה מחמת אונס לא נחשבת לא בסתירה (של הז' נקיים), ולא בקרבן אפי' אם היא באה שלא מחמת אונס, והראיה השלישית נחשבת בסתירה אפי' כשהיא באה מחמת אונס, ובקרבן כשהיא באה שלא מחמת אונס, שהרי על דעתיה דר' לעזר אם הוא ראה שתיים בשופי (בנחת) שלא מחמת אונס, ואחת בקושי מחמת אונס, הראיה הזו סותרת את הז' נקיים ואינה מביאה את הזב לידי קרבן, אך בכל אופן ק' מדוע המשנה אומרת שאין עוד חילוקי דין בין הראיה השניה לראיה השלישית? אלא אמר ר' יודן שודאי שיש חילוקי דין בין הראיה השניה לשלישית, אלא המתניתא מדברת בשני בני אדם שראו זיבה, אחד ראה שתי ראיות, ואחד ראה שלש ראיות, שאין חילוק ביניהם לעניין הטומאה, אלא רק לעניין הקרבן, א"ר

גמ' אין בין זב הרואה שתי ראיות וכו': א"ר יודה בר פזי שהמשנה מדברי ר' לעזר היא, דרבי לעזר אמר שאף בראיה השלישית בודקין אותו את הזב (לדעת האם הזיבה יצאה מאליה, או שהוא ראה אותה מחמת אונס), מפני הקרבן שאם הזיבה יצאה מחמת אונס, הוא לא מביא קרבן לטהרתו, ברם כרבנן יש חילוק בין הרואה שתי ראיות לרואה שלש, שהראיה השנייה אם היא יצאה מחמת אונס הוא טהור מטומאת זיבה, ובראיה השלישית אפי' אם היא יצאה מחמת אונס הוא טמא בטומאת זיבה, א"ר יוסה אין לית היא המשנה מדברי רבנן, א"כ ולא אף דר' לעזר לית היא המשנה לא תהיה גם כדברי ר"א, דתני א"ר אלעזר (מה שאמרתי שבודקים אותו גם בראיה השלישית) לא לעניין לסותרו (לסתור את הז' נקיים) אמרתי, אלא רק שלא יביא קרבן מחמת הראיה הזו, דהיינו לא אמרתי שהראיה השלישית שבאה מחמת אונס שאינו זב כלל גם לעניין לסתור את הז' נקיים, אלא זב הוא לעניין לסתור את הז'

מסכת פרק א [ה"ח - דף ט] מגילה

חנינא מתניתא אמרה כן, אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט אלא פריעה ופרימה ותגלחת וציפורים, הדא אמרה בשני בני אדם אנן קיימין, אין תימר באדם אחד, ניתני אין בין בהרת גדולה לבהרת קטנה, היך מה דאית אמר תמן בשני בני אדם אנן קיימין, והכא בשני בני אדם אנן קיימין.

אין בין מצורע מוסגר וכו': פרחא בו מתוך הסגר, ר' יוחנן אמר טעון ציפורים, ר' לעזר אמר אין טעון ציפורים, אמר ר' בא בר ממל מתניתא מסייעא לר' יוחנן, מן הצרוע - להביא את שפרחה בכולו שיהא טעון ציפורים, והלא דין הוא מה אם מי שטהר ואין סימני מטמאיו עמו טעון ציפורים, מי שטהר וסימני מטמאיו עמו אינו דין שיהא טעון ציפורים?! והלא שעמד בו שני שבועות יוכיח, שטהר וסימני מטמאיו עמו

מכיון שטהרתו תלויה בימים ולא ברפואה (כדלהלן), וא"כ כאן היות ורפואתו אינה תלויה בימים, אולי הוא יצטרך להביא ציפורים? ר' יוחנן אמר שהוא טעון ציפורים לטהרתו, ור' אלעזר אמר שאין טעון ציפורים, אמר ר' בא בר ממל שמתניתא מסייעא לר' יוחנן, שהרי שנינו בברייתא היות וכתוב וְהָיָה נִרְפָּא נִגַע הַצִּרְעָה מִן הַצִּרְעָה, והרי מה שכתוב 'מן הצרוע' לכאור' זה מיותר, אלא זה בא להביא את שפרחה בכולו שיהא טעון ציפורים, ואומרת הברייתא מדוע צריך את הפסוק, והלא דין הוא והרי יכולים ללמוד את זה מק"ו, ומה אם מי שטהר מצרעתו ואין סימני מטמאיו עמו כיון שהוא נרפא מהצרעת, אפי"ה הוא טעון ציפורים, מי שטהר מצרעתו וסימני מטמאיו עמו שהרי הצרעת נמצאת עליו אלא שהיא פרחא בכולו אינו דין שיהא טעון ציפורים?! חוזרת הברייתא ואומרת שלא יכולים ללמוד את זה מק"ו, שהרי הלא מי שעמד בו הנגע (בהסגר) שני שבועות יוכיח, שטהר והגם שסימני מטמאיו עמו (שהרי הבהרת עדיין נמצאת עליו), ואפי"ה

חנינא שמתניתא אמרה כן מהמשנה מוכח שהיא מדברת לעניין שני בני אדם, שהרי שנינו במשנה אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט, אלא פריעה ופרימה ותגלחת וציפורים, א"כ הדא אמרה מוכח מכאן שבשני בני אדם אנן קיימין, כיון שאין תימר שהמשנה מדברת באדם אחד, והמשנה מדברת לעניין הנגע עצמו, א"כ ניתני אין בין בהרת גדולה דהיינו שיש בה שער לבן, שהנגע מוחלט לטומאה, לבהרת קטנה שאין בה שער לבן, שמסגירים את הנגע הזה, ומזה שהמשנה לא נקטה בלשון הזה, מוכח שהמשנה מדברת לעניין שני בני אדם (שאחד הוא מוסגר ואחד הוא מוחלט), וא"כ היך מה דאית אמר תמן כמו שלעניין הצרעת בשני בני אדם אנן קיימין, וא"כ גם הכא לעניין הויבה בשני בני אדם אנן קיימין, והמשנה הולכת כדברי הכל.

אין בין מצורע מוסגר וכו': שואלת הגמ' מה הדין אם פרחא בו הצרעת בכולו מתוך הסגר, האם הוא צריך להביא ציפורים לטהרתו, והשאלה היא, שהרי מה שמצורע שנטהר מתוך הסגר אינו מביא ציפורים, זה

מסכת פרק א [ה"ח - דף ט] מגילה

ואין טעון צפרים, אף אתה אל תתמה על מי שפרחה בכולו, שאע"פ שטהר וסימני מטמאיו עמו ואינו טעון צפרים, תלמוד לומר מן הַצְרוּעַ - להביא את שפרחה בכולו שיהא טעון צפרים, אם אומר את לטהר מתוך הסגר לא יהא טעון צפרים, וייתביניה לא מוטב להשיב פריחה על פריחות ולא עמידה על פריחות? אמר ר' חנניה חברון דרבנן מתניתא מסייעא לר' יוחנן, דכן תנייא מתיב לחבריה - לא אם אמרת בזה שאינו נזקק לחליטה תאמר בזה שהוא נזקק לחליטה, הואיל והוא נזקק להחליט יהא טעון צפרים, אמר ר' יעקב בר אחא סופה מסייעא לרבי לעזר, הטהר מתוך הסגר פטור מפריעה ומתגלחת ומצפרים, כל מה דאנן קיימין הכא בפריחות. אמר רבי שמואל בר אבודמא מה פליגין להביא צפרים, אבל להביא קרבן

על הק"ו לא נכונה, שהרי אם אמרת בזה בנטהר מתוך הסגר שאינו מביא ציפורים, זה מכיון שאינו נזקק לחליטה שעדיין הוא לא נחלט, תאמר בזה במצורע שהוא נזקק לחליטה שהצרת פרח בכולו, שהואיל והוא נזקק להחליט, א"כ לכך נאמר שהוא יהא טעון צפרים, וא"כ חוזרת השאלה מדוע צריכים את הפסוק, ומזה שהת"ק לא קיבל את דבריו, ע"כ שהת"ק סובר שגם מצורע מוסגר שהצרת פרח בכולו טעון ציפורים. אבל אמר ר' יעקב בר אחא שסופה של הברייתא מסייעא לרבי לעזר, שאומרת הברייתא שמצורע הנטהר מתוך הסגר פטור מפריעה (מפריעת השער) ומפרימה (ומפרימת הבגדים) ומתגלחת ומצפרים, והרי כל מה דאנן קיימין הכא והרי הברייתא מדברת כאן בפריחות במצורע שפרחה בו הצרעת, וכתוב כאן שהוא פטור מצפורים, כדברי ר' אלעזר. אמר רבי שמואל בר אבודמא במה ר' יוחנן ור"א פליגין, זה דוקא לענין להביא צפרים לטהרתו, אבל להביא קרבן,

אין טעון צפרים לטהרתו, וא"כ אף אתה אל תתמה על מי שפרחה הצרעת בכולו, שאע"פ שטהר וסימני מטמאיו עמו שיתכן שהוא אינו טעון צפרים, לכך תלמוד לומר 'מן הַצְרוּעַ' להביא את מי שפרחה הצרעת בכולו שיהא טעון צפרים, וא"כ אומרת הגמ' שאם אומר את לטהר (שהנטהר) מתוך הסגר כשפרחה בכולו, שהוא לא יהא טעון צפרים, א"כ וייתביניה יש לי לשאול, וכי לא מוטב לברייתא להשיב ולפרוק את הק"ו מפריחה על פריחות ולומר שמצינו מצורע שפרחה בו הצרעת שאינו מביא ציפורים, ולא לפרוק את הק"ו מעמידה (ממצורע שהנגע עמד בעיניו) שאינו מביא ציפורים על פריחות על מי שהצרת פרח בכולו, ומזה שהברייתא לא אמרה כך, ע"כ שגם מצורע מוסגר שהצרת פרח בכולו, מביא ציפורים לטהרתו. וכן אמר ר' חנניה שהוא היה חברון דרבנן (החבר של החכמים) שמתניתא מסייעא לר' יוחנן, דכן תנייא שהרי כך התנא מתיב לחבריה השיב לחבירו, שהפירכא

מסכת פרק א [ה"ט - דף י'] מגילה

מה

כל עמא מודיי שאינו מביא קרבן, ותני 'השביעי יגלח ושמני' - את שהוא טעון תגלחת מביא קרבן, את שאינו טעון תגלחת אינו מביא קרבן, ר' חמא בר עוקבא בשם ר' יוסי בר חנינה [ויקרא יג] כל ימי אשר הנגע בו יטמא - את שטומאתו תלויה בנגעו, יצא זה שטומאתו תלויה בספירות ימיו, עד כדון פריעה ופרימה, תגלחת וצפרים מניין? ר' לעזר דרומיא בשם ר' שמי [ויקרא יד] זאת תהיה תורת המצרע ביום - את שהוא מיטמא ומיטהר ביום אחד, יצא זה שאינו מיטמא ומיטהר ביום אחד.

הלכה ט

מתני' אין בין ספרים לתפילין ומזוזות, אלא שהספרים נכתבין בכל לשון, ותפילין

לפרוע את ראשו ולפרוס את בגדיו, שואלת הגמ' עד כדון עד עכשיו הבאת לימוד על פריעה ופרימה שהמוסגר אינו צריך לפרוע את ראשו ולפרוס את בגדיו, אבל תגלחת וצפרים מניין שהנטהר מהסגר לא צריך לגלח את ראשו ולהביא ציפורים לטהרתו? מתרצת הגמ' ר' לעזר דרומיא שהגיע מדרום א"י (או שהיה גר ברומי - עיר הסמוכה לכפר חנניה) אמר בשם ר' שמי כיון שכתוב זאת תהיה תורת המצרע ביום טהרתו (ומזה שלא כתוב 'בטהרתו') מכאן שאין שהוא מיטמא ומיטהר שהוא יכול להיטמא ולהיטהר ביום אחד, הוא טעון תגלחת וציפורים, יצא זה מצורע מוסגר שאינו מיטמא ומיטהר ביום אחד, לכך הוא טעון תגלחת וציפורים.

הלכה ט

מתני' אין חילוק בין ספרים (ספר תורה) לתפילין ומזוזות, אלא שהספרים נכתבין בכל לשון, ותפילין

בוה כל עמא מודיי (גם ר' יוחנן מודה) שאינו מביא קרבן את שאר קרבנות המצורע (אשם חטאת ועולה) כדי להיטהר, וכן תני שהיות וכתוב יהיה ביום השביעי יגלח את כל שערו ובפסוק הבא כתוב וביום השמיני יקח שני כבשים תמימים וכבשה אחת וגו', א"כ אנחנו אומרים את (מי) שהוא טעון תגלחת הוא מביא קרבן לטהרתו, אבל את שאינו טעון תגלחת אינו מביא קרבן לטהרתו, והיות ומצורע מוסגר אינו מגלח את שערו, לכך אינו מביא קרבנות לטהרתו. ואמר ר' חמא בר עוקבא בשם ר' יוסי בר חנינה מהיכן יודעים שמצורע מוסגר אינו טעון פריעה ופרימה, כיון שכתוב והצרע אשר בו הנגע, בגדיו יהיו פרמים וראשו יהיה פרוע, ובפסוק הבא כתוב כל ימי אשר הנגע בו יטמא, א"כ אנחנו אומרים את מי שטומאתו תלויה בנגעו הוא צריך לפרוע את ראשו ולפרוס את בגדיו, יצא זה מצורע מוסגר, שטומאתו תלויה בספירות ימיו, ולכך הוא לא צריך

מסכת פרק א [ה"ט - דף י] מגילה

ומזוזות אינן נכתבות אלא אשורית, רבן שמעון בן גמליאל אומר אף בספרים לא התירו שיכתבו אלא יונית.

גמ' אלא שהספרים נכתבין בכל לשון: כתיב [בראשית יא] ויהי כל הארץ שפה אחת ודבָרִים אֶחָדִים, ר' לעזר ור' יוחנן חד אמר שהיו מדברים בשבעים לשון, וחורנה אמר שהיו מדברין בלשון יחידו של עולם - בלשון הקודש. תני בר קפרא [בראשית ט] יִפֹּת אֱלֹהִים לִיִּפֹת וְיִשְׁכֹּן בְּאֶהְלִי שָׁם, שיהו מדברין בלשוננו של יפת באוהלו של שם. [בראשית י] בְּנֵי יִפֹת, גָּמָר וּמְגוּג וּמְדִי וְיוֹן וְתָבֶל וּמִשְׁשֵׁד וְתִירָס; גומר גרמניה, מגוג גיתייא, מדי כשמועה, ויון אייסוס, תובל ויתנייה, משך מיסייא, תירס ר' סימון אמר פרס, ורבנן אמרי תרקא. וּבְנֵי גָמָר, אֲשַׁכְנָז וְרִיפֹת וְתַגְרֵמָה; אסייא והדיית וגרמניקיה, וּבְנֵי יוֹן, אֱלִישָׁה וְתַרְשִׁישׁ פְּתִים וְדַדְנִים; אלס טרסס אביה ודרדנייה, וְאֵת הָאֲרֹדִי רוּדִים, וְאֵת הַצֹּמְרִי חֲמִץ, וְאֵת הַחֲמָתִי חֲמַת, עַד לְשַׁע, ר' לעזר אמר עד קלרה.

שם, מכאן שיהו מדברין בלשוננו של יפת (ביוונית) באוהלו של צאצאי שם היינו בבתי כנסיות, ומכאן שמתרגמים את התורה ליוונית. ודרך אגב מבארת הגמ' את השבעים אומות הכתובים בתורה לפי זמנם (קשה לדעת כהיום מי הם ואיכן המקומות המוזכרים כאן). בְּנֵי יִפֹת, גָּמָר וּמְגוּג וּמְדִי וְיוֹן וְתָבֶל וּמִשְׁשֵׁד וְתִירָס; ומבארת הגמ' גומר זה גרמניה, מגוג זה גיתייא, מדי זה כשמועה, ויון זה אייסוס, תובל זה ויתנייה, משך זה מיסייא, תירס בזה נחלקו ר' סימון וחכמים, שר' סימון אמר שזה פרס, ורבנן אמרי שזה תרקא, וּבְנֵי גָמָר, אֲשַׁכְנָז וְרִיפֹת וְתַגְרֵמָה; זה אסייא והדיית וגרמניקיה, וּבְנֵי יוֹן, אֱלִישָׁה וְתַרְשִׁישׁ פְּתִים וְדַדְנִים; זה אלס וטרסס ואביה ודרדנייה, וְאֵת הָאֲרֹדִי זה רוּדִים, וְאֵת הַצֹּמְרִי זה חֲמִץ, וְאֵת הַחֲמָתִי זה חֲמַת, ויהי גבול הפנעני עד לְשַׁע, ר' לעזר אמר היינו עד קלרה.

ומזוזות אינן נכתבות אלא באשורית (כתב הסת"ם שלנו), אבל לענין טומאת ידים אלו ואלו שווים, שהנוגע בסת"ם, ידיו נטמאו והרי הם שניות לטומאה. רבן שמעון בן גמליאל אומר אף בספרים לא התירו שיכתבו בכל לשון, אלא רק ביוונית.

גמ' אלא שהספרים נכתבין בכל לשון: כתיב ויהי כל הארץ שפה אחת ודבָרִים אֶחָדִים, והרי לכאן מה שכתוב 'ודבָרִים אֶחָדִים' זה מיותר, ור' לעזר ור' יוחנן נחלקו בביאור הפסוק, ואחד אמר שכוונת הפסוק שאומר 'ודבָרִים אֶחָדִים' (דיבורים ייחודיים לעמו) היינו לומר שהיו מדברים בשבעים לשון, כל עם ועם דיבר בשפתו, אלא שכל הארץ היתה שפה אחת שכולם הבינו את כולם, וחורנה אמר שהפסוק מסביר איזה שפה היתה 'השפה אחת' - שהיו מדברין בלשון של יחידו של עולם דהיינו בלשון הקודש. תני בר קפרא יִפֹת אֱלֹהִים לִיִּפֹת וְיִשְׁכֹּן בְּאֶהְלִי

ר' יודן בר יודן בר שלום אמר מיכן לתרגום, א"ר יונתן דבית גוברין ארבעה לשונות נאים שישתמש בהן העולם, ואלו הן לעז לְזֹמֶר, רומי לְקָרֵב, סורסי לאיליאי, עברי לדיבור, ויש אומרים אף אשורי לְכָתֵב. אשורי יש לו כתב ואין לו לשון, עברי יש לו לשון ואין לו כתב. בחרו להם כתב אשורי ולשון עברי. ולמה נקרא שמו אשורי? שהוא מאושר בכתבו, אמר רבי לוי על שם שעלה בידם מאשור. תני רבי יוסי אומר ראוי היה עזרא שתינתן תורה על ידו, אלא שקדמו דור משה, אף על פי שלא ניתנה התורה על ידיו - אף הוא ניתן כתב ולשון על ידו, [עזרא ד] וּכְתָב 'הַנְּשִׁתָּן' פְּתוּב אֲרָמִית וּמְתָרְגָּם אֲרָמִית, [דניאל ה] וְלֹא כְּהִלִּין כְּתָבָא לְמִקְרָא - מלמד שבו ביום ניתן. ר' נתן אומר ברעץ ניתנה התורה - ואתיאי כר' יוסה, רבי אומר אשורית ניתנה התורה, וכשחטאו נהפך להן לרעץ, וכשזכו בימי עזרא נהפך

דורו של משה, ולכך ניתנה התורה על ידי משה רבינו, אבל אף על פי שלא ניתנה התורה על ידיו של עזרא, אבל אף הוא ניתן הכתב אשורית והלשון ארמית על ידו, דהיינו התורה ניתנה בכתב עברי ובלשון הקודש, ובזמן עזרא השתנה לכתב אשורית וללשון ארמית (ואח"כ החזירו ללשון הקודש), שנאמר וּכְתָב 'הַנְּשִׁתָּן' (הכתב השתנה, ולכך זה היה) פְּתוּב אֲרָמִית (אשורית) וּמְתָרְגָּם אֲרָמִית, וכן נאמר וְלֹא כְּהִלִּין כְּתָבָא לְמִקְרָא, שהמלאך כתב בסעודתו של בלשאצר בכתב שלא יודעים לקרותו, ומדוע? אלא מלמד שבו ביום ניתן הכתב אשורית, ולכך לא היו יודעים לקרותו. ר' נתן אומר ברעץ בכתב עברי (הכתב העברי הוא כתב שבור ולכך הוא קרוי 'רעץ', מלשון תרעץ אויב) ניתנה התורה, ואתיאי כר' יוסה שאומר שכתב הס"ת השתנה בימי עזרא, אבל רבי אומר שבאשורית ניתנה התורה, וכשישראל חטאו נהפך להן הם שינו מדעתם את כתיבת הס"ת לרעץ לכתב עברי, וכשזכו וחזרו בתשובה בימי עזרא, נהפך

וכן ר' יודן בר יודן בר שלום אמר מיכן (ממה שכתוב יְפֹת אֱלֹהִים לְיִפְתָּ וְיִשְׁכֹּן בְּאֶהְלֵי שֵׁם) לתרגום, שיכולים לתרגם את התורה ליוונית. א"ר יונתן דבית גוברין (היינו אין זה ר' יונתן הרגיל, אלא ר' יונתן מבית גוברין) שארבעה לשונות נאים יש, שראוי שישתמש בהן העולם, ואלו הן לעז יוונית לְזֹמֶר (ביוונית יכולים לעשות חרוזים נאים), רומי לְקָרֵב את הלבבות, היות וזה שפה לבבית, סורסי לאיליאי לקונן ולהספיד, עברי לדיבור בין אדם לחבירו, ויש אומרים אף אשורי לְכָתֵב. ואומרת הגמ' שלאשורי יש לו כתב נאה אבל ואין לו לשון נאה, ללשון עברי - יש לו לשון נאה אבל ואין לו כתב נאה, ולכך בחרו להם ישראל כתב אשורי ולשון עברי. ואומרת הגמ' ולמה נקרא שמו אשורי? מפני שהוא מאושר מפואר ומשובח בכתבו, אבל אמר רבי לוי שהוא נקרא אשורי, על שם שהכתב הזה עלה בידם מאשור. תני רבי יוסי אומר ראוי היה עזרא שתינתן התורה על ידו, אלא שקדמו

מסכת פרק א [ה"ט - דף י] מגילה

להן אשורית, [זכריה ט] גם היום מגיד 'משנה' אשיב לך, [דברים יז] וכתב לו את 'משנה' התורה הזאת על ספר, כתב שהוא עשוי להשתנות. תני רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי אלעזר בן פרטא שאמר משום רבי לעזר המודעי, כתב אשורי ניתנה התורה, ומה טעמא [שמות כז] ווי העמדים, שיהו ווים של תורה דומים לעמודים. אמר רבי לוי מאן דאמר ברעץ ניתנה התורה - עי"ן מעשה ניסים, מאן דאמר אשורי ניתנה התורה - סמ"ך מעשה ניסים. רבי ירמיה בשם רבי חייה בר בא, ורבי סימון, תריהון אמרין תורת הראשונים לא היה לא ה"א שלהם ולא מ"ם שלהן סתום, הא סמ"ך סתום.

רשב"ג אומר וכו': תני רבן שמעון בן גמליאל אומר אף בספרים לא התירו שיכתבו אלא יונית, בדקו ומצאו שאין התורה יכולה להיתרגם כל צורכה אלא

למשה בסיני עמדה במעשה ניסים, כיון שהאות עי"ן בכתב עברי דומה לאות סמ"ך שלנו (וא"כ הפנים עמד בנס), ולמאן דאמר שבכתב אשורי ניתנה התורה, א"כ האות סמ"ך שבלוחות, עמדה במעשה ניסים. רבי ירמיה בשם רבי חייה בר בא, ורבי סימון תריהון אמרין שניהם אמרו שבתורת הראשונים לא היה לא רגל הה"א שלהם ולא רגל המ"ם שלהן סתום ומחובר לגגו, ואח"כ סתמו וחיברו את רגל הה"א לגגו (שלא כדין), וכן הם לא הדביקו את הרגל השמאלית של המ"ם סופית לגגו (שלא כדין), אבל הא האות סמ"ך היה סתום.

רשב"ג אומר וכו': תני רבן שמעון בן גמליאל אומר אף בספרים לא התירו שיכתבו בכל לשון, אלא רק ביונית, כיון שבדקו ומצאו שאין התורה יכולה להיתרגם כל צורכה באופן מדויק, אלא רק

להן אשורית, וכמו שנאמר שובו לבצרון (תחזרו לירושלים המבוצרת) אסיירי התקנה (הקשורים בתקוות הגאולה), וגם היום מגיד 'משנה' אשיב לך יחזירו לכם את הכתיבה שהשתנתה (מכתב אשורית לכתב עברי), וכן זה מרומז במה שכתוב וכתב לו את 'משנה' התורה הזאת על ספר, וזה בא לרמז שכותבים את התורה בכתב שהוא עשוי להשתנות. תני רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי אלעזר בן פרטא שאמר משום רבי לעזר המודעי שבכתב אשורי ניתנה התורה, ומה טעמא ומאיכא יודעים את זה? כיון שכתוב ווי העמדים דהיינו שיהו ווים של תורה דומים לווי העמודים (שבהם תלו את הקלעים), ואם התורה נכתבה בכתב עברי, א"כ האות ו"ו לא דומה לווי העמודים. אמר רבי לוי שלמאן דאמר שברעץ שבכתב עברי ניתנה התורה, א"כ האות עי"ן שהיתה חקוקה בלוחות (שניתנו

יוונית. בורגני אחד פִּדָא להם רומית מתוך יוונית. רבי ירמיה בשם רבי חייה בר בא, תירגם עקילס הגר התורה לפני רבי אליעזר ולפני רבי יהושע וקילסו אותו, ואמרו לו [תהילים מה] יִפְּיִיתָ מִבְּנֵי אָדָם.

אין בין ספרים לתפילין ומזוזות וכו': רבי יודה בר פזי אמר - רבי יהושע בן לוי שאל, ולמה לית אנן אמרין יש בספרים מה שאין בתפילין ומזוזות, שהספרים נכתבין בשני דפין ותפילין ומזוזות אינן נכתבים אלא בדף אחד? התיב רבי יצחק בריה דרבי חייה כתובה, דרבה, שהספרים נכתבין בשתי עורות ותפילין ומזוזות אינן נכתבות אלא בעור אחד? אמרון חברייא קומי רבי מנא או נאמר דף אחד בשני עורות?! לית היא דרבה, אמר לון שכן אפילו ספרים אינן נכתבים כן. תולין

פרשה בדף בעמוד אחד? התיב השיב רבי יצחק בריה דרבי חייה כתובה (הסופר) מדוע אתה שואל כך, והרי אתה יכול לשאול דרבה שאלה חזקה יותר, שהספרים נכתבין בשתי עורות הרי מדביקים יריעות זה לזה בס"ת, ותפילין ומזוזות אינן נכתבות אלא בעור אחד? אמרון חברייא קומי רבי מנא ששאלת רבי יצחק בריה דרבי חייה כתובה לא נכונה, כיון או (וכי) נאמר שיכולים לעשות דף אחד בשני עורות בשתי יריעות? ודאי שלא, כיון שאת היריעות יכולים להדביק רק זה בצד זה, ולא זה מעל זה, וא"כ לית היא דרבה, כיון שמה שלא כותבים את התפילין והמזוזות על שתי יריעות, זה מכיון שהם נכתבים רק בעמוד אחד, אמר לון ר' מנא שאתם צודקים, והמעלה שלא כותבים תפילין ומזוזות על גבי שתי עורות, אינה מעלה רק בתפילין ומזוזות אלא גם בס"ת, שכן אפילו ספרים אינן נכתבים כן על גבי שתי עורות המחברים זה מעל זה באותו עמוד. שואלת הגמ' מדוע המשנה לא כתבה שיש עוד חילוק בין ס"ת לתפילין ומזוזות, שתולין בין השורות

ביוונית. בורגני אחד (לשון של זלזול, כאילו שהוא אדם מאוד פשוט שאינו יכול להתעסק בשום מלאכה, אלא רק בשמירת השדות), פִּדָא להם הוציא להם (לנוצרים) רומית מתוך יוונית דהיינו שהוא תירגם את התורה מיוונית (מתרגום השבעים) לרומית. רבי ירמיה בשם רבי חייה בר בא תירגם עקילס הגר (אין זה אונקלוס) את התורה לפני רבי אליעזר ולפני רבי יהושע ליוונית וקילסו אותו, ואמרו לו וקראו עליו את הפסוק יִפְּיִיתָ מִבְּנֵי אָדָם הוצק חן בְּשִׁפְתוֹתָיָהּ, דהיינו שתרגמת את התורה בצורה נפלאה (קראו עליו את הפסוק הזה, כיון שיש בזה "לשון נופלת על הלשון", היות והוא תירגם את התורה ללשונו את בני יפת). אין בין ספרים לתפילין ומזוזות וכו': רבי יודה בר פזי אמר שרבי יהושע בן לוי שאל, ולמה לית אנן אמרין מדוע אנחנו לא אומרים שיש עוד דבר בספרים מה שאין בתפילין ומזוזות, שהספרים נכתבין בשני דפין בכמה וכמה עמודים, ותפילין ומזוזות אינן נכתבים אלא כל

מסכת פרק א [ה"ט - דף יא] מגילה

נ

בספרים, אין תולין לא בתפילין ולא במזוזות? ספרים שכתבן כתפילין וכמזוזות אין תולין בהן, תפילין ומזוזות שכתבן כספרים תולין בהן. ר' זעירה בשם רבי אימי היה כתב שלה עמעום, אם היתה הפרשה עשויה כן כשר, ואם לאו פסול.

ר' זעירה בשם ר' אימי בר חיננא ככתב ספרים, כן כתב תפילין ומזוזות; ר' זעירה בשם רב ניקב נקב ביריכו של ה"א, אם גורדו ונשתייר שם ירך קטנה כשר, ואם לאו פסול. ר' זעירה בשם רב חסדא היה הגימ"ל מכלה את הגימ"ל, אם גורדו ונשתייר שם ירך קטנה כשר, ואם לאו פסול. ר' זעירה בשם אשיינן בר נידבה ניקב נקב באמצע ב"ת, אם היה הגימ"ל מקיפו מכל צד כשר, ואם לאו פסול. א"ר זעירה אתיא דרב חסדא כרב, ותריהון פליגין על שיטתיה דאשיינן בר נדבה, חבריא אמרי אתיא דאשיינן בר נדבה כר' יוחנן, דתני עירב את האותיות, אית תנאי תנאי

א"כ זה כשר, כיון שכאילו הוא מחוק, ויש כאן קלף המקיף את האות, הגם שבפועל אין קלף המקיף את כל האות, ואם לאו פסול. וכן ר' זעירה בשם רב חסדא אומר שאם היה רגל הגימ"ל מכלה את הגימ"ל נגמרת בסוף הקלף, אז אם גורדו ונשתייר שם ירך קטנה כשר, ואם לאו פסול. אבל ר' זעירה בשם אשיינן בר נידבה נחלק ואומר שרק אם ניקב נקב באמצע הבי"ת, בזה רואים אם היה הגימ"ל מקיפו מכל צד כשר, ואם לאו פסול, אבל אם נקב נגע בעובי האות, הגם שהוא יכול לגרר חלק מעובי האות ויהיה קלף שיקיפו, זה פסול, כיון שצריך שהאות תהיה מוקפת בפועל בקלף. א"ר זעירה שאתיא דברי רב חסדא (שאמר את דבריו לעניין האות גימ"ל) כרב, ותריהון פליגין על שיטתיה דאשיינן בר נדבה, וחבריא ובני הישיבה אמרי, שאתיא דברי אשיינן בר נדבה כר' יוחנן, דתני עירב את האותיות אם הוא הדביק את האותיות, אית תנאי תנאי יש ששנו בברייתא

בספרים, שאם הוא חיסר אות או מילה הוא יכול לכותבו בין השורות מעל המקום שהיה ראוי לכותבו, אבל אין תולין לא בתפילין ולא במזוזות? מתרצת הגמ' שאין כזה חילוק בין ס"ת לתפילין ומזוזות, וספרים שכתבן בכתב קטן כתפילין ומזוזות שכתבן בתולין בהן, ותפילין ומזוזות שכתבן בכתב גדול כספרים תולין בהן. אמר ר' זעירה בשם רבי אימי היה כתב שלה של הסת"ם עמעום (דהוי), אז אם היתה הפרשה כולה (פרשה היינו סתומה או פתוחה) עשויה כן כשר, ואם לאו זה פסול כיון שזה נראה כמנומר, ואינו נאה.

ר' זעירה בשם ר' אימי בר חיננא אמר כדני כתב הספרים, כן דיני כתב התפילין ומזוזות; ואומרת הגמ' את דיני כתיבת הסת"ם, ר' זעירה בשם רב אומר שאם ניקב נקב ביריכו ברגל של ה"ה"א וא"כ כעת אין קלף מקיף את כל האות, אז אם גורדו אם הוא יכול לגרור קצת מעובי הרגל ונשתייר שם ירך קטנה רגל דקה,

מסכת פרק א [ה"ט - דף יא] מגילה נא

כשר, ואית תנני תני פסול, רבי אדא בר שמעון בשם רבי יוחנן מן דאמר כשר מלמטן, מן דאמר פסול מלמעלן, כגון ארצינו תפארתינו ארצך צריכה תפארתך צריכה.

רבי אדא בר שמעון בשם רבי יוחנן לא יעמוד אדם במקום גבוה ויתפלל, מה טעם? א"ר בא בשם רב פפא [תהילים קל] מַמַּעְמָקִים קָרְאֵתִיךָ ה'. אמר ר' אדא בר שמעון בשם ר' יוחנן לא יעמוד אדם ויתפלל צריך לנקביו, מה טעם [עמום ר] הַכּוֹן לְקִרְאָת אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל, וא"ר סימון התכוון לקראת אלהיך ישראל. א"ר

ואומרת הגמ' שאם כשהוא כתב את הכ"ף סופית של **ארצך** הרגל נדבק לצד", **צריכה** תלמוד ועיון האם זה כשר, וכן אם כשהוא כתב את הכ"ף סופית של **תפארתך** הרגל נדבקה לתי"ו, **צריכה**, והספק הוא האם כיון שהוא עדיין לא השלים את הרגל של הכ"ף סופית לפני שזה נדבק, זה פסול, או שכיון שיש עליו שם של אות, זה יהיה כשר.

רבי אדא בר שמעון בשם רבי יוחנן אומר (זה נכתב אגב המאמר הקודם של ר' אדא) **שלא יעמוד אדם במקום גבוה ויתפלל, מה טעם** ומהיכן יודעים את זה? **א"ר בא בשם רב פפא** כיון שכתוב **מַמַּעְמָקִים קָרְאֵתִיךָ ה'**, וא"כ משמע שצריך להתפלל דוקא במקום נמוך, שעי"ז הוא מכניע את עצמו לפני הקב"ה, אבל המתפלל במקום גבוה זה דרך גאווה. **אמר ר' אדא בר שמעון בשם ר' יוחנן שלא יעמוד אדם ויתפלל כשהוא צריך לנקביו, מה טעם** ומהיכן יודעים את זה? שהרי כתוב **הַכּוֹן לְקִרְאָת אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל**, וא"ר **סימון** שכוונת הפסוק לומר שצריך להתכוון ולהתכוון **לקראת אלהיך ישראל**, והצריך לנקביו הוא לא מוכן לתפילה, א"ר

שזה **כשר** לאחר שיפריד את האותיות, ואית **תנני תני** ויש ששנו בברייתא שזה **פסול** גם אם הוא יפריד את האותיות, ואמר **רבי אדא בר שמעון בשם רבי יוחנן** שאין מחלוקת בין הבריות, כיון **שמאן דאמר** (הבריות שאומרת) שזה **כשר**, מדובר **מלמטן**, דהיינו שלאחר שהוא גמר לכתוב את האות נדבק האותיות, וא"כ הוא מגרר את הדיבוק וזה כשר, אבל מאן **דאמר פסול** מדובר **מלמעלן**, דהיינו שלפני שהוא גמר את כתיבת האות זה כבר נדבק, והיות ולא היה ע"ז שם אות בכשרות, לכך זה פסול, ולא מועיל לגרור את הדיבוק (כיון שזה 'חק תוכות' דהיינו צורת האות נעשית ע"י גרירת הדיבוק, ולא ע"י כתיבת האות), אלא הוא צריך לגרור את כל האות, **כגון ארצינו תפארתינו** שהוא הדיבוק את רגל הו"ו לנו"ן שזה כשר, כיון שזה נדבק רק אחר שהיה עליו שם אות, ומזה שר' יוחנן לא תירץ את הבריות שההבדל הוא האם הוא יכול לגרור מעובי האות וישאר עליו שם של אות, מוכח שר' יוחנן לא סובר את החילוק הזה, ור' יוחנן סובר שצריך שהאות תהיה מוקפת בפועל בגויל בשעת כתיבתה, וכדברי ר' אשייאן בר נדבה.

מסכת פרק א [ה"ט - דף יא] מגילה

אלכסנדר [קהלת ד] שְׁמֹר רִגְלָךְ פֶּאֶשֶׁר תִּלְךְ אֶל בֵּית הָאֱלֹהִים - שְׁמֹר עֲצֻמְךָ מִן הַטִּיפִים הַיּוֹצֵאִין מִבֵּין רִגְלֶיךָ, הִדֵּא דָאֵת אִמֵּר בְּדִקִּים, אֲבָל בְּגָסִים אִם יִכּוֹל לִסְבּוֹל. ר' יַעֲקֹב בַּר אֲבִיהַ בִּשְׁם ר' אַחָא שְׁמֹר רִגְלָךְ פֶּאֶשֶׁר תִּלְךְ אֶל בֵּית הָאֱלֹהִים - שְׁמֹר עֲצֻמְךָ כְּשֶׁתִּהְיֶה נִקְרָא אֶל בֵּית הָאֱלֹהִים, שֶׁתִּהְיֶה טָהוֹר וְנָקִי. א"ר אַבָּא [מִשְׁלִי ה'] יְהִי מְקוֹרְךָ בְּרוּךְ - יְהִי מְקַרְאֵךְ לְקַבֵּר בְּרוּךְ. א"ר בְּרַכִּיָּה [קְהֵלֶת ג] עַתָּה לְלֶדֶת וְעַתָּה לָמוּת - אֲשֶׁרִי אָדָם שֶׁשַּׁעַת מִיתָתוֹ כְּשַׁעַת לִידָתוֹ, מִה שַּׁעַת לִידָתוֹ נָקִי, כֵּךְ כְּשַׁעַת מִיתָתוֹ יִהְיֶה נָקִי.

ר' בַּא בִּשְׁם ר' יְהוּדָה הִיָּה עֲשׂוֹי כַּחֲצֵי חֲלִיטָה, שׁוֹרָה הַעֲלִינָה שִׁישׁ לַמָּטָה הַיְמִינָה שְׁתִּים, צָרִיךְ שִׁיָּהָ בַּה שְׁלֹשׁ תִּיבִיּוֹת, הָאֲמֻצְעִית שְׁתִּים, הַתַּחְתּוֹנָה אַפִּי עַל הָאָרֶץ. ר' זְעִירָה בִּשְׁם רַב חֲסֵדָא הִיָּה עֲשׂוֹי כַּמִּין סִימְפּוֹן, שׁוֹרָה הַעֲלִינָה שִׁישׁ

לְלֶדֶת וְעַתָּה לָמוּת, וְהַפְסוֹק מְקִישׁ אֶת יוֹם הַמּוֹת לַיּוֹם הַלִּידָה, לְלַמֵּד שֶׁאֲשֶׁרִי אָדָם שֶׁשַּׁעַת מִיתָתוֹ כְּשַׁעַת לִידָתוֹ, מִה שַּׁעַת לִידָתוֹ נָקִי מַחֲטָאִים, כֵּךְ כְּשַׁעַת מִיתָתוֹ הָאָדָם צָרִיךְ לְהִיזָהָר שִׁיָּהָ נָקִי מִחֲטָאִים. ר' בַּא בִּשְׁם ר' יְהוּדָה אֹמֵר שֶׁאִם כְּתִיבַת הַמּוֹזָה הִיָּה עֲשׂוֹי כַּחֲצֵי חֲלִיטָה, הַשּׁוֹרוֹת הִיוּ כְּתוּבִים בַּחֲצֵי עֵיגוֹל, שׁוֹרָה מֵעַל שׁוֹרָה (חֲלִיטָה הֵינּוּ עוֹגָה), א"כ הַשּׁוֹרָה הַעֲלִינָה שִׁישׁ לַמָּטָה הַיְמִינָה שְׁתִּים (שְׁתֵּי שׁוֹרוֹת) דֵּהֵינּוּ הַשּׁוֹרָה הַשְּׁלִישִׁית מִלַּמָּטָה צָרִיךְ שִׁיָּהָ בַּה לַפְחוֹת שְׁלֹשׁ תִּיבִיּוֹת, וּבַשּׁוֹרָה הָאֲמֻצְעִית צָרִיךְ שִׁיָּהָ לַפְחוֹת שְׁתֵּי מִיָּלִים, וּבַשּׁוֹרָה הַתַּחְתּוֹנָה אַפִּי אִם כְּתוּב רַק אֶת הַמִּיָּלִים עַל הָאָרֶץ זֶה כֶּשֶׁר, הֵגֶם שֶׁהֵם נִקְרָאִים כַּמִּלָּה אַחַת. ר' זְעִירָה בִּשְׁם רַב חֲסֵדָא אֹמֵר שֶׁאִם הַמּוֹזָה הִיָּה עֲשׂוֹי כַּמִּין סִימְפּוֹן הִיָּתָה כְּתוּבָה בְּצוּרַת מְשׁוּלָשׁ, דֵּהֵינּוּ הַשּׁוֹרוֹת הַעֲלִינּוֹת הִיוּ רַחְבִּים יוֹתֵר מִהַשּׁוֹרוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת, א"כ הַשּׁוֹרָה הַעֲלִינָה שִׁישׁ

אֶלכְסַנְדְּרִי שֶׁגֶם מִהַפְסוֹק שְׁכָתוּב שְׁמֹר רִגְלָךְ פֶּאֶשֶׁר תִּלְךְ אֶל בֵּית הָאֱלֹהִים, יוֹדְעִים שֶׁצָרִיךְ לְהַתְפַּנּוֹת לִפְנֵי הַתְּפִילָה, שֶׁהָרִי כּוֹוֶנֶת הַפְסוֹק הוּא שְׁשֹׁמֹר עֲצֻמְךָ מִן הַטִּיפִים הַיּוֹצֵאִין מִבֵּין רִגְלֶיךָ שֶׁלֹּא יֵיצְאוּ מִמֶּךָ בְּאֲמֻצָּה הַתְּפִילָה, וְאוֹמֵרֶת הַגִּמ' הִדֵּא דָאֵת אִמֵּר שְׁכָל זֶה נֹאמֵר בְּדִקִּים לְעִנְיֵין מִי רִגְלִים, אֲבָל בְּגָסִים לְעִנְיֵין גְּדוּלִים, בִּזֵּה אֲנַחְנוּ אוֹמְרִים שֶׁאִם יִכּוֹל לִסְבּוֹל וְלִהְיוֹת אֶפֶס (בְּשִׁיעוֹר שֶׁל הִילּוֹךְ פֶּרְסָה) יִסְבּוֹל, שֶׁהָרִי אֵין חֲשֵׁשׁ שִׁיֵּיצְאוּ מִמֶּנּוּ בְּאֲמֻצָּה הַתְּפִילָה.

ר' יַעֲקֹב בַּר אֲבִיהַ בִּשְׁם ר' אַחָא אֹמֵר, מִה הַכּוֹוֶנֶת הַפְסוֹק שְׁמֹר רִגְלָךְ פֶּאֶשֶׁר תִּלְךְ אֶל בֵּית הָאֱלֹהִים, הֵינּוּ שְׁמֹר עֲצֻמְךָ מִהַחֲטָאִים, בְּשִׁבִּיל שְׁכָשֶׁתִּהָא נִקְרָא אֶל בֵּית הָאֱלֹהִים בְּשַׁעַת הַמִּיתָה שֶׁתִּהְיֶה טָהוֹר וְנָקִי. א"ר אַבָּא מִה כּוֹוֶנֶת הַפְסוֹק יְהִי מְקוֹרְךָ בְּרוּךְ הֵינּוּ יְהִי מְקַרְאֵךְ בְּשַׁעַת הַמּוֹת, כְּשֶׁקּוֹרְאִים לְךָ לְקַבֵּר שֶׁתִּהְיֶה בְּרוּךְ, ע"י עֲשִׂיַּת הַמְּצוּת, א"ר בְּרַכִּיָּה כְּתוּב בַּפְסוֹק עַתָּה

מסכת פרק א [ה"ט - דף יא] מגילה נג

למטה שתיים - שלש תיביות, התחתונה שתיים, והאמצעית איני יודע. רבי ירמיה אמר לה ר' זעירה בשם רב חסדא, ר' יונה ור' יוסה תריהון אמרין, ר' זעירה בשם אשיין בר נדבה, חבריא אמרי רבי זעירה בשם רב חננאל אם היתה הדיו יוצאה מבין הנקבים פסול, כיצד הוא עושה? לוחכה בלשונו והיא עומדת.

טעה והשמיט את השם; אית תנני תנני תולה את השם, אית תנני תנני מוחק את החול וכותב את השם, ותולה את החול, ר' זעירה רב חננאל בשם רב הלכה כמי שהוא אומר מוחק את החול וכותב את השם, ותולה את החול, ר' זעירה רב חננאל בשם רב ואם היה כגון אני ה' אלהיכם מותר, למה מפני שהן שלש תיביות, או מפני שיש בו חול? נפק מן ביניהון, [יהושע כב] אל אלהים ה', אין תימר מפני שהן שלש תיביות - הרי הן שלש תיביות, אין תימר מפני שיש בו חול - הרי אין

את השם במקום המחק, ותולה את החול, אמר ר' זעירה בשם רב חננאל בשם רב שהלכה כמי שהוא אומר מוחק את החול וכותב את השם ותולה את החול, כיון שלא תולים את השם מפני הכבוד, אמר ר' זעירה בשם רב חננאל בשם רב ואם היה כגון אני ה' אלהיכם מותר לכתוב אותם מעל השורה, שואלת הגמ' למה זה מותר, האם מפני שהן שלש תיביות, ולכך זה נראה כשורה בפני עצמה, או מפני שיש בו מילה של חול, ואגב המילה של חול הוא יכול להמשיך ולכתוב את השם? ונפק מן ביניהון והנפק"מ היא, אם הוא שכח לכתוב את המילים \$שכח לעשות קודים \$ אל אלהים ה', אז אין תימר שרב התיר לתלות ולכתוב אני ה' אלהיכם מפני שהן שלש תיביות, א"כ גם את המילים אל אלהים ה' יכולים לתלות ולכתוב, כיון שהרי הן שלש תיביות, אבל אין תימר שרב התיר מפני שיש בו מילה של חול, א"כ כאן הרי אין

למטה שתיים, היינו השורה השלישית מלמטה צריך שיהיה בה לפחות שלש תיביות, ובשורה התחתונה צריך שיהיה בה לפחות שתי מילים (על הארץ), ובשורה האמצעית איני יודע כמה תיבות צריך שיהיה בה, האם צריך ג' תיבות או שמספיק שתי תיבות. רבי ירמיה אמר לה שר' זעירה אמר בשם רב חסדא, ור' יונה ור' יוסה תריהון אמרין שניהם אמרו שר' זעירה אמר את זה בשם אשיין בר נדבה, וחבריא ובני הישיבה אמרי שרבי זעירה אמר את זה בשם רב חננאל שאם היתה הדיו יוצאה מבין הנקבים שבקלף פסול, כיצד הוא עושה להכשיר את הקלף? לוחכה בלשונו וע"ז היא הקלף עומדת נסתמת.

טעה והשמיט את השם, אית תנני תנני יש ששנו בברייתא שתולה וכותב את השם מעל השורה, ואית תנני תנני ויש ששנו בברייתא שמוחק את החול וכותב

מסכת פרק א [ה"ט - דף יא] מגילה

נד

בו חול. לה' צריכה, בה' צריכה. ר' אושעיא בריה דרב חננאל אמר צריך לכתוב ה"א למטה מארכובתו של למ"ד [דברים לב] הִלֵּה' תִּגְמְלוּ זאת - הא לה' תגמלו זאת.

מזוזה; אית תַּנְיַי פתוחה, אית תַּנְיַי סתומה, שמואל בר שילת משמיה דרב הלכה כמי שאומר פתוחה, שאין זה מקומה. פתוחה מראשה - סתומה, פתוחה מסופה - פתוחה, פתוחה מיכן ומיכן - סתומה.

טעה והשמיט פסוק אחד, אם יש בו שנים שלש שיטין מתקנו וקורא בו, ארבע אינו קורא בו. רבי זעירה בשם רב חננאל אף בקרע כן. תני ספר שיש בו

שמע אינה סמוכה לפרשת והיה אם שמוע בס"ת. ומבאר הגמ' כיצד כותבים פרשה פתוחה וכיצד כותבים פרשה סתומה; אם השורה **פתוחה מראשה** (שהוא משאיר רווח בתחילת השורה) א"כ זה פרשה **סתומה**, ואם השורה **פתוחה מסופה** (שהוא משאיר רווח בסוף השורה) א"כ זה פרשה **פתוחה**, ואם השורה **פתוחה מיכן ומיכן** (שהוא השאיר רווח בסוף השורה וכן בתחילת השורה הבאה) א"כ זה פרשה **סתומה**.

טעה והשמיט פסוק אחד בס"ת, מה יעשה? אז אם יש בו רק שנים או שלש שיטין שורות, א"כ הוא מוחק את מה שכתב בטעות, ומתקנו וכותב את מה שהשמיט על גבי מקום המחק וקורא בו והס"ת כשר, אבל אם הוא השמיט בשיעור של ארבע שורות, אינו כותבו על המחק, ולכך אינו קורא בו, אלא הוא צריך לגנוז את היריעה הזאת. רבי זעירה בשם רב חננאל אמר שאף בקרע הדין כן, שאם היריעה נקרעה עד לתוך ג' שורות, הוא יכול לתופרו ולתקנו, וביותר מזה היריעה נפסלה. תני ספר שיש בו

בו חול, ויהיה אסור לתלותו. ואומרת הגמ' שלפי הצד שרב התיר כיון שיש בו חול, א"כ מה הדין אם הוא שכח ולא כתב לה', **צריכה** יש להסתפק האם הוא זה נחשב שיש כאן אות של חול, ואגב זה הוא יכול לתלותו, או שהיות וזה נטפל לשם ה', לא יכולים לתלותו, וכן אם הוא צריך לכתוב בה', **צריכה** יש להסתפק. ר' אושעיא בריה דרב חננאל אמר שצריך לכתוב את האות ה"א למטה נמוך מארכובתו מהגג של האות למ"ד (דהיינו כותבים ה"א קטנה) בפסוק "הִלֵּה' תִּגְמְלוּ זאת" כדי להורות שזה כאילו שתי מילים, וכוונת הפסק הוא האם לה' תגמלו זאת (אצלנו זה כתוב ה"א גדולה, והכוונה אחת). **מזוזה, אית תַּנְיַי** יש ששנו שכותבים אותה כפרשה פתוחה, היות ובס"ת פרשת שמע אינה סמוכה לפרשת והיה אם שמוע, ואית תַּנְיַי ויש ששנו בברייתא שכותבים אותה סתומה כמו שהיא כתובה בס"ת, ואומר שמואל בר שילת משמיה דרב שהלכה כמי שאומר שכותבים אותה פתוחה, מפני שאין זה מקומה, שהרי פרשת

מסכת פרק א [ה"ט - דף יב] מגילה

נה

שנים ושלוש טעויות בכל דף ודף, מתקנו וקורא בו, ארבע אינו קורא בו. והתני ספר שיש בו שמונים וחמש טעויות כפרשת [במדבר י] וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֶץ מִתְקַנּוּ וקורא בו? אמר ר' שמי כאן בספר גדול וכאן בספר קטון. ר' זעירה בשם רב חננאל מצא בו דף אחד שלם מציל את כולו, מהו שלם, שאין בו טעויות או שלם שאין בו ארבע? חגרא אחוי דר' בא בר בינה יהב אורייתא לרב חננאל וקרא בה, אמר ליה הדא אורייתך צריכה צ'לו, ובסוף מצא בה דף אחד שלם והציל את כולה, מה שלם, שאין בו טעויות או שלם שאין בו ארבע?

ר' זעירה רב חננאל בשם רב תיפורה הלכה למשה מסיני. ר' ירמיה בשם ר' שמואל בר רב יצחק קשרי תפילין הלכה למשה מסיני. ר' ירמיה אפסקת רצועתה דתפילתה, שאל לר' בא בר ממל אמר ליה 'וּקְשַׁרְתָּם' קשירה תמה. ר' זעירה

לחגיגה, ור' חננאל קרא בה ואמר ליה לחגרא הדא אורייתך שהס"ת שלך צריכה צ'לו צריך ישוב הדעת לבדוקו טוב לראות האם היא כשרה, ולבסוף ר' חננאל מצא בה דף אחד שלם – והציל את כולה, וכן כאן הגמ' שואלת מה הכוונה שלם, האם שאין בו טעויות כלל או שלם שאין בו ארבע טעויות, הגמ' לא פושטת את הספק.

ר' זעירה בשם רב חננאל בשם רב אומר שתיפורה מה שצריך לתפור את יריעות הס"ת זה לזה, ולא מספיק להדביקן, זה הלכה למשה מסיני. ר' ירמיה בשם ר' שמואל בר רב יצחק אומר שצורת קשרי תפילין (שהקשר של יד יהיה כהאות יו"ד, ושל ראש יהיה כהאות דל"ת) זה הלכה למשה מסיני. ר' ירמיה אפסקת רצועתה דתפילתה נחתכה לו רצועת התפילין, ושאל לר' בא בר ממל האם הוא יכול לקשור את הרצועה, אמר ליה שהיות וכתוב 'וּקְשַׁרְתָּם' מכאן שהרצועה שעושים בה את הקשירה צריכה להיות תמה ושלמה. ר' זעירה נחתכה לו רצועת התפילין ותפרה ע"י גיד, ולאחר זמן

רק שנים או שלש טעויות בכל דף ודף א"כ הוא מתקנו וקורא בו, אבל אם יש ארבע טעויות בכל דף ודף, אינו מתקנו ואינו קורא בו, אלא הוא גונז את היריעה הזאת, שואלת הגמ' והתני, ספר תורה שיש בו עד שמונים וחמש טעויות כשיעור פרשת וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֶץ מִתְקַנּוּ וקורא בו, וא"כ יוצא שאין בכל עמוד ועמוד ארבע טעויות? מתרצת הגמ' אמר ר' שמי שזה לא ק' כאן בספר גדול בזה אומרים שרק אם יש ד' טעויות הספר נפסל, וכאן בספר קטון שיש בו רק עשרים עמודים, ובזה אם יש פחות משמונים וחמש טעויות יכולים לתקן, הגם שיש בו יותר מד' טעויות בכל עמוד ועמוד. ר' זעירה בשם רב חננאל אומר שאם הוא מצא בו דף אחד שלם – מציל את כולו, אפי' שיש יותר מד' טעויות בכל עמוד ועמוד, שואלת הגמ' מהו שלם, האם שאין בו טעויות כלל, או שלם היינו שאין בו ארבע טעויות, שכיון שהוא יכול לתקנו, זה מציל את הספר? ואומרת הגמ' שמעשה היה שחגרא אחוי דר' בא בר בינה יהב אורייתא הביא ס"ת לרב חננאל

אפסיק גידא דרצועתא, שאל לרב חונה ולרב קטינה ושרון ליה, אפסיק זמן תינינות ושרון ליה - דלא מן אולפן. ר' בא בריה דר' חייה בר בא, ר' חייה בשם ר' יוחנן הלכה זה שהוא תופר - צריך שיהא משייר מלמעלן ומלמטן, כדי שלא יקרע, ומחי ליה על מוחא, אם הלכה למה לא יקרע, ואם לא יקרע למה הלכה?

הלכה למשה מסיני שיהו כותבין בעורות, וכותבין בדיו, ומסרגלין בַּקָּנָה, וכורכין בשיער, וטולין במטלית, ודובקין בדבק, ותופרין בגידין, וכשהוא תופר יהא תופר כתפר הזה. וצריך שיהא משייר בין שיטה לשיטה כמלוא שיטה, בין תיבה לתיבה כמלא אות, בין אות לאות כל שהוא, בין דף לדף מלוא גודל, עשה סוף הדף שוה לתחילתו פסול, צריך ליתן ריוח בספר - מלמעלן שתי אצבעות ומלמטן

הלכה למשה מסיני שיהו כותבין את התפילין בעורות (בקלף) ולא ע"ג נייר, וכותבין בדיו ולא בשאר הצבעים, ומסרגלין ומשרטטים את הקלף בַּקָּנָה, ושלא ישרטט ע"י עופרת או דיו, וכורכין את הפרשיות בשיער, וטולין במטלית ועוטפים את הפרשיות בקלף, ואם אין לו קלף גדול כדי לכתוב עליו את כל הד' פרשיות, לתפילין של יד, דובקין את הקלפים בדבק, ותופרין את התפילין בגידין, וכשהוא תופר יהא תופר כתפר הזה היינו כדרך תופרי הבגדים שתופרים סמוך לשפת הבגד, וכן כאן צריך לתפור סמוך לשפת הבית. ואומרת הברייתא את הלכות ס"ת; וצריך שיהא משייר בין שיטה לשיטה בין שורה לשורה כמלוא שיטה, ובין תיבה לתיבה בין מילה למילה כמלא אות, ובין אות לאות כל שהוא, ובין דף לדף עמוד לעמוד (של כתיבת הספר), כמלוא אגודל, ואם הוא עשה את סוף הדף שוה (צמוד) לתחילתו של העמוד הבא, דהיינו שהוא כתב את העמודים סמוכים זה לזה פסול, וצריך ליתן ריוח (שוליים) בספר - מלמעלן שתי אצבעות ומלמטן

אפסיק גידא דרצועתא נחתך הגיד שתפר בו את הרצועה, ושאל לרב חונה ולרב קטינה האם הוא יכול לחזור ולתופרה, ושרון ליה והתירו לו, ולאחר זמן אפסיק זמן תינינות הגיד חזר ונפסק שוב, ור' זעירה שאל את ר' חונה ור' קטינה האם הוא יכול לחזור ולתופרה, ושרון ליה והתירו לו, אבל אומרת הגמ' שההיתר השני הוא דלא מן אולפן לא מן הדין, דהיינו אומנם מותר פעם אחת לחזור ולתפור את רצועות התפילין, אבל לא פעמיים, כיון שהתפירה הזו ניכרת.

ר' בא בריה דר' חייה בר בא אמר בשם ר' חייה בשם ר' יוחנן שיש הלכה למשה מסיני, לזה שהוא תופר את הספרים, שלא יעשה את התפירות סמוך לסוף היריעה, אלא הוא צריך שיהא משייר מלמעלן ומלמטן, כדי שאם הוא יהדק את הספר בחוזקה, שהספר לא יקרע, ומחי ליה על מוחא והכו על ראשו של ר' בא בר' חייה, כיון שאם יש הלכה, א"כ למה צריך את הטעם שלא יקרע, ואם יש טעם לדבר, שלא יקרע א"כ למה צריך את ההלכה.

שלש, רבי אומר בתורה - מלמעלן שלש ומלמטן טפח. וצריך שיהא משייר בין ספר לספר - כמלא רוחב ארבע שיטין, ובנביא של י"ב שלש. וצריך שיהא גומר באמצע הדף ומתחיל באמצעיתו, ובנביא גומר בסופו ומתחיל בראשו, ובנביא של י"ב אסור. אין עושין יריעה פחותה מג' דפין, ולא יותר על שמונה, הדא דאת אמר בתחילה, אבל בסוף אפי' כל שהוא. ובקלפים לא נתנו חכמים שיעור. וצריך שיהא כותב על הגויל במקום השיער, ועל הקלף במקום נחושתו, אם שינה פסל. לא יהא כותב חציו על העור וחציו על הקלף, אבל כותב הוא חציו על עור בהמה טהורה וחציו על עור חיה טהורה. אין כותבין אלא על עור בהמה טהורה, מה טעמה? [שמות יג] לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת ה' בְּפִיךָ, ממה שאתה נותן בפִּיךָ, והא תני כותבין על גבי עור נבילות

ביריעה אחת יותר על שמונה עמודים, כדי שהיריעה לא תקרע, ואומרת הגמ' הדא דאת אמר מה שאמרנו שלא עושים יריעה פחותה מג' עמודים, זה דווקא בתחילת הספר (או באמצעה), אבל בסוף הספר אפי' כל שהוא עושים, ובגובה של הקלפים לא נתנו חכמים שיעור. וצריך שיהא כותב על הגויל במקום השיער, ועל הקלף כותבים במקום נחושתו בצד הפנימי לצד הבשר (גויל היינו שמעבדים את העור כשהוא שלם, וקלף היינו שחוצים את עובי העור, ומשתמשים בחלק של צד השיער), ואם שינה פסל. ולא יהא כותב את הספר חציו על העור (הגויל) וחציו על הקלף, כיון שזה לא נאה, אבל כותב הוא את הס' חציו על עור (הגויל) בהמה טהורה וחציו על עור חיה טהורה, ואין כותבין אלא על עור של בהמה (וחיה או עוף) טהורה, ואומרת הגמ' מה טעמה? כיון שכתוב לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת ה' בְּפִיךָ, דהיינו ממה שאתה נותן בפִּיךָ, שואלת הגמ' והא תני שכותבין על גבי עור של נבילות

שלש, כדי שהכתב לא ישחק ויתקלקל בהוצאתו ובחכנסתו לארון, רבי אומר שבספר תורה צריך להשאיר שוליים מלמעלן שלש אצבעות ומלמטן טפח, כיון שמשתמשים בו הרבה, לכך צריך להשאיר בו שוליים רחבים יותר. וצריך שיהא משייר בין ספר לספר בין חומש לחומש בס"ת, כמלא רוחב ארבע שיטין, ובנביא של י"ב (תרי עשר) צריך להשאיר בין נביא לנביא שלש שורות. וצריך שיהא גומר את החומש באמצע הדף ומתחיל באמצעיתו, כדי שלא יבוא לחתוך ולחלק את הס"ת לחומשים חומשים, ובנביאים אם הוא כתב כמה נביאים יחד, הוא גומר נביא אחד בסופו של העמוד, ומתחיל את הנביא השני בראשו של העמוד, כדי שאם ירצה הוא יכול לחתכו, וכן להורות שזה לא ספר אחד, אבל ובנביא של י"ב (תרי עשר) אסור לגמור נביא אחד בסף העמוד, כדי שלא יבוא לחתכו.

אין עושין יריעה פחותה מג' דפין, כדי שתפירות היריעות לא יהיו סמוכים זה לזה יותר מדאי (זה לא יפה), ולא כותבים

מסכת פרק א [ה"ט - דף יב] מגילה

וטריפות? מינא דאת נותן בפ"ך. ועושין עמוד לספר בסופו, לתורה מיכן ומיכן, לפיכך גולל הספר לתחילתו, והתורה לאמצעיתה, ר' שמואל ר' זעירה בשם רב חייה בר יוסף אפי' שתי יריעות, ר' זעירה שמואל בר שילת בשם כהנה ובלבד מקום התפר. ר' אחא בשם ר' שמואל בר נחמן ספר שאין עליו מפה הופכו על הכתב, כדי שלא יתבזה הכתב.

כל האותות הכפולים באל"ף ב"ת - כותב הראשונים בתחילת התיבה ובאמצע התיבה, ואת האחרונים בסופה, ואם שינה פסל. משם ר' מתיה בן חרש אמרו מנצפ"ך הלכה למשה מסיני, מהו מנצפ"ך? ר' ירמיה בשם ר' שמואל בר רב יצחק מה שהתקינו לך הצופים, מאן אינון אילין צופין - מעשה ביום סגריר שלא נכנסו חכמים לבית הועד, ונכנסו התינוקות, אמרין איתון נעביד בית וועדא דלא יבטל, אמרין מהו דין דכתיב מ"ם מ"ם, נו"ן נו"ן, צד"י צד"י, פ"ה פ"ה, כ"ף כ"ף?

הפתוחה) בתחילת התיבה ובאמצע התיבה, ואת האחרונים (האות הסופית) בסופה, ואם שינה פסל. משם ר' מתיה בן חרש אמרו שכפילות אותיות מנצפ"ך זה הלכה למשה מסיני, שואלת הגמ' מהו מדוע אומרים מנצפ"ך ולא אומרים 'כמנפ"ך' לפי סדר האותיות? מתרצת הגמ' ר' ירמיה בשם ר' שמואל בר רב יצחק כיון שזה בלשון נוטריקון מה שהתקינו לך הצופים, שהרי שכחו את ההלכה הזו, והחכמים החזירוהו, ואומרת הגמ' מאן אינון אילין הצופין מי אלו הצופים? (אלו החכמים ר"א ור' יהושע, שהיה) מעשה ביום סגריר (יום ברד ורוח, שהכל נסגרים בבתיהם) שלא נכנסו החכמים לבית הועד, ונכנסו התינוקות לבית הכנסת ואמרין איתון נעביד בית וועדא נעשה אנחנו בית וועד, כדי דלא יבטל ויתבזז היום, ואמרין מהו דין מה זה דכתיב מ"ם מ"ם שיש פעמיים מ"ם - פתוחה וסתומה, נו"ן נו"ן, צד"י צד"י, פ"ה פ"ה, כ"ף כ"ף? אלא זה בא

וטריפות, והרי לא יכולים לאכול מהם? מתרצת הגמ' שצריך לכתוב את הס"ת על עור של מינא (מין) דאת נותן בפ"ך. ועושין עמוד לספר של נביאים או כתובים בסופו, ולתורה עושים שתי עמודים מיכן ומיכן בתחילתו ובסופו, לפיכך גולל הספר לתחילתו, והתורה נגללת לאמצעיתה, אמר ר' שמואל בשם ר' זעירה בשם רב חייה בר יוסף שלא צריך לגלול את הס"ת ממש לאמצעו, אלא אפי' אם הוא גולל שתי יריעות על גבי עמוד אחד, ואת השאר על גבי העמוד השני זה ג"כ טוב, אמר ר' זעירה בשם שמואל בר שילת בשם ר' כהנה, ובלבד שיגלול על מקום התפר, כדי שאם הוא ימתח את הספר בשעת הגלילה, שהיריעה לא תקרע, אלא התפירה תיקרע. ר' אחא בשם ר' שמואל בר נחמן אמר שספר שאין עליו מפה והוא לא יכול לגלול, הופכו על הכתב, כדי שלא יתבזה הכתב.

כל האותיות הכפולים באל"ף ב"ת, כותב את הראשונים (את האות

ממאמר למאמר, מנאמן לנאמן, מצדיק לצדיק, מפה לפה, מכף ידו של הקדוש ברוך הוא לכף ידו של משה, וסיימו אותן חכמים ועמדו כולן בני אדם גדולים, אמרין ר' ליעזר ור' יהושע הוון מינהון. רבי ירמיה בשם רבי חייה בר בא, ורבי סימון, תריהון אמרין תורת הראשונים לא היה לא ה"א שלהם ולא מ"ם שלהן סתום, הא סמ"ך סתום. ר' סימון ור' שמואל בר נחמן תריהון אמרין אנשי ירושלים היו כותבין ירושלים - ירושלימה ולא היו מקפידין, ודכותה צפון - צפונה, תימן - תימנה.

שלשה עשר דבר שינו חכמים לתלמי המלך; כתבו לו [בראשית א] אלהים ברא בראשית, 'אעשה' אדם 'בצלם וברמות', זכר 'ונקביו' בראם, [בראשית ב]

שמואל בר נחמן תריהון אמרין שניהם אמרו שאנשי ירושלים היו כותבין ירושלים במ"ם פתוחה בסוף המילה, כמו שכותבים ירושלימה (ללא הה"א) ולא היו מקפידין על כתיבת האותיות הסופיות בסוף המילה, ודכותה וכן היו כותבים צפון בנו"ן כפופה בסוף המילה, כמו שכותבים צפונה, וכן היו כותבים תימן בנו"ן כפופה כמו שכותבים תימנה.

שלשה עשר דבר שינו חכמים לתלמי המלך כשתרגמו לו את התורה, וכתבו לו אלהים ברא בראשית, במקום מה שכתוב "בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים", כדי שלא יאמר שהמילה 'בראשית' זה שם של מי שברא את ה' יתברך. וכן כתבו לו 'אעשה' אדם 'בצלם וברמות', במקום מה שכתוב "וַיֵּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ", כדי שלא יאמר שיש כמה בוראים שבראו את האדם, וכן שלא יאמר שיש לה' צלם ודמות. וכן כתבו לו זכר 'ונקביו' (עם נקבים ואפ"ה הרוח לא יוצאת מהאדם) בראם, במקום מה שכתוב "זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם", כדי שלא ישאל מדוע היו צריך לברוא את האשה, והרי כבר בראו את הזכר והנקבה. וכן כתבו לו

לומר שהתורה נאמרה ממאמר של ה' למאמר של משה, ומשה לא שינה מדעתו כלום, והתורה ניתנה מה' שהוא נקרא נאמן (הָאֵל הַנֶּאֱמָן) למשה רבינו שהוא נקרא נאמן (כָּל בִּיתִי נֶאֱמָן הוּא), וכן התורה ניתנה מה' שנקרא צדיק (צָדִיק ה' כָּל דְּרָכָיו) למשה רבינו שהוא נקרא צדיק (צָדִיק ה' עֲשֶׂה), והתורה ניתנה מפה לפה (פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֵּר) וכן התורה ניתנה מכף ידו של הקדוש ברוך הוא לכף ידו של משה, וסיימו אותן החכמים שהם יהיו לגדולי תורה, וכך היה שגדלו התינוקות ועמדו כולן ונהיו לבני אדם גדולים, ואמרין שר' ליעזר ור' יהושע הוון מינהון ("והא דאמר בפרקי דר' אליעזר שלא למד ר' אליעזר תורה אלא עד שהיה גדול היינו שלא עסק עד שנעשה גדול"). רבי ירמיה בשם רבי חייה בר בא, ורבי סימון תריהון אמרין שניהם אמרו שבתורת הראשונים לא היה לא רגל הה"א שלהם ולא רגל המ"ם שלהן סתום ומחובר לגג, ואח"כ סתמו וחיברו את רגל הה"א לגגו (שלא כדין), וכן הם לא הדביקו את הרגל השמאלית של המ"ם סופית לגגו (שלא כדין), אבל הא האות סמ"ך היה סתום. ר' סימון ור'

ויכל 'בששי' וישובות בשביעי, [בראשית יא] הבה 'ארדה', [בראשית יח] ותצחק שרה 'בקרוביה' לאמר, [בראשית מט] כי באפם הרגו 'שור' וברצונם עקרו 'אבוס', [שמות ד] ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על 'נושאי בני אדם', [שמות יב] ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים 'ובכל הארצות' שלשים שנה וארבע מאות שנה, [ויקרא יא] וְאֵת הָאֲרֶנְבֶּת - את צעירת הרגלים, אמו של תלמי המלך ארנבתא הוות שמה, [במדבר טז] לא 'חמד' אחד מהם נשאתי, [דברים ד] אשר חלק ה' אלהיך אותם 'להאיר' לכל העמים תחת כל השמים, [דברים יז] אשר לא צויתי 'לאומות לעבדם'.

ישבו במצרים 'ובכל הארצות' שלשים שנה וארבע מאות שנה, במקום מה שכתוב "ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה", שלא יאמר שכתוב כאן שקר, שהרי קהת היה מיורדי מצרים ומשה רבינו נכדו יצא ממצרים, וגם אם תצרף את כל שנותיהם יחד זה לא מגיע לארבע מאות שנה. וכן במקום מה שכתוב וְאֵת הָאֲרֶנְבֶּת, כתבו לו את צעירת הרגלים, מפני שאמו של תלמי המלך ארנבתא הוות שמה, שלא יאמר שצחקו עלי היהודים וכתבו את שם אימי בתורה. וכן כתבו לו לא 'חמד' אחד מהם נשאתי, במקום "לא חמור אחד מהם נשאתי", כדי שלא יאמר שאומנם משה רבינו לא לקח מהם חמור, אבל לקח מהם דברים אחרים. וכן כתבו לו ופן תשא עיניך השמימה וראית את השמש ואת הירח והשתחית להם ועבדתם, אשר חלק ה' אלהיך אותם 'להאיר' לכל העמים תחת כל השמים, במקום מה שכתוב אשר חלק ה' אלהיך אתם לכל העמים תחת כל השמים, שלא יאמר שהתורה מתירה לגויים לעבוד ע"ז. וכן כתבו לו וילך ויעבד אלהים אחרים אשר לא צויתי 'לאומות לעבדם',

ויכל 'בששי' וישובות בשביעי, במקום מה שכתוב וְיִכָּל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, שלא יאמר שה' עשה מלאכה ביום השביעי. וכן כתבו לו הבה 'ארדה', במקום מה שכתוב וַיֹּאמֶר ה' הִבֵּה נִרְדָּה" בלשון רבים, שלא יאמר שיש כמה שליטים בעולם. וכן כתבו לו ותצחק שרה 'בקרוביה' לאמר, במקום מה שכתוב "וְתִצְחַק שָׂרָה בְּקִרְבָּהָ לֵאמֹר" כדי שלא יאמר שה' נשא פנים לאברהם אבינו שלא הענישו הגם שהוא ג"כ צחק, כמו שנאמר וַיִּפֹּל אֲבָרָהָם על פָּנָיו וַיִּצְחַק, אבל לאחר השינוי יש הבדל בין אברהם שצחק בינו לבין עצמו ולכך ה' לא הענישו, לבין שרה שצחקה בין קרובותיה. וכן כתבו לו כי באפם הרגו 'שור' וברצונם עקרו 'אבוס', במקום מה שכתוב כִּי בָאָפָם הָרְגוּ אִישׁ וּבְרָצֹנָם עָקְרוּ שׁוֹר, כדי שלא יאמר שאבותינו היו רוצחים. וכן כתבו לו ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על 'נושאי בני אדם', במקום מה שכתוב וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת בְּנָיו וַיִּרְכָּבֵם עַל הַחֲמֹר, כדי שלא יאמר ששקר כתוב כאן, שהרי איך אשתו ובניו יכולים לרכות על חמור אחד. וכן כתבו לו ומושב בני ישראל אשר

מסכת פרק א [ה"ט - דף יב] מגילה סא

כל האותות הכתובים עם השם מלפניו, הרי אלו חול ונמחקין, כגון לה' בה' מה' כה' שה', שכן מצאנו בציץ שהוא מובדל ממנו - קודש למ"ד מלמטן וה' מלמעלן. כל האותות הכתובים עם השם מאחוריו הרי אלו קודש ואינן נמחקין, כגון אלהינו אלהיכם.

אלו שמות שאינן נמחקין, הכותב את השם בארבע אותיות - ביו"ד ובה"א, באל"ף ובדל"ת, אל אלהים אלהי אלהינו אלהיכם, שדי, צבאות, אהיה אשר אהיה, כתב אל"ף דל"ת מה', אל"ף ה"א מאהיה, שי"ן דל"ת משרי, צד"י בי"ת מצבאות, הרי אלו נמחקין, ומוחק את טפילותיהם - לאלהים מוחק את למ"ד, לה' מוחק את למ"ד. כתב יו"ד ה"א מארבע אותיות, אל"ף למ"ד מאלהים אינו נמחק, כללו של דבר כל שכיוצא בו שם מתקיים במקום אחר אינו נמחק. תני ר' יוסי

אותיות, דהיינו ביו"ד ובה"א או שהוא כותב באל"ף ובדל"ת, וכן הכותב אל או אלהים או אלהיך אלהי אלהינו אלהיכם שדי צבאות, אהיה אשר אהיה, ואומרת הבריייתא שם הוא כתב אל"ף דל"ת מה', או שהוא כתב אל"ף ה"א מאהיה, או שי"ן דל"ת משרי, או צד"י בי"ת מצבאות, הרי אלו נמחקין, כיון שאין כאן כל משמעות של שם ה', וכן אומרת הבריייתא שמוחקים את טפילותיהם את האותיות שלפני שם ה', כגון אם היה כתוב 'לאֱלֹהִים' מוחקים את הלמ"ד, או אם היה כתוב לה', מוחקים את הלמ"ד. אבל אומרת הבריייתא שאם כתבו את האותיות יו"ד ה"א מארבע אותיות משם הויה, או שכתבו אל"ף למ"ד מאלהים, אינו נמחק, הגם שהוא התכוין לכתוב את השם הויה, או שהוא התכוין לכתוב אלהים, כיון שכללו של דבר הוא כל שכיוצא בו שם מתקיים במקום אחר א"כ זה קודש, ואינו נמחק. תני ר' יוסי

במקום מה שכתוב וַיֵּלֶךְ וַיַּעֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא צִוִּיתִי, שלא יאמר שה' לא צוה שהם יהיו לע"ז, ואפי"ה הם נהיו לע"ז.

כל האותיות הכתובים עם השם מלפניו, הרי אלו חול ונמחקין, כגון לה' בה' מה' כה' שה', וההוכחה שזה לא מתבטל לשם ה', שכן מצאנו בציץ שכתוב בו קודש לה', שהוא הלמ"ד מובדל ממנו משם ה', שהרי כתוב בציץ קודש למ"ד מלמטן, וה' מלמעלן (כיון שזה לא כבוד ה' שיהיה כתוב עוד מילים באותו שורה עם שם ה') ואם האות הכתובה עם שם ה' היא מתקדשת, א"כ היה צריך שיהיה כתוב בציץ - קודש למטה ולח' למעלה. אבל כל האותיות הכתובים עם השם מאחוריו הרי אלו קודש, כיון שהם נכתבים לאחר שכתבו את שם ה', לכך הם מתקדשים אגב שם ה', ואינן נמחקין, כגון אלהינו אלהיכם.

אלו שמות שאינן נמחקין כיון שהם קדושים, הכותב את השם בארבע

מסכת פרק א [ה"ט - דף יג] מגילה

אומר של בית חגירה כותבנים אומנים היו בירושלם, היו מוחקין 'צבאות', שכן הוא שם חול במקום אחר, [דברים כ] ופקדו שרי צבאות בראש העם. כל השמות הכתובים באבינו אברהם קודש, חוץ מאחד שהוא חול [בראשית כ] ויהי פאשר התעו אתי אלהים מבית אבי, וי"א אף הוא קודש - ואילולי אלהים כבר התעו אותי. כל השמות הכתובים במיכה אף על פי שהן כתובין ביו"ד ובה"א הרי אלו חול, חוץ מאחד שהוא קודש, [שופטים יח] כל ימי היות בית האלהים בשלה. כל השמות הכתובים בנבות אף על פי שהן כתובים באל"ף למ"ד הרי אלו קודש, [מלכים א כא] בדרך נבות אלהים ומלך. אבל חנון ורחום ארך אפים ורב חסד מלך מלכים מרומם וגדול ונורא ועליון אדיר צדיק ישר חסיד תמים גבור הרי אלו חול. אלו שמות שאינן נחלקין, עמיאל עמישדי צוריאל צורישדי גמליאל פדהצור פדהאל אינן נחלקין. אלו שמות שהן נחלקין, בית אל, בית און, פוטי פרע, צפנת פענח.

הולך כלפי הע"ז, חוץ מאחד שהוא קודש וישימו להם את פסל מיכה אשר עשה, כל ימי היות בית האלהים בשלה. כל השמות הכתובים בנבות היזרעאלי, אף על פי שהן כתובים באל"ף למ"ד הרי אלו קודש, כגון בדרך נבות אלהים ומלך, שזה הולך כלפי ה' יתברך, ולא כלפי ע"ז. ואומרת הברייתא אבל חנון או רחום ארך אפים ורב חסד מלך מלכים מרומם וגדול ונורא ועליון אדיר צדיק ישר חסיד תמים גבור הרי אלו חול, הגם שמכנים את ה' יתברך בכינויים האלו, אבל הם אינם שמות עצם של ה' יתברך, אלא שמות כינוי, ולכך זה לא קדוש.

אלו שמות (המילים) שאינן נחלקין כיון שזה מילה אחת; עמיאל עמישדי צוריאל צורישדי גמליאל פדהצור פדהאל כל אלו אינן נחלקין, ואלו שמות (מילים) שהן נחלקין כיון שהם שתי מילים; בית אל, בית און, פוטי פרע, צפנת פענח.

אומר של בית משפחת חגירה שהם כותבנים אומנים שהיו בירושלם, והיו מוחקין את השם 'צבאות', שכן הוא שם חול במקום אחר, שהרי כתוב ופקדו שרי צבאות בראש העם, וא"כ נמצא שאין זה שם עצם לה' יתברך, אלא זה כינוי לה', על שיש לה', צבאות (קבוצות) של מלאכים. ואומרת הברייתא שכל השמות הכתובים באבינו אברהם הם קודש, חוץ מאחד שהוא חול שכתוב ויהי פאשר התעו אתי אלהים מבית אבי, כיון שכוונת הפסוק הוא, שכאשר הע"ז רצה להטעות אותי מהדרך, ולכך יצאתי מבית אבי, וי"א שאף הוא קודש, וכוונת הפסוק הוא שאילולי אלהים שהיה איתי, כבר התעו אותי העובדי אלילים, וקוראים את הפסוק כך, ויהי פאשר התעו אתי עובדי האלילים, אז האלהים צוה עלי שאצא מבית אבי. כל השמות הכתובים במיכה (שופטים י"ז) אף על פי שהן כתובין ביו"ד ובה"א הרי אלו חול, כיון שזה

הללויה, רב ושמואל חד אמר הללויה, וחורנה אמר הללו יה, מאן דאמר הללו יה נחלק ואינו נמחק, מאן דאמר הללויה נמחק ואינו נחלק, ולא ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא, מן מה דאמר רב שמעית מן חביבי אם יתן לי אדם ספר תילים של ר"מ מוחק אני את כל הללויה שבו - שלא נתכוין לקדשן, הוי דו אמר הללו יה, מיליהון דרבנן פליגין, דאמר ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי בעשרה לשונות של שבח נאמר ספר תילים - באישור בניצוח בניגון בשיר במזמור בהשכל ברינה בתודה בתפילה בברכה, המאושר שבכולן הללויה, שהשם והשבח כלולין בו.

ר' זעירה בעי קומי רבי אבהו מה נעני? א"ל רבי אבא כיפה קומי, ר' יונה עני הכין

במילה אחת, שאין שם ה' כלול בו). דאמר ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי שבעשרה לשונות של שבח נאמר ספר תהילים - באישור (אשרי), בניצוח (למנצח), בניגון (למנצח בנגינות), בשיר (מזמור שיר), במזמור (מזמור לדוד), בהשכל (משכיל לדוד), ברינה (רגנו צדיקים), בתודה (הודו לה'), בתפילה (תפילה לעני), בברכה (ברכי נפשי), אבל המאושר המשובח שבכולן הוא הללויה, כיון שהשם והשבח כלולין בו, וא"כ מוכח שריב"ל סובר שלמרות שהללויה נכתב במילה אחת, אפי"ה השם מוזכר בו.

ר' זעירה בעי שאל קומי רבי אבהו מה נעני מה הציבור עונה אחר הש"ץ כשהוא אומר את ההלל, האם עונים אחריו רק הללויה, או שצריך לענות אחרי הש"ץ ולומר את כל ההלל? א"ל רבי אבא לר' זעירה כיפה קומי הסלע לפניך, דהיינו המדבר במערה, הסלע חוזר אחריו ואומר את מה שהוא אמר (תד), וכן בהלל צריך לחזור ולומר אחרי הש"ץ את מה שהוא אומר, וכן ר' יונה עני אחר הש"ץ הכין והכין כך וכך (דהיינו ר' יונה היה אומר אחרי הש"ץ את כל ההלל),

ולענין הללויה, רב ושמואל נחלקו האם זה מילה אחת או שתי מילים, ואחד אמר שאומרים אותו כמילה אחת הללויה, דהיינו שצריך להלל בהילולים הרבה, וחורנה אמר שאומרים אותו בשתי מילים הללו יה, דהיינו תהללו ותשבחו את ה', ואומרת הגמ' שלמאן דאמר שהמילה הללו יה זה שתי מילים, א"כ הוא נחלק נכתב בשתי מילים, ואינו נמחק כיון שיה' זה משמותיו של הקב"ה שאינם נמחקים, אבל למאן דאמר שהמילה הללויה נכתב כמילה אחת, א"כ הוא נמחק כיון שאין זה משמותיו של הקב"ה, ואינו נחלק אלא הוא נכתב כמילה אחת. אבל אומרת הגמ' ולא ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא מי אמר מה, אבל מן מה דאמר רב שמעית מן ר' חייא חביבי (דודי) שאם יתן לי אדם ספר תהילים של ר"מ שהוא כתבו, מוחק אני את כל ההללויה שבו (וחוזר וכותבו) כיון שר"מ לא נתכוין לקדשן, ואני סובר שצריך לקדשם, א"כ הוי דו (רב) אמר שהללו יה נכתב בשתי מילים, אבל מיליהון דרבנן פליגין דברי החכמים נחלקים על מה שאמרנו (שאם זה נכתב

מסכת פרק א [ה"ט - דף יג] מגילה

והכין, ר' ליעזר לא עני הכין והכין, דתני שמע ולא ענה יצא, ענה ולא שמע לא יצא, רב בשם ר' אבא בר חנה, ואית דאמרין ר' אבא בר חנה בשם רב והוא שענה ראשי פרקים, רבי זעירא בעי לין אינון ראשי פרקים? [תהילים קיג] הִלְלוּהָ הִלְלוּ עֲבָדֶי ה' הִלְלוּ אֶת שֵׁם ה'. בעון קומי ר' חייה בר בא, מנין אם שמע ולא ענה יצא? אמר לון מן מה דאנן חמיין רבנין רברביא קיימין בציבורא, ואילין אמרין ברוך הבא ואילין אמרין בשם ה', ואֵלוּ ואֵלוּ יוצאין ידי חובתן.

תני רב אושעיא, עונה הוא אדם אמן אפילו לא אכל, ואינו אומר ברוך שאכלנו משלו, אם לא אכל. תני אין עונין אמן יתומה, ולא אמן קטופה, בן עזאי אומר העונה אמן יתומה - יהיו בניו יתומים, קטופה - תקטף נשמתו, ארוכה - מאריכין

רבנין רברביא מזה שאנחנו רואים את החכמים הגדולים קיימין בציבורא שהם עומדים בציבור ואילין אמרין שחלק אומרים ברוך הבא, ואילין אמרין והחלק האחר אומרים בשם ה', ואֵלוּ ואֵלוּ יוצאין ידי חובתן, א"כ מוכח שאם הוא שמע, אפי' שהוא לא ענה, שהוא יצא ידי חובתו.

תני רב אושעיא, עונה הוא אדם אמן על הברכה שהוא שומע אפילו לא אכל, אבל ואינו אומר כששומע את ברכת הזימון, ברוך שאכלנו משלו, אם לא אכל, כדי שלא יוציא שקר מפיו (אלא הוא אומר, ברוך הוא ומבורך שמו לעולם ועד).

תני, אין עונין אמן יתומה, ולא אמן קטופה דהיינו שהוא לא אומר את הנו"ן, בן עזאי אומר העונה אמן יתומה, יהיו בניו יתומים, כיון שמידותיו של הקב"ה זה מידה כנגד מידה. ואם הוא אומר אמן קטופה, תקטף נשמתו הוא ימות בקיצור ימים, ואם הוא עונה אמן ארוכה, מאריכין

אבל ר' ליעזר לא היה עני הכין והכין, אלא ר"א היה שותק, דתני שמע ולא ענה יצא, ענה ולא שמע לא יצא, והיות ור"א לא ידע מה לומר, האם את כל ההלל או לענות רק הללויה, לכך הוא היה שותק, אבל רב בשם ר' אבא בר חנה אמר, ואית דאמרין וי"א שר' אבא בר חנה בשם רב אמר, שאומנם הברייתא אומרת שהשומע ולא ענה יצא ידי חובתו, אבל לכתחילה והוא שענה ראשי פרקים, וא"כ זה לא נכון לא לענות כלל. ואומרת הגמ' שרבי זעירא בעי (אמר), היי לין אינון מה הם הראשי פרקים, כגון הִלְלוּהָ הִלְלוּ עֲבָדֶי ה' הִלְלוּ אֶת שֵׁם ה', שזה תחילת מזמור, וכן בכל תחילת מזמור הציבור חוזר ועונה את תחילת המזמור, ולאפוקי הפסקות שעושים בהלל, כגון 'מָה אֲשִׁיב' שזה לא נחשב לתחילת מזמור. בעון קומי ר' חייה בר בא, מנין שאם שמע ולא ענה שיצא ידי חובתו? אמר לון ר' חייה בר בא מן מה דאנן חמיין

מסכת פרק א [ה"י - דף יג] מגילה סה

לו ימיו ושנותיו בטובה, איזו היא אמן יתומה? אמר רב הונא ההן דמחייב למיברכה והוא עני, ולא ידע מהו.

תני גוי שבירך את השם, עונין אחריו אמן, כותי שבירך את השם, אין עונין אחריו אמן. אמר ר' תנחומא אם בירך גוי, ענה אחריו אמן, דכתיב [דברים ז] בְּרוּךְ תִּהְיֶה מִכָּל הָעַמִּים. גוי אחד פגע את רבי ישמעאל ובירכו, אמר ליה כבר מילתך אמירה, אחר פגע בו וקיללו, אמר ליה כבר מילתך אמירה, אמרין ליה תלמידוי, רבי! היך מה דאמרת לדין אמרת לדין? אמר לון ולא כן כתיב [בראשית כז] אֲרִיזָה אָרוּר וּמִבְרָכָה בְּרוּךְ.

הלכה י

מתני' אין בין כהן משיח בשמן המשחה למרובה בגדים, אלא פר הבא על כל

אמירה, אמרין ליה תלמידוי לר' ישמעאל רבי! היך מה דאמרת לדין שבירך אותך אמרת לדין שקילל אותך? אמר לון ר' ישמעאל לתלמידיו, וכי לא כן כתיב אֲרִיזָה אָרוּר וּמִבְרָכָה בְּרוּךְ, וא"כ כשהגוי בירך את ר' ישמעאל, אמר לו ר' ישמעאל שאני לא צריך לברך אותך בחזרה, כיון שמילתך אמורה בתורה – שאתה מבורך, וכן למקלל אמר ר' ישמעאל שאני לא צריך לקלל אותך בחזרה, כיון שמילתך אמורה בתורה – שאתה מקולל.

הלכה י

מתני' אין בין כהן משיח (שמשחו אותו) בשמן המשחה שיתקדש לכ"ג, למרובה בגדים לכ"ג שנתקדש לכ"ג ע"י שלבש את הבגדי כהונה גדולה (מזמן) יאשיהו המלך שגנזו את השמן המשחה, קידשו את הכהן שיהיה לכ"ג ע"י לבישת הבגדי כהונה גדולה, אלא פר הבא על כל

לו ימיו ושנותיו בטובה, ואמרת הגמ' איזו היא אמן יתומה? אמר רב הונא ההן דמחייב למיברכה אחד שצריך לצאת בברכה והוא עני אמן, ולא ידע מהו – על מה הוא ענה.

תני, גוי שבירך את השם, עונין אחריו אמן, כיון שאין דרך הגוי לברך לשם העבודה זרה שלו, אבל כותי שבירך את השם, אין עונין אחריו אמן, כיון שחוששים שמא הכותי בירך לשם הר גריזים, אלא א"כ הוא שמע את כל הברכה. אמר ר' תנחומא אם בירך גוי, ענה אחריו אמן, דכתיב בְּרוּךְ תִּהְיֶה מִכָּל הָעַמִּים, דהיינו תהיה מבורך מפי העמים, וא"כ מוכח שברכת גוי זה ברכה, ולכך צריך לענות על הברכה הזאת אמן. ומעשה בגוי אחד שפגע את רבי ישמעאל ובירכו, אמר ליה ר' ישמעאל כבר מילתך אמירה, ומעשה בגוי אחר שפגע בו בר' ישמעאל וקיללו, אמר ליה ר' ישמעאל כבר מילתך

המצות. אין בין כהן המשמש לכהן שעבר, אלא פר יוה"כ ועשירית האיפה. **גמ'** תני כהן משיח מביא פר, אין המרובה בגדים מביא פר, ודלא כר"מ, דר"מ אמר המרובה בגדים מביא פר, מאי טעמא דר"מ? [ויקרא ד] משיח, מה תלמוד לומר כהן? לרבות את המרובה בגדים, מה טעמון דרבנן? משיח יכול זה המלך - תלמוד לומר כהן, אי כהן, יכול אף מרובה בגדים - תלמוד לומר משיח, או יכול שאני מרבה אף משוח מלחמה - תלמוד לומר המשיח, שאין על גביו משיח. מחלפה שיטתון דרבנן, הכא כתיב משיח והכא כתיב [ויקרא ו] משיח, הכא אינון אמרין לרבות מרובה בגדים, והכא אינון אמרין להוציא את המרובה בגדים? א"ר אילא כל מדרש ומדרש בעניינו, תמן כל הפרשה אמורה באהרן, לאיזה דבר

לכך תלמוד לומר 'כהן', ואומרים חכמים אי (אם) היה כתוב רק 'כהן' א"כ יכול (אולי) אף מרובה בגדים מביא פר? לכך תלמוד לומר 'משיח', ואומרים חכמים או יכול שאני מרבה אף משוח מלחמה (כהן שמשחו אותו להוציא את עם ישראל למלחמה)? תלמוד לומר 'המשיח' בה"א הידיעה, לומר שאין על גביו כהן משיח חשוב ממנו. שואלת הגמ' שלכאור' מחלפה שיטתון דרבנן חכמים החליפו את שיטתם, שהרי הכא לעניין פר, כתיב משיח, והכא לעניין מנחת חביתין, ג"כ כתיב משיח, והכא לעניין מנחת חביתין אינון (חכמים) אמרין לרבות מרובה בגדים, שהוא ג"כ מביא מנחת חביתין, והכא לעניין פר הבא על כל המצוות אינון (חכמים) אמרין להוציא את המרובה בגדים? מתרצת הגמ' א"ר אילא שכל מדרש ומדרש בעניינו, תמן בפרשת חביתין כל הפרשה אמורה באהרן, שהרי כתוב בתחילת הפרשה 'זה קרבן אהרן וקניו', וא"כ לאיזה דבר

המצות (שאם הכהן המשיח הורה לעצמו היתר לעבור על איזה איסור שיש בו כרת, ואח"כ נודע לו שטעה, הוא מביא פר, אבל המרובה בגדים מביא חטאת רגילה). וכן אין בין כהן המשמש בכהונה גדולה לכהן גדול שעבר מתפקידו, אלא פר יוה"כ ועשירית האיפה של מנחת חביתין, אבל לעניין כל מצוות כהונה גדולה זה וזה שווים.

גמ' תני כהן משיח בשמן המשחה מביא פר אבל אין המרובה בגדים מביא פר, וזה דלא כר"מ, דר"מ אמר שגם המרובה בגדים מביא פר, ואומרת הגמ' מאי טעמא דר"מ? כיון שכתוב "אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם" וא"כ אומר ר"מ שהיה מספיק שיהיה כתוב 'משיח' ומה תלמוד לומר 'כהן' אלא זה בא לרבות את המרובה בגדים שהוא ג"כ מביא פר על חטאו, ואומרת הגמ' ומה טעמון דרבנן שמרובה בגדים אינו מביא פר? כיון שאם היה כתוב רק 'משיח' א"כ יכול שזה הולך לעניין המלך שג"כ מושחים אותו,

נאמר כהן - לרבות את המרובה בנדים, ברם הכא אין הפרשה אמורה באהרן, אילו נאמר משיח ולא נאמר כהן, הייתי אומר זה המלך, אין תאמר כבר קדמה פרשת המלך, הייתי אומר על העלם דבר מביא פר, ועל שגגת מעשה מביא שעיר, הוי צורך הוא שיאמר משיח וצורך הוא שיאמר כהן.

אין בין כהן המשמש וכו': א"ר יוחנן עבר והביא עשירית האיפה שלו, כשר. ומתקינין לו כהן אחר תחתיו, מה, מייחדין ליה עימיה? אמר ר' חגיי מושם דאין מייחדין ליה עימיה, דו קטל ליה. 'אתו' אחד מושחין ואין מושחין שנים, אמר ר' יוחנן מפני איבה. עבר זה ושימש זה, הראשון כל קדושת כהונה עליו, השני אינו

אין בין כהן המשמש וכו': א"ר יוחנן שאם הכהן שאינו משמש עבר והביא עשירית האיפה שלו, זה כשר. ושואלת הגמ' על מה ששנינו במסכת יומא שלפני יוה"כ מתקינין ומייחדים לו לכ"ג כהן אחר שיהיה תחתיו אם יהיה בו פסול ביום הכיפורים, מה האם מייחדין ליה עימיה האם מייחדים את הכהן (שעומד לשמש תחת הכ"ג אם יהיה בו פסול) יחד עם הכ"ג בלשכת פלדריין? אמר ר' חגיי מושם שבא מבבל, דאין מייחדין ליה עימיה שלא מייחדים אותם יחד, כיון שיש חשש שמא דו קטל ליה שמא מחמת הקנאה הם יבואו להתקוטט. כתוב בפסוק ביום הקמשח אתו, מכאן שרק כהן אחד מושחין בשמן המשחה, ואין מושחין שני כהנים שישמשו בו זמנית, והטעם הוא אמר ר' יוחנן מפני איבה. ואם עבר זה הכ"ג מחמת איזה סיבה (מום עובר או טומאה), ושימש זה כהן אחר תחתיו, א"כ כשהראשון חוזר לעבודתו, כל קדושת כהונה עליו, והשני היינו הכהן שמילא את מקום הכ"ג, אינו

נאמר כהן, והרי היה מספיק שיהיה כתוב 'והקמשיח תחתיו מבניו יעשה אתה', אלא זה בא לרבות את המרובה בנדים, ברם הכא לעניין פר הבא על כל המצוות, הרי אין איזכור בתחילת הפרשה שהיא אמורה באהרן, ולכך אילו היה נאמר רק משיח ולא היה נאמר כהן, א"כ הייתי אומר שזה הולך לעניין המלך שמביא פר הבא על כל המצוות, ואין תאמר שלא היינו טועים שזה הולך לעניין המלך, שהרי כבר קדמה ונאמרה פרשת המלך "אשר נשיא יחטא", עדיין הייתי אומר שזה הולך לעניין המלך, ועל העלם דבר כשהמלך הורה בטעות לעבור על אחד מהאיסורים, הוא מביא פר, ועל שגגת מעשה כשהמלך שגג ועשה איסור, ולא מימת שהורה שהדבר הזה מותר, הוא מביא שעיר, לכך הוי צורך הוא שיאמר משיח וצורך הוא שיאמר כהן, וכיון שהמילה 'כהן' לא מיותרת, לכך לא יכולים לרבות מרובה בגדים שמביא פר הבא על כל המצוות.

מסכת פרק א [ה"י - דף יד] מגילה

כשר לא לכהן גדול ולא לכהן הדיוט, א"ר יוחנן עבר ועבד עבודתו כשירה. עבודתו משל מי? נישמענה מן הדא, מעשה בבן אילם מציפורין שאירע קרי לכהן גדול ביום הכפורים, ונכנס בן אילם ושימש תחתיו בכהונה גדולה, וכשיצא אמר למלך - אדוני המלך פר ואיל של יום הכפורים משלי הן קריבין או משל כהן גדול? וידע המלך מה הוא שואלו, אמר לו בן אילם! לא דייך אלא ששימשתה שעה אחת לפני מי שאמר והיה העולם, וידע בן אילם שהוסע מכהונה גדולה. מעשה בשמעון בן קמחית שיצא לדבר עם מלך ערב ערב יום הכפורים עם חשיכה, ונתזה צינורה של רוק מפיו על בגדיו וטימאתו, ונכנס יהודה אחיו ושימש תחתיו בכהונה גדולה, וראת אימן שני בניה כהנים גדולים ביום אחד. שבעה בנים היו לה לקמחית, וכולן שימשו בכהונה גדולה, שלחו חכמים ואמרו לה מה מעשים טובים יש בידך? אמרה

רצה שהמלך יאמר שהוא יהיה כ"ג באופן קבוע), ואמר לו המלך, בן אילם! וכי לא דייך אלא ששימשתה שעה אחת לפני מי שאמר והיה העולם, וידע בן אילם שהוסע מכהונה גדולה, בכל אופן מזה שבן אילם אמר למלך שהפר והאיל קרבין משלי, מוכח שהפר והאיל קרבים משל הכהן המשמש בפועל. ואומרת הגמ' שמעשה בשמעון בן קמחית (שם אמו) שיצא לדבר עם מלך ערב בערב יום הכפורים עם חשיכה, ונתזה צינורה של רוק מפיו של מלך ערב על בגדיו של שמעון וטימאתו כיון שחכמים גזרו על הנכרים שיטמאו בטומאת זיבה, ונכנס יהודה אחיו ושימש תחתיו בכהונה גדולה, וראתה אימן שני בניה כהנים גדולים ביום אחד. ואומרת הגמ' שבעה בנים היו לה לקמחית, וכולן שימשו בכהונה גדולה, ע"י שקרה איזה פסול בבנה הגדול, וכל פעם הכניסו אח אחר שיהיה תחתיו, שלחו חכמים ואמרו לה, מה מעשים טובים יש בידך שמחמת זה זכית לדבר הגדול הזה? אמרה

כשר לא לכהן גדול משום איבה, ולא לכהן הדיוט כיון שלמעשה הוא כהן גדול, וא"כ הוא לא יכול לשמש בארבעה בגדים, א"ר יוחנן שאם הכהן שמילא את מקום הכ"ג עבר על תקנת חכמים ועבד בשמונה בגדים - עבודתו כשירה, כיון שלמעשה הוא כהן גדול. שואלת הגמ' כשכהן אחר נכנס ביום הכיפורים לשמש במקום הכ"ג הקבוע, עבודתו (הפר והאיל) מהכסף של מי זה נקנה, האם מכספו של הכהן המשמש כיון שהוא כעת הכ"ג, או שזה נקנה מכספו של הכ"ג הקבוע, כיון שהכהן שנכנס תחתיו הוא כשלוחו? אומרת הגמ' נישמענה יש להוכיח מן הדא מהמעשה שהיה בבן אילם (זה שמו) מציפורין, שאירע קרי מקרה של פסול לכהן גדול ביום הכפורים, ונכנס בן אילם ושימש תחתיו בכהונה גדולה, וכשיצא אמר למלך, אדוני המלך הפר והאיל של יום הכפורים מהכסף שלי הן קריבין או משל כהן גדול? וידע המלך מה הוא שואלו מה כוונתו בשאלה (בן אילם

להן יבא עלי אם ראו קורות ביתי שערות ראשי ואימרת חלוקי מימי, אמרון כל קימחא קמה - וקמחא דקמחית סולת, וקרן עלה [תהילים מה] פל פבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה.

יכול יהא משוח מלחמה מביא עשירית האיפה? תלמוד לומר [ויקרא ו] תחתיו מפניו, את שבנו עובד תחתיו מביא עשירית האיפה, יצא משוח מלחמה שאין בנו עובד תחתיו, ומנין למשוח מלחמה שאין בנו עובד תחתיו, תלמוד לומר [שמות כט] שבעת ימים ילבושם הפה תחתיו מפניו וגו', את שהוא בא אל אהל מועד לשרת בקדש - בנו עובד תחתיו, יצא משוח מלחמה שאינו בא אל אהל מועד לשרת בקדש - אין בנו עובד תחתיו. ומנין שהוא מתמנה כהן גדול?

חביתין, כמו שכ"ג רגיל מביא? תלמוד לומר והכהן המשיח תחתיו מפניו יעשה אתה, ומכאן שרק את (כהן) שבנו עובד תחתיו (כשהוא ימות), מביא עשירית האיפה, יצא כהן משוח מלחמה שאין בנו עובד תחתיו (כיון שזה לא עובר בירושה), שאינו מביא את העשירית האיפה. ואומרת הגמ' ומנין למשוח מלחמה שאין בנו עובד תחתיו, והרי באופן רגיל השררה עוברת בירושה? תלמוד לומר שבעת ימים ילבושם הפה תחתיו מפניו אשר יבא אל אהל מועד לשרת בקדש, ומכאן שרק את (כהן) שהוא בא אל אהל מועד לשרת בקדש - בנו עובד תחתיו, יצא משוח מלחמה שאינו בא אל אהל מועד לשרת בקדש שאין בנו עובד תחתיו. ואומרת הגמ' ומנין שהוא כהן משוח מלחמה מתמנה להיות כהן גדול אם ירצו (ולא תאמר שהיות והוא איש מלחמה, הוא לא יכול להיות לכ"ג, וכמו שמצינו אצל אדונינו דוד "והאלהים אָמַר לִי לֹא תִבְנֶה בֵּית

להן יבא עלי כך וכך (לשון קללה, אם היא משקרת), אם ראו קורות ביתי אפי' את שערות ראשי או אימרת חלוקי מימי שלא לצורך, דהיינו התנהגתי בצניעות כל ימי חיי, ולכך זכיתי לדבר הזה, ואמרון החכמים עליה את הפתגם "כל קימחא קמה וקמחא דקמחית סולת", דהיינו שאומנם הרבה נשים מתנהגות בצניעות, אבל הן לא זוכות לבנים כהנים גדולים, וזה מכיון שהצניעות שלהם לא לשם שמים, אלא יש להן איזה פניות אחרות, אבל הצניעות של קמחית היתה לשם שמים, ולכך היא זכתה שבניה יהיו כהנים גדולים, וקרן עלה וקראו עליה את הפסוק פל פבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה, דהיינו כל אשה שכבודה נמצאת בפנים הבית, ולא יוצאת לחוץ, היא זוכה שבניה יהיו כהנים גדולים שלובשים את המשבצות זהב, הנמצאים באפוד ובחושן. יכול יהא כהן משוח מלחמה מביא עשירית האיפה כל יום למנחת

מסכת פרק א [ה"י - דף יד] מגילה

שנאמר [דברי הימים א ט] ופינחס פן אלעזר נגיד היה עליהם לפנים, ה' עמו. לפנים עמו? בימי זימרי מיחה, בימי פילגש בגבעה לא מיחה. ר' יוסי כד הוה בעי מקנטרה לר' אלעזר בר' יוסי, הוה אמר ליה לפנים עמו. מנין שהוא נשאל בשמונה? ר' חייה בשם רבי יוחנן [שמות כט] ובגדי הקדש אשר לאהרן יהיו לבגיו אחריו, מה תלמוד לומר אחריו, אלא לגדולה של אחריו. ומנין שהוא עובד בשמנה? ר' ירמיה בשם ר' יוחנן ובגדי הקדש אשר לאהרן יהיו לבגיו, מה תלמוד לומר אחריו, אלא לקדושה של אחריו, א"ל ר' יונה עמך הייתי לא אמר עובד אלא נשאל. ובמה עובד, אייתי רב הושעיה מתניתא דבר קפרא מן דרומא ותנא, וחכמים אומרים אינו כשר לא בשמונה של כהן גדול, ולא בארבעה של כהן הדיוט, אמר ר' בא בדין היה שיהא

ואומרת הגמ' ומניין שהוא הכהן משוח מלחמה עובד בשמנה בגדים? ר' ירמיה בשם ר' יוחנן אומר שהיות וכתוב ובגדי הקדש אשר לאהרן יהיו לבגיו, ומה תלמוד לומר אחריו, אלא שזה יהיה לכהן שהוא בקדושה של אחריו, דיינו כהן משוח מלחמה, א"ל ר' יונה לר' ירמיה שעמך הייתי כשר' יוחנן אמר את זה, אבל ר' יוחנן לא אמר שהכהן משוח מלחמה עובד בשמונה בגדים, אלא ר' יוחנן אמר שהוא נשאל באורים ותומים כשהוא לבוש בשמונה בגדים. שואלת הגמ' א"כ ובמה באיזה בגדים הכהן משוח מלחמה עובד, האם בד' ככהן הדיוט, או בח' ככהן גדול? אייתי (הביא) רב הושעיה מתניתא דבר קפרא מן דרומא (בר קפרא היה ברומא – עיר הסמוכה לכפר חנניה) ותנא וכתוב שם בברייתא וחכמים אומרים שכהן משוח מלחמה אינו כשר לעבוד לא בשמונה של כהן גדול, כיון שהוא אינו כהן גדול, ולא בארבעה של כהן הדיוט, אמר ר' בא בדין היה שכהן משוח

לשמי כי איש מלחמות אתה ודמים שפכת", שנאמר ופינחס פן אלעזר נגיד (כהן גדול) היה עליהם (על הכהנים) לפנים, ה' עמו, והגם שבימי משה רבינו פנחס היה משוח מלחמה. ואומרת הגמ' מדוע כתוב לפנים ה' עמו? כיון שבימי זימרי – פנחס מיחה, אבל בימי פילגש בגבעה – פנחס לא מיחה. ואומרת הגמ' שר' יוסי כד הוה בעי מקנטרה שרצה לקנטר את ר' אלעזר בר' יוסי (בנו) על שהפסיק לעסוק בצורכי ציבור, הוה אמר ליה את הפסוק הזה לפנים עמו. ואומרת הגמ' ומנין שהוא הכהן המשוח מלחמה נשאל באורים ותומים (האם לצאת למלחמה) כשהוא לבוש בשמונה בגדים? ר' חייה בשם רבי יוחנן אומר כיון שכתוב ובגדי הקדש אשר לאהרן יהיו לבגיו אחריו, והרי מה תלמוד לומר 'אחריו', והרי ודאי שבניו לא יהיו כהנים גדולים בימי אביהם? אלא זה בא ללמד שהבגדי כ"ג יהיו גם לגדולה של אחריו, דהיינו כהן משוח מלחמה, שהוא דרגה פחות מהכהן הגדול.

מסכת פרק א [ה"י - דף יד] מגילה עא

עובר בארבעה, ולמה אינו עובר? שלא יהו אומרים ראינו כהן גדול פעמים עובר בארבעה פעמים בשמונה, א"ר יונה ולא מבפנים הוא עובר, ולא מבחוץ נשאל, וטועין בין דבר מבפנים לבחוץ?! וכי רבי טרפון אביהן של כל ישראל לא טעה בין תקיעת הקהל לתקיעת קרבן?! דתני [במדבר י] וּבְנֵי אֶהֱרָן הַכֹּהֲנִים יִתְקְעוּ בַּחֲצֹצְרוֹת - תמימים ולא בעלי מומין דברי ר' עקיבה, אמר לו רבי טרפון אקפח את בניי אם לא ראיתי שמעון אחי אימא חיגר באחת מרגליו עומד בעזרה וחצוצרתו בידו ותוקע, אמר לו ר' עקיבה, שמא לא ראית אלא בשעת הקהל, ואני אומר בשעת קרבן, אמר לו רבי טרפון אקפח את בניי שלא הטיתה ימין ושמאל, אני שראיתי את המעשה ושכחתי, ואתה דורש ומסכים לשמועה, הא כל הפורש ממך כפורש מחיו.

ואקפח את בניי (ר"ט נשבע בחיי בניי) אם לא ראיתי את שמעון אחי אימא שהוא היה חיגר באחת מרגליו, כשהוא עומד בעזרה וחצוצרתו בידו ותוקע, אמר לו ר' עקיבה, שמא לא ראית אותו כשהוא תוקע אלא בשעת הקהל (בסוכות שלאחר שנת השמיטה) כדי לאסוף את העם, ושם לא חייבים שהכהנים יתקעו את התקיעות, ואני (ר"ע) אומר לעניין התקיעות שתוקעים בשעת הקרבת הקרבן, אמר לו רבי טרפון שאתה צודק ואקפח את בניי שלא הטיתה ימין ושמאל (שלא טעית), אני שראיתי את המעשה ושכחתי שזה היה רק בשעת הקהל, ולא שמתי על ליבי שיש הבדל בין הקהל לבין הקרבת הקרבן, ואתה דורש ומסכים לשמועה, הא כל הפורש ממך כפורש מחיו, בכל אופן מצינו שר"ט טעה בין דבר לדבר, וא"כ ודאי שיש לחשוש ששאר האנשים יטעו בין דבר לדבר, ולכך כהן משוח מלחמה לא יכול לשרת בבית המקדש.

מלחמה יהא עובר בארבעה כיון שהוא בעצם כהן הדיוט, וא"כ למה אינו עובר בד' בגדים? שלא יהו אומרים ראינו כהן גדול שפעמים עובר בארבעה בגדים (בבית המקדש), ופעמים בשמונה (כששואלים אותו באורים ותומים, או כשהוא אומר את דבריו לפני המלחמה). שואלת הגמ' א"ר יונה וכי יבואו לטעות? וכי לא מבפנים הוא עובר, ולא מבחוץ הוא נשאל, וא"כ יש לשאול, וכי טועין בין דבר שעושים מבפנים, למה שעושים בחוץ? מתרצת הגמ' שאנשים טועים בדבר הזה, וכי רבי טרפון אביהן (החשוב) של כל ישראל לא טעה בין תקיעת הקהל לתקיעת קרבן? והיכן מצינו שר"ט טעה? דתני היות וכתוב וּבְנֵי אֶהֱרָן הַכֹּהֲנִים יִתְקְעוּ בַּחֲצֹצְרוֹת עַל עֲלֵיתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שְׁלֹמֵיכֶם, מכאן שדוקא כהנים תמימים תוקעים (שהרי בכל מקום שנאמר "בְּנֵי אֶהֱרָן הַכֹּהֲנִים" היינו כהנים כשרים ובבגדי כהונה), ולא בעלי מומין דברי ר' עקיבה, אמר לו רבי טרפון שזה לא נכון,

[ויקרא טז] וְכָפַר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִמָּשַׁח אֹתוֹ, מִה תִּלְמֹד לֹמֵר? לִפִּי שְׂכַל הַפְּרִשָּׁה אֲמֹרָה בְּאַהֲרֹן, אֵין לִי אֵלָא אַהֲרֹן עֲצֻמוֹ, וּמִנִּיין לְרִבּוּת כֹּהֵן אַחֵר, תִּלְמֹד לֹמֵר אֲשֶׁר יִמָּשַׁח אֹתוֹ, אֵין לִי אֵלָא מִשּׁוּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, הַמְּרֻבָּה בְּבִגְדִים מִנִּיין? תִּלְמֹד לֹמֵר וְאֲשֶׁר יִמָּלֵא אֶת יָדוֹ, וּמִנִּיין לְרִבּוּת כֹּהֵן אַחֵר הַמִּתְמַנֶּה? תִּלְמֹד לֹמֵר וְכָפַר הַכֹּהֵן. בְּמָה הוּא מִתְמַנֶּה? רַבִּנִּין דְּקִיסְרִין בְּשֵׁם ר' חִייה בִּר יוֹסֵף - בַּפָּה, א"ר זְעִירָה הִדָּא אֲמַרָה שְׂמִמְנִין זְקֵנִים בַּפָּה, א"ר חִייה בִּר אָדָא מִתְנִיתָא אֲמַרָה כֵּן, חֲזוֹר כֵּךְ בְּאַרְבַּעַה דְּבָרִים שְׁהִיית אֹמֵר, וְנַעֲשֶׂךְ אַב בֵּית דִּין עַל יִשְׂרָאֵל.

הלכה יא

מתני' אין בין במה גדולה לבמה קטנה אלא פסחים, זה הכלל כל שהוא

יכול לעשות כמעשה הזה. שואלת הגמ' א"כ במה הוא מתמנה להיות כ"ג? מתרצת הגמ' רבנין דקיסרין בשם ר' חיה בר יוסף - בפּה, דהיינו שהמלך והכהנים אומרים לו שהוא יהיה לכהן גדול. א"ר זעירה הִדָּא אֲמַרָה מִכָּאן מוכח שִׁמְמִנִין זְקֵנִים בַּפָּה, וְלֹא צְרִיכִים לִסְמוּךְ עַל רֹאשׁ הַנִּסְמָךְ, א"ר חִייה בִּר אָדָא שְׂגֵם מִתְנִיתָא אֲמַרָה כֵּן שְׂמִמְנִים אֵת הַזְקֵנִים בַּפָּה, שְׁהִרִי שְׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה, שְׁאִמְרוּ חֲכָמִים לַעֲקִיבָא בֵּן מִהֲלָלָאֵל חֲזוֹר כֵּךְ בְּאַרְבַּעַה דְּבָרִים שְׁהִיית אֹמֵר שְׁלֹא כְּדַבְרֵי הַחֲכָמִים וְנַעֲשֶׂךְ אַב בֵּית דִּין עַל יִשְׂרָאֵל, וּמִשְׁמַע שְׁהוּא יִיעָשָׂה לַאֲב"ד ע"י הַאֲמִירָה.

הלכה יא

מתני' אין בין במה גדולה (כשהיו בגלגל, בנוב ובגבעון) לבמה קטנה לבמה שכל אחד עושה לעצמו, אלא פסחים שמקריבים אותה רק בבמה גדולה, ואומרת המשנה זה הכלל כל קרבן שהוא

כתוב בפסוק וְכָפַר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִמָּשַׁח אֹתוֹ, אֹמֶרֶת הַגְּמ' מִה תִּלְמֹד לֹמֵר מִה זֶה בֹּא לִלְמַד? אֵלָא לִפִּי שְׂכַל הַפְּרִשָּׁה אֲמֹרָה בְּאַהֲרֹן, וְא"כ אֵין לִי אֵלָא אַהֲרֹן עֲצֻמוֹ שִׁיעֲשָׂה כְּמַעֲשֵׂה הַכְּתוּב כֹּאן (זֶה פְּשׁוּט שְׂכַל כ"ג יִכּוֹל לַעֲשׂוֹת כְּמַעֲשֵׂה הַזֶּה בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים, שְׁהִירִי נֹאמֵר "וְהִיָּתָה זֹאת לָכֶם לְחֻקֶּת עוֹלָם", אֵלָא זֶה בֹּא לִלְמַד שְׂכֻמוֹ שְׁאֲהֲרֹן יִכּוֹל לְהִיכַנֵּס לְקוֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים גַּם שְׁלֹא בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים, ע"י שְׂמִבִּיא אֵת הַקִּרְבָּנוֹת הָאֵלּוּ, וְעַל זֶה הַגְּמ' דּוֹרֶשֶׁת מִדִּיכֵן יוֹדְעִים גַּם לַעֲנִיין שְׁאֵר הַכֹּהֲנִים הַגְּדוֹלִים), וּמִנִּיין לְרִבּוּת גַּם כֹּהֵן אַחֵר, תִּלְמֹד לֹמֵר לֵכֵךְ נֹאמֵר אֲשֶׁר יִמָּשַׁח אֹתוֹ, וְאֹמֶרֶת הַגְּמ' אֵין לִי אֵלָא מִשּׁוּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, הַמְּרֻבָּה בְּבִגְדִים מִנִּיין שִׁיעֲשָׂה כְּמַעֲשֵׂה הַזֶּה, תִּלְמֹד לֹמֵר לֵכֵךְ נֹאמֵר וְאֲשֶׁר יִמָּלֵא אֶת יָדוֹ, וּמִנִּיין לְרִבּוּת כֹּהֵן אַחֵר הַמִּתְמַנֶּה הֵינּוּ כֹּהֵן שְׁהוּא מִמִּלָּא אֵת מִקְוָמוֹ שֶׁל הַכֹּהֵן הַגְּדוֹל הָרִגִּיל, וְלֹא הַסְפִּיק לְהַתְחַנֵּךְ ע"י רִיבּוּי בְּגָדִים, תִּלְמֹד לֹמֵר לֵכֵךְ נֹאמֵר וְכָפַר הַכֹּהֵן שְׂמִשְׁמַע שְׂכַל כֹּהֵן גְּדוֹל

מסכת פרק א [הי"א - דף יד] מגילה עג

נידר ונידב קרב בבמה, וכל שאינו לא נידר ולא נידב אינו קרב בבמה.

גמ' ר' יוחנן עבד תלת שנין ופלג דלא נחת לבית וועדא מן צערא, בסופא חמא ר' אלעזר בחילמיה למחר סיני נחת ומחדת לכוון מילה, עאל ואמר קומיהון מאיכן קשט הקושט הזה שתהא עבודה בבכורות? מן הדין קרייה [במדבר ח] פי לי כל בכור ביום הפתי כל בכור בארץ מצרים וגו', וכתוב [שמות יב] ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים וגו'. קודם לכן מה היו עושין? [בראשית כז] ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדל החמדת אשר אתה בבית, מהו החמודות? שהיה משמש בכהונה גדולה. א"ר לוי [ישעיהו יד] שבר ה' מטה רשעים, אלו הבכורות שהקריבו לעגל תחילה.

תני הכל קרב בבמה, בהמה וחיה ועופות, גדולים וקטנים, זכרים ונקבות, תמימין אבל לא בעלי מומין, טהורים אבל לא טמאים, הכל קרב עולה, ואינו טעונין

ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים וגו', דהיינו הקב"ה הרג את בכורי מצרים כיון שהם היו משרתים לעז, ולכך הקב"ה קידש את בכורי ישראל לשרתו. שואלת הגמ' וקודם לכן מה היו עושין מי היה עושה את עבודת הקרבנות? מתרצת הגמ' שג"כ הבכורים היו עושים את עבודת הקרבנות, וזה כמו שנאמר ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדל החמדת אשר אתה בבית, ומהו החמודות? שהיה משמש בהם בכהונה גדולה. א"ר לוי מה כוונת הפסוק שבר ה' מטה רשעים (ולא כתוב בלשון רבים 'מטות'), אלא אלו הבכורות שהקריבו לעגל תחילה, והקב"ה שבר מהם את מטה הכהונה.

תני הכל קרב בבמה, בהמה וחיה ועופות, גדולים וקטנים, זכרים ונקבות, תמימין אבל לא בעלי מומין, טהורים אבל לא טמאים, והכל קרב רק לקרבן

נידר ונידב כגון עולה או שלמים קרב בבמה קטנה, וכל שאינו לא נידר ולא נידב כגון פסח, חטאת או אשם אינו קרב בבמה.

גמ' אומרת הגמ' שר' יוחנן עבד תלת שנין ופלג שלש שנים וחצי דלא נחת לבית וועדא שלא ירד לבית המדרש מן צערא מחמת צערו על מות רשב"ל, בסופא בסוף הזמן הזה חמא ראה ר' אלעזר בחילמיה שלמחר סיני (ר' יוחנן) נחת ירד לבית המדרש, ומחדת לכוון מילה ויחדש לכם דבר, ובאמת ר' יוחנן עאל, ואמר קומיהון מאיכן קשט הקושט נתאמת האמת הזה (מדיכן) המשנה במסכת זבחים יודעת) שתהא העבודה לפני הקמת המשכן בבכורות? מן הדין קרייה שכתוב פי לי כל בכור ביום הפתי כל בכור בארץ מצרים הקדשתי לי כל בכור בישראל, לעבוד ולהקריב את הקרבנות, זה מחמת שכתוב

הפשט וניתוח. וגוים בזמן הזה רשאים לעשות כן. זכרים ונקבות מניין? רבי אבהו בשם ר' יוסי בר חנינה [שמואל א ו] וְאֵת הַפְּרוֹת הֶעֱלוּ עִלָּה לָהּ. תמימים אבל לא בעלי מומין מניין? אמר ר' יסא פֶּשֶׁט ר' לעזר לחברייא [בראשית ו] וּמָכַל הָחִי מָכַל בָּשָׂר, שיהו שלימים באיבריהן. מירטים? פשט רבי לעזר [בראשית ז] כָּל צֶפֶר כָּל פֶּנֶךְ, פרט למירטים. טהורים אבל לא טמאים מניין? ר' אבא בריה דרבי פפי ר' יהושע דסיכנין בשם ר' לוי הִנֵּה נח תורה מתוך תורה, אמר כבר נאמר לי [בראשית ט] פֶּיֶרֶק עֶשֶׂב נָתַתִּי לָכֶם אֵת כָּל, לאיזה דבר ריבה הכתוב בטהורין? לקרבנות. וגוים בזמן הזה רשאים לעשות כן, ר' בא בשם רב יהודה אסור לישראל לסייעו, ואסור להעשות לו שליח. אנטונינוס שאל לרבי מהו לבנות מזבח? אמר ליה בניהו וגנוז אבניו. מהו לעשות לו קטורת? אמר ליה חסר בה אחת מסממניה, לא כן תני [שמות ל] לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם, לכם אין אתם עושין, אבל עושין הם אחרים לכם?

נאמר לי פֶּיֶרֶק עֶשֶׂב נָתַתִּי לָכֶם אֵת כָּל, וכאן הקב"ה התיר לנח לאכול בשר, וא"כ לאיזה דבר ריבה הכתוב בטהורין להביא מהם שבעה שבעה לתיבה? אלא ע"כ שזה כדי להקריב מהם קרבנות, ומכאן שיכולים להקריב רק מהטהורים ולא מהטמאים. וגוים בזמן הזה רשאים לעשות כן, אבל אמר ר' בא בשם רב יהודה שאסור לישראל לסייעו, וודאי שאסור ליהודי להיעשות לו לגוי שליח להקריב על גבי הבמה. ואומרת הגמ' שאנטונינוס (הוא היה מושל בא"י מטעם הרומאים, והיה חבירו של רבי) שאל לרבי מהו לבנות מזבח ולהקריב עליו קרבנות לה? אמר ליה בניהו ואין זוה איסור, אבל וגנוז אח"כ את אבניו, כיון שהם אסורים להדיוט. ושאל אנטונינוס מהו לעשות לו לה? קטורת? אמר ליה חסר בה אחת מסממניה, שואלת הגמ' מדוע, וכי לא כן תני שהיות וכתוב בַּמִּתְּכָנֶתָה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם, מכאן שרק לכם אין אתם עושין, אבל עושין הם אחרים (הגויים) לכם,

עולה, ואינן טעונין הפשט וניתוח, אלא מקטירים את כולו בשלמותו. וגוים בזמן הזה רשאים לעשות כן להקריב קרבנות לה' יתברך. ומבאר הגמ' את חברייא ואומרת זכרים ונקבות מניין (והרי בבית המקדש יכולים להקריב לעולה רק זכרים)? רבי אבהו בשם ר' יוסי בר חנינה אמר שלומדים את זה ממנה שכתוב וְאֵת הַפְּרוֹת הֶעֱלוּ עִלָּה לָהּ. תמימים אבל לא בעלי מומין מניין? אמר ר' יסא שפֶּשֶׁט הסביר ר' לעזר לחברייא לבני הישיבה שהיות וכתוב וּמָכַל הָחִי מָכַל בָּשָׂר, מכאן שצריך שהקרבנות יהו חיים ושלימים בכל איבריהן. שואלת הגמ' האם עופות שהם מירטים (מירטים) ללא נוצות כשרות לקרבן? פשט רבי לעזר את הספק ואמר, שהיות וכתוב כָּל צֶפֶר כָּל פֶּנֶךְ, היינו שיש לציפור את הנוצות, ומכאן פרט למירטים. טהורים אבל לא טמאים מניין? ר' אבא בריה דרבי פפי ור' יהושע דסיכנין בשם ר' לוי אמרו שְׁהֵגָה שלמד נח תורה מתוך תורה, ואמר הרי כבר

מסכת פרק א [ה"א - דף טו] מגילה עה

אמר ר' חנניה בגין ר' רומנוס דשלחיה רבי יעבדיניה ליה. אית מילין דאמרין דאתגייר אנטונינוס, אית מילין אמרין דלא איתגייר אנטונינוס - ראו אותו יוצא במנעל פחות ביום הכיפורים, מה את שמע מינה, שכן אפילו יריאי שמים יוצאין בכך. אנטונינוס אמר לרבי מייכלתי את מן לויתן לעלמא דאתי? אמר ליה אין, אמר ליה מן אימר פיסחא לא אייכלתני, ומן לויתן את מייכל לי? אמר ליה מה נעביד לך, ובאימר פיסחא כתיב [שמות יב] וְכָל עָרֹל לֹא יֵאכֹל בּוֹ, כיון דשמע כן אזל וגזר, אתא לגביה, אמר ליה, רבי! חמי גזורת, אמר ליה בדידי לא איסתכלית מן יומי, אלא בדידך?! ולמה נקרא שמו רבינו הקדוש? שלא הביט במילתו מימיו. ולמה נקרא נחום איש קודש הקדשים? שלא הביט בצורת מטבע מימיו. הדא אמרה דאתגייר אנטונינוס, מיליהון דרבנן אמרין

תתן לי לאכול! אמר ליה רבי לאנטונינוס מה נעביד לך, ובאימר פיסחא בקרבן פסח כתיב וְכָל עָרֹל לֹא יֵאכֹל בּוֹ, אבל מהלויתן ניתן לך לאכול, היות ואתה תומך בעם ישראל, וכיון דשמע כן, אזל וגזר הלך אנטונינוס ומל את עצמו, ואתא לגביה ובא לפני רבי ואמר ליה, רבי! חמי גזורת תראה שמלתי את עצמי, אמר ליה בדידי במילה שלי לא איסתכלית מן יומי לא הסתכלתי מימי, ואלא אני אסתכל בדידך במילה שלך! ואומרת הגמ' ולמה נקרא שמו של ר' יהודה הנשיא 'רבינו הקדוש'? כיון שלא הביט במילתו מימיו, (ודרך אגב אומרת הגמ') ולמה נקרא שמו של נחום, 'איש קודש הקדשים'? כיון שלא הביט בצורת מטבע מימיו, היות ודיה בה צורת ע"ז (ואומנם לא היו עובדים את הצורה הזו, ולכך אין בה איסור גמור, אבל ר' נחום החמיר על עצמו), וא"כ הדא אמרה (מזה) שאנטונינוס מל את עצמו דאיתגייר אנטונינוס, וכן מיליהון דרבנן אמרין

וא"כ ודאי שמותר לגוי לעשות לעצמו את הקטורת, וא"כ מדוע רבי אמר לאנטונינוס לחסר אחת מסממניה? מתרצת הגמ' אמר ר' חנניה בגין היות ור' רומנוס דשלחיה רבי שיעבדיניה ליה שיפטם לו את הקטורת, לכך רבי אמר לחסר אחד מהסממנים. ואומרת הגמ' שאית מילין יש דיבורים דאמרין דאתגייר אנטונינוס, ואית מילין אמרין דלא איתגייר אנטונינוס - כיון שראו אותו יוצא במנעל פחות (שהחלק העליון קרוע) ביום הכיפורים, ולכך אמרו שהוא לא התגייר, אבל אומרת הגמ' מה את שמע מינה שהוא לא התגייר, והרי אין בזה בעיה שכן אפילו יריאי שמים יוצאין בכך ביום הכיפורים, היות והחלק העליון קרוע, אין לזה שם של מנעל. אנטונינוס אמר לרבי האם מייכלתי את תתן לי לאכול מן הלויתן לעלמא דאתי בעולם הבא? אמר ליה אין כן, חזר אנטונינוס ואמר ליה לרבי, מן אימר פיסחא לא אייכלתני הרי מקרבן פסח אתה לא תאכיל אותי ומן לויתן את מייכל לי

מסכת פרק א [ה"א - דף טו] מגילה

נתגייר אנטונינוס, דא"ר חזקיה ר' אבהו בשם ר' לעזר אם באין הן גירי צדק לעתיד לבא, אנטונינוס בא בראשם.

ר' לעזר ור' יוסי בן חנינה; ר' לעזר אמר שלמים הקריבו בני נח, ר' יוסי בן חנינה אמר עולות הקריבו בני נח, התיב ר' לעזר לר' יוסי בן חנינה, והכתיב [בראשית ד] וְהָבֵל הָבִיא גַם הוּא מִבְּכֹרוֹת צֹאנֹו וּמִחֶלְבֵהֶן, מה עבד לה ר' יוסי בן חנינה? מן שמיניהון, התיב ר' לעזר לר' יוסי בן חנינה והא כתיב [שמות כד] וַיִּשְׁלַח אֶת נְעָרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּזְבְּחוּ זִבְחִים שְׁלָמִים וּגו', מה עבד לה ר' יוסי בן חנינה? שלימין בגופן - בלא הפשט ובלא ניתוח. התיב ר' לעזר לר' יוסי בן חנינה והא כתיב [שמות יח] וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה עֹלָה וּזְבָחִים לֵאלֹהִים, מה עבד לה ר' יוסי בן חנינה? כמאן דאמר לאחר מתן תורה בא יתרו. ר' חונה אמר איתפלגון יהודה ברבי ור' ינאי, חד אמר קודם למתן תורה בא יתרו, וחורנה אמר לאחר מתן תורה בא יתרו, ולא ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא, נישמעניה מן הדא [שמות יח]

וַיִּשְׁלַח אֶת נְעָרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּזְבְּחוּ זִבְחִים שְׁלָמִים וּגו', ומה עבד לה ר' יוסי בן חנינה עם ההוכחה הזו? מתרצת הגמ' שר' יוסי בן חנינה מבאר שכוונת הפסוק לומר שאת העולות העלו כשהם שלימין בגופן, דהיינו בלא הפשט ובלא ניתוח. התיב ר' לעזר לר' יוסי בן חנינה והא כתיב וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶ�ה עֹלָה וּזְבָחִים (היינו שלמים) לֵאלֹהִים, ומה עבד לה ר' יוסי בן חנינה עם ההוכחה הזו? מתרצת הגמ' שר' יוסי בן חנינה סובר כמאן דאמר שלאחר מתן תורה בא יתרו. ואומרת הגמ' שר' חונה אמר שאיתפלגון שנחלקו בזה יהודה ברבי ור' ינאי מתי יתרו בא, ואחר אמר קודם למתן תורה בא יתרו, וחורנה אמר שלאחר מתן תורה בא יתרו, אבל ולא ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא מי אמר מה, אבל נישמעניה מן הדא אפשר להוכיח ממה שנחלקו על מה שכתוב

מדברי החכמים מוכח שנתגייר אנטונינוס, דא"ר חזקיה בשם ר' אבהו בשם ר' לעזר אם (כאשר) באין הן גירי צדק לעתיד לבא, אנטונינוס בא בראשם, כיון שהוא התגייר לשם ה'.

ר' לעזר ור' יוסי בן חנינה נחלקו מה הקריבו בבמה, ור' לעזר אמר שגם שלמים הקריבו בני נח, אבל ר' יוסי בן חנינה אמר שרק עולות (שכולו לשמים) הקריבו בני נח, התיב הק' ר' לעזר לר' יוסי בן חנינה, והכתיב וְהָבֵל הָבִיא גַם הוּא מִבְּכֹרוֹת צֹאנֹו וּמִחֶלְבֵהֶן, ולכאן' היינו שלמים (שמקריבים מהם רק את החלבים), וא"כ מה עבד לה ר' יוסי בן חנינה עם ההוכחה הזו? מתרצת הגמ' שר' יוסי בן חנינה מבאר שכוונת הפסוק לומר שהבל הביא מן שמיניהון מהבהמות השמנות והמובחרות, אבל באמת הוא הקריב אותם לעולות. התיב ר' לעזר לר' יוסי בן חנינה והא כתיב

מסכת פרק א [הי"א - דף טו] מגילה עז

וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ כִּהְיוּ מִדִּין חֲתָן מֹשֶׁה, מִה שְׁמַע, חֲזָקִיָּה אָמַר קִרְיַת יִם סוֹף שְׁמַע, ר' יְהוֹשֻׁעַ אָמַר קִרְיַת יִם סוֹף שְׁמַע, ר' לֹוי אָמַר מִלְחָמַת עִמְלָק שְׁמַע, יְהוּדָה בְּרַבִּי אָמַר מִתֵּן תּוֹרָה שְׁמַע, הוּי דוֹ אָמַר לְאַחַר מִתֵּן תּוֹרָה בֵּא יִתְרוֹ. רַבִּי בֵּא וְרַבִּי חִיָּיא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן וְדֹא מִסִּיעָה לִר' יוֹסִי בֶן חֲנִינָה [שִׁיר הַשִּׁירִים ד'] עוֹרֵי צָפוֹן וּבּוֹאֵי תִימָן, עוֹרֵי צָפוֹן - זֶה הָעוֹלָה, שְׁנִשְׁחַטְתָּ בְּצָפוֹן, מָהוּ עוֹרֵי? דָּבָר שֶׁהִיא יִשָּׁן וְנִתְעוֹרֵר, וּבּוֹאֵי תִימָן - אֵלֹו שְׁלָמִים שֶׁהֵן נִשְׁחַטִּין בְּדָרוֹם, מָהוּ בּוֹאֵי? דָּבָר שֶׁהִיא שֶׁל חִידוּשׁ, מָה עָבַד לָהּ ר' לְעוֹרֵי? לְכַשִּׁיתְעוֹרְרוֹ הַגְלִיּוֹת שֶׁהֵן נִתְּנוֹת בְּצָפוֹן וַיְבֹאוּ וַיִּבְנוּ הַבֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁהוּא נִתּוֹן בְּדָרוֹם. ר' אַבָּא בְּרִיה דִּר' פִּפִּי ר' יְהוֹשֻׁעַ דְּסִיכְנִין בְּשֵׁם ר' לֹוי אוֹף דִּין קִרְיָה מִסִּיעָה לִר' יוֹסִי בֶן חֲנִינָה [וַיִּקְרָא ו] זֹאת תּוֹרַת הָעֶלְהָ, הוּא הָעֶלְהָ - שֶׁהִיוּ בְּנֵי נָח מִקְרִיבִין, כִּד הוּא אֲתִי גְבִי שְׁלָמִים אָמַר [וַיִּקְרָא ז] וְזֹאת תּוֹרַת זִבְחַ הַשְּׁלָמִים, אֲשֶׁר הִקְרִיב אֵין כְּתִיב כֹּאן, אֵלֹא אֲשֶׁר יִקְרִיב מִיכֵן וּלְהַבֵּא. פְּרִים

לְהִקְרִיב שְׁלָמִים, וְא"כ מָה עָבַד לָהּ ר' לְעוֹרֵר וְהָרִי מוֹכַח מִכֵּאֵן שֶׁלֹא הִקְרִיבוּ שְׁלָמִים בְּבִמְהָ? מִתַּרְצַת הַגַּמ' שֶׁר"א מְבַאֵר אֶת הַפְּסוּק אַחֲרָת, וְכוּונַת הַפְּסוּק לֹמַר לְכַשִּׁיתְעוֹרְרוֹ הַגְלִיּוֹת שֶׁהֵן נִתְּנוֹת בְּבֵל הַנִּמְצָאֵת בְּצֵד צָפוֹן שֶׁל א"י, וַיְבֹאוּ וַיִּבְנוּ אֶת הַבֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁהוּא נִתּוֹן בְּצֵד דָּרוֹם שֶׁל בְּבֵל. ר' אַבָּא בְּרִיה דִּר' פִּפִּי ור' יְהוֹשֻׁעַ דְּסִיכְנִין בְּשֵׁם ר' לֹוי אָמְרוּ שְׁאוּף דִּין קִרְיָה גַם הַפְּסוּק הַזֶּה מִסִּיעָה לִר' יוֹסִי בֶן חֲנִינָה שֶׁהָרִי כְּתוּב בַּפְּסוּק זֹאת תּוֹרַת הָעֶלְהָ, הוּא הָעֶלְהָ - שֶׁהִיוּ בְּנֵי נָח כֹּבֵר מִקְרִיבִין, וְכִד הוּא אֲתִי וְכֹאשֶׁר הַפְּסוּק מְדַבֵּר לְגַבִּי שְׁלָמִים הוּא אָמַר וְזֹאת תּוֹרַת זִבְחַ הַשְּׁלָמִים, וְהָרִי אֲשֶׁר הִקְרִיב (שֶׁמִּשְׁמַע שֶׁכֹּבֵר הִקְרִיבוּ שְׁלָמִים בְּעֵבֶר) אֵין כְּתִיב כֹּאן, אֵלֹא כְּתוּב אֲשֶׁר יִקְרִיב דִּהִינּוּ שֶׁרֶק מִיכֵן וּלְהַבֵּא יִכּוּלִים לְהִקְרִיב שְׁלָמִים, וְא"כ מוֹכַח כִּר' יוֹסִי בֶר' חֲנִינָה. שׁוֹאֵלֵת הַגַּמ' פְּרִים

וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ כִּהְיוּ מִדִּין חֲתָן מֹשֶׁה, וְנִחְלָקוּ מָה יִתְרוֹ שְׁמַע, וְחֲזָקִיָּה אָמַר שְׁקִרְיַת יִם סוֹף שְׁמַע, וְכֵן ר' יְהוֹשֻׁעַ אָמַר שְׁקִרְיַת יִם סוֹף שְׁמַע, וְר' לֹוי אָמַר שְׁמִלְחָמַת עִמְלָק (הַכְּתוּב לִפְנֵי זֶה) שְׁמַע, אֲבֵל יְהוּדָה בְּרַבִּי אָמַר שֶׁמִּתֵּן תּוֹרָה שְׁמַע, א"כ הוּי דוֹ (יְהוּדָה בְּרַבִּי) אָמַר שֶׁלְאַחַר מִתֵּן תּוֹרָה בֵּא יִתְרוֹ. אֹמֶרֶת הַגַּמ' רַבִּי בֵּא וְרַבִּי חִיָּיא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן אָמְרוּ שֶׁדֹא הַפְּסוּק הַזֶּה מִסִּיעָה לִר' יוֹסִי בֶן חֲנִינָה שֶׁכְּתוּב בַּפְּסוּק (לְעִנְיַן הַמִּשְׁכָּן) עוֹרֵי צָפוֹן וּבּוֹאֵי תִימָן, וְהָרִי כְּוֹנֵת הַפְּסוּק הוּא - עוֹרֵי צָפוֹן זֶה קֶרְבֵּן הָעוֹלָה, שְׁנִשְׁחַטְתָּ בְּצָפוֹן, וְהָרִי מָהוּ עוֹרֵי? דִּהִינּוּ דָּבָר שֶׁהִיא יִשָּׁן וְנִתְעוֹרֵר דִּהִינּוּ שֶׁכֹּבֵר הִקְרִיבוּ עוֹלוֹת, וְעַכְשִׁיו יִקְרִיבֵהוּ בְּמִשְׁכָּן, וְכִשְׁכְּתוּב וּבּוֹאֵי תִימָן - אֵלֹו שְׁלָמִים שֶׁהֵן נִשְׁחַטִּין בְּדָרוֹם, וְהָרִי מָהוּ בּוֹאֵי? דִּהִינּוּ דָּבָר שֶׁהִיא שֶׁל חִידוּשׁ, שֶׁרֶק מִכֵּאֵן וּלְהַבֵּא יִכּוּלִים

מסכת פרק א [ה"א - דף טו] מגילה

הנשרפים ושעירים הנשרפין איכן הן נשרפין? על גבי הקבר.

אין בין במה גדולה לבמה קטנה אלא פסחים: מן מה דתנינן אין בין במה גדולה לבמה קטנה אלא פסחים, כיני מתניתא אין בין במה גדולה לבמה קטנה אלא פסחים בלבד, ודלא כר' יודה, דר' יודה אמר חטאת ופסח ליחיד בבמה גדולה, אין חטאת ופסח ליחיד בבמה קטנה. תני אמר ר' יהודה כל מה שהציבור והיחיד מקריב באהל מועד שבמדבר, הוא מקריב באהל מועד שבגלגל. מה בין אוהל מועד שבמדבר לאוהל מועד שבגלגל? אהל מועד שבמדבר לא היה לו היתר במה, אהל מועד שבגלגל היה לו היתר במה, ובמתו בראש גגו, ואין מקריב עליה אלא עולה ושלמים בלבד, וחכמים אומרים כל מה שהציבור מקריבין באהל מועד שבמדבר מקריבין באהל מועד שבגלגל, מאי טעמא דרבנן [דברים יב] לא תַעֲשֹׂן בגלגל, כָּכָל אֲשֶׁר אֶנְחֲנוּ עֹשִׂים פֶּה הַיּוֹם, מה תעשו שם? דבר שהוא בא לידי ישרות, ואיזו

שבמדבר, הוא מקריב באהל מועד שבגלגל (שדינו בבמה גדולה), ומה בין אוהל מועד שבמדבר לאוהל מועד שבגלגל? אהל מועד שבמדבר לא היה לו היתר במה, דהיינו במדבר היה אסור להקריב בבמה, אבל באהל מועד שבגלגל היה לו היתר במה, וכל אחד ואחד היה יכול לבנות לו במה, ובמתו בראש גגו (במקום חשוב), ואין מקריב עליה (בבמה) אלא עולה ושלמים בלבד, וחכמים אומרים כל מה שהציבור מקריבין באהל מועד שבמדבר – מקריבין באהל מועד שבגלגל, אבל היחיד היה מקריב רק נדרים ונדבות ופסח, ואומרת הגמ' מאי טעמא דרבנן שהיחיד לא מקריב בבמה קרבנות חובה? כיון שנאמר לא תַעֲשֹׂן בגלגל, כָּכָל אֲשֶׁר אֶנְחֲנוּ עֹשִׂים פֶּה הַיּוֹם במשכן, ומה תעשו שם בגלגל? איש פֶּל הַיֶּשֶׁר בְּעֵינָיו, רק דבר שהוא בא לידי ישרות (נדבה) ואיזו

הנשרפים ושעירים הנשרפין שנעשו בנוב וגבעון איכן הן נשרפין, האם דוקא במקום טהור, כמו הפרים שמקריבים בירושלים, או שהיות ובנוב וגבעון אין דין של ג' מחנות, א"כ יכולים לשורפם גם במקום טמא? פרשטת הגמ' ואומרת שהם נשרפים גם על גבי הקבר.

אין בין במה גדולה לבמה קטנה אלא פסחים: אומרת הגמ' מן מה דתנינן ממה ששנינו אין בין במה גדולה לבמה קטנה אלא פסחים, כיני מתניתא כוונת המשנה לומר שאין בין במה גדולה לבמה קטנה אלא פסחים 'בלבד', אבל שאר קרבנות חובה (חטאת ואשם) לא מקריבים ליחיד, גם בבמה הגדולה, והמשנה היא דלא כר' יודה, דר' יודה אמר שמקריבים קרבן חטאת ופסח ליחיד בבמה גדולה, אבל ואין מקריבים קרבן חטאת ופסח ליחיד בבמה קטנה. תני אמר ר' יהודה כל מה שהציבור והיחיד מקריבים באהל מועד

זו? זו עולה ושלמים. מה טעמון דרבי יהודה במקום איש כל הישר בעיניו יעשה, לא תעשון ככל אשר אנחנו עושים פה היום, ומה תעשו שם? דבר שהוא בא לידי ישרות, ואיזו זו? זו עולה ושלמים. ר' יהודה אומר היחיד הוזהר והיחיד הותר, הוזהר בבמתו בראש גגו והותר לעולה ושלמים, רבנן אמרי אף הציבור והיחיד הוזהרו, ציבור הותר מכללו יחיד לן באיסורו. תני בשם ר"ש הציבור אינו מביא אלא מה שקבע עליו הכתוב, מה ביניהון? ר' בא בר ממל אמר פר העלם דבר ביניהן, ר' יוסה אומר נדבת הציבור ביניהן. תני אחד האיש ואחד האשה, אמר ר' יוחנן לית כאן אשה, איש כתוב בפרשה. תני אף הנזירות, אמר ר' יוחנן לית כאן נזירות, נזירות חובה היא. תני אף הנסכים, א"ר יוסה בר' בון

שקבע עליו הכתוב, ואומרת הגמ' מה ביניהון איזה חילוק דין יש בין ר"ש לחכמים? ר' בא בר ממל אמר פר העלם דבר ביניהן, שלשית חכמים מקריבים אותו בבמה, ולשית ר"ש הוא אינו קרב בבמה, כיון שהתורה לא קבעה להביאו (שלא יחטאו ולא יביאו), ור' יוסה אומר שאפי' נדבת הציבור (עולות לקיץ המזבח) ביניהן, שלשית חכמים מביאים ולשית ר"ש אינם מביאים, היות ולא חייבו אותם בזה. תני, אחד האיש ואחד האשה מקריבים בבמה, אמר ר' יוחנן לית כאן אשה צריך למחוק מהברייתא את מה שכתוב 'אשה', כיון שאיש (איש כל הישר בעיניו) כתוב בפרשה, שמשמע שרק איש מקריב ולא אשה. תני אף את קרבנות הנזירות מקריבים בבמה, אמר ר' יוחנן שלית כאן נזירות צריך למחוק מהברייתא את מה שכתוב 'נזירות', כיון שנזירות זה קרבנות חובה היא, אומנם הנזירות עצמה באה בנדבה, אבל לאחר שהנזיר התנדב להיות לנזיר, הוא חייב בקרבנותיו. תני אף הנסכים קריבים בבמה, א"ר יוסה בר' בון

זו? זו עולה ושלמים. ואומרת הגמ' ומה טעמון דרבי יהודה שהיחיד מקריב בבמה את חובותיו? כיון שר' יהודה אומר שכוונת הפסוק לומר שבמקום איש כל הישר בעיניו יעשה היינו בבמה, שם לא תעשון קרבנות חובה ככל אשר אנחנו עושים פה היום, אבל בבמה גדולה מקריבים גם ליחיד את חובותיו, ומה תעשו שם בבמה קטנה? דבר שהוא בא לידי ישרות (נדבה), ואיזו זו? זו עולה ושלמים, ואומרת הגמ' שר' יהודה אומר שכיון שכתוב "לא תעשון" היחיד הוזהר וכאשר כתוב "איש כל הישר בעיניו" היחיד הותר, דהיינו היחיד הוזהר בבמתו הנמצאת בראש גגו שלא להקריב בו את חובותיו, והותר לעולה ושלמים, רבנן אמרי שכיון שכתוב "לא תעשון" אף הציבור והיחיד הוזהרו, אלא כיון שכתוב "איש כל הישר בעיניו" א"כ הציבור הותרו מכללו מכלל האיסור (כיון שמשמע שהאיסור לא מתייחס לציבור), אבל היחיד לן (נשאר) באיסורו. תני בשם ר"ש שגם הציבור אינו מביא קרבנות בבמה אלא מה

מאן תנא נסכים? דלא כרבי, דתני רבי אומר, אומר אני אף משנכנסו ישראל לארץ, אין נסכיה קריבין אלא מבפנים, מה טעמא [במדבר כח] 'פִּקְדֹשׁ הַסֵּף נִסָּךְ שֶׁכֶּר לָהּ'.

אין כתיב בלא תעשה אלא מבפנים, מניין מבחוץ? נישמענה מן הדא, מניין לשוחט פסח בבמת יחיד בשעת איסור במה שהוא עובר בלא תעשה? תלמוד לומר [דברים טז] 'לֹא תֹכֵל לְזַבֵּחַ אֶת הַפֶּסַח בְּאַחַד, עֲנוּשׁ כֶּרֶת וְאֵת אִמְרֵי הַכֵּין? ר"ש בן לקיש אמר בשוחט ממש שעות ולמעלן שלא לשמו בשעת היתר במה, ולמה הוא אומר בשעת איסור במה - בשעת איסור במתו, ולמה לי שלא לשמו, שלא תאמר שלמים הן, והן כשירין, ועוד מן הדא יכול אם שחטו ממש שעות ולמעלן יהא כשר,

לא? ור"ש בן לקיש אמר שהברייתא מדברת בשוחט קרבן פסח בבמה, ממש שעות ולמעלן שלא לשמו בשעת היתר הבמה, ולמה היא הברייתא אומרת בשעת איסור הבמה? אלא משום שזה בשעת איסור במתו, שהרי אסור לשחוט פסח בבמה, ולמה לי (לר"ל) לומר שהוא שחט את הפסח שלא לשמו, והרי יכולים להעמיד את הברייתא כשהוא שחט את הפסח לשמו? אלא רשב"ל רצה לומר חידוש גדול יותר, שלא תאמר שהיות ופסח שלא לשמו שלמים הן, וא"כ הן יהיו כשירין ולא יהיה בזה איסור במה, לכך משמיע לך רשב"ל שגם בזה יש איסור, כיון שבי"ד ניסן לאחר חצות לא נעקר ממנו שם פסח, ולכך הוא עובר על האיסור של שחוט חוץ. ואומרת הגמ' ועוד מן הדא מהברייתא דלהלן רשב"ל מוכיח שפסח לאחר חצות שנשחט שלא לשמו שהוא פסול ולא נהיה לשלמים, שהרי שנינו בבביתא יכול אם שחטו את הפסח בבמה ממש שעות ולמעלן שיהא כשר, תלמוד לומר לא תוכל לזבוח את הפסח בִּאֶחָד שְׁעָרֶיךָ,

מאן תנא שמביאים נסכים בבמה, זה דלא כרבי, דתני רבי אומר, אומר אני שאף משנכנסו ישראל לארץ, אין נסכיה קריבין אלא מבפנים בבמת ציבור, מה טעמא ומאיכאן יודעים את זה? כיון שכתוב 'פִּקְדֹשׁ הַסֵּף נִסָּךְ שֶׁכֶּר לָהּ', ומכאן שרק בקודש היינו בבמת ציבור או בבית המקדש מנסכים נסכים, ולא בבמת יחיד.

אין כתיב איסור בלא תעשה להקריב חוץ לבית המקדש אלא בזמן שצריכים להקריב מבפנים בבית המקדש, ומניין לרבות את האיסור גם כשיכולים להקריב מבחוץ (בבמה). שהמעלה בבמה קרבן שאין ראוי להקריב בו (כגון פסח או חטאת) שעובר על האיסור? נישמענה מן הדא יכולים להוכיח מהברייתא האומרת מניין לשוחט פסח בבמת יחיד בשעת איסור הבמה שהוא עובר בלא תעשה? תלמוד לומר לא תוכל לזבוח את הפסח בִּאֶחָד שְׁעָרֶיךָ, והרי דברי הברייתא קשים, שהרי המקריב בשעת איסור הבמות הוא ענוש כרת, ואת הברייתא אמרת הכין שיש בו רק איסור

מסכת פרק א [הי"א - דף טז] מגילה פא

מה אית לך משש שעות ולמטן יהא כשר, לא? שלא לשמו, אמר רבי יוסה הדא אמרה שלמים הבאין מחמת פסח כשירים בבמה. עולה הבאה מחמת אשם, על דעתיה דרבי לעזר מהו שתהא כשירה בבמה? נישמענה מן הדא, זה הכלל כל שהוא נידר ונידב קרב בבמה, וכל שאינו לא נידר ולא נידב אינו קרב בבמה.

אמר ר' יוסי בן חנינה אין הבמה ניתרת אלא בנביא, מה טעמא [דברים יב] השקמך לך פן תעלה עלתיך בכל מקום אשר תראה, פי אם במקום וגו', ואליהו מקריב בשעת איסור הבמות? אמר ר' שמלאי דיבורא אמר ליה, [מלכים א יח לו] ובדברך עשיתי ודיבורך עשיתי.

וכל שאינו לא נידר ולא נידב אינו קרב בבמה, והיות והעולה הזו אינו נידרת, שהרי חייבים להביאו, לכך הוא אינו קרב בבמה.

אמר ר' יוסי בן חנינה אין הבמה ניתרת להקריב בה (בשעת איסור הבמה) אלא בנביא, מה טעמא ומיהיכן יודעים את זה? כיון שכתוב השקמך לך פן תעלה עלתיך בכל מקום אשר תראה פי אם במקום אשר יבחר ה' ומכאן שבמקום 'שאתה' תראה אסור לך להקריב, אבל במקום שהנביא שהוא נקרא רואה (ועין שמואל ויאמר 'אנכי הראה') אומר להקריב, יכולים להקריב. שואלת הגמ' ואיך אליהו מקריב קרבנות בהר הכרמל (מחוץ לבית המקדש) בשעת איסור הבמות, והרי הוא עצמו ראה במראה הנבואה להקריב בהר הכרמל וא"כ יש את האיסור לא להקריב בכל מקום 'אשר תראה' מתרצת הגמ' **אמר ר' שמלאי דיבורא** אמר ליה הקב"ה אמר לו את הנבואה הזו, וזה לא היה ע"י מראה, כמו שכתוב ובדברך עשיתי את כל הדברים האלה, היינו ודיבורך עשיתי.

וא"כ אומרת הגמ' מה אית מזה יש לך לדייק מהברייתא, שאם הוא שוחט את הפסח משש שעות ולמטן שיהא כשר, וא"כ וכי זה לא משום שמדובר ששחטו שלא לשמו, וא"כ מוכח מכאן שפסח לאחר חצות ששחטו שלא לשמו, שהוא פסול (ולא תאמר שהיות והוא מקריבו בבמה, שזה מקום שאינו ראוי לפסח, שזה יהיה לשלמים). **אמר רבי יוסה הדא אמרה** מכאן מוכח שלמים הבאין מחמת פסח כשירים בבמה, הגם שכעת הוא חייב להביאו, אבל זה לא נהפך לקרבן חובה שלא יכולים להקריבו בבמה, כיון שכאשר מקדישים פסח, בעצם הוא מקדישו לשלמים אם הוא לא יצטרך אותו לפסח, ולכך זה נקרא שהוא קרבן נדבה. שואלת הגמ' עולה הבאה מחמת אשם (דהיינו שהבעלים התכפרו באשם אחר), על דעתיה דרבי לעזר שהבעלים בעצמם מקריבים אותו לעולה, מהו שתהא כשירה בבמה? אומרת הגמ' נישמענה מן הדא ששנינו במשנה זה הכלל כל שהוא נידר ונידב קרב בבמה,

הלכה יב

מתני' אין בין שילה לירושלים, אלא שבשילה אוכלין קדשים קלין ומעשר שני בכל הרואה, ובירושלים לפני מן החומה, וכאן וכאן קדשי קדשים נאכלין לפני מן הקלעים. קדושת שילה יש אחריו היתר, וקדושת ירושלים אין אחריה היתר.

גמ' קדושת שילה יש אחריו היתר וכו': ר' יוחנן בר מרייה שמע לה מן הדא [יהושע ח] אָז יִבְנֶה יְהוֹשֻׁעַ מִזְבֵּחַ לַה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּהָר עֵיבֵל, אין לי אלא הר עיבל, שילו מניין? [שמואל א ז] וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל טֶלֶה חֶלֶב אֶחָד וַיַּעֲלֵהוּ עֹלָה כָּלִיל לַה', אמר ר' אבא בר כהנא שלש עבירות הותרו בשיו של שמואל - הוא ועורו, ומחוסר זמן, ולוי היה, אמר ר' יוסה אין מן הדא לית שמע מינה כלום, דאמר ר' אבא בר כהנא שבע עבירות הותרו בפרו של

הלכה יב

מתני' אין בין משכן שילה לבית המקדש שבירושלים, אלא שבשילה אוכלין קדשים קלין ומעשר שני בכל הרואה, ובירושלים הם נאכלים רק לפני מן החומה, וכאן וכאן הקדשי קדשים (חטאת ואשם ומנחות) נאכלין רק לפני מן הקלעים. ואומרת המשנה שלקדושת שילה יש אחריו היתר במות, ולאחר שנחרב שילה היו מקריבים בבמה, אבל וקדושת ירושלים אין אחריה היתר במות, ובזמן הזה אסור לעשות במה להקריב עליה קרבנות.

גמ' קדושת שילה יש אחריו היתר וכו': ר' יוחנן בר מרייה אמר ששמע לה שלשילה יש היתר, מן הדא מהברייא האומרת שהיות וכתוב אָז יִבְנֶה יְהוֹשֻׁעַ מִזְבֵּחַ לַה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּהָר עֵיבֵל, א"כ אין לי שיכולים להקריב בבמה קטנה אלא בהר עיבל שה' אמר מפורש להקריב שם

קרבנות לאחר אמירת הברכות (כמו כתוב "תְּקִימוּ אֶת הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה בְּהָר עֵיבֵל, וּבְנִיתָ שֵׁם מִזְבֵּחַ לַה' אֱלֹהֵיךָ, וְהָעֲלִיתָ עָלָיו עֹלֹת, וְנִבְחַתָּ שְׁלָמִים). אבל לאחר חורבן משכן שילו מניין שיכולים להקריב בבמה? לכך נאמר וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל טֶלֶה חֶלֶב אֶחָד וַיַּעֲלֵהוּ עֹלָה כָּלִיל לַה', ואמר ר' אבא בר כהנא שלש עבירות הותרו בהקרב שיו (הטלה) של שמואל, שהרי הקטירו אותו הוא ועורו יחד, ולא עשו הפשט וניתוח (שהרי כתוב ויעלהו משמע כשהוא שלם), ומחוסר זמן, ולכך מוזכר שהעולה היה 'טלה חלב' (היינו טלה יונק), ושמואל לוי היה, אלא ע"כ שזה היה במה קטנה, ולכך היה מותר להקריבו באופן הזה, ומכאן שיש היתר במות לאחר שילה, אמר ר' יוסה אין מן הדא אם כל ההוכחה היא מכאן, א"כ לית שמע מינה כלום אין מכאן הוכחה, כיון דאמר ר' אבא בר כהנא שבע עבירות הותרו בפרו של

גדעון - אבנים פסולות, ועצי אשירה, ומוקצה, ונעבד, ולילה, וזר, ואיסור במה. מאן דבעי ישמעין טבאות מן ההיא דרבי שמואל בר נחמן [שמואל א ז] ותשבתו הרמיה פי שם ביתו ושם שפט את ישראל, ויבן שם מזבח לה'. כתיב [שמואל א ט] וירם המזבח את השוק והעליה וישם לפני שאול וגו', ר' שמואל בר נחמן אמר שקא ושופה, ר' יוחנן אמר שקא ואליה, רבי לעזר אמר חזה ושוק, דאמר ר' לעזר חזה ושוק לכהנים בבמה גדולה, ולבעלים בבמה קטנה. רבי זעירא בשם רבי לעזר עור העולה לכהנים בבמה גדולה, ולבעלים בבמה קטנה. רבי זעירא בשם ר' ירמיה תרומת תודה לכהנים בבמה גדולה, ולבעלים בבמה קטנה. ר' יוחנן בעי הלילה מהו שיהא כשר בבמה? התיב ר' לעזר והכתיב [שמואל יד] ויאמר שאול פצו בעם

את השוק והעליה וישם לפני שאול וגו', ומבאר הגמ' מה הכוונה 'והעליה', ר' שמואל בר נחמן אמר שנתנו לשאול את השקא ושופה את השוק וכף הירך (שהירך נמצא מעל השוק), ור' יוחנן אמר שנתנו לשאול את השקא והאליה (הזנב מונח מעל השוק), ורבי לעזר אמר שנתנו לשאול את החזה ושוק, שבקרבן שלמים מניחים את החזה על גבי השוק בשעת התנופה, והיות וכאן זה היה בבמה, לכך הגם ששאול הוא ישראלי, הוא היה יכול לאוכלו, דאמר ר' לעזר שהחזה ושוק ניתן לכהנים רק בבמה גדולה, וזה ניתן לבעלים בבמה קטנה, וכן רבי זעירא בשם רבי לעזר אומר שעור העולה ניתן לכהנים רק בבמה גדולה, והעור ניתן לבעלים בבמה קטנה, וכן רבי זעירא בשם ר' ירמיה אומר שתרומת לחמי תודה (לחם אחד מכל מין) ניתן לכהנים רק בבמה גדולה, ולבעלים בבמה קטנה. שואלת הגמ' ר' יוחנן בעי, הלילה מהו שיהא כשר להקריב בבמה? מתרצת הגמ' התיב השיב ר' לעזר ואמר מה שאלת ר' יוחנן והכתיב ויאמר שאול פצו בעם

גדעון כשהקריבו, שהרי הוא בנה את המזבח מאבנים פסולות מהמזבח של הבעל (כמו שנאמר והרסת את מזבח הבעל ובנית מזבח, שמשמע שהמלאך אמר לו לבנות את המזבח לה' מאבני המזבח של הבעל), וגדעון השתמש בעצי אשירה (והעליה עולה בעצי האשרה), ומוקצה ונעבד לע"ז, שהרי כתוב קח את פר השור אשר לאבך זה הפר שעבדו, ופר השני שבע שנים, זה הפר שהקצו אותו להקריבו לע"ז, וזה היה בלילה (ויהי בלילה יהוא) וגדעון היה זר, ואיסור במה, ולמה זה היה מותר? אלא כיון שהמלאך אמר, א"כ היה כאן הוראת שעה, וא"כ אולי גם מה ששמואל הקריב את הטלה זה היה על פי הדיבור, וא"כ אין הוכחה שהותרו הבמות, אלא מאן דבעי ישמעין טבאות אלא מי שרוצה לימוד טוב שהותרו הבמות, ילמד את זה מן ההיא מהפסוק דרבי שמואל בר נחמן הביא ותשבתו הרמיה פי שם ביתו ושם שפט את ישראל ויבן שם מזבח לה', ומוכיח ר' שמואל בר נחמן ששמואל הנביא הקריב על המזבח הזה (וזה לא היה רק כאנדרטה), שהרי כתיב וירם המזבח

מסכת פרק א [הי"ב - דף יז] מגילה

וְאִמְרַתֶּם לָהֶם הִגִּישׁוּ אֵלַי אִישׁ שׁוּרוֹ וּגּו', וּכְתִיב וַיִּגִּידוּ לְשֹׂאֵל לֵאמֹר הִנֵּה הָעַם חֲטָאִים לָה' לֹאכָל עַל הָדָם וּגּו', הָא כִּיצַד. הַלִּילָה לַחֹלִין וְהַיּוֹם לְמוֹקְדָּשִׁין, כִּד שְׁמַע ר' יוֹחָנָן, אִמַּר יִפָּה לִימְדֵנוּ רַבִּי לְעֹזֵר.

רבי פִּינְחָס בֶּשֶׁם רַבִּי יוֹסֵה בֶר' אִילְעָאִי כְּתוּב אֶחָד אֹמֵר [תַּחֲלִילִים עַח] וַיִּטֵּשׁ מִשְׁפָּן שְׁלוֹ, וְכַתּוּב אַחֵר אֹמֵר [שְׁמוּאֵל א א] וַתִּבְאֶהוּ בֵּית ה' שְׁלוֹ, הָא כִּיצַד? בֵּית שֶׁל אַבְנִים מִלְמַטָּן וִירִיעוֹת מִלְמַעֲלָן, וְהִיא הִתָּה מְנוּחָה, א"ר זְעִירָה וּבִלְבָד עֶשְׂרֵה טַפְחִים כְּבִנּוּן הַבֵּית, וְהָא כֶּשֶׁם שֶׁהִיא אֵהֵל מוֹעֵד נְטוּי כִּךְ אֵהֵל שְׁבִשִּׁילָה נְטוּי? א"ר יוֹסִי בֶר' בּוֹן קֶרְסִיו קֶרְשִׁיו בְּרִיחֵיו וְעַמּוּדָיו וְאֲדָנָיו, וְהָיוּ הַקֶּרְסִים נִרְאִין מִתּוֹכוֹ כְּכּוֹכָבִים בִּרְקִיעַ.

אַבְנִים מִלְמַטָּן וִירִיעוֹת מִלְמַעֲלָן, וְהִיא הִתָּה מְנוּחָה, שְׁעַל זֶה נֵאמַר כִּי לֹא בָאתֶם עַד עֲתָה אֶל הַמְּנוּחָה וְאֶל הַנִּחְלָה. א"ר זְעִירָה וּבִלְבָד שֶׁהִיא בְנוי גֵּדֵר אַבְנִים בְּגוּבָה שֶׁל עֶשְׂרֵה טַפְחִים כְּבִנּוּן הַבֵּית (כְּדִי שִׁזָּה יִיקָרָא בֵּית), שׁוֹאֵלֶת הַגֹּמ' אִיךְ אַתָּה אֹמֵר שֶׁהִיא בְנוי רֶק י' טַפְחִים, וְהָא לִמְדֵנוּ בְּבִרְיָתָא כֶּשֶׁם שֶׁהִיא יִרְיעוֹת הָאֵהֵל מוֹעֵד נְטוּי פְרוּס, כִּךְ יִרְיעוֹת הָאֵהֵל שְׁבִשִּׁילָה הִיא נְטוּי, וְלִדְבָרִיךְ שֶׁהִיא בְנוי רֶק בְּגוּבָה שֶׁל י' טַפְחִים, א"כ הִירִיעוֹת שֶׁל מִשְׁכָּן שִׁילָה הָיוּ מְשׁוּפָּעִים כְּדֶרֶךְ הָאוֹהֵלִים, וְלֹא יִשְׂרִים כְּדֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן? מִתְרַצָּת הַגֹּמ' א"ר יוֹסִי בֶר' בּוֹן שְׁקֶרְסִיו קֶרְשִׁיו בְּרִיחֵיו וְעַמּוּדָיו וְאֲדָנָיו שֶׁל הַמִּשְׁכָּן שִׁימִשׁוּ בְשִׁילָה, וְהִנִּיחוּ אֶת הָאֲדָנִים עַל גְּבִי גֵדֵר הָאֲבָנִים שְׁבִנוּ, וְהָיוּ הַקֶּרְסִים (שֶׁחִיבְרוּ אֶת הִירִיעוֹת) הַעֲשׂוּיִם מִזֶּהָב נִרְאִין מִתּוֹכוֹ מִתּוֹךְ הַמִּשְׁכָּן (וְכֵן מִתּוֹךְ מִשְׁכָּן שִׁילָה) כְּכּוֹכָבִים בִּרְקִיעַ, כִּיִּן שֶׁהִירִיעוֹת הָיוּ עֲשׂוּיִם תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן שִׁזָּה כְּמֵרָאָה הַרְקִיעַ בְּשַׁעַת הַשְׁקִיעָה.

וְאִמְרַתֶּם לָהֶם הִגִּישׁוּ אֵלַי אִישׁ שׁוּרוֹ וַיִּגִּישׁוּ כָּל הָעַם אִישׁ שׁוּרוֹ בִּידּוֹ הַלֵּלָה, שְׁמַשְׁמַע שִׁיכּוּלִים לְהַקְרִיב קֶרְבָּנוֹת בְּלִילָה, וּכְתִיב וַיִּגִּידוּ לְשֹׂאֵל לֵאמֹר הִנֵּה הָעַם חֲטָאִים לָה' לֹאכָל עַל הָדָם וַיִּאמֶר בְּגִדְתֶּם גִּלּוֹ אֵלַי הַיּוֹם אֲכֹן גְּדוּלָה, שְׁמַשְׁמַע שֶׁרֶק בַּיּוֹם יִכּוּלִים לְהַקְרִיב קֶרְבָּנוֹת? וְא"כ הָא כִּיצַד אִיךְ נִפְרַשׁ אֶת הַפְּסוּקִים שֶׁלֹּא יִהְיֶה סְתִירָה בִּינֵיהֶם? אֵלֹא הַלִּילָה לַחֹלִין בְּלִילָה שֶׁחֲטוּ חוֹלִין, וְהַיּוֹם לְמוֹקְדָּשִׁין וְבַיּוֹם שֶׁחֲטוּ קֶרְבָּנוֹת (כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּכֶן שֹׂאֵל מִזֶּבֶח לָה'), וְא"כ מוֹכַח מִכָּאֵן שֶׁגַּם בְּבִמָּה לֹא יִכּוּלִים לְהַקְרִיב אֵלֹא רֶק בַּיּוֹם, וְאֹמַרְתָּ הַגֹּמ' כִּד כֹּאשֶׁר שְׁמַע ר' יוֹחָנָן אֶת דְּבָרֵי ר"א, אִמַּר יִפָּה לִימְדֵנוּ רַבִּי לְעֹזֵר.

רבי פִּינְחָס בֶּשֶׁם רַבִּי יוֹסֵה בֶר' אִילְעָאִי אֹמֵר שְׁכַתּוּב אֶחָד אֹמֵר וַיִּטֵּשׁ מִשְׁפָּן שְׁלוֹ, שְׁמַשְׁמַע שְׁבִשִּׁילָה הִיא מִשְׁכָּן, וְכַתּוּב אַחֵר אֹמֵר וַתִּבְאֶהוּ בֵּית ה' שְׁלוֹ, שְׁמַשְׁמַע שְׁבִשִּׁילָה הִיא בֵּית אַבְנִים, וְא"כ הָא כִּיצַד אִיךְ נִבְאָר אֶת הַפְּסוּקִים שֶׁלֹּא יִהְיֶה סְתִירָה בִּינֵיהֶם? אֵלֹא מִשְׁכָּן שִׁילָה הִיא בֵּית שֶׁל

מסכת פרק א [היי"ב - דף יז] מגילה פה

רבי חייה רבה אמר לר"ש ברבי, אני שמעתי מאביך שכל חופות שהיו לא היו אלא בתוך חלקו של בנימין, מה טעמא [דברים לג] וַיִּבֶן פְּתִיּוֹ שָׁכָן, והא כתיב [תהילים עח] וַיִּמָּאֵס בְּאַהֲלֵ יוֹסֵף וּבְשִׁבְטֵ אֶפְרַיִם לֹא בָחַר? וַיִּבְחַר אֶת שִׁבְטֵ יְהוּדָה, וכי ביהודה בחר? אלא בחירה ובחירה, מה בחירה שנאמר להלן בנימין בכלל, אף בחירה שנאמר כאן בנימין בכלל. רבי יונה ר' אבהו בשם ר' יוסי בן חנינה [דברים לג] וַרְצוֹן שְׁכֵנֵי סָנָה, קדשים המרצין נאכלין בחלקו של יוסף, אמר ר' אבודמה דציפורין, כראש תור היה נכנס מתוך חלקו של יוסף לתוך חלקו של בנימין, והיה המזבח נתון עליו, מה טעמא [יהושע טז] וְנָסַב הַגְּבוּל מִזֶּרְחָה תְּאֵנָת שְׁלֹה, עד איסכופיה דשילה. רבי יונה רבי אבהו בשם רבי יוסי בן חנינה וַרְצוֹן שְׁכֵנֵי סָנָה,

רבי יונה בשם ר' אבהו בשם ר' יוסי בן חנינה אומר מזה שכתוב וַרְצוֹן שְׁכֵנֵי סָנָה, זה בא לרמוז שהקדשים המרצין היינו קדשי קדשים שאכילת הכהנים מכפרת על הבעלים ("כמה דכהנים לא אכלי בשר בעלים לא מתכפרי") נאכלין בחלקו של יוסף שהיה שנוי על אחיו, כיון שהעזרה של משכן שילה היתה בחלקו של יוסף, אמר ר' אבודמה דציפורין, ששטח קרקע בצורה משולשת כראש תור כראש שורת החרושה היה נכנס מתוך חלקו של יוסף לתוך חלקו של בנימין, והיה המזבח נתון עליו, מה טעמא ומזהיכן יודעים שהגבול של שבט יוסף צמוד לגבול נחלת בנימין, כיון שכתוב וְנָסַב הַגְּבוּל מִזֶּרְחָה תְּאֵנָת שְׁלֹה, 'תאנת' זה מלשון מענה (תלם החרושה), דהיינו שגבולו של יוסף הגיע עד איסכופיה דשילה אסקופת השער של שילה, שהיא היתה בחלקו של בנימין. ואומרת הגמ' עוד דרשה לפסוק, רבי יונה בשם רבי אבהו בשם רבי יוסי בן חנינה אומר מזה כוונת התורה לומר וַרְצוֹן שְׁכֵנֵי סָנָה,

רבי חייה רבה אמר לר"ש ברבי, אני שמעתי מאביך (מרבי) שכל חופות שהיו שכל האוהלים שהשכינה שרתה בהם (בין אם זה היה כאוהל, ובין אם זה היה כבית) לאחר שחילקו את נחלות השבטים, לא היו אלא בתוך חלקו של בנימין, מה טעמא ומזהיכן יודעים את זה? כיון שכתוב וַיִּבֶן פְּתִיּוֹ (של בנימין) שָׁכָן, שואלת הגמ' והא כתיב וַיִּמָּאֵס בְּאַהֲלֵ יוֹסֵף וּבְשִׁבְטֵ אֶפְרַיִם לֹא בָחַר, וא"כ מוכח שמשכן שילה היתה בחלקו של יוסף? מתרצת הגמ' הרי נאמר וַיִּבְחַר אֶת שִׁבְטֵ יְהוּדָה, וכי בחלקו של יהודה בחר? והרי זה ודאי שהבית המקדש היה בנוי בחלקו של בנימין, אלא נלמד מג"ש בחירה ובחירה, ומה בחירה שנאמר להלן וַיִּבְחַר אֶת שִׁבְטֵ יְהוּדָה בנימין בכלל, וכוונת הפסוק, שה' בחר בחלקו של בנימין סמוך לחלקו של יהודה, אף בחירה שנאמר כאן וַיִּמָּאֵס בְּאַהֲלֵ יוֹסֵף וּבְשִׁבְטֵ אֶפְרַיִם לֹא בָחַר בנימין בכלל, והמשכן היה בחלקו של בנימין סמוך לחלקו של יוסף.

מסכת פרק א [הי"ב - דף יז] מגילה

ששרת שכניה בסנאיו של יוסף. ר' לעזר בשם ר' הושעיה ממה שנאכלו קדשים קלים ומעשר שני בכל הרואה, לא צריך השונה להזהיר על אכילתן אלא על עלייתן, מה טעמא [דברים יב] הַשְׁמֵר לָךְ פֶּן תַּעֲלֶה עֲלֵיךָ - פֶּן תַּעֲלֶה עֲלֵיךָ.

בכל הרואה: רבי שמעון בן מיישא בעי קומי רבי לעזר מהו הרואה, שילה, או שילה ומשכן שילה? אמר ליה שילה ומשכן שילה, כגון הדא בית מעון, אלא שזה מפסיק וזה אינו מפסיק. ר' יסא בשם ר' יוחנן זה סימן כל זמן שהארון מבפנים, הבמות אסורות, יצא, הבמות מותרות. ר' זעירא בעא קומי ר' יסא אפי' לשעה כגון ההיא דעלי?

לטבריה (עיין עירובין פ"ה הל"א), **אלא שזה מפסיק** שיש איזה דבר (הקצרא – המכבסה) המפסיק בין בית מעון לטבריה ולכך לא רואים מבית מעון את טבריה, וזה אינו מפסיק ובשילה צריך שלא יהיה איזה דבר המפסיק (אפי' אם הוא נעשה בידי אדם), כיון שצריך שיראו בפועל ממקום אכילתו את שילה. ר' **יסא בשם ר' יוחנן** אומר זה סימן שיהיה בידך, שכל זמן שהארון נמצא מבפנים, הבמות אסורות, וכאשר הארון יצא, הבמות מותרות, ולכך בזמן נוב וגבעון הבמות היו מותרות שהרי הארון היה בקרית יערים ולא במשכן, ר' זעירא בעא קומי ר' **יסא** האם אפי' אם הארון יצא לשעה לזמן מועט כגון ההיא דעלי כמו בזמן עלי הכהן, שהוציאו את הארון מהמשכן והוליקו למקום המלחמה, האם באותו הזמן שהארון היה חוץ למשכן היו יכולים להקריב בבמה או שהיו והוציאוהו לזמן מועט, איסור הבמות נשאר?

המשנה במסכת זבחים אומרת שכאשר באו לנוב וגבעון הותרו הבמות ואוכלים קדשים קלים בכל ערי ישראל, והמשנה לא כוללת ואומרת שאוכלים את המעשר שני בכל ערי

היינו ששרתה השכינה גם בחלק של סנאיו (שונאיו) של יוסף, ולכך בזמן שילה, יכלו לאכול את הקדשים קלים בכל הרואה. ר' **לעזר בשם ר' הושעיה** אומר ממה (היות) שנאכלו קדשים קלים ומעשר שני בכל הרואה, לכך לא היה צריך השונה (הפסוק במשנה תורה) להזהיר על אכילתן שלא לאכול את בשר הקרבנות חוץ לעיר, כיון שמותר לאכול מהם חוץ לעיר בכל הרואה, אלא התורה מזהירה רק על עלייתן שלא להעלות מהם חוץ למשכן, מה טעמא שהרי כתוב הַשְׁמֵר לָךְ פֶּן תַּעֲלֶה עֲלֵיךָ בְּכָל מְקוֹם אֲשֶׁר תֵּרָאָה, וכאשר כתוב 'עלתיך' זה מתייחס גם לקרבנות שאוכלים מהם, כיון שכוונת הפסוק לומר פֶּן תַּעֲלֶה את עלייתך את מה שצריך להעלות ולהקטיר על גבי המזבח.

בכל הרואה: שואלת הגמ' רבי שמעון בן מיישא בעי קומי רבי לעזר מהו הרואה מה צריך לראות ממקום אכילתו, האם מספיק לראות את שילה, או שהוא צריך לראות את שילה ומשכן שילה? אמר ליה שהוא צריך לראות את שילה ומשכן שילה, כגון הדא בית מעון שסמוכה

ר' אבהו בשם ר' יוחנן [דברים יד] 'שם' [דברים טז] 'שם', מה 'שם' שנאמר להלן הבמות אסורות, אף 'שם' שנאמר כאן הבמות אסורות. ר"ש בן לקיש בעא קומי ר' יוחנן מעתה אם אין ארון אין פסח? אמר ר' יוסי בר' בא 'אזכרה אזכרה', מה אזכרה שנאמר להלן הבמות אסורות, אף אזכרה שנאמר כאן הבמות אסורות. וכן היה ר' יודה ור' שמעון אומרים מעשר שני בנוב ובגבעון, ניהא כר' יודה, דרבי יודה אמר חטאת ופסח ליחיד בבמה גדולה, אין חטאת ופסח ליחיד בבמה קטנה, כר' שמעון, דרבי שמעון אמר אף הציבור אינו מביא אלא מה שקבע עליו הכתוב? סבר ר"ש משנקבע מעשר שני, עוד לא פסק.

שני הבמות אסורות, ולכך אוכלים את המעשר שני רק סמוך למשכן ולא בכל ערי ישראל. תני, וכן היה ר' יודה ור' שמעון אומרים שאוכלים את המעשר שני בנוב ובגבעון, שואלת הגמ' שהברייתא ניהא כשיטת ר' יודה, דרבי יודה אמר שמקריבים חטאת ופסח ליחיד בבמה גדולה, ואין חטאת ופסח ליחיד בבמה קטנה, וכיון שמקריבים בבמה גדולה מעשר בהמה, א"כ זה מובן שאוכלים את המעשר שני סמוך לבמה גדולה (כיון שהם הוקשו זה לזה), אלא כשיטת ר' שמעון, דרבי שמעון אמר שאף הציבור אינו מביא אלא מה שקבע עליו הכתוב בחובה, ולא יכולים להקריב מעשר בהמה בנוב וגבעון, כיון שזה קרבן חובה של יחיד, וא"כ היה צריך להיות שלא יהיו אוכלים מעשר שני סמוך לבמה (אלא או שיאכלו בכל ערי ישראל, או שלא יהיו אוכלים כלל, אלא יצטרכו לפדותם ולהמתין עם המעות עד שיבנה בית המקדש)? מתרצת הגמ' שסבר ר"ש שמשנקבע מעשר שני לאוכלו סמוך למשכן שילה, עוד לא פסק מלאוכלו סמוך למשכן.

ישראל, א"כ משמע שהמעשר שני נאכל רק סמוך למשכן, ואומר ר' אבהו בשם ר' יוחנן שיודעים את זה מגזרה שווה, שלעניין אכילת מעשר שני כתוב 'שם' שהרי כתוב וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לְשֹׁכֵן שְׁמוֹ 'שם' שְׁמָה תִּבְיֹאוּ אֶת מַעֲשְׂרֵיכֶם, ולעניין פסח כתוב 'שם' שהרי כתוב וְזָבַחְתָּ פֶסַח בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' לְשֹׁכֵן שְׁמוֹ 'שם', ולכך אנחנו אומרים מה 'שם' שנאמר להלן בפסח הבמות אסורות, אף 'שם' שנאמר כאן במעשר שני הבמות אסורות. שואלת הגמ' ר"ש בן לקיש בעא קומי ר' יוחנן א"כ מעתה מעכשיו שעושים את הג"ש נאמר שאם אין הארון במשכן שאין הקרבת קרבן פסח, שהרי לעניין הארון ג"כ נאמר 'שם' 'וְשִׁמְתָּ שֵׁם' את אָרוֹן הָעֵדוּת? אלא אמר ר' יוסי בר' בא שלא עושים ג"ש 'שם' שם' אלא עושים ג"ש 'אזכרה אזכרה' שלעניין פסח כתוב 'לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם' ולעניין מעשר שני כתוב 'לְמַעַן תִּלְמַד לִירְאָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ', ולכך אנחנו אומרים מה אזכרה שנאמר להלן בפסח הבמות אסורות, אף אזכרה שנאמר כאן במעשר

מסכת פרק א [הי"ב - דף יז] מגילה

מניין שהכהנים יוצאין ידי חובתן בחלה ובתרומה, וישראל במעשר שני בפסח? תלמוד לומר [שמות יב] תאכלו מצות ריבה, יכול יצאו ידי חובתן בביכורים? תלמוד לומר **בכל מושבתיכם תאכלו מצות**, מצה הנאכלת בכל מושב, יצאו הביכורים שאינן נאכלין בכל מושב, התיבון הרי מעשר שני, הרי אינו נאכל בכל מושב? ראוי הוא להיפדות ולהיאכל בכל מושב. רבי בון בר חייא בעי מעתה הלוקח בכסף מעשר לרבי יודה מהו, דתני לקוח בכסף מעשר שנטמא - יפדה, רבי יהודה אומר - יקבר, אמרו לו לרבי יודה, מה אם מעשר שני עצמו שנטמא הרי זה נפדה, הלוקח בכסף מעשר שנטמא אינו דין שיפדה? אמר להן לא אם אמרתם במעשר שני

שונה, כיון שראוי הוא להיפדות ולהיאכל **בכל מושב**, אבל ביכורים שלא יכולים לפדות אותם, לכך לא יוצאים בזה ידי חובת מצה. שואלת הגמ' **רבי בון בר חייא בעי, מעתה** שהטעם שיוצאים במעשר שני כיון שיכולים לפדות אותם, א"כ מצה הלקוחה **בכסף מעשר**, לשיטת רבי יודה שלא יכולים לפדותו גם אם הוא נטמא, מהו האם יוצאים בזה ידי חובת מצה? דתני ששנינו במשנה, **הלוקח בכסף מעשר שני שנטמא - יפדה**, כמו שפירות מעשר שני עצמם נפדים כשנטמאו, ורבי יהודה אומר - **יקבר**, כיון שקדושתו לא חזקה כדי להתפיס את קדושתו במעות, ולכך אין לו פדיון, אמרו לו חכמים **לרבי יודה**, שיש ק"ו שיכולים לפדות את הלוקח בכסף מע"ש, שהרי **מה אם מעשר שני עצמו** שהוא חמור שנטמא, הרי זה נפדה (יכולים לפדותו), **הלוקח בכסף מעשר שנטמא אינו דין שיפדה?** אמר להן ר' יהודה שיש פירכא על הק"ו, ולא יכולים ללמוד את הלוקח מכסף מע"ש ממע"ש עצמו, כיון שאם אמרתם במעשר שני עצמו שנטמא - שפודים אותו, זה מכיון

למדנו במסכת פסחים שהכהנים יוצאים ידי חובת מצה - ממצה העשויה מהפרשת חלה ומתרומה, אומרת הגמ' **מניין שהכהנים יוצאין ידי חובתן בחלה ובתרומה**, והרי זה לא ראוי לאכילה לכל ישראל, וכן מניין שישאל יוצאים ידי חובתן במצת מעשר שני בפסח? לכך תלמוד לומר **בכל מושבתיכם תאכלו מצות ריבה**, שהרי הפסוק הזה מיותר, שהרי כבר כתוב לפני זה **"בְּרֵאשֶׁן בְּאֶרְבֶּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בְּעֶרְב׃ תֹּאכְלוּ מִצֹּת"** אלא זה בא לרבות שיכולים לאכול גם מצות העשויות מחלה ותרומה ומעשר שני. ואומרת הברייתא היות ואנחנו מרבים, א"כ יכול יצאו הכהנים ידי חובתן במצה העשויה מביכורים? לכך תלמוד לומר **'בְּכָל מוֹשְׁבֵיתֵיכֶם תֹּאכְלוּ מִצֹּת'**, ומכאן שיוצאים ידי חובת מצה רק במצה הנאכלת בכל מושב בכל מקום, יצאו הביכורים שאינן נאכלין בכל מושב אלא רק בירושלים. שואלת הגמ' **התיבון** (הקשו על זה) הרי מצה העשויה ממעשר שני - הרי אינו נאכלת בכל מושב, ואפי"ה יוצאים בזה? מתרצת הגמ' שמעשר שני זה

שכן הוא נפדה טהור בריחוק מקום, תאמרו בלקוח מכסף מעשר שאינו נפדה בטהור בריחוק מקום, הואיל ואינו ראוי להיפדות ולהיאכל בכל מושב - אין יוצאין בו? ר' שמעון בן לקיש בעי, מעתה חלת עיסת מעשר שני בירושלים, הואיל ואינה ראויה להיפדות ולהיאכל בכל מושב - אין יוצאין בה? יכול יצאו ידי חובתן בחלות תודה ורקיקי נזיר? תלמוד לומר [שמות יב] שְׁבַעַת יָמִים מִצּוֹת תֹּאכְלוּ - מצה נאכלת כל שבעה, ואין חלות תודה ורקיקי נזיר נאכלין כל שבעה. ר' יונה בשם ר"ש בן לקיש ממה שנאכלו חלות תודה ורקיקי נזיר בכל גבול ארץ ישראל, לא צריך השונה להוציאן ממושב, ר' יוסה בשם ר"ש בן לקיש זאת אומרת שנאכלו חלות תודה ורקיקי נזיר בכל ערי ישראל, לפיכך לא צריך השונה להוציאן ממושב.

מצות, הגם שלא יכולים לאכול אותה בכל מקום. ממשיכה הברייתא ואומרת היות ואנחנו מרבים שיכולים לעשות מצות ממעשר שני, א"כ יכול יצאו ידי חובתן בחלות תודה ורקיקי נזיר (כשהקריבו את הקרבן בערב פסח, שהם לא נפסלו משום נותר)? תלמוד לומר שְׁבַעַת יָמִים מִצּוֹת תֹּאכְלוּ, ומכאן שיוצאים רק במצה הנאכלת כל שבעה, והיות ואין חלות תודה ורקיקי נזיר נאכלין כל שבעה, כיון שזה נעשה לנוותר, לכך לא יוצאים בזה ידי חובת מצה, ומכאן גם נלמד שאם הוא עשה את החלות תודה ורקיקי נזיר לעצמו, שהוא עשה אותם ע"מ לאכול אותם רק ליום ולילה, לא יוצאים בזה ידי חובת מצה. ומבארת הגמ' מדוע צריך פסוק מיוחד לחלות תודה ורקיקי נזיר שלא יוצאים בזה, והרי לכאן לא יוצאים בהם כיון שהם לא נאכלים בכל ערי ישראל, לכך ר' יונה בשם ר"ש בן לקיש אומר, שממה שנאכלו חלות תודה ורקיקי נזיר בכל גבול ארץ ישראל בזמן היתר הבמות, לכך לא צריך השונה (התנא לא היה יכול) להוציאן מהפסול שאינם נאכלים בכל מושב, כיון

שכן הוא נפדה אפי' שהוא טהור כשהוא נמצא בריחוק מקום (חוץ לירושלים), תאמרו בלקוח מכסף מעשר שאינו נפדה בטהור, אפי' אם הוא נמצא בריחוק מקום, וא"כ כמו שהוא לא נפדה כשהוא טהור חוץ לירושלים, כך לא יכולים לפדות אותו כשהוא נטמא, וא"כ שואל ר' בון בר חייה, האם נאמר שהואיל ואינו ראוי להיפדות ולהיאכל בכל מושב - אין יוצאין בו, או שהיות והתורה התירה מצה של מעשר שני, יוצאים גם במצה שנקנתה בכסף מעשר שני? וכן ר' שמעון בן לקיש בעי, מעתה שהטעם שיוצאים במעשר שני כיון שיכולים לפדותו, א"כ מצה העשויה מהפרשת חלת עיסת מעשר שני בירושלים, האם הואיל ואינה ראויה להיפדות ולהיאכל בכל מושב, כיון שכשהיא טהורה לא יכולים לפדות מעשר שני בירושלים, וכשהיא נטמאה לא יכולים לאכול אותה, שהרי חלה טמאה אסורה באכילה, א"כ האם אין יוצאין בה? או שכיון שיכולים לעשות מצות ממעשר שני, וכן יכולים לעשות מצות מחלה, א"כ גם כששני הדברים הצטרפו יחד, יכולים לעשות מזה

מסכת פרק א [ה"ב - דף יח] מגילה

ניחא חלות תודה, ורקיקי נזיר לא כן אמר ר' יוחנן לית כאן נזירות, נזירות חובה היא? א"ר בון בר כהנא תיפתר שקרבה חטאתו בשילה, ועולתו ושלמיו בנוב וגבעון. ר' חנניא רבי עזרה בעון קומי רבי מנא, לא כן אמר רבי בשם ר' יוסה שלמי חגיגה הבאים בבמה כשירים, אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה, אלא כרבי יהודה, דר' יהודה אמר חטאת ופסח ליחיד בבמה גדולה, אין חטאת ופסח ליחיד בבמה קטנה. לא אתיא אלא כרבי שמעון, דר"ש אמר מכיון שנזרק עליו אחד מן הדמים הותר הנזיר לשותות ביין וליטמא למתים.

בבמה כשירים, אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה, כיון שזה קרבן חובה, שלא יכולים להקריבו בבמה, וא"כ צריך להיות גם לעניין השלמי נזיר שקרבו בבמה, שהוא יהיה כשר, אבל שלא יעלה לבעלים לשם חובה, וכיון שזה לא עולה לבעלים לשם חובה, הרקיקים לא מתקדשים, וא"כ חוזרת השאלה שלא היה רקיקי נזיר בכל ערי ישראל? **אלא** אומרת הגמ' שהבירייתא הולכת כדברי רבי **יהודה, דר' יהודה אמר** שהקריבו חטאת ופסח ליחיד בבמה גדולה, אבל אין חטאת ופסח קריבה ליחיד בבמה קטנה, וכמו שלר' יהודה יכולים להקריב חטאת ליחיד בבמה גדולה (היינו בנוב או בגבעון) כך יכולים להקריב ג"כ קרבנות נזיר בבמה גדולה. חוזרת הגמ' ואומרת שלא חייבים להעמיד את הבירייתא כדברי ר' יהודה, **ולא אתיא דברי ר' בון בר כהנא אלא גם כרבי שמעון, דר"ש אמר** – מכיון שנזרק עליו על הנזיר אחד מן הדמים כבר הותר הנזיר לשותות ביין וליטמא למתים, ולכך כיון שכבר הקריבו את החטאת של הנזיר במשכן שילה, הוא יכול להקריב את עולתו ושלמיו בבמה, כיון שזה כבר כקרבן נדבה, ולכך מצינו רקיקי נזיר שנאכלים בכל ערי ישראל.

שבזמן היתר הבמות, היו יכולים לאכול אותם בכל א"י, וכן ר' יוסה בשם ר"ש בן לקיש אומר שזאת אומרת מהבירייתא מוכח שנאכלו חלות תודה ורקיקי נזיר בכל ערי ישראל, לפיכך לא צריך השונה להוציאן ממושב. שואלת הגמ' **ניחא** בשלמא לעניין חלות תודה מצינו שאכלו אותם בכל א"י, אלא ורקיקי נזיר וכי לא כן אמר ר' יוחנן שלית כאן נזירות דהיינו כשהבירייתא כתבה "המנחות והנזירות קריבין בבמת יחיד – דברי ר"מ" אמר על זה ר' יוחנן שצריך למחוק מהבירייתא את ה'נזירות', כיון שנזירות זה קרבן חובה היא, ולא מקריבים אותה בבמה, וא"כ היכן מצינו שאכלו רקיקי נזיר בכל ערי א"י? מתרצת הגמ' **א"ר בון בר כהנא תיפתר** תעמיד שכאן מדובר **שקרבה חטאתו** של הנזיר במשכן שילה, והנזיר לא הספיק להקריב את עולתו ושלמיו עד ששילה נחרבה, ואת עולתו ושלמיו הוא הקריב בנוב או בגבעון שהם היו במה גדולה, וא"כ מצינו שאכלו את הרקיקי נזיר שבאים עם השלמי נזיר, בשאר ערי ישראל. שואלת הגמ' ר' חנניא ורבי עזרה בעון קומי שאלו לפני רבי מנא, וכי לא כן אמר הרבי (היינו ר' מנא) בשם ר' יוסה שלמי חגיגה הבאים

מסכת פרק א [הי"ב - דף יח] מגילה צא

אית תנני תני מנוחה זו שילה נחלה זו ירושלם, אית תנני מנוחה זו ירושלם נחלה זו שילה, מאן דאמר מנוחה זו שילה, [דברים יב] פי לא באתם עד עתה אל המנוחה, נחלה זו ירושלם, [ירמיהו יב] העיט צבוע נחלתי לי. מאן דאמר נחלה זו שילה, היתה לי נחלתי פאריה ביער, מנוחה זו ירושלם [תהילים קלב] זאת מנוחתי עדי עד וגו'. לאחד שעשה לו חבילה והיה נינח בה, כך באהל מועד נאסרו הבמות, בגלגל הותרו הבמות, בשילה נאסרו הבמות, בנוב ובגבעון הותרו הבמות, בירושלם נאסרו הבמות, למלך שאמר לעבדו אל תשתה יין לא מטבריא ולא מקיסרין ולא מציפורין, הא בינתיים מותר.

ועשה לו חבילה ולאחר שעשה את החבילה היה נינח בה אומרים עליו שהוא נח מעבודתו, הגם שהוא צריך עוד להביא את חבילתו לביתו, כך באהל מועד שבמדבר נאסרו הבמות, ובגלגל הותרו הבמות, בשילה נאסרו הבמות, ובנוב ובגבעון הותרו הבמות, ובירושלם נאסרו הבמות ושוב אין להם היתר, וכיון שהשכינה אינה עתידה ללכת למקום אחר, לכך ירושלים נקראת 'מנוחה' הגם שהקב"ה צריך עדיין לחזור ולבנותה. ומה שאמרנו שלאחר חורבן שילה יש היתר לבמות, הגם שכתוב "כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה", וא"כ אולי משעה שבאו לשילה שהיא 'נחלה' כבר לא יהיה לה היתר, לא אומרים כך, כיון שכתוב גם שילה וגם ירושלים, מוכח שביניהם היה מותר, כמשל למלך שאמר לעבדו אל תשתה יין לא מטבריא ולא מקיסרין ולא מציפורין, אבל הא בינתיים בין העיירות הוא מותר בשתיית היין, וכן לענין הבמות בזמן שהיו בשילה או בירושלים הבמות אסורים, אבל בזמן שביניהם הבמות מותרים. ואומרת הגמ' עוד טעם מדוע ירושלים נקראת 'מנוחה' כיון שנחו בה הכי הרבה זמן, שהרי

כתוב בפסוק פי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה; ואומרת הגמ' שאית תנני יש ששנו בברייתא שמנוחה זו שילה ונחלה זו ירושלם, ואית תנני תני יש ששנו בברייתא שמנוחה זו ירושלם ונחלה זו שילה, ואומרת הגמ' שמאן דאמר שמנוחה זו שילה כיון שכתוב פי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה, והיות נחלה זו ירושלם כמו שנאמר כלפי ירושלים העיט צבוע נחלתי לי האם נחלתי (ירושלים) היא כמו עיט (מין עוף דורס) צבוע (מלוכלך מדם טרפו), העיט סביב עליה, שכאשר החיות רואות אותו, הם מתקבצים כדי לאכול מהטרף שישאיר, והיות והפסוק קורא לירושלים 'נחלה', ע"כ ששילה הוא 'מנוחה'. ומאן דאמר שנחלה זו שילה היות וכתוב בפסוק שלפני זה כלפי שילה היתה לי 'נחלתי' פאריה ביער, וזה הולך כלפי שילה, כיון שהפסוק ממשיך ואומר נתנה עלי בקולה על פן שגאיתיה, שזה משכן שילה כמו שנאמר 'וימאס באהל יוסף' ומנוחה זו ירושלם כמו שנאמר פי בחר ה' בציון זאת 'מנוחתי' עדי עד וגו', והגם שגם ירושלים נחרבה, אפי"ה היא נקראת מנוחה, משל לאחד שליפט עצים

מסכת פרק א [הי"ב - דף יח] מגילה

כך באהל מועד עשו ארבעים חסר אחת, בגלגל עשו ארבע עשרה - שבע שכיבשו ושבע שחילקו, בשילה עשו שלש מאות וששים ותשע, בנוב ובגבעון עשו חמשים ושבע - שלש עשרה בנוב וארבעים וארבע בגבעון, ובירושלם עשו בבניין הראשון ארבע מאות ועשר, ובבניין האחרון ארבע מאות ועשרים, לקיים מה שנאמר [חגי ב] גָדוֹל יְהוָה כְּבוֹד תְּפִיֹת הַזֶּה הָאֲחֵרֹן מִן הָרִאשׁוֹן.

הדרן עלך פרק מגילה נקראת

שלש עשרה היו בנוב עד ששמואל הנביא מת, וארבעים וארבע שנים היו בגבעון עד שבנו את הבית המקדש, ובירושלם עשו בבניין הראשון ארבע מאות ועשר שנים, ובבניין האחרון ארבע מאות ועשרים, לקיים את מה שנאמר גָדוֹל יְהוָה כְּבוֹד תְּפִיֹת הַזֶּה הָאֲחֵרֹן מִן הָרִאשׁוֹן.

הדרן עלך בלי נדר פרק מגילה נקראת

כך הוא החשבון, באהל מועד שבמדבר עשו ארבעים חסר אחת, שהרי בנו את המשכן בשנה השניה ליציאת מצרים. ובגלגל עשו ארבע עשרה שנה, דהיינו בשבע שכיבשו ושבע שחילקו. ואח"כ באו לשילה, ובשילה עשו שלש מאות וששים ותשע שנים, עד שנחרבה ביום מותו של עלי הכהן. ובאו לנוב, ובנוב ובגבעון עשו חמשים ושבע שנים, דהיינו

פרק ב

הלכה א

מתני' הקורא את המגילה למפרע לא יצא. קראה על פה, קראה תרגום, בכל לשון לא יצא. אבל קורין אותה ללעזות בלעז, והלועז ששמע אשורית יצא.

גמ' הקורא את המגילה למפרע לא יצא: דכתיב פְּתַחְבָּם. קראה על פה לא יצא: דכתיב פְּתַחְבָּם. קראה תרגום לא יצא: דכתיב פְּתַחְבָּם. בכל לשון לא יצא: דכתיב פְּתַחְבָּם וְכָל־שׁוֹנֵם.

ר' יונה אמר - תנא רב נחמן בר אדא, ר' יוסה אמר - תנא נחמן סבא, [דברים ו] וְהָיוּ, כדרך הווייתן יהו. תני אף בהלל ובקריית המגילה כן, ניהא בקריאת המגילה דכתיב פְּתַחְבָּם, ברם בהלילא מניין? דכתיב [תהילים קיג] מִמְּזִרְחַ שְׁמֶשׁ עַד מְבֹאֵא

פְּתַחְבָּם, ושלא יקרא מה שלא כתוב. בכל לשון לא יצא: דכתיב פְּתַחְבָּם וְכָל־שׁוֹנֵם.

שנינו במסכת ברכות שהקורא ק"ש למפרע לא יצא; ר' יונה אמר שתנא רב נחמן בר אדא, ור' יוסה אמר שתנא נחמן סבא, שידעים את זה מכיון שכתוב בק"ש וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, דהיינו כדרך הווייתן יהו, שצריך לקרוא כמו שכתוב ולא לְשׁוֹנֵם. ואומרת הגמ' שתני אף בהלל ובקריאת המגילה כן שהקורא למפרע לא יצא, שואלת הגמ' ניהא בשלמא שבקריאת המגילה הוא לא יצא, דכתיב פְּתַחְבָּם שמשמע שצריך לקרוא כפי הסדר הכתוב, ברם אבל בהלילא מניין שהקורא למפרע לא יצא? מתרצת הגמ' כיון דכתיב מִמְּזִרְחַ שְׁמֶשׁ עַד מְבֹאֵא

מתני' הקורא את המגילה למפרע דהיינו שהוא קרא את המגילה מהסוף להתחלה, לא יצא. קראה על פה, או שקראה (את המגילה הכתובה באשורית) תרגום או בכל לשון דהיינו שהוא רואה את מה שכתוב באשורית, ותוך כדי זה הוא מתרגם לארמית או לשאר הלשונות לא יצא. אבל קורין אותה ללעזות לדוברים לשון זרה בלעז מתוך מגילה הכתובה בלעז. והלועז ששמע אשורית יצא הגם שהוא אינו מבין את הקריאה, מכיון שהוא ישאל מה אמרו כאן, ועי"ז מתפרסם אצלו הנס.

גמ' הקורא את המגילה למפרע לא יצא: דכתיב פְּתַחְבָּם דהיינו לפי הסדר הכתוב. קראה על פה לא יצא: דכתיב פְּתַחְבָּם ושלא יקרא בעל פה. קראה תרגום לא יצא: דכתיב

מסכת פרק ב [ה"א - דף יח] מגילה

מְהֵלֵל שֵׁם ה', מהולל שם ה' ממזרח שמש עד מבואו, מה את שמע מינה? א"ר אבון עוד היא אמורה על הסדר, בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם - לשעבר, לֹא לָנוּ ה' לֹא לָנוּ - לדורות הללו, אֶהְבֵּתִי פִי יְשֻׁמֶּעַ ה' - לימות המשיח, אֶסְרוּ חַג בְּעֵבְתִּים - לימות גוג ומגוג, אֵלֵי אֶתָּה וְאוֹדְךָ - לעתיד לבוא.

אבל קורין אותה ללעוזות בלעז: ר' יוסה בשם ר' אחא, ר' זעירה בשם ר' לעזר, והוא שתהא כתובה בלעז. מה אנן קיימין אם כשהיתה כתובה אשורית ותירגמה בלעז, הדא דתנינן בכל לשון, אם כשהיתה כתובה בלעז ותירגמה בלעז, הדא היא דתני מה בין ספרים למגילת אסתר - אלא שהספרים נכתבין בכל לשון ומגילת אסתר אינה נכתבה אלא אשורית? א"ר שמואל בר סיסרטי תיפתר שהיתה

ומגוג היא בזמן שהגויים ירצו להסיר את השיעבוד של משיח צדקנו, כמו שנאמר וְנִשְׁלִיכָהּ מִמֶּנּוּ עֲבֹתֵימּוֹ, וא"כ מבקשים מהקב"ה שנצחצח במלחמת גוג ומגוג, ואז נחוגג כשנקשור אותם בעבותים בחזרה, אֵלֵי אֶתָּה וְאוֹדְךָ זה הודאה לעתיד לבוא.

אבל קורין אותה ללעוזות בלעז: ר' יוסה בשם ר' אחא ור' זעירה בשם ר' לעזר אמרו והוא שתהא המגילה כתובה בלעז. ואומרת הגמ' שיש מי ששאל מה אנן קיימין כשכתוב "אבל קורין אותה ללעוזות בלעז", אם כשהמגילה היתה כתובה אשורית ותירגמה בלעז, לא יתכן, כיון שהרי על הדא דתנינן שאם קראה בכל לשון שלא יצא ידי חובתו, ואם כשהיתה כתובה בלעז ותירגמה בלעז, גם לא יתכן, שהרי על הדא היא דתני מה בין ספרים למגילת אסתר - אלא שהספרים נכתבין בכל לשון ומגילת אסתר אינה נכתבה אלא אשורית, וא"כ לא יתכן לומר שהמגילה היתה כתובה בלעז? אלא א"ר שמואל בר סיסרטי תיפתר תעמיד את המשנה שהיתה

מְהֵלֵל שֵׁם ה', דהיינו שצריך שיהיה מהולל שם ה' לפי הסדר הכתוב, כמו שהשמש הולכת ממזרח שמש עד מבואו ואינה משנה את דרכה. שואלת הגמ' מה - איך את שמע מינה שהפסוק מתכוין לומר שהקורא למפרע שלא יצא, אולי נסביר את הפסוק כפשוטו שבכל העולם - ממזרח עד מערב, כולם מהללים את שם ה' (כל דרשה מגיעה רק כאשר יש איזה שהוא בעיה בפשוטו של מקרא)? מתרצת הגמ' א"ר אבון שגם לולי הדרשה שהבאנו, צריך לקרוא את ההלל רק על הסדר (והדרשה שאמרנו, זה רק רמז בעלמא), שהרי עוד היא ההלל אמורה על הסדר של הניסים, דהיינו בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם זה הודאה על לשעבר על יציאת מצרים, לֹא לָנוּ ה' לֹא לָנוּ זה בקשה לדורות הללו כשנמצאים בגלות, אֶהְבֵּתִי פִי יְשֻׁמֶּעַ ה' את קולי זה בקשה לימות המשיח שניצל מחבלי משיח, שהרי כתוב שם אֶפְפוּנִי חֲבִלֵי מוֹת וּמִצְרֵי שְׂאוֹל מִצְּאוֹנִי וכו' והפרק מסיים אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים - בארץ ישראל, אֶסְרוּ חַג בְּעֵבְתִּים זה בקשה לימות גוג ומגוג (מלחמת גוג

מסכת פרק ב [ה"ב - דף יט] מגילה צה

כתובה גיגנטון. תני שמואל טעה והשמיט פסוק אחד ותירגמו המתרגם יצא, אנן אמרין בכל לשון לא יצא, ואת אמר הכין? שמואל כדעתיה, דשמואל אמר היתה כתובה כהילכתה הלעז יוצא בה בלעז. ר' אבהו בשם ר' לעזר יודע אשורית ויודע לעז - יוצא בה באשורית, בלעז - יוצא בה בלעז. יודע אשורית ויודע לעז, מהו שיוציא ידי אחרים בלעז? יבא כהדא כל שאינו חייב בדבר, אינו מוציא את הרבים ידי חובתן.

הלכה ב

מתני' קראה סירוגין, נתנמנם יצא. היה כותבה דורשה ומגיהה, אם כיון לבו יצא, ואם לאו לא יצא. היתה כתובה בסם ובסיקרא ובקומום ובקנקנתום, על הנייר ועל הדיפתרא לא יצא, עד שתהא כתובה אשורית על הספר בדיו.

הרבים ידי חובתן, והיות ואותו אחד אינו חייב בקריאת המגילה בלעז, לכך הוא לא יכול להוציא את האחרים בלעז, אלא שיקרא להם בלשון הקודש.

הלכה ב

מתני' קראה סירוגין היינו בהפסקות, או כשהוא נתנמנם, יצא. היה כותבה את המגילה מתוך מגילה אחרת, ותוך כדי הכתיבה הוא קרא את המגילה, או דורשה ותוך כדי הדרשה הוא קרא את המגילה, או שהוא היה מגיהה, אם כיון לבו לקרוא ולצאת בזה ידי חובתו יצא, ואם לאו לא יצא. היתה המגילה כתובה בסם צבע צהוב, או בסיקרא צבע אדום, או בקומום או בקנקנתום צבע שחור שצובעים בו נעלים. או שכתבה על הנייר העשויה מעשבים, או על הדיפתרא עור שאינו מעובד כל צורכו לא יצא, עד שתהא המגילה כתובה בכתב אשורית ועל הספר ובדיו.

כתובה גיגנטון בלשון יוונית, וכדברי רשב"ג המתיר לכתוב את הספרים ביוונית. **תני שמואל**, טעה הקורא והשמיט פסוק אחד, אבל ותירגמו המתרגם יצא, שואלת הגמ' איך יתכן לומר כך, והרי אנן אמרין שהקורא בכל לשון לא יצא, ואת אמר הכין? מתרצת הגמ' ששמואל הולך כדעתיה, דשמואל אמר שאם המגילה היתה כתובה כהילכתה באשורית, הלעז (המדבר בלעז) יוצא בה בלעז, והמשנה שאומרת שאינו יוצא ידי חובתו בלעז, מדברת לעניין מי שאינו מבין את הלשון ההיא. ר' אבהו בשם ר' לעזר אומר שהיודע אשורית ויודע לעז - יוצא בה רק כשקורא באשורית, ואם אותו אחד אינו מבין לשה"ק אלא רק בלעז - יוצא בה בלעז. שואלת הגמ' מה הדין היודע אשורית ויודע לעז, מהו שיוציא ידי אחרים בלעז? פושטת הגמ' ואומרת שייבא יהיה בזה כהדא כמו מה שלמדנו שכל שאינו חייב בדבר, אינו מוציא את

מסכת פרק ב [ה"ב - דף יט] מגילה

גמ' קראה סירוגין וכו': תני סירוגים יצא, סירוסים לא יצא, סירוגין - קיטועין, סירוסים - חד פרה חד. אמר ר' חגי סירוגין, וחלוגלות, ומי גדול - בחכמה או בשנים, איצורכת לחברייא, אמרין ניסוק נישאול לאילין דבית רבי, סלקין מישאול, אמרין ייעול פלן קדמא ייעול פלן קדמא, ויצאת שפחה של בית רבי ואמרה להן היכנסו לְשָׁנִים, שורון עלין קטעין קטעין, אמרה להם למה אתם נכנסין סירוגין סירוגין, חד רְבִי הוה טעון פרפחוניה ונפלון מיניה, אמרה ליה רְבִי! נתפזרו חלוגלותיך, אמרה לה אתייא מטאטא, ואייתת אלבינה.

ר' מנא אמר משום ר' יודה שאמר משום ר' יוסי הגלילי, הפסיק בה כדי לקרות את כולה, לא יצא ידי חובתו, ר' בא ר' ירמיה בשם רב, הלכה כר' מנא שאמר משום רבי יהודה שאמר משום ר' יוסי הגלילי. רבי יוחנן בשם ר"ש בן יהוצדק אף

התחילו להיכנס קבוצות קבוצות, אמרה להם השפחה של רבי למה אתם נכנסין סירוגין סירוגין, וא"כ נפשט להם גם מה זה סירוגין, והם ראו חד רְבִי (בחור אחד) שהוה טעון פרפחוניה, ונפלון מיניה קצת מהפרפחונים, אמרה ליה השפחה של בית רבי, רְבִי בחור! שים לב נתפזרו חלוגלותיך, וא"כ הבינו בני הישיבה שזהו חלוגלות, ואמרה לה שפחתו של רבי לחברתה אתייא תביאי מטאטא, ואייתת אלבינה מטאטא, וא"כ הבינו בני הישיבה מה כוונת הפסוק "טאטאטיהָ בְּמִטָּאטָא הַשְּׂמֹד".

ר' מנא אמר משום ר' יודה שאמר משום ר' יוסי הגלילי, אם הפסיק בה באמצע ק"ש (מחמת שהוא לא היה יכול לקרוא באותו הזמן, כגון שעבר במבואות המטונפים) כדי לקרות את כולה, לא יצא ידי חובתו, ר' בא ר' ירמיה בשם רב, אמר שהלכה כר' מנא שאמר משום רבי יהודה שאמר משום ר' יוסי הגלילי. רבי יוחנן בשם ר"ש בן יהוצדק אומר, שאף

גמ' קראה סירוגין וכו': תני קראה סירוסים יצא, אבל קראה סירוסים לא יצא, ואומרת הגמ' שסירוגין היינו קיטועין, שהוא הפסיק בקריאה, וסירוסים היינו שהוא קרא פסוק אחד, פרה וחסר פסוק אחד, אפי' שאח"כ הוא השלימו, אפי"ה הוא לא יצא ידי חובתו, כיון שצריך לקרותה על הסדר, כדלעיל.

אמר ר' חגי שבני הישיבה לא ידעו לפרש מה זה סירוגין, ומה זה חלוגלות, ומי גדול מי יותר חשוב, האם הגדול בחכמה או הגדול בשנים, כל אלו איצורכת לחברייא בני הישיבה הסתפקו בזה, ואמרין אמרו בני הישיבה ניסוק נעלה ונישאול לאילין דבית רבי, סלקין מישאול ועלו לשאול, וכשהם רצו להיכנס לבית רבי אמרין ייעול פלן קדמא, ייעול פלן קדמא, כל אחד כיבד את השני, שהוא יכנס ראשון, ויצאת שפחה של בית רבי ואמרה להן, היכנסו לְשָׁנִים שהמבוגר יכנס ראשון, וא"כ נפשט להם שאלה אחת, שורון עלין קטעין קטעין והם

בהלל ובקריאת המגילה כן, אבא בר רב הונא ורב חסדא הוון יתבין אמרין אף בתקיעות כן? סלקון לבית רב ושמעון רב חונה בשם רב אפילו שמעון עד תשע שעות יצא. אמר ר' זעירא, עד דאנא תמן איצרכת לי, וכד סלקית להכא שמעית דאמר ר' יסא בשם ר' יוחנן אפילו שמעון כל היום יצא, והוא ששמעון על הסדר. ר' יוסה בעי היה זה צריך פשוטה ראשונה וזה צריך פשוטה אחרונה, תקיעה אחת מוציאה ידי שניה? ר' בון בר חייה בעי ק"ש וברכותיה, היא ולא ברכותיה? ברכותיה ולא היא? הפסיק שלישה וחזר והפסיק שלישה? ובקורא משערין, ובכל אדם משערין? אמר ר' מתניה מסתברא בקורא.

את התקיעה שלפני התרועה, וזה צריך פשוטה אחרונה ושמעון צריך לשמוע את התקיעה שלאחר התרועה, האם יכולים לתקוע תקיעה אחת, ומוציאה ידי שניה, והתקיעה תעלה לראובן בשביל התקיעה שלפני התרועה, ולשמעון זה יעלה בשביל התקיעה שלאחר התרועה? והגמ' לא פושטת את הספק.

ר' בון בר חייה בעי שאל, מה הכוונה שהוא הפסיק בק"ש כדי לגמור את כולה, האם משערים כדי ק"ש וברכותיה, או היא ק"ש ולא ברכותיה. וכן מה הדין אם הוא הפסיק בברכות ק"ש, האם משערים רק בברכותיה ולא היא ולא בק"ש עצמה. עוד שאל ר' בון בר חייה מה הדין אם הוא הפסיק באמצע ק"ש כדי לקרוא שלישה – שלישי ק"ש, וחזר והפסיק שלישה, וחזר והפסיק שלישי, האם ההפסקות מצטרפים, והוא צריך לחזור ולקרוא שוב או לא. ועוד שאל ר' בון בר חייה האם בקורא עצמו משערין, או בכל אדם משערין? אמר ר' מתניה מסתברא שמשערים בקורא כל אחד לפי איך שהוא קורא.

בהלל ובקריאת המגילה כן, שאם הוא הפסיק כדי לקרות את כולה, לא יצא ידי חובתו, אבא בר רב הונא ורב חסדא הוון יתבין ישבו ושאלו ואמרין האם אף בתקיעות כן, שאם הוא הפסיק באמצע התקיעות כדי לתקוע את כל התקיעות, שהוא צריך לחזור לתקוע שוב? סלקון לבית רב עלו לבית המדרש ושמעון ושמעו שרב חונה אמר בשם רב, שאפילו שמעון את התקיעות עד תשע שעות יצא, א"כ מוכח מכאן שבתקיעות לא נאמר הדין הזה. אמר ר' זעירא, עד דאנא תמן כשהייתי בבבל איצרכת לי הסתפקתי בשאלה הזאת (אם המפסיק בתקיעות כדי לגמור את כולו צריך לחזור ולתקוע או לא), וכד סלקית להכא וכשעליתי לא"י שמעית שמעתי דאמר ר' יסא בשם ר' יוחנן שאפילו שמעון את התקיעות במשך כל היום יצא, אבל זה בתנאי והוא ששמעון על הסדר, והיינו שהיה תקיעה לפני ואחרי כל תרועה.

ר' יוסה בעי שאל מה הדין אם היה זה צריך פשוטה ראשונה אם ראובן צריך לשמוע

מסכת פרק ב [ה"ב - דף יט] מגילה

נתנמנמ יצא: מנשה הוה יתיב קומי ר' זעירה ואינמנמ, אמר ליה חזור לך, דלא כוונת.

היה כותבה: הדא אמרה שהוא מותר בעשיית מלאכה? נאמר בארבעה עשר בכרכים. ודורשה: ובלבד שלא יפליג עצמו לעניינות אחרים. ומגיהה: תני אין מדקדקין בטעויותיה, ר' יצחק בר אבא בר מחסיה ורב חננאל הוון יתיבין קומי רב, חד אמר יהודים וחד אמר יהודיים, ולא חזר חד מינהון. ר' יוחנן הוה קרי כולה יהודים. ר' חלבו רב ירמיה בשם רב, כתוב אחד אומר בפספס, וכתוב אחר אומר אגרת, הא כיצד? קל היקילו בתפירתה - שאם תפר בה שנים או שלשה תכים, שהיא כשירה.

ומגיהה: תני אין מדקדקין בטעויותיה שאם הוא לא דקדק בקריאה, הוא יצא ידי חובתו (ובלבד שלא ישנה את משמעות הקריאה). ומעשה בר' יצחק בר אבא בר מחסיה ורב חננאל שהוון יתיבין קומי ישבו וקראו את המגילה לפני רב, ואחד אמר יהודים ביו"ד אחד, וחד אמר יהודיים בשתי יודים, ורב לא חזר חד מינהון, הגם שאחד מהם טעה, אלא ע"כ שלא מדקדקים בקריאת המגילה. ואומרת הגמ' שר' יוחנן הוה קרי כולה יהודים ביו"ד אחד, הגם שיש מקומות שהכתיב הוא בשתי יודים.

ר' חלבו אמר בשם רב ירמיה בשם רב, שכתוב אחד אומר ונכתב בפספס, וכתוב אחר אומר לקים את אגרת הפורים הזאת, וא"כ הא כיצד נסביר את הפסוקים שלא יהיה ביניהם סתירה (האם המגילה היא אגרת או ספר), אלא המגילה היא כספר שצריך לתופרה, והיא כאגרת שקל היקילו בתפירתה, שאם תפר בה שנים או שלשה תכים (תפירות), שהיא כשירה.

נתנמנמ יצא: אומרת הגמ' שמנשה הוה יתיב קומי ר' זעירה ושמע ממנו את קריאת המגילה ואינמנמ ותוך כדי הקריאה מנשה התנמנמ, אמר ליה ר' זעירה חזור לך אתה צריך לחזור ולקרוא שוב, כיון דלא כוונת בקריאה, ואומנמ הקורא והתנמנמ יצא ידי חובתו, זה מכיון שהוא עצמו קרא את כל המגילה, אבל אם השומע התנמנמ, הוא לא שמע את כל הקריאה, ולכך הוא לא יצא.

היה כותבה: אומרת הגמ' הדא אמרה מכאן מוכח שהוא (פורים) מותר בעשיית מלאכה (שהרי הוא כותב את המגילה), חוזרת הגמ' ואומרת שאין הוכחה, כיון שנאמר שיתכן שמדובר כאן בארבעה עשר באדר, והוא היה בכרכים שודאי שהוא מותר בעשיית מלאכה, והרי הקורא לעצמו את המגילה בכרכים ביו"ד, יצא ידי חובתו. ודורשה: אומרת הגמ' אבל ובלבד שלא יפליג עצמו בדרשות לעניינות אחרים, שלא יהיה הפסק בקריאה.

הלכה ג

מתני' בן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר, אם עתיד לחזור למקומו קורא כמקומו, ואם לאו קורא עמהם.

גמ' ניחא בן כרך שהלך לעיר שזמנו מאוחר, בן עיר שהלך לכרך ואין זמנו מוקדם? אמר ר' יודן לית כאן בן עיר שהלך לכרך, ותניי דבי רבי כן - בן כרך שהלך לעיר. אמר ר' יוסי אוף כאן, בעתיד להשתקע עמהן. אמר ר' יוסה והוא שיצא קודם לשהאיר מזרח, אבל אם יצא לאחר שהאיר המזרח, כבר נפטר. רב נחמן בר יעקב בעי מעתה גר שמל לאחר שהאיר המזרח, כבר נפטר? ר' בון בר חייא בעי בן עיר שעקר דירתו לילי חמשה עשר, נתחייב כאן וכאן,



הלכה ג

עיר שהלך לכרך, אבל אמר ר' יוסי אוף כאן שבאמת הגירסה של המשנה נכונה, ומדובר שכן העיר עתיד להשתקע עמהן ולהישאר בכרך בט"ו, לכך הוא נחשב לבן כרך, וקורא בט"ו. אמר ר' יוסה מתי בן עיר שהיה בכרך כשהוא עתיד לחזור למקומו שקורא כמקומו בי"ד, זה דוקא והוא שיצא מהכרך קודם לשהאיר המזרח של י"ד, אבל אם יצא לאחר שהאיר המזרח (עלות השחר) של י"ד, א"כ הוא כבר נפטר מהחייב של י"ד, והוא צריך לקרוא בט"ו. שואלת הגמ' רב נחמן בר יעקב בעי, מעתה שאתה אומר שעלות השחר קובע, א"כ יוצא שגר שמל לאחר שהאיר המזרח של פורים נאמר שכבר נפטר והוא לא יהיה חייב במצוות היום, והרי הדבר הזה הוא תמוה? שואלת הגמ' ר' בון בר חייא בעי שאל, הרי זה ודאי שכן עיר שעקר דירתו בלילי חמשה עשר שהוא נתחייב כאן וכאן (ואומנם בן כרך הקורא בי"ד לא צריך לחזור ולקרא בט"ו, כיון

מתני' בן עיר שזמן קריאתו בי"ד שהלך לכרך המוקף חומה, או בן כרך שהלך לעיר, מתי יקראו את המגילה? אם הוא עתיד לחזור למקומו בזמן חיובו קורא כמקומו, ואם לאו קורא עמהם במקום שהוא נמצא.

גמ' שואלת הגמ' שזה ניחא כשבן כרך שהלך לעיר שזמנו מאוחר היינו בט"ו, שאומרים שאם הוא עתיד לחזור למקומו, שקורא בט"ו, אלא בן עיר שהלך לכרך מדוע הוא אינו קורא בי"ד, וכי אין זמנו מוקדם, והיות זמנו הוא בי"ד, א"כ היה צריך להיות שהוא לא יחשב כבן כרך, כיון שזמן חיובו הוא עוד לפני שחל עליו שם של בן כרך? אמר ר' יודן שאתה צודק, ובאמת לית כאן צריך למחוק מהמשנה את מה שכתוב בן עיר שהלך לכרך, וכן תניי רבי רבי מי ששונה את הבריות בבית רבי שנו כן, בן כרך שהלך לעיר, ולא שנו לעניין בן

מסכת פרק ב [ה"ג - דף כ] מגילה

ובן כרך שעקר דירתו בליל חמשה עשר נפטר מיכן ומיכן?

בן עיר מהו שיוציא בן כרך ידי חובתו? ייבא כהדא כל שאינו חייב בדבר, אינו מוציא את הרבים ידי חובתו. בן כרך מהו שיוציא את בן עיר ידי חובתו? ייבא כהדא כל שאינו חייב בדבר, אינו מוציא את הרבים ידי חובתו, או ייבא כהיא דאמר ר' חלבו רב חונה בשם ר' חייא רבה הכל יוצאין בארבעה עשר, שהיא זמן קריאתה.

ר' יודן בעי בן עיר שנתן דעתו לעקור דירתו לילי חמשה עשר? לא מתניתא היא, בן עיר שהלך לכרך, מתניתה כשהיה בכרך, מה צריכה ליה כשהיה בעיר. **תני** אבל מפרשי ימים והולכי מדברות קוראין כדרך ב"ד, אמר ר' מנא

בארבעה עשר, כיון שהיא זמן קריאתה,

וא"כ זה נקרא שהוא מחויב בדבר?

שואלת הגמ' ר' יודן בעי מה הדין בבן עיר שנתן דעתו כבר ב"ד לעקור דירתו בלילי חמשה עשר, האם הוא צריך לחזור ולקרא שוב את המגילה או לא (ואומנם לעיל שנינו שהוא נתחייב כאן וכאן, יש הבדל, כיון שלעיל מדובר שהוא נמלך לעקור את ביתו בט"ו, אבל כאן מדובר שמראש הוא התכוין לעקור בט"ו)? אומרת הגמ' וכי לא מתניתא היא, ששנינו **בן עיר שהלך לכרך** שכיון שהיה בדעתו להיות בכרך בט"ו הוא פטור ב"ד? חזרת הגמ' ואומרת שאין הוכחה מהמשנה, כיון שבמתניתה מדובר כשהיה בכרך ב"ד, ומה צריכה ליה וכאן השאלה היא כשהיה בעיר ב"ד וקרא ב"ד, האם הוא נפטר בקריאה של י"ד או לא.

תני אבל מפרשי ימים והולכי מדברות קוראין כדרך ב"ד, בין אם הם בני העיר ובין אם הם בני הכרכים, הגם שהם לא יושבים ב'ערי הפְּרוֹזוֹת', אמר ר' מנא שהברייתא מדברת אפי' בבני הכרכים

שי"ד זה זמן קריאה לכל, אבל היות וכשהוא קרא זה היה בעבור שהוא היה בן י"ד, לכך זה לא פוטר אותו מחיובו בט"ו). והוא צריך לחזור ולקרא בט"ו, וא"כ וכי נאמר שבן כרך שעקר דירתו בליל חמשה עשר לעיר, שהוא נפטר מיכן ומיכן? והרי לא יתכן לומר כך, וא"כ השאלה היא מה החילוק?

שואלת הגמ' בן עיר שזמנו ב"ד מהו שיוציא בן כרך ידי חובתו בט"ו, אומרת הגמ' שייבא יהיה בזה כהדא כמו מה ששנינו שכל שאינו חייב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתו, והיות ובן העיר אינו מחויב בקריאת המגילה בט"ו, לכך הוא אינו מוציא את בן הכרך. שואלת הגמ' בן כרך שזמנו בט"ו מהו שיוציא את בן עיר ב"ד ידי חובתו, האם ייבא יהיה בזה כהדא ששנינו שכל שאינו חייב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתו, והיות ובן הכרך אינו מחויב ב"ד הוא לא יכול להוציא את בן העיר, או שייבא יהיה בזה כהיא דאמר ר' חלבו רב חונה בשם ר' חייא רבה אמר שהכל (גם בני הכרכים) יוצאין

מסכת פרק ב [ה"ד - דף כ] מגילה קא

בעתיד לחזור למקומו, אמר ר' פינחס על פן תיהודים הפְּרָזִים - פרוז היה באותה שעה.

הלכה ד

מתני' מאיכן קורא אדם את המגילה ויוצא בה ידי חובתו? ר"מ אומר כולה, ר' יודה אומר מאיש יהודי, ור' יוסי אומר מאחר הדְּבָרִים הָאֵלֶּה.

גמ' ר' אבהו בשם ר' לעזר מאן דאמר כולה, על פן על כל דְּבָרֵי הָאֲגֵרָת הַזֹּאת. מאן דאמר מאיש יהודי, ומה ראו על פְּכָה. מאן דאמר מאחר הדְּבָרִים הָאֵלֶּה, ומה הגיע אליהם. ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי מאן דאמר כולה, וְכָל מַעֲשֵׂה תִקְפוֹ וּגְבוּרָתוֹ. מאן דאמר מאיש יהודי, וּפְרָשֶׁת גְּדֻלַּת מְרֻדְכֵי. ומאן דאמר מאחר הדְּבָרִים הָאֵלֶּה, אֲשֶׁר גְּדָלוֹ הַמֶּלֶךְ. ר' יוסי בר' בון בשם ר' יהושע בן לוי

לקרוא מאיש יהודי, כיון שכתוב וְמָה רָאוּ עַל פְּכָה, היינו המגילה נכתבה להודיע מה ראה מרדכי דאיקני בהמן – על ככה דשוי נפשיה ע"ז, ומאן דאמר שמספיק לקרוא מאחר הדְּבָרִים הָאֵלֶּה, כיון שכתוב וְמָה הגיע אליהם, ומשם מתחיל עיקר המאורעות. ור' סימון בשם ר' יהושע בן לוי אומר שטעם המחלוקת הוא, שמאן דאמר שצריך לקרוא את כולה, כיון שכתוב וְכָל מַעֲשֵׂה תִקְפוֹ וּגְבוּרָתוֹ, ולכך צריך להתחיל מתחילת המגילה שמוזכר בה את גדולתו של אחשורוש, ומאן דאמר שמספיק לקרוא מאיש יהודי, כיון שכתוב וּפְרָשֶׁת גְּדֻלַּת מְרֻדְכֵי, ולכך צריך להתחיל מאיש יהודי, כיון ששם מוזכר גדולתו של מרדכי, ומאן דאמר שמספיק לקרוא מאחר הדְּבָרִים הָאֵלֶּה, כיון שכתוב אֲשֶׁר גְּדָלוֹ הַמֶּלֶךְ, ושם מוזכר את גדולת המן. ור' יוסי בר' בון בשם ר' יהושע בן לוי אומר שטעם המחלוקת הוא, היות והיה מספיק שיהיה כתוב

ובעתיד לחזור למקומו, אפי"ה הוא קורא בי"ד, אמר ר' פינחס שהטעם הוא היות וכתוב על פן תיהודים הפְּרָזִים הישבים בערי הפרוזות, והרי בעצם היה צריך להיות כתוב על פן תיהודים הישבים בערי הפרוזות, וא"כ מדוע כתוב 'הפְּרָזִים' אלא ללמד שכיון שפרוז היה באותה שעה, אפי' שהוא לא יושב בערי הפרוזות, הוא קורא בי"ד.

הלכה ד

מתני' מאיכן קורא אדם את המגילה ויוצא בה ידי חובתו? ר"מ אומר שהוא צריך לקרוא את כולה, ור' יודה אומר שמספיק לקרוא מאיש יהודי, ור' יוסי אומר שמספיק לקרוא מאחר הדְּבָרִים הָאֵלֶּה גְּדֻלַּת הַמֶּלֶךְ אֲחִישֹׁרוּשׁ אֶת הַמֶּן.

גמ' ר' אבהו בשם ר' לעזר מבאר את המחלוקת, שמאן דאמר שצריך לקרוא את כולה, כיון שכתוב על פן על 'כל' דְּבָרֵי הָאֲגֵרָת הַזֹּאת, ומאן דאמר שמספיק

מסכת פרק ב [ה"ד - דף כ] מגילה

תִּקְּףָּ, כָּל תִּקְּףָּ, אֶת כָּל תִּקְּףָּ, תִּקְּףָּ זֶה תּוֹקֵפוֹ שֶׁל הַמֶּן, כָּל תִּקְּףָּ זֶה תּוֹקֵפוֹ שֶׁל מִרְדְּכִי, אֶת כָּל תִּקְּףָּ זֶה תּוֹקֵפוֹ שֶׁל אַחֲשׁוּרוּשׁ. תִּנִּי ר"ש בֶּן יוֹחִי אוֹמֵר מִבְּלִילָה הָהוּא, מִמָּקוֹם שֶׁהִיטָה מִפְּלָתוֹ שֶׁל הַמֶּן, מִשֶּׁם הִיטָה גְדוּלָתוֹ שֶׁל מִרְדְּכִי. ר' בַּא רַב יִרְמְיָה בִּשְׁם רַב הֵלֵכָה כֹּר' מֵאִיר, דִּהּוּא אִמֵּר כּוֹלָה. ר' זְעִירָא בִּשְׁם ר' יוֹחָנָן בְּעִירוּבִין וּבִתְעִנִּית צִיבּוֹר נִהְגוּ הַכֹּל כִּרְבִּי מֵאִיר, ר' יַעֲקֹב כֹּר אַחָא בִּשְׁם ר' יוֹחָנָן אָף בִּמְגִילַת אֶסְתֵּר נִהְגוּ הַכֹּל כִּרְבִּי מֵאִיר. ר' חֲלָבוֹ רַב מִתְנָה יוֹסִי כֹר מִנִּישָׁא בִּשְׁם רַב בִּין כִּמָּאן דֹּאמֵר כּוֹלָה בִּין כִּמָּאן דֹּאמֵר מֵאִישׁ יְהוּדִי בִין כִּמָּאן דֹּאמֵר מֵאַחֵר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וּבִלְבָד מִסְפֵּר שְׁלָם. ר' חֲלָבוֹ רַב מִתְנָה יוֹסִי כֹר מִנִּישָׁא בִּשְׁם רַב אִם הִיטָה כְּתוּבָה חוֹמְשִׁין, אֵין קוֹרְאִין בֵּה בְּרַבִּים, אִמֵּר ר' תַּנְחוּמָא מִפְּנֵי הַהֲדִירוּטוֹת.

עוֹלָה בִּירִיָּה ר' לְעֹזֵר בִּשְׁם ר' חֲנִינָה רִגִּיל - צִרִיךְ לִקְרוֹתָהּ בְּלִילָה וּלְשֹׁנוּתָהּ בַּיּוֹם,

בֹּר אַחָא בִּשְׁם ר' יוֹחָנָן שֶׁאָף בִּמְגִילַת אֶסְתֵּר נִהְגוּ הַכֹּל כִּרְבִּי מֵאִיר, הָאוֹמֵר שְׁצִרִיךְ לִקְרוֹא אֶת כֹּל הַמְּגִילָה. ר' חֲלָבוֹ בִּשְׁם רַב מִתְנָה בִּשְׁם יוֹסִי כֹר מִנִּישָׁא בִּשְׁם רַב אִמֵּר שְׁבִין כִּמָּאן דֹּאמֵר שְׁצִרִיךְ לִקְרוֹא אֶת כּוֹלָה וּבִין כִּמָּאן דֹּאמֵר שְׁמִסְפִּיק לִקְרוֹא מֵאִישׁ יְהוּדִי וּבִין כִּמָּאן דֹּאמֵר שְׁמִסְפִּיק לִקְרוֹא מֵאַחֵר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, אֲבָל וּבִלְבָד שִׁיקְרָא אֶת הַמְּגִילָה מִסְפֵּר שְׁלָם. וְאוֹמֵר ר' חֲלָבוֹ בִּשְׁם רַב מִתְנָה בִּשְׁם יוֹסִי כֹר מִנִּישָׁא בִּשְׁם רַב שֶׁאִם הִיטָה הַמְּגִילָה כְּתוּבָה חוֹמְשִׁין הֵינּוּ שְׁהוּא כְּתַב אֶת כֹּל חֲמֵשׁ הַמְּגִילוֹת בְּכֶרֶךְ אֶחָד, אֵין קוֹרְאִין בֵּה בְּרַבִּים, אִמֵּר ר' תַּנְחוּמָא שֶׁהֻטְעַם הוּא מִפְּנֵי הַהֲדִירוּטוֹת שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ שְׁהוּא קוֹרֵא סֵתֵם מְקָרָא, וְא"כ חֲסֵר בְּפִרְסוּם הַנֶּסֶךְ.

עוֹלָה בִּירִיָּה (שְׁבֹא מִבִּירִיָּה) בִּשְׁם ר' לְעֹזֵר בִּשְׁם ר' חֲנִינָה אוֹמֵר שֶׁהִרְגִּיל צִרִיךְ לִקְרוֹתָהּ גַּם בְּלִילָה (וּמִי שֶׁאֵינוּ רִגִּיל, מִחוּיֵּב לְהִתְאָמֵץ רַק בְּקִרְיָאָה שֶׁל הַיּוֹם, בִּין שֶׁזֶה עִיקַר הַחִיּוּב) וּלְשֹׁנוּתָהּ בַּיּוֹם,

תִּקְּףָּ, אוֹ שִׁיחִידָה כְּתוּבָה כָּל תִּקְּףָּ, וּכְתוּבָה אֶת כָּל תִּקְּףָּ, וְא"כ הַמ"ד שֶׁאוֹמֵר שְׁמִסְפִּיק לִקְרוֹא מֵאַחֵר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, בִּין שְׁכְּתוּבָה תִּקְּףָּ שֶׁזֶה הוֹלֵךְ לַעֲנִיין תּוֹקֵפוֹ שֶׁל הַמֶּן, וְהַמ"ד שֶׁאוֹמֵר צִרִיךְ לְהִתְחִיל מֵאִישׁ יְהוּדִי, בִּין שְׁכְּתוּבָה כָּל תִּקְּףָּ וְזֶה בֹא לְרִבּוּת שְׁצִרִיךְ לְהִזְכִּיר אֶת תּוֹקֵפוֹ שֶׁל מִרְדְּכִי, וְהַמ"ד שֶׁאוֹמֵר שְׁצִרִיךְ לִקְרוֹא אֶת כּוֹלָה, בִּין שְׁכְּתוּבָה אֶת כָּל תִּקְּףָּ וְזֶה בֹא לְרִבּוּת שְׁצִרִיךְ לְהִזְכִּיר גַּם אֶת תּוֹקֵפוֹ שֶׁל אַחֲשׁוּרוּשׁ. תִּנִּי ר"ש בֶּן יוֹחִי אוֹמֵר שְׁמִסְפִּיק לִקְרוֹא מִבְּלִילָה הָהוּא נִדְּדָה שְׁנֵת הַמֶּלֶךְ, בִּין שְׁצִרִיךְ לְהִזְכִּיר מִמָּקוֹם שֶׁהִיטָה מִפְּלָתוֹ שֶׁל הַמֶּן, שֶׁהָיָה מִשֶּׁם הִיטָה גְדוּלָתוֹ שֶׁל מִרְדְּכִי.

ר' בַּא בִּשְׁם רַב יִרְמְיָה בִּשְׁם רַב אוֹמֵר שֶׁהֵלֵכָה כֹּר' מֵאִיר, דִּהּוּא אִמֵּר שְׁקוֹרְאִים אֶת כּוֹלָה, וְר' זְעִירָא בִּשְׁם ר' יוֹחָנָן אִמֵּר, שְׁבִעִירוּבִין וּבִתְעִנִּית צִיבּוֹר נִהְגוּ הַכֹּל כִּרְבִּי מֵאִיר, הָאוֹמֵר שְׁצִרִיךְ לַעֲשׂוֹת גַּם עִירוּבִי לַחֲצֵרוֹת וְגַם שִׁתּוּף לַמְּבוֹי, וְכֵן נִהְגוּ כֹר"מ הָאוֹמֵר שֶׁיֵּשׁ בְּרִכַּת כֹּהֲנִים בְּמִנְחָה וּבִנְעִילָה שֶׁל תְּעִנִּית צִיבּוֹר. ר' יַעֲקֹב

מסכת פרק ב [ה"ד - דף כ] מגילה קג

הוינן סברין מימר לשנות משנתה, אמר רבי אבא מרי בבליה, לשנות קרייתה.
ר' ברכיה ר' חלבו עולא בירייה רבי לעזר בשם ר' חנינה עתיד הקדוש ברוך הוא להיעשות ראש חולָה לצדיקים לעתיד לבא, מה טעמא [תהילים מח] שיתו לבכם לחילה - לחולָה כתיב, והצדיקים מראין אותו באצבע ואומרים פי זה אלהים אלהינו עולם ועד הוא ינהגנו על מות. עלמות בעלומות, עלמות בזריות, עלמות כאילין עלמות, תירגם עקילם אתנסיא - עולם שאין בו מות. והצדיקים מראין אותו באצבע ואומרים פי זה אלהים אלהינו עולם ועד הוא ינהגנו על מות, הוא ינהגנו בעולם הזה, הוא ינהגנו לעתיד לבוא. ר' חלבו רב חמא בר גוריא בשם רב חמא בר עוקבא בשם ר' יוסי בן חנינה משפחה ומשפחה, מיכן למשמרות כהונה ולויה שיהו בטילין, א"ר חלבו מיכן לבית הוועד שיהא בטל. שמעון בר בא בשם ר' יוחנן וזכרם לא יסוף מזרעם, מיכן שקבעו לה חכמים מסכת.

שאיין בו מות. והצדיקים מראין אותו את ה' באצבע ואומרים פי זה' אלהים אלהינו עולם ועד הוא ינהגנו על מות, מלשון שני עולמות, דהיינו הוא ה' יתברך ינהגנו בעולם הזה, והוא ינהגנו לעתיד לבוא. ר' חלבו ורב חמא בר גוריא בשם רב חמא בר עוקבא בשם ר' יוסי בן חנינה אומרים היות וכתוב 'משפחה ומשפחה' זה בא לרבות את משפחות הכהנים והלוויים, ומדוע צריך לרבות אותם, אלא מיכן למשמרות כהונה ולויה שיהו בטילין מעבודתם כדי לשמוע מקרא מגילה עם הציבור בבית הכנסת, א"ר חלבו מיכן (מדברי ר' יוסי בר חנינה) נלמד לבית הוועד לבית המדרש, שיהא בטל מלימוד בשעת קריאת המגילה, כדי שהלומדים יבואו לשמוע מקרא מגילה עם הציבור בבית הכנסת. שמעון בר בא בשם ר' יוחנן אומר שהיות וכתוב וזכרם לא יסוף מזרעם, מיכן שקבעו לה לפורים חכמים מסכת, כדי שעי"ז יזכרו את הפורים לעולם.

ואומרת הגמ' שהוינן סברין מימר הבינו בני הישיבה שהכוונה היא שצריך לשנות את משנתה ללמוד את מסכת מגילה ביום, אבל אמר רבי אבא מרי בבליה (שבא מבבל) שהכוונה היא שצריך לשנות ולחזור על קרייתה ביום.

ר' ברכיה בשם ר' חלבו בשם עולא בירייה בשם רבי לעזר בשם ר' חנינה אומר שעתיד הקדוש ברוך הוא להיעשות ראש חולָה ראש למחול לצדיקים לעתיד לבא, מה טעמא ומדיכן יודעים את זה? כיון שכתוב שיתו לבכם לחילה והרי לחולָה כתיב, והצדיקים מראין אותו באצבע ואומרים פי זה' אלהים אלהינו עולם ועד הוא ינהגנו על מות. ואומרת הגמ' שדורשים עלמות כאילו זה כתוב במילה אחת, דהיינו בעלומות בסתר (מלשון נעלם), וכן עלמות נדרש מלשון בכח ובזריות, וכן עלמות זה כאילין עלמות כאותן הבתולות שרוקדות במחול. ואומרת הגמ' שתירגם עקילס את עלמות ליונית - אתנסיא, דהיינו עולם

הלכה ה

מתני' הכל כשירין לקרות את המגילה, חוץ מחרש שוטה וקטן, ר' יהודה מכשיר בקטן. אין קורין את המגילה, ולא מולין, ולא טובלין ולא מזין, וכן שומרת יום כנגד יום לא תטבול עד שתנץ החמה, וכולן שעשו משעלה עמוד השחר כשר.

גמ' הכל כשרים לקרוא את המגילה, חוץ מחרש שוטה וקטן: אמר רב מתנה דר' יוסי היא. אמר ר' ייסא הוינן סברין מימר מה פליגין רבי יוסי ורבנן, בשמע, דכתיב בה שְׁמַע, הא שאר כל המצות לא, מן מה דרב מתנה אמר



הלכה ה

מתני' הכל אפי' נשים כשירין לקרות את המגילה, חוץ מחרש שוטה וקטן כיון שהם פטורים מהמצוות, ור' יהודה מכשיר בקטן, כיון שגם הקטן היה בסכנת מוות מחמת גזירת המן, לכך הוא חייב במקרא מגילה.

אין קורין את המגילה, ולא מזהלין, ולא טובלין את האזוב במי חטאת (במים שמעורב בהם אפר פרה אדומה) כדי להזות על טמאי מת, **ולא מזין** ממי חטאת על טמאי מת, אלא רק לאחר נץ החמה. **וכן שומרת יום כנגד יום** (היינו מדאורייתא, אשה הרואה דם שלא בעת נידותה, יום או יומים, היא צריכה לשמור את היום הבא ולראות שהוא נקי, ואז היא טובלת ונטהרת, ומדרבנן כל אשה הרואה דם, צריכה לספור שבעה נקיים) **לא תטבול עד שתנץ החמה**, אומנם מעלות השחר זה כבר יום, אלא שלא כולם יודעים לשער מתי עולה השחר, לכך תיקנו שיקיימו את המצוות הנהוגות ביום רק לאחר

נץ החמה, וכולן שעשו משעלה עמוד

השחר כשר, כיון שזה כבר נקרא יום.

גמ' הכל כשרים לקרוא את המגילה, חוץ מחרש שוטה וקטן: אמר רב

מתנה שהמשנה שאומרת שחרש (המדבר ואינו שומע) לא יכול לקרוא את המגילה, זה מדברי ר' יוסי היא, שסובר שהקורא את שמע, ולא השמיע לאוזנו שלא יצא, ולכן חרש המדבר ולא שומע, פסול לקריאת המגילה, אבל לפי הסתם משנה (במסכת ברכות, שהקורא את שמע ולא השמיע לאוזנו שיצא) גם קריאת המגילה ע"י חרש 'שמדבר ואינו שומע' כשרה. **אמר ר' ייסא הוינן סברין מימר** בתחילה חשבנו לומר **מה פליגין** היכן המחלוקת בין רבי יוסי ורבנן, זה דוקא בקריאת שמע, **דכתיב בה שְׁמַע** 'שמע' שמשמע שצריך להשמיע לאוזנו את מה שהוא קורא, אבל הא שאר כל המצות לא, וגם ר' יוסי מודה שאם הוא קרא את המגילה ולא השמיע לאוזנו, שיצא ידי חובתו, אבל מן מה דרב מתנה אמר שהמשנה שפוסלת

מסכת פרק ב [ה"ה - דף כא] מגילה קה

דר' יוסי היא, הדא אמרה היא שמע - היא שאר כל המצות, ומה טעמא דרבי יוסי [שמות טו] וְהֶאֱזַנְתָּ לְמִצְוֹתָיו, השמע לאזניך מה שפיך מדבר. רב חסדא אמר לית כאן חרש, באשגרת לשון היא מתניתא. א"ר יוסה מסתברא יודה רב חסדא בתרומות דהיא דר' יוסי, אתא ר' חנניה בשם רב חסדא דר' יוסה היא, א"ר יוסי בר' בון על כורחך את אמר דהיא דר' יוסי, דתנינן חמשי קדמייתא ולא תנינתה עמהון, אם משום שאין תרומתו תרומה - והא תנינן חמשי אחרייתא ולא תנינתה עמהון, הוי סופך מימר דר' יוסה היא.

את המשנה במסכת תרומות), וכן כאשר אתא ר' חנניה הוא אמר בשם רב חסדא שהמשנה במסכת תרומות מדברי ר' יוסה היא (דהיינו שר' חנינא אמר, שר' חסדא אמר מפורש שגורסים במסכת תרומות שחרש לא יתרום, וזה כדברי ר' יוסי). א"ר יוסי בר' בון על כורחך את אמר דהיא שהמשנה במסכת תרומות שחרש לכתחילה לא יתרום, היא מדברי ר' יוסי, דתנינן חמשי קדמייתא שהרי שנינו במשנה שחמשה לא יתרמו, ולא תנינתה עמהון, ולא מוזכר חרש המדבר ואינו שומע, ואומרת הגמ' שאם תאמר שהחרש המדבר ואינו שומע לא מוזכר, זה משום שהמשנה מדברת רק לעניין מי שתרם שאין תרומתו תרומה (ותרומת חרש המדבר ואינו שומע תרומה), לא יתכן לומר כך, והא תנינן חמשי אחרייתא שהרי שנינו בהמשך המשנה שיש חמשה שלכתחילה לא יתרמו ואם תרמו תרומתם תרומה, והחרש לא תנינתה עמהון, אלא ע"כ שהמשנה סוברת שחרש המדבר ואינו שומע יכול לתרום לכתחילה, כדברי הסתם משנה שלנו, והמשנה שאומרת שחרש המדבר ואינו שומע שלא יתרום, הוי סופך מימר שזה מדברי ר' יוסה היא.

קריאת המגילה ע"י חרש זה מדברי ר' יוסי היא, א"כ הדא אמרה זאת אומרת שהיא שמע - היא שאר כל המצות, וגם בשאר המצוות ר' יוסי פוסל כשלא השמיע לאוזנו. ואומרת הגמ' מה טעמא דרבי יוסי מדיכין ר' יוסי יודע את זה? כיון שכתוב וְהֶאֱזַנְתָּ לְמִצְוֹתָיו, ומכאן שכל המצוות התלויות בדיבור, השמע לאזניך מה שפיך מדבר. אבל רב חסדא אמר שלית כאן חרש יש טעות בגירסא, וצריך למחוק מהמשנה את המילה חרש, ומה שגרסו חרש, זה באשגרת לשון היא מתניתא, שבדרך כלל כשגורסים שוטה וקטן, גורסים ג"כ חרש, אבל באמת זה טעות (ור' חסדא אמר את זה, בשביל שלא יהיה סתירה בין הסתם משניות, שבמסכת ברכות הסתם משנה מכשירה כשלא השמיע לאוזנו, ואצלנו הסתם משנה פוסלת חרש). א"ר יוסה מסתברא יודה רב חסדא שבמסכת תרומות שכתוב שחרש המדבר ואינו שומע, שלכתחילה לא יתרום (כיון שהוא לא יכול להשמיע את הברכה לאוזנו), דהיא כדברי ר' יוסי (והגם שיוצא שיש סתם משנה בר' יוסי, אבל כיון שזה לא כתוב מפורש, אלא רק ע"י דיוק במשנה אנחנו מבינים שזה בר' יוסי, לכך ר' חסדא לא מוחק

ר' יהודה מכשיר בקמן: תני אמר ר' יודה קמן הייתי וקריתיה לפני ר' טרפון בלוד, אמרו לו קמן הייתה, ואין עידות לקמן. אמר רבי מעשה שקריתיה לפני ר' יהודה באושה, אמרו לו אין זו ראייה היא, שהוא מתיר, מיכן והילך נהגו הרבים לקרותה בבית הכנסת. בר קפרא אמר צריך לקרותה לפני נשים ולפני קטנים, שאף אותם היו בספק, ר' יהושע בן לוי עבד כן, מכנש בנוי ובני בייתיה וקרי לה קומיהון.

אין קורין את המגילה עד שתנץ החמה: דכתיב ביום אשר שפרו איבי תיהודים לשלש פהם. ולא מולין: דכתיב [ויקרא יב] וביום השמיני ימול בשר ערלתו. ולא טובלין: דכתיב [במדבר יט] ותזה וטבל, מה חזייה ביום, אף טבילה ביום. מניין שהחזיה ביום? דכתיב ותזה הפהור על הטמא ביום השלישי.

כל מחוייבי טובלות טובלין כדרכן ביום, חוץ מן הנידה ויולדת שאינן טובלות אלא



דכתיב 'ביום' אשר שברו איבי היהודים לשלוט בהם, מכאן שחיוב קריאת המגילה (מדברי קבלה) הוא ביום ולא בלילה (ומדברנן הרגיל קורא גם בלילה, כדלעיל). ולא מולין: דכתיב 'וביום' השמיני ומול בשר ערלתו, ומכאן שמוהלים רק ביום ולא בלילה. ולא טובלין: דכתיב והזה וטבל, דהיינו כתוב "ולקח אזור וטבל במים איש טהור והזה על האהל" וא"כ מה הזייה נעשית דוקא ביום, אף הטבילה של האזור ביום, ומניין שההזיה נעשית דוקא ביום? דכתיב והזה הטהר על הטמא 'ביום' השלישי ובים השביעי, ומכאן שההזאה נעשית דוקא ביום, ולא בלילה.

**כל מחוייבי טבילות אפי' אם הם צריכים
לספור כדי להיטהר (כגון טמא מת או
זב) טובלין כדרך (אפי' ביום הכפורים)
ביום (השביעי לספירתם, כיון שמקצת היום
ככולו), כדי שיהיה להם הערב שמש, חוץ
מן הנדה ויולדת שאינן טובלות אלא**

ר' יהודה מכשיר בקטן: תני, אמר ר' יודה קטן הייתי וקריתיה לפני ר' טרפון בלוד, וא"כ מוכח שקטן קורא את המגילה, אמרו לו חכמים שהיות ולדברך קטן הייתה, וא"כ אתה לא נאמן, כיון שאין עידות לקטן. אמר רבי מעשה שקריתיה לפני ר' יהודה באושה כשהייתי קטן, אמרו לו חכמים שאין זו ראייה היא, כיון שהוא ר' יהודה מתיר לקטן לקרוא, ולכך לא יכולים להוכיח מהמעשה הזה, שההלכה היא כך, מיכן והילך לאחר עדות רבי, נהגו הרבים לקרותה בבית הכנסת ע"י קטן. בר קפרא אמר צריך לקרות את המגילה לפני נשים ולפני קטנים, כיון שאף אותם נשים וקטנים היו בספק חיים, מחמת גזירת המן, ואומרת הגמ' שר' יהושע בן לוי עבד כן עשה כדברי בר קפרא, ומכנש ואסף את בנוי ובני בייתיה בנוי ובני ביתו וקרי לה קומיהון וקרא לפניהם את המגילה.

אין קורין את המגילה עד שתנץ החמה:

מסכת פרק ב [ה"ה - דף כא] מגילה קז

בלילה. נידה שעבר זמנה טובלת בין ביום בין בלילה. דרשה רבי חייא בר בא לצורייא, נידה שעבר זמנה טובלת בין ביום בין בלילה, תמן אמרין אפילו עבר זמנה לא, מפני חמותה ומפני כלתה, אשה אחת משל בית רבותינו ראו אותה טובלת כדרכה ביום, נאמר מעוברת זמן היתה. נידה שנאנסה ומבלה, ר' שמי בשם רב טהורה לביתה וטמאה לטהרות, רבי לעזר בשם רבי חנינא טמאה בין לביתה בין לטהרות, מאי טעמא [ויקרא יג] וְכַפֵּס שְׁנֵית וְטָהַר, מה הראשונה לדעת, אף השנייה לדעת, ומנין שהראשונה לדעת? וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְכַפֵּסוּ לדעת, וכן חמין רבנן מקדמין לעיבורה, רב נחמן בשם רבי מנא מצוה להקדים כדי לזרז במצות.

נידה שנאנסה ונפלה למים, וכך היא טבלה, ר' שמי בשם רב אמר, שהיא טהורה לביתה מותרת לבעלה, כיון שבעלה הוא חולין, ולא צריך כוונה לחולין, וטמאה לטהרות, ואם היא רוצה לאכול בתרומה ובקדשים, היא צריכה לחזור ולטבול, כיון שלתרומה וקדשים צריך מחשבה, ורבי לעזר בשם רבי חנינא אומר, שהיא טמאה בין לביתה בין לטהרות, ומאי טעמא מהיכן יודעים שצריך מחשבה לטבילה, והרי למעשה היא טבלה? כיון שכתוב לענין צרעת הבגד, וְכַפֵּס שְׁנֵית וְטָהַר, ומזה שכתוב 'שנית' משמע שזה שני לראשון, ולכך אנחנו אומרים מה הטבילה הראשונה (שהיתה לפני ההסגר) היתה לדעת, אף השנייה צריכה טבילה לדעת, ומכאן שצריך דעת לטבילה. ומנין שהטבילה הראשונה היתה לדעת? כיון שכתוב וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְכַפֵּסוּ דהיינו שטובלים לדעת הכהן. ואומרת הגמ' וכן חמין רבנן וכן ראינו את החכמים, מקדמין לעיבורה לנדה שעבר זמנה, שתטבול ביום, ומדוע? רב נחמן בשם רבי מנא אומר, כיון שמצוה להקדים את הטבילה, כדי לזרז במצות.

בלילה שלאחר השלמת ספירתן (נדה ויולדת זכר טובלות בליל שמיני, ויולדת נקבה טובלת בליל ט"ו), כיון שהן צריכות לספור ימים שלימים. נידה שעבר זמנה דהיינו שלא טבלה בליל שמיני, טובלת (ביום השמיני, והלאה) בין ביום בין בלילה, וכן דרשה רבי חייא בר בא לצורייא לתושבי צור, שלא יכלו לטבול בלילה מחמת הסכנה, שנידה שעבר זמנה טובלת בין ביום בין בלילה, וא"כ שתטבול ביום השמיני, אבל תמן בבבל אמרין, שאפילו אם עבר זמנה לא תטבול אלא ביום, מפני חמותה ומפני כלתה, שיראו אותה טובלת ביום, והן יחשבו שהיא טובלת ביום השביעי, ויבאו לטבול ביום השביעי, לכך גם לאחר זמנה אסור לטבול ביום. אבל אין הלכה כחכמי בבל, שהרי אשה אחת משל בית רבותינו, ראו אותה טובלת כדרכה ביום, וא"כ נאמר מעוברת זמן (שעבר זמנה) היתה, שהיא לא הספיקה לטבול בזמנה, ולכך היא טבלה ביום, וא"כ מוכח מהמעשה הזה שמותר לנדה לטבול ביום כשזה לאחר זמנה.

מסכת פרק ב [ה"ו - דף כא] מגילה

הלכה ו

מתני' כל היום כשר לקריאת המגילה, ולקריאת ההלל, ולתקיעת שופר, ולנטילת לולב, ולתפלת המוספין ולמוספין, לוידי פרים ולוידי מעשר ולוידי יום הכיפורים. לסמיכה לשחיטה לתנופה ולהגשה לקמיצה להקטרה למליקה לקבלה להזייה, ולהשקיית סוטה, ולעריפת העגלה, ולטהרת מצורע.

גמ' כל היום כשר לקריאת המגילה: דכתיב **ביום אשר שברו איבי היהודים לשלום בהם**. לקריאת ההלל: דכתיב [תהילים קיח] **זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו**. לתקיעת שופר: דכתיב [במדבר כט] **יום תרועה יהיה לכם**. לנטילת לולב: דכתיב [ויקרא כג] **ולקחתם לכם ביום הראשון**. לתפלת המוספין ולמוספין: דכתיב [ויקרא ז] **ביום צותו את בני ישראל וגו'**. לסמיכה לשחיטה לתנופה להגשה לקמיצה ולהקטרה למליקה לקבלה להזייה: **ביום צותו את בני ישראל וגו'**.



הלכה ו

מתני' כל היום כשר לקריאת המגילה, ולקריאת ההלל, ולתקיעת שופר, ולנטילת לולב, ולתפלת המוספין, ולמוספין, לוידי על הפרים (פר כהן משיח ופר העלם דבר של ציבור), ולוידי מעשר (בערתי הקדש מן הבית) הנאמר ביום האחרון של פסח בשנה הרביעית והשביעית. ולוידי כהן גדול ביום הכיפורים. לסמיכה על הקרבנות, לשחיטה של הקרבנות, לתנופה של הקרבנות, ולהגשה של המנחות למזבח, לקמיצה של המנחות, להקטרה של הקומץ, למליקה של קרבן העוף, לקבלת הדם של הקרבנות, להזייה לזריקת הדם על גבי המזבח, ולהשקיית סוטה, ולעריפת העגלה, ולטהרת המצורע.

גמ' כל היום כשר לקריאת המגילה: דכתיב **'ביום' אשר שברו איבי היהודים לשלום בהם**, מכאן שצריך חיוב

קריאת המגילה הוא רק ביום ולא בלילה. לקריאת ההלל: דכתיב **זה 'היום' עשה ה' נגילה ונשמחה בו**, מכאן שקריאת ההלל הוא רק ביום ולא בלילה. לתקיעת שופר: דכתיב **'יום' תרועה יהיה לכם**, מכאן שתוקעים ומריעים רק ביום ולא בלילה. לנטילת לולב: דכתיב **ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדור וגו'**, מכאן שנטילת הלולב הוא ביום ולא בלילה. לתפלת המוספין ולמוספין: דכתיב **ביום צותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם לה'**, ומכאן שכל עבודת הקרבנות נעשים רק ביום ולא בלילה, והיות ותפילת המוספים הם כנגד קרבנות המוספים, לכך יכולים להתפלל מוסף רק ביום ולא בלילה. לסמיכה לשחיטה לתנופה להגשה לקמיצה ולהקטרה למליקה לקבלה להזייה: **ביום צותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם לה'**, ומכאן שכל עבודת הקרבנות נעשים רק ביום ולא בלילה.

הלכה ז

מתני' כל הלילה כשר לקצירת העומר, להקטר חלבים ואיברים, זה הכלל דבר שמצותו ביום כשר כל היום, ושמצותו בלילה כשר כל הלילה.

גמ' כל הלילה כשר לספירת העומר. כל הלילה כשר לקצירת העומר: א"ר יוחנן דר"א בר"ש היא, דר' לעזר בר"ש אמר [דברים טז] מִהֶחֱל לְקַצֹּר - תִּחֵל לְסַפֵּר, מעתה יצא לו חוץ לתחום, כיון שחשיכה יתחיל לקצור? איפשר לו לכווין? לפיכך כל הלילה כשר.

תני היה מקריב מנחת העומר וניטמאה בידו, אומר ומביאין לו אחרת, ואם לאו, אומר לו הוי פיקח ושתוק דברי רבי, ר' לעזר בר"ש אומר לעולם



הלכה ז

מתני' כל הלילה כשר לקצירת העומר, ולא יכולים לקצור את העומר במשך היום, ולהקטר חלבים ואיברים של הקרבנות שנשחטו בעוד יום, ולא יכולים להתממהמה בהקטרתן ליום הבא, זה הכלל דבר שמצותו ביום כשר כל היום, ודבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה.

גמ' אומרת הגמ' שכל הלילה כשר לספירת העומר, ולא יכולים לספור ספירת העומר במשך היום.

כל הלילה כשר לקצירת העומר: א"ר יוחנן שהמשנה שאומרת שחייבים לקצור את העומר דוקא בלילה, זה מדברי ר"א בר"ש היא, דר' לעזר בר"ש אמר שהיות וכתוב מִהֶחֱל חֲרַמְשׁ בְּקָמָה תִּחֵל לְסַפֵּר שְׂבָעָה שְׁבָעוֹת, דהיינו רק מִהֶחֱל לְקַצֹּר את העומר, אז תִּחֵל לְסַפֵּר והיות והספירה צריכה להיות דוקא בלילה, שהרי כתוב וסִפְרָתָם לָכֶם שְׁבַע שָׁבָתוֹת תְּמִימֹת, מכאן

שהקצירה צריכה להיות דוקא בלילה (אבל רבי נחלק על ר"א בר"ש כדלהלן). שואלת הגמ' א"כ אולי נאמר מעתה מעכשיו שיצא לו הגזבר לחוץ לתחום מבעוד יום, כדי שכיון שיהיה חשיכה הוא יתחיל לקצור, כדי שהספירה תהיה מיד בתחילת הלילה? מתרצת הגמ' וכי איפשר לו לכווין לקצור מיד בתחילת הלילה? לפיכך כוונת התורה שכל הלילה כשר לקצירה ולספירת העומר. **תני**, היה מקריב מנחת העומר וניטמאה בידו, אומר הכהן שהמנחה נטמאה, ומביאין לו מנחה אחרת, וגם אם אין שעורים שנקצרו בלילה, קוצרים שעורים ומביאים מנחה טהורה, ואם לאו שאין מהיכן להביא שעורים, א"כ אומר לו הממונה שתקריב אותה בטומאה (טומאה הותרה בציבור, אלא שעדיף להביא מנחה טהורה כדי שיוכלו לאכול את השיריים). והוי פיקח ושתוק ואל תפרסם שהעומר נטמא (כדי שלא יאמרו שמקריבים גם ליחיד מנחה טמאה) דברי רבי, ר' לעזר בר"ש אומר שלעולם

מסכת פרק ב [ה"ז - דף כב] מגילה

אומר לו הוי פיקח ושתוק, שאין עומר שנקצר שלא למצותו כשר, סבר ר' לעזר בר"ש שאין העומר בא מן העלייה, אמר ר' יוחנן אתיא דר' לעזר בר"ש בשיטת ר"ע רבו של אביו, דתנינן תמן כלל א"ר עקיבה כל מלאכה שאיפשר לה לעשות מערב שבת אינה דוחה את השבת, וכל מלאכה שאי אפשר לה להיעשות מערב שבת דוחה את השבת, והא תנינן מעשה שעברו יותר מארבעים זוג ועיכבן ר"ע בלוד? מפני שהיו ארבעים זוג, אבל אם היה זוג אחד, לא היה מעכבו.

קצירת היום מה את עבד לה, כקצירת הלילה, או כבא מן העלייה, אין תימר כקצירת הלילה, אשכחת אמר חדא פלגו בין ר' לעזר בר' שמעון ובין רבנן, דרבנן אמרין קצירת היום כקצירת הלילה, ור' לעזר בר"ש אומר אין קצירת היום

ארבעים זוג, וא"כ ודאי שגם במקום מושב ב"ד ראו את הלבנה, ולכך מדוע לחלל את השבת, אבל אם היה רק זוג אחד, ר"ע לא היה מעכבו, כיון שעדות החדוש דוחה את השבת.

שואלת הגמ' לשיטת רבי האומר שיכולים לקצור את העומר גם בט"ז ניסן ביום, א"כ קצירת העומר בט"ז ניסן ביום, מה את עבד לה איך אנחנו מסתכלים על זה, האם זה כקצירת הלילה, ורבי סובר שהעיקר שקוצרים את השעורים בט"ז ניסן, אבל לא יכולים להביא את העומר מן העלייה, או שזה כבא מן העלייה, ורבי מכשיר להביא את העומר מן העלייה? ואומרת הגמ' אין תימר אם תאמר שזה כקצירת הלילה, א"כ אשכחת נמצאת אמר שרק בחדא פלגו בין ר' לעזר בר' שמעון ובין רבנן (רבי), דרבנן אמרין קצירת היום כקצירת הלילה, ולכך זה כשר (אבל רבי מודה שלא יכולים להביא את העומר מן העלייה), ור' לעזר בר"ש אומר אין קצירת היום

אומרים לו הוי פיקח ושתוק, כיון שאין העומר שנקצר שלא למצותו כשר אלא הוא פסול. ואומרת הגמ' שג"כ סבר ר' לעזר בר"ש שאין העומר בא מן השעורים שנקצרו לפני ליל ט"ז ניסן ונמצאים בעלייה, אמר ר' יוחנן שאתיא דברי ר' לעזר בר"ש שפוסל את השעורים שנקצרו לפני זמנם, בשיטת ר"ע רבו של אביו (של רשב"י), דתנינן תמן במסכת שבת, כלל א"ר עקיבה כל מלאכה שאיפשר לה לעשות מערב שבת אינה דוחה את השבת, וכל מלאכה שאי אפשר לה להיעשות מערב שבת דוחה את השבת, והיות וקצירת העומר דוחה את השבת, ע"כ שלא יכולים לקצור את העומר לפני זמנה. שואלת הגמ' והא תנינן מעשה שעברו יותר מארבעים זוג של עדים שראו את החדוש, ועיכבן ר"ע בלוד, כיון שאסור להם לחלל את השבת ללכת להעיד על המולד, וא"כ שואלת הגמ' מדוע ר"ע עיכבן, והרי לא היו יכולים לעשות את זה לפני השבת? מתרצת הגמ' מפני שהיו

מסכת פרק ב [ה"ז - דף כב] מגילה קיא

בקצירת הלילה, אין תימור כבא מן העלייה, אשכחת אַמר תרתין פלגון בין ר' אלעזר בר"ש ורבנן, דרבנן אמרי קצירת היום בקצירת הלילה, ור' לעזר בר"ש אומר אין קצירת היום בקצירת הלילה, רבנן אמרי הבא מן העלייה כשר, ור' לעזר בר"ש אומר הבא מן העלייה פסול. ר"ש בן לקיש בעי קצירת העומר מהו שתדחה את השבת ביום? התיב ר' אביי והא תנינן מצותו לקצור בלילה, נקצר ביום כשר, ודוחה השבת, ולא קיבלה, אמר ר' אחא חזר ביה ר"ש בן לקיש מן הדא - כיון שחשיכה אמר להן בא השמש? אומר הין, בא השמש? אומר הין, מה אנן קיימין, אם ללילה כבר הוא אמור, אלא אם אינו ענין ללילה, תניהו ליום.

אומרת שזה דוחה את השבת, זה הולך גם כשקוצרים ביום, ואומרת הגמ' שרשב"ל לא קיבל את ההוכחה של ר' אביי, כיון שיתכן שהמשנה אומרת שני דברים; גם שבדיעבד יכולים לקצור את העומר ביום, וגם שקצירת העומר כמצוותה היינו בלילה דוחה את השבת, אבל אמר ר' אחא שחזר ביה ר"ש בן לקיש ממה שאמר שכוונת המשנה לומר שרק קצירת העומר כמצוותו כשהיא בלילה דוחה את השבת, מן הדא ממה ששנינו שם במשנה כיון שחשיכה שהחשיך הלילה בליל ט"ז ניסן, אמר להן הקוצר לציבור שהגיעו לראות את קציר העומר, האם בא השמש? וכולם אומרים הין - כן, ואח"כ הקוצר חזר ושאל האם בא השמש? וכולם אומרים הין, וממשיכה המשנה ואומרת "ובשבת אומר להם שבת זו אומרים הין, שבת זו אומרים הין", וא"כ אומר רשב"ל שכאשר המשנה אומרת "ודוחה את השבת" מה אנן קיימין על איזה קצירה המשנה מדברת? אם לקצירה שבלילה הרי כבר הוא אמור שיכולים לקצור גם בשבת, אלא אם אינו ענין ללילה, תניהו לקצירה שביום שזה ג"כ דוחה את השבת.

בקצירת הלילה, ולכך זה פסול, אבל אין תימור שזה כבא מן העלייה, א"כ אשכחת נמצאת אַמר שיש תרתין פלגון שתי מחלוקות בין ר' אלעזר בר"ש ורבנן, מחלוקת אחת, דרבנן אמרי שקצירת היום זה בקצירת הלילה, ור' לעזר בר"ש אומר שאין קצירת היום בקצירת הלילה, ומחלוקת שניה, שרבנן אמרי שהעומר הבא מן העלייה כשר, ור' לעזר בר"ש אומר שהעומר הבא מן העלייה הוא פסול. שואלת הגמ' ר"ש בן לקיש בעי שאל מה הדין אם לא קצרו את קצירת העומר בליל ט"ז ניסן, מהו שהקצירה תדחה את השבת ביום (בבוקרו של השבת), האם זה נחשב בקצירה בזמנה, כיון שיש מצווה לקצור את העומר בט"ז ניסן, או שהקצירה ביום אינה נחשבת לקצירה בזמנה, וא"כ זה כמכשירי הקרבת העומר שהיו יכולים לעשותם מערב שבת (לצד שרבי מתיר להביא מן העלייה), שזה לא דוחה את השבת? מתרצת הגמ' התיב החזיר ר' אביי תשובה שזה דוחה את השבת, והא תנינן וכן שנינו במשנה מצותו לקצור בלילה, ואם העומר נקצר ביום כשר, ודוחה השבת, ולכאור' כשהמשנה

דבר שהוא דוחה את השבת ביום, מכשיריו מהו שידחו את השבת בלילה? והא תנינן העמידו עושי חביתין לעשות חביתין, תיפתר בחול, תנא ר' חיה בר אדא זה סדר תמיד לעבודת בית אלהינו, בין בחול ובין בשבת, והתנינן קצרוהו ונתנוהו בקופות והביאוהו לעזרה והיו מהבהבין אותו באור כדי לקיים בו מצות קלי דברי ר' מאיר, אמר רבי יוסה מכיון שהתחיל במצוה אומרים לו מרוק, התיב ר' יודן קפודקייא קומי ר' יוסה הגע עצמך שבא מן העלייה, מכיון שלא התחיל במצוה אין אומרים לו מרוק, התיב ר' יעקב בר סוסיי קומי ר' יוסה והא תנינן שעל

חביתין מבעוד לילה. ואומרת הגמ' שיש עוד הוכחה שמותר, שהרי התנינן קצרוהו את העומר ונתנוהו בקופות, והביאוהו לעזרה והיו מהבהבין (קולים) אותו באור (באש) כדי לקיים בו מצות קלי דברי ר' מאיר, ומבינה הגמ' שכל זה נעשה בעוד לילה, והרי שם מדובר גם בשבת, וא"כ גם מכאן מוכח שמכשירי הקרבן דוחים גם את ליל שבת, אמר רבי יוסה שאולי דוקא העומר דוחה את ליל שבת מכיון שהתחיל במצוה בקצירת העומר שמצוה בלילה, לכך אומרים לו מרוק גמור את המצוה בליל שבת, אבל לענין קרבן אחר, אולי מכשיריו לא דוחים את הליל שבת. התיב הק' ר' יודן קפודקייא קומי לפני ר' יוסה, הגע עצמך תתבונן בדבריך, והרי במקרה שהעומר בא מן העלייה לכא' ג"כ היו מהבהבים אותו מבעוד לילה, והרי שם לא התחילו עדיין בעשיית העומר? אמר ר' יוסה שכאשר מביאים את העומר מן העלייה, מכיון שלא התחיל במצוה בשבת, אין אומרים לו מרוק, והוא לא מהבהב את העומר עד לבוקר. שואלת הגמ' התיב שאל ר' יעקב בר סוסיי קומי ר' יוסה והא תנינן שעל

שואלת הגמ' דבר שהוא דוחה את השבת ביום, מכשיריו שלא היו יכולים לעשותם מערב שבת, מהו שידחו את השבת בליל השבת, האם היות והמצוה הזאת דוחה את השבת, לכך יכולים לעשות את מכשיריה גם בליל שבת, או שהיות וליל שבת לא ניתנה להידחות אצל המצוה הזאת (כיון שזמנה ביום), לא יכולים לעשות את מכשיריה אלא רק ביום השבת? אומרת הגמ' מה השאלה והא תנינן והרי שנינו במשנה, שהעמידו את העושי חביתין מבעוד לילה להרתיח את המים לעשות חביתין, ולכא' גם בשבת העמידו אותם מבעוד לילה (הגם שהקרבן החביתין עצמם כשרים רק ביום), וא"כ מוכח שמכשירי הקרבן דוחים גם את הליל שבת, חוזרת הגמ' ואומרת שאין הוכחה, כיון שתיפתר שיתכן שרק ביום חול הרתיחו את המים למנחת חביתין מבעוד לילה, אבל בשבת הרתיחו את המים רק לאחר שהאיר היום, אבל אומרת הגמ' שתנא ר' חיה בר אדא לאחר שסיים מסכת תמיד, שזה סדר הקרבן קרבן התמיד לעבודת בית אלהינו, בין בחול ובין בשבת, דהיינו שגם בשבת היו מרתיחים את המים למנחת

מסכת פרק ב [ה"ז - דף כב] מגילה קיג

מהלך לילה ויום מחללין את השבת ויוצאין לעדות החדש, אמר ליה מכיון שהיום צריך ללילה ולילה צריך ליום, כמו שכולו יום, אמר ר' יוסה בר' בון ולא למפריעו הוא קדוש?! מכיון שהוא קדוש למפריעו הוא יום הוא לילה.

הדרן עלך פרק הקורא למפרע

לא למפריעו הוא קדוש! ומכיון שהוא החדש קדוש למפריעו וגם הליל שבת מתקדש להיות לר"ח, לכך הוא יום הוא לילה ואין חילוק בין היום ללילה, ולכך העדים יכולים ללכת גם בליל שבת להעיד על החדש, ואפי' כשהם קרובים לב"ד ויכולים לצאת ממקומם ביום השבת ולהגיע לב"ד להעיד את עדותם, ולכך אין מעדות החדש הוכחה לענין שאר המצוות, אלא נשאר רק ההוכחה מהברייתא שר' חייה בר אדא שנה "בין בחול ובין בשבת", שמוכח שהרתיחו מים למנחת חביתין כבר בליל שבת.

הדרן עלך בלי נדר פרק הקורא למפרע

מהלך לילה ויום מחללין את השבת ויוצאין לעדות החדש, הגם שלא יכולים לקדש את החדש עד הבוקר, וא"כ מוכח שמכשירי המצווה דוחים גם את ליל שבת? אמר ליה ר' יוסה שיתכן שהמשנה מדברת דוקא במקרה שהעדים נמצאים במרחק של לילה ויום מהב"ד, ומכיון שהיום צריך ללילה ולילה צריך ליום, לכך זה כמו שכולו יום, אבל במקרה שהעדים יכולים לצאת ממקומם ביום ולהגיע לב"ד להעיד על החדש, אולי יהיה אסור להם ללכת בליל שבת. ואומרת הגמ' שאמר ר' יוסה בר' בון עוד הסבר מדוע מותר ללכת לעדות החדש גם בליל שבת; שהרי וכי

פרק ג

הלכה א

מתני' בני העיר שמכרו רחובה של עיר - לוקחין בדמיה בית הכנסת, בית הכנסת - לוקחין תיבה, תיבה - לוקחין מטפחות, מטפחות - לוקחין ספרים, ספרים - לוקחין תורה. אבל אם מכרו תורה לא יקחו ספרים, ספרים לא יקחו מטפחות, מטפחות לא יקחו תיבה, תיבה לא יקחו בית הכנסת, בית הכנסת לא יקחו את הרחוב. וכן במותריהן.

גמ' בני העיר שמכרו רחובה של עיר וכו': א"ר יוחנן דר' מנחם בר' יוסה היא, דר' מנחם בר' יוסה אמר רחובה של עיר יש לה קדושה, שכן מוציאין ספר תורה וקורין בו ברבים, ברם כרבנן עשו אותו כהרחק ארבע אמות. ר' ירמיה ר' שמואל בר חלף בשם רב אדא בר אחוה המתפלל לא ירוק עד שיהלך ארבע אמות,

לא יקחו בית הכנסת. ואם בני העיר מכרו בית הכנסת לא יקחו את הרחוב. וכן במותריהן דהיינו שאפי' אם את חלק מהמעות העלו בקדושה, ונשאר חלק מהמעות, אסור להוריד אותם מקדושתן. **גמ'** בני העיר שמכרו רחובה של עיר וכו': א"ר יוחנן שהמשנה מדברי ר' מנחם בר' יוסה היא, דר' מנחם בר' יוסה אמר שלרחובה של עיר יש לה קדושה, שכן מוציאין לשם (בתעניות) ספר תורה וקורין בו ברבים, ברם כרבנן אבל חכמים לא מחשיבים את הרחבה למקום קדוש, ועשו אותו כהרחק ארבע אמות, דהיינו שמיד לאחר שהתפללו שם, הוא יכול להמתין כדי שיעור ד' אמות ולהשתין שם כדלהלן. ר' ירמיה ור' שמואל בר חלף בשם רב אדא בר אחוה אמרו, שהמתפלל לא ירוק עד שיהלך ארבע אמות, כיון שאם

הלכה א

מתני' בני העיר שמכרו את הרחובה של עיר, והיות והרחבה קדושה קצת כיון שמתפללים שם בתעניות לכך המעות קדושים, וכיון שצריך להעלות בקדושה, לכך לוקחין בדמיה בית הכנסת. ואם בני העיר מכרו בית הכנסת לוקחין במעות תיבה ארון קודש. ואם בני העיר מכרו תיבה ארון קודש לוקחין במעות מטפחות מעיל לס"ת. ואם בני העיר מכרו מטפחות לוקחין במעות ספרים נביאים או כתובים, או חומשים (שכתבו אותם על קלף). ואם בני העיר מכרו ספרים, לוקחין במעות ספר תורה. אבל אם בני העיר מכרו ספר תורה לא יקחו ספרים, כיון שאסור להוריד בקדושה. ואם בני העיר מכרו ספרים לא יקחו מטפחות, ואם בני העיר מכרו מטפחות לא יקחו תיבה, ואם בני העיר מכרו תיבה

א"ר יוסה ברבי אבון וכן הרוקק אל יתפלל עד שיהלך ארבע אמות. תני המתפלל לא יטיל מים עד שיהלך ארבע אמות, וכן המטיל מים אל יתפלל עד שיהלך ארבע אמות, א"ר יעקב בר אחא לא סוף דבר עד שיהלך ארבע אמות, אלא אפי' שהא כדי הילוך ארבע אמות, א"ר אמי אם אומר את עד שיהלך ארבע אמות - אף תמן יהא אסור, אני אומר אחר בא והטיל שם.

ביישנאי שאלון לר' אימי מהו ליקח אבנים מבית הכנסת זו ולבנות בבית הכנסת אחרת? אמר לון אסור, אמר ר' חלבו לא אסר ר' אימי אלא מפני עגמת נפש. ר' גוריון אמר מוגדלאי שאלון לר"ש בן לקיש מהו ליקח אבנים מעיר זו ולבנות בעיר אחרת? אמר לון אסור, הורי ר' אימי אפי' ממזרחה למערבה אסור, מפני חורבן אותו המקום.

הזמן הזה עדיין יתכן שיצא ממנו ניצוצות של מי רגלים.

ביישנאי תושבי בית שאן שאלון לר' אימי, מהו ליקח אבנים מבית הכנסת זו ולבנות בבית הכנסת אחרת? אמר לון אסור, אמר ר' חלבו שלא אסר ר' אימי מעיקר הדין, אלא רק מפני עגמת נפש שיהיה להם כשיראו את הבית הכנסת חרב, ויחזרו לבנותו (ולכך אם בני אותו המקום עזבו את המקום, יכולים לקחת את האבנים ולבנות בהם בית הכנסת אחר במקום שכעת הם גרים). וכן ר' גוריון אמר שמוגדלאי תושבי מגדל שאלון לר"ש בן לקיש, מהו ליקח אבנים מבית הכנסת של העיר הזו ולבנות בזה בית הכנסת בעיר אחרת? אמר לון אסור, והורי ר' אימי שאפי' לקחת אבנים מבית הכנסת הנמצא במזרחה של העיר כדי לבנות בהם בית הכנסת במערבה של העיר אסור, מפני חורבן אותו המקום, שאם יעבירו את הבית הכנסת ממקום למקום, א"כ ייחרב אותו המקום, שהרי לא יהיה להם בית הכנסת.

הוא יורק מיד בסוף התפילה זה לא דרך כבוד (זה נראה שהוא יורק על התפילה). **א"ר יוסה ברבי אבון וכן הרוקק לפני התפילה אל יתפלל עד שיהלך ארבע אמות. תני,** המתפלל לא יטיל מים שלא ישתין עד שיהלך ארבע אמות אחר תפילתו, וכן המטיל מים אל יתפלל עד שיהלך ארבע אמות, א"ר יעקב בר אחא לא סוף דבר עד שיהלך ארבע אמות שלא צריך ממש להרחיק ד' אמות ממקום שהשתין, אלא אפי' שהא כדי הילוך ארבע אמות זה מספיק, א"ר אמי ע"כ כדברי ר' יעקב בר אחא, כיון שאם אומר את שלא יתפלל עד שיהלך ארבע אמות ממש, א"כ אף תמן באותו המקום שהוא הולך להתפלל יהא אסור להתפלל, כיון שאני אומר שיתכן שאחר בא והטיל שם מי רגלים באותו המקום, וא"כ יהיה אסור להתפלל בכל המקומות, אלא ע"כ שמותר להתפלל במקום שהשתינו שם (כאשר המי רגלים כבר התייבשו), אלא רק צריך להמתין כדי הילוך ד' אמות, כיון שבמשך שיעור

מסכת פרק ג [ה"א - דף כג] מגילה

מהו למכור בית הכנסת וליקח בית המדרש? מילתיה דר' יהושע בן לוי אמרה שרי, דא"ר יהושע בן לוי [ירמיהו נב] וַיִּשְׂרֹף אֶת בֵּית ה' - זה בית המקדש, וְאֶת בֵּית הַמֶּלֶךְ - זה פלטין של צדקיהו, וְאֶת כָּל בְּתֵי יְרוּשָׁלַם - אלו ארבע מאות ושמונים בתי כניסיות שהיו בירושלים, דא"ר פינחס בשם ר' הושעיה ארבע מאות ושמונים בתי כניסיות היו בירושלים, וכל אחת ואחת היה לה בית ספר ובית תלמוד - בית ספר למקרא ובית תלמוד למשנה, וכולהם עלה אספסיינוס. וְאֶת כָּל בֵּית הַגְּדוֹל שָׂרָף בְּאֵשׁ - זה מדרשו של רבן יוחנן בן זכאי, ששם היו מתנין גדולותיו של הקדוש ברוך הוא, כגון [מלאכים ב ח] סִפְרָה נָא לִי אֵת כָּל 'הַגְּדוֹלוֹת' אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים.

ר' שמואל בר נחמן בשם ר' יונתן הדא דאת אמר בבית הכנסת של יחיד, אבל בבית הכנסת של רבים אסור, אני אומר אחד מסוף העולם קנוי בו, והא תני

לפני זמנכם, כדי להרבות את העצב, וְאֶת כָּל בֵּית הַגְּדוֹל שָׂרָף בְּאֵשׁ זה בית מדרשו של רבן יוחנן בן זכאי, ומדוע בית המדרש נקרא 'בית הגדול' כיון ששם היו מתנין לומדים את גדולותיו ונפלאותיו של הקדוש ברוך הוא, ומהיכן יודעים שנפלאותיו של ה' נקראים 'גדולות', כגון מה שכתוב סִפְרָה נָא לִי אֵת כָּל 'הַגְּדוֹלוֹת' אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים, בכל אופן מזה שריב"ל קורא לבית הכנסת 'בית' ולבית המדרש 'בית הגדול', מוכח שבית המדרש חשוב יותר מבית הכנסת.

ר' שמואל בר נחמן בשם ר' יונתן אומר, הדא דאת אמר שמותר למכור בית הכנסת, זה דוקא בבית הכנסת של יחיד, אבל בבית הכנסת של רבים (שהרבים תרמוהו) אסור למכור, כיון שאני אומר שאחד מסוף העולם קנוי בו (תרם לבנין) והוא לא נתן את רשותו למכור את הבית הכנסת. שואלת הגמ' והא תני

מהו למכור בית הכנסת וליקח בית המדרש, האם קדושת בית המדרש גדולה מקדושת בית הכנסת? ואומרת הגמ' שממילתיה דר' יהושע בן לוי אמרה מוכח ששרי, דא"ר יהושע בן לוי מה כוונת הפסוק וַיִּשְׂרֹף אֶת בֵּית ה' - זה בית המקדש, וְאֶת בֵּית הַמֶּלֶךְ - זה פלטין (הארמון) של צדקיהו המלך, וְאֶת כָּל בְּתֵי יְרוּשָׁלַם - אלו ארבע מאות ושמונים בתי כניסיות (כמנין מִלְאֲתִי מִשְׁפָּט, ואחת יתירה - היינו בית המקדש) שהיו בירושלים, דא"ר פינחס בשם ר' הושעיה ארבע מאות ושמונים בתי כניסיות היו בירושלים, וכל אחת ואחת היה לה בית ספר ובית תלמוד - בית ספר למקרא (שקוראים מתוך הספר), ובית תלמוד למשנה, ואת כוליהם העלה אספסיינוס באש (אספסיינוס היה בבית שני, ואת הבית הראשון נבוכדנצר החריב, אלא הגמ' מביאה את חורבן בית שני שזה היה קצת

מעשה בר"א בר' צדוק שלקח בית הכנסת של אלכסנדריים ועשה בה צרכיו? אלכסנדריים עשו אותה משל עצמן.

עד כדון כשבנייה ל'שם בית הכנסת, בנייה ל'שם חצר והקדישה, מהו? נישמעינה מן הדא קונם לבית הזה שאיני נכנס ונעשה בית הכנסת, הדא אמרה בנייה ל'שם חצר והקדישה קדשה. אימתי קדשה, מיד או בשעת התשמיש? נישמעינה מן הדא העושה תיבה ל'שם ספר, ומטפחות ל'שם ספר, עד שלא נשתמש בהן הספר, מותר להשתמש בהן הדיוט, משנשתמש בהן הספר, אסור להשתמש בהן הדיוט, ומה אם אלו שנעשו ל'שם ספר אינן קדושות אלא בשעת התשמיש, זו שבנייה ל'שם חצר לא כ"ש. אלו שעשאו ל'שם חולין והקדישו, מה הן? כמה דאת אמר תמן בנייה ל'שם חצר והקדישה קדשה, והכא עשאו ל'שם חולין והקדישו קדשה.

הגמ' אימתי קדשה, האם מיד כשהקדישה או רק בשעת התשמיש? זה מתקדש? אומרת הגמ' נישמעינה מן הדא העושה תיבה (ארון) ל'שם ספר תורה, או מטפחות ל'שם ספר תורה, או עד שלא נשתמש בהן הספר, מותר להשתמש בהן הדיוט, כיון שזה עדיין לא התקדש, ורק משנשתמש בהן הספר, אסור להשתמש בהן הדיוט, וא"כ ומה אם אלו שנעשו מתחילה ל'שם ספר – אינן קדושות אלא בשעת התשמיש, זו הבית שבנייה ל'שם חצר ורק אח"כ הקדישה, לא כ"ש שזה מתקדש רק בשעת השימוש. שואלת הגמ' ומה הדין לענין אלו (הארון או המטפחות) שעשאו ל'שם חולין והקדישו, מה הן האם הם מתקדשים או לא? אומרת הגמ' כמה דאת אמר תמן לענין הבית, שאם בנייה ל'שם חצר והקדישה שזה קדשה, וא"כ אותו דבר גם הכא, שאם עשאו ל'שם חולין והקדישו שזה קדשה.

מעשה בר"א בר' צדוק שלקח בית הכנסת של אלכסנדריים שהיה בירושלים ועשה בה צרכיו (כיון שהתבטל מזה קדושת בית הכנסת), וא"כ מוכח שיכולים לקנות בית הכנסת של רבים? מתרצת הגמ' שהאלכסנדריים עשו אותה משל עצמן ולא לקחו נדבה משאר העם, ולכך הם היו יכולים למוכרו.

אומרת הגמ' עד כדון עד עכשיו אנחנו מדברים כשבנייה מתחילה ל'שם בית הכנסת, ולכך זה נתקדש, שואלת הגמ' ומה הדין כשבנייה ל'שם חצר פרטית ואח"כ הקדישה לבית הכנסת, מהו האם זה קדוש או לא? אומרת הגמ' נישמעינה מן הדא ששנינו במשנה האומר קונם (נדר) לבית הזה שאיני נכנס ונעשה בית הכנסת וכו', א"כ הדא אמרה מוכח מכאן שגם אם בנייה ל'שם חצר והקדישה שזה קדשה, שהרי המשנה קוראת לזה 'בית הכנסת'. שואלת

כלי שרת מאימתי הן קדושין, מיד או בשעת התשמיש, אין תימר מיד ניהא, אין תימר בשעת התשמיש - כאחת הן קדושין ומתקדשים? ניהא של משה שנתקדשו בשמן המשחה, ברם של שלמה - כאחת הן קדושין ומתקדשין? בכניסתן לארץ היו מפנין מתוך של משה לתוך של שלמה, לא היה שם של משה, כאחת הן קדושין ומתקדשין? ובעלייתן מן הגולה היו מפנין מתוך של שלמה לתוך שלהם, לא היה שם של שלמה, כאחת הן קדושין ומתקדשין?

אבנים שחצבן לשם מת אסורות בהנייה, לשם חי ולשם מת מותרות בהנייה. הזורק כלי לפני מיטתו של מת, לתוך ארבע אמות שלו אסור בהנייה, חוץ לארבע אמות מותר בהנייה.

אבל אם לא היה שם כלי שרת של משה, א"כ חוזרת השאלה שהדבר הזה הוא תמוה, שכאחת הן קדושין ומתקדשין, ואומרת הגמ' שגם בעלייתן מן הגולה בזמן בית שני היו מפנין מתוך של שלמה לתוך שלהם כדלעיל, אבל אם לא היה שם כלי שרת של שלמה (שהתקדשו מחמת הכלי שרת של משה כדלעיל), א"כ זה תמוה שכאחת הן קדושין ומתקדשין, אבל זה האמת, שאם לא היו יכולים להקדיש את הכלי שרת ע"י דברים שהתקדשו מחמת הכלי שרת של משה, שהם מתקדשים ומקדשים כאחת.

אבנים שחצבן לשם מת - אסורות בהנייה (בהנאה) כמו שהמת אסור בהנאה, כיון שהזמנה מילתא היא, אבל אם הוא חצב את האבנים לשם חי ולשם מת - מותרות בהנייה, כיון שהוא לא הזמין אותן דוקא לצורך המת. והזורק כלי לפני מיטתו של מת, וזה נכנס לתוך הארבע אמות שלו של המת, הכלי אסור בהנייה, אבל אם הכלי נפל חוץ לארבע האמות של המת, הכלי מותר בהנייה, כיון שהמת תופס רק בד'

שואלת הגמ' כלי שרת מאימתי הן קדושין בקדושת הגוף (שיקדשו את הדם או את הקומץ), האם מיד כשמקדישים אותם, או רק בשעת התשמיש, ואומרת הגמ' שאין תימר שהם מתקדשים מיד, א"כ זה ניהא שהם מקדשים את הדם או את המנחות, אבל אין תימר שהם מתקדשים רק בשעת התשמיש, א"כ זה תמוה שכאחת הן קדושין ומתקדשים, ויותר מזה, יוצא שהדם או הקומץ מקדשים את הכלי, במקום שהכלי יקדש אותם, ואומרת הגמ' שזה ניהא לענין הכלי שרת של משה, כיון שהם נתקדשו בשמן המשחה, אבל ברם הכלי שרת שנעשו על ידי שלמה המלך, זה תמוה שכאחת הן קדושין ומתקדשין, ואומרת הגמ' שבכניסתן לארץ (לאו דוקא, אלא משעת כניסתן לארץ) היו מפנין מתוך של משה לתוך של שלמה, דהיינו שהיו מקבלים את הדם או הקומץ בכלי שרת שמשה עשה, וזה היה מתקדש בקדושת הגוף, ואח"כ היו מעבירים אותם לתוך הכלי שרת שעשו, וא"כ הדם או הקומץ הקדושים קידשו את הכלי שרת בקדושת הגוף, ואומרת הגמ'

מסכת פרק ג [ה"א - דף כג] מגילה קיט

כל כלי בית הכנסת כבית הכנסת, ספסלה וקלטורה כבית הכנסת. כילה דעל ארונא כארונא. ר' אבהו יהב גולתא תחתוי ההן כילן. רב יהודה בשם שמואל בימה ולווחין אין בהן משום קדושת ארון, ויש בהן משום קדושת בית הכנסת. אינגלין אין בו משום קדושת ארון, יש בו משום קדושת בית הכנסת. ר' ירמיה אזל לגולנה חמתון יהבין מכושא בגו ארונא, אתא שאל לר' אימי, אמר ליה אני אומר לכך התנו עליו מבתחילה. ר' יונה עבד ליה מגדל ואתני עלוי - עייליה דספרין, ארעיא דמאנין.

מטפחות לוקחין ספרים: אפי' מטפחות תורה וחומשין, לוקח בהן נביאים וכתובים.

שאומר שלפרכת יש קדושת ארון קודש), אבל יש בו משום קדושת בית הכנסת. אומרת הגמ' שר' ירמיה אזל לגולנה (גולן) וחמתון וראה אותם שיהבין מכושא מניחים פטיש (שבו היו מעירים את האנשים לבוא להתפלל) בגו ארונא בתוך הארון קודש (הם החשיבו את הפטיש הזה לדבר קדוש), אתא שאל לר' אימי האם זה מותר, ואמר ליה שאני אומר שהיות וכך הם נוהגים, א"כ זה כמו שלכך התנו עליו מבתחילה, שיוכלו להניח שם את הפטיש, ולכך זה מותר. ר' יונה עבד ליה מגדל בנה לעצמו ארון, ואתני עלוי והתנה שעיליה דספרין שהחלק העליון יהיה לספר תורה, וארעיא דמאנין והחלק התחתון ישמש להניח בו בגדים.

מטפחות לוקחין ספרים: אומרת הגמ' שאפי' אם מכרו מטפחות של ספר תורה או חומשין, הוא לוקח בהן נביאים וכתובים, הגם שהמטפחת שימשה את הס"ת, כיון שהנביאים עצמן קדושים יותר ממטפחות הס"ת.

אמותיו (כלי שזורקים לכיוון המת, לא נחשב שהזמינו אותו לצורך המת). אומרת הגמ' כל כלי בית הכנסת הרי הם קדושים כבית הכנסת, ולכך ספסלה וקלטורה (כסאות) הרי הם כבית הכנסת. ואומרת הגמ' שכילה הפרוכת דעל ארונא (שעל הארון קודש) הרי היא כארונא, אבל ר' אבהו יהב גולתא הניח את הבגד שמתפלל בו תחתוי ההן כילן תחת הפרוכת, היות והוא סובר שלפרכת אין קדושת ארון קודש, היות וזה תשמיש דתשמיש של הס"ת (דהיינו לארון קודש יש קדושה מיוחדת מחמת הס"ת, והפרוכת הרי נמצאת מחוץ לארון קודש). לכך הפרוכת קדושה רק בקדושת בית הכנסת. רב יהודה בשם שמואל אומר שהבימה ולווחין היינו המקום שעומדים שם בקריאת התורה (לא מדובר לעניין השולחן שמניחים עליו את הס"ת) אין בהן משום קדושת ארון קודש, ויש בהן רק משום קדושת בית הכנסת. ואומרת הגמ' שלאינגלין הטבעות שמחזיקים את הפרוכת אין בו משום קדושת ארון קודש (גם למ"ד

ספרים לא יקחו מטפחות: אפילו נביאים וכתובים, אינו לוקח בהן מטפחות תורה וחומשים. כורכים תורה במטפחות תורה, חומשין במטפחות חומשים, נביאים במטפחות נביאים, תורה וחומשים במטפחות נביאים וכתובים. אבל לא נביאים וכתובין במטפחות תורה וחומשים. נותנין תורה על גבי תורה, וחומשים על גבי חומשים, תורה וחומשין על גבי נביאים וכתובים, אבל לא נביאים וכתובים על גבי תורה וחומשין. ר' ירמיה בשם ר' זעירה תורה וחומשין ערק תנייה מינה. כותבין תורה ונביאים כאחת דברי ר"מ, וחכ"א אין כותבין תורה ונביאים כאחת, אבל כותבין נביאים וכתובים כאחת. ר' ירמיה בשם ר' שמואל בר רב יצחק תורה וחומשים קדושה אחת הן, אין עושין תורה חומשים אבל עושין חומשין תורה, א"ר יוסה הדא אמרה תורה שעשאה חומשין בקדושתה היא, ר' שמואל בר נחמן בשם

כאחת בספר אחד, הגם שיוצא שהוא מגלגל את הנביאים על גבי הספר תורה דברי ר"מ, וחכ"א שאין כותבין תורה ונביאים כאחת, כיון שיוצא שהנביאים יהיו מונחים על גבי הספר תורה, אבל כותבין נביאים וכתובים כאחת, כיון שקדושתן שווה, ומותר להניח כתובים על גבי נביאים. ר' ירמיה בשם ר' שמואל בר רב יצחק אומר שספר תורה וחומשים קדושה אחת הן, ומניחים חומשים על גבי ספר תורה, ואין עושין תורה לחומשים דהיינו אסור לחלק את הס"ת לחומשים חומשים, משום בזיון הס"ת, אבל עושין ומחברים חומשין זה לזה, לעשותם לספר תורה, א"ר יוסה הדא אמרה מזה שיכולים לחבר חומשים זה לזה לעשותם לס"ת מוכח, שספר תורה שעשאה חומשין בקדושתה היא, כיון שאם קדושת החומשים פחותה מקדושת הס"ת, א"כ איך יכולים לחבר חומשים לעשותם לס"ת, והרי הוא כתב אותן לשם חומש, ולא לשם קדושת ס"ת. ר' שמואל בר נחמן בשם

ספרים לא יקחו מטפחות: אפילו אם הוא מכר נביאים וכתובים, אינו לוקח בהן מטפחות לספר תורה או לחומשים. אומרת הברייתא שכורכים ספר תורה במטפחות של ספר תורה אחר, ואין בזה זלזול בספר הקודם, וכן כורכים במטפחות של חומשים אחרים, וכן כורכים נביאים במטפחות של נביאים אחרים, וכורכים ספר תורה או חומשים במטפחות של נביאים וכתובים, כיון שקדושתם גבוהה יותר, אבל לא כורכים נביאים או כתובין במטפחות של ספר תורה או של חומשים. נותנין ספר תורה על גבי ספר תורה, וכן נותנים חומשים על גבי חומשים, וכן נותנים תורה וחומשין על גבי נביאים וכתובים, אבל לא נביאים וכתובים על גבי תורה וחומשין, אמר ר' ירמיה בשם ר' זעירה, שלענין תורה וחומשין האם מותר להניח חומשים על גבי ספר תורה או לא, ערק תנייה מינה התנא של הברייתא ברח ולא פירש. כותבין תורה ונביאים

מסכת פרק ג [ה"א - דף כד] מגילה קכא

ר' יונתן תורה חסירה אין קוראין בה ברכים, והא תני כבראשית עד המבול, בויקרא עד ויהי ביום השמיני, בוידבר עד ויהי בנסוע הארון, מותר לקרות בו ברכים. הדא ארסקינס אוקיד אוריתא דצנבראי, אתון שאלון לר' יונה ולר' יוסה מהו לקרות בספר ברכים, אמר לון אסור - לא דאסור, אלא מן גו דנפשהון עגימה, אינון זבנין להון אחורי.

וכן במותריהם: ממה שגבו גבאי צדקה והותירו? כהדא ר' חייה בר בא אזל לחמין, ויהבון ליה פריטין למפלגא ליתמיא ולארמלאתא, נפק ופלגון לרבנן, מהו שיהא צריך להפריש תחתיהן, ר' זעירה אמר צריך להפריש תחתיהן, ר' אילא אמר אינו

בכלל, נפשם תהיה עגומה עליהם, ואינון זבנין להון אחורי והם יקנו ס"ת אחר, ולכך ר' יונה ור' יוסה אסרו להם לקרוא בחומש, אבל מעיקר הדין מותר לקרוא בס"ת חסרה, או בחומשים.

וכן במותריהם: שואלת הגמ' מה הדין מה שגבו גבאי צדקה והותירו האם יכולים לשנות את המעות לדבר אחר או לא? אומרת הגמ' שנלמד את זה כהדא מהמעשה שר' חייה בר בא אזל לחמין (עיר בסוריא) ויהבון ליה פריטין והביאו לו כסף למפלגא ליתמיא ולארמלאתא לחלק ליתומים ואלמנות, ור' חייה בר בא נפק ופלגון לרבנן יצא וחילק אותם לחכמים, ושאלנו מהו שיהא צריך להפריש תחתיהן, דהיינו האם ר' חייה בר בא חילק את המעות לת"ח במקום היתומים והאלמנות, או שהוא רק לווה את הכסף מהצדקה כדי לחלק לת"ח, ואח"כ הוא יאסוף כסף אחר כנגד מה שהוא חילק לת"ח, ויחלק אותם ליתומים והאלמנות? ור' זעירה אמר שצריך להפריש מעות אחרים כדי לחלק תחתיהן, כיון שאסור לשנות מדעת הנותן, אבל ר' אילא אמר שאינו

ר' יונתן אומר שתורה חסירה שחסר בה, אין קוראין בה ברכים, שואלת הגמ' והא תני ויהי שנינו בברייתא, שבחומש בראשית, אם הוא כתב עד המבול יכולים לקרוא בו, היות והשלימו את כל עניין בריאת העולם, ובחומש ויקרא אם הוא כתב עד ויהי ביום השמיני יכולים לקרוא בו, היות והשלימו את עניין הקרבנות, ובחומש וידבר (חומש במדבר) אם הוא כתב עד ויהי בנסוע הארון מותר לקרות בו, כיון שעד שם זה כספר בפני עצמו, והוא יכול לקרוא בהם אפי' ברכים, וא"כ ק' מכאן על ר' שמואל בר נחמן? מתרצת הגמ' שבאמת מותר לקרוא גם בציבור בס"ת חסר, ומה שר' שמואל בר נחמן אסר לקרוא בס"ת החסרה, זה כדי שהציבור יקנו ס"ת שלם, וזה כהדא כמעשה שהיה בארסקינס שאוקיד אוריתא דצנבראי שהוא שרף את הס"ת של העיר צנבראי, ואתון שאלון באו ושאלו לר' יונה ולר' יוסה, מהו לקרות בספר (בחומש) ברכים, אמרו לון שאסור, אבל זה לא דאסור מעיקר הדין, אלא מן גו דנפשהון עגימה אלא שאם הם לא יקראו בתורה

צריך להפריש תחתיהן, ר' יסא בשם ר' לעזר אומר אינו צריך להפריש תחתיהן.
 ר' יעקב בר אחא ר' יסא ר' לעזר בשם ר' חנינה כל המצות עד שלא נתנו לגזברין
 - את רשאי לשנותם, משניתנו לגזברין - אין את רשאי לשנותן.

הלכה ב

מתני' אין מוכרים את של רבים ליחיד, מפני שמורידין אותו מקדושתו דברי ר'
 מאיר, אמרו לו א"כ אף לא מעיר גדולה לעיר קטנה.
גמ' שלשה מבית הכנסת כבית הכנסת, ושבעה מבני העיר כעיר, מה אנן קיימין,
 אם בשקיבלו עליהן אפי' אחד, אם בשלא קיבלו עליהן אפילו כמה? אלא
 כן אנן קיימין בסתם.

שאין איסור, א"כ אל תאסור למכור ס"ת של
 רבים ליחיד, הגם שיקראו בזה פחות אנשים,
 אבל לא יורד קדושת הס"ת בזה.

גמ' אומרת הגמ' ששלשה מבית הכנסת
 שמכרו את הבית הכנסת, הרי זה כאילו
 כל אנשי בית הכנסת מכרו את הבית הכנסת,
 וכן שבעה מבני העיר שעשו איזה דבר, הרי
 זה כאילו כל בני העיר הסכימו לדבר; שואלת
 הגמ' מה אנן קיימין באיזה אופן מדובר, אם
 בשקיבלו עליהן כל בני בית הכנסת שהם
 יהיו הממונים, א"כ אפי' אם היה רק אחד
 ממונה, מכרו מכר, ואם בשלא קיבלו
 עליהן, א"כ אפילו כמה הרבה מבני בית
 הכנסת שמכרו את הבית הכנסת, זה לא יועיל
 עד שכולם יסכימו לדבר? מתרצת הגמ' אלא
 כן אנן קיימין כאן מדובר בסתם, דהיינו
 שהיה שלשה גבאים לבית הכנסת, ואם הם
 מכרו את הבית הכנסת, הגם שהם לא מונו
 לעניין המכירה במפורש, מכירתן מכירה (וכן
 לעניין השבעה מבני העיר מדובר שהם היו
 אחראים על ענייני העיר באופן כללי).

צריך להפריש תחתיהן, כיון שצדקה לת"ח
 חשובה יותר מאשר לחלק ליתומים, לכך זה
 מותר, וכן ר' יסא בשם ר' לעזר אומר
 שאינו צריך להפריש תחתיהן, וכן ר'
 יעקב בר אחא ור' יסא ור' לעזר בשם ר'
 חנינה אמרו שכל המצות כל הצדקות עד
 שלא נתנו לגזברין את רשאי לשנותם
 לצדקה אחרת, ורק משניתנו לגזברין אין
 את רשאי לשנותן, כיון שהגבאי זכה במעות
 לצורך אותו הצדקה, אבל היות ור' חייה בר
 בא לא היה גבאי צדקה, לכך הוא היה יכול
 לשנות את היעוד של המעות ולתת אותם
 לת"ח, כיון שצדקה לת"ח חשובה יותר מאשר
 צדקה ליתומים ואלמנות.

הלכה ב

מתני' אין מוכרים את הס"ת של רבים
 ליחיד מפני שמורידין אותו
 מקדושתו דברי ר' מאיר, אמרו לו א"כ
 אף שלא יוכלו למכור את הס"ת מעיר
 גדולה לעיר קטנה, והיות ובוה אתה מודה

מסכת פרק ג [ה"ב - דף כד] מגילה קכג

בן עיר שפסק בעיר אחרת - נותן עמה, בני העיר שפסקו בעיר אחרת - נותנין במקומן, רבי חייה בשם ר' יוחנן כגון ההן סיפסלא דמעוניא, כהדא ר' חלבו הוה דרש בציפורין, פסק תמן, אתא בעי למיתן הכא, אמר ליה ר' אימי יחידי את. **העושה נר ומנורה לבית הכנסת,** עד שלא נשתכח שם הבעלים מהן אין את רשאי לשנותן למקום אחר, משנשתכח שם הבעלים מהן את רשאי לשנותן למקום אחר, רבי חייה בשם ר' יוחנן אם היה שם הבעלים חקוק עליהן כמו שלא נשתכח שם הבעלים מהן, כהדא אנטונינוס עשה מנורה לבית הכנסת, שמע רבי ואמר ברוך אלהים אשר נתן בלבו לעשות מנורה לבית הכנסת. ר' שמואל בר רב יצחק בעי, מה אמר רבי - ברוך אלהים ברוך אלהינו, אין אמר ברוך אלהים, הדא אמרה דלא איתגייר אנטונינוס, אין אמר ברוך אלהינו, הדא אמרה

(שתרמו את המנורה) מהן, אין את רשאי לשנותן ולתת אותם במקום אחר (וכן אסור למוכרם ולקנות במעות חפצים אחרים), אבל משנשתכח שם הבעלים מהן, את רשאי לשנותן למקום אחר, רבי חייה בשם ר' יוחנן אמר שאם היה שם הבעלים חקוק עליהן (על המנורה), א"כ זה כמו שלא נשתכח שם הבעלים מהן, ואסור לשנותם, וזה כהדא כאותו מעשה שאנטונינוס עשה מנורה לבית הכנסת, וכששמע רבי הוא אמר ברוך אלהים אשר נתן בלבו לעשות מנורה לבית הכנסת, כיון שלא יוכלו לשנותו, היות ואנטונינוס הוא אדם מפורסם (הוא היה מושל בא"י מטעם הרומאים), א"כ זה כמו ששמו חקוק על המנורה. שואלת הגמ' ר' שמואל בר רב יצחק בעי, מה אמר רבי האם רבי אמר 'ברוך אלהים' או שרבי אמר 'ברוך אלהינו', והנפק"מ הוא, שאין רבי אמר 'ברוך אלהים' הדא אמרה זה אומר דלא איתגייר אנטונינוס, אבל אין רבי אמר 'ברוך אלהינו' א"כ הדא אמרה זה

בן עיר שפסק לתת צדקה כשהוא היה בעיר אחרת - נותן עמה לעניי אותה העיר, אבל בני העיר שפסקו לתת צדקה כשהיו בעיר אחרת - נותנין את הצדקה במקומן (בעיר שלהם), רבי חייה בשם ר' יוחנן אומר כגון ההן סיפסלא דמעוניא הגבאים היושבים בספסלים (שהם היו פוסקים את הצדקה) מחוץ לבית הכנסת בבית מעון (שהוא סמוך לטבריה), שאם יחיד עבר שם ופסקו עליו לתת צדקה, א"כ הוא צריך לתת את מה שפסקו עליו בבית מעון, אבל אם רבים עברו שם ופסקו עליהם את הצדקה, הם נותנים את מה שפסקו עליהם במקומם, וזה כהדא כמעשה בר' חלבו שהוה דרש בציפורין, ופסק תמן (בציפורי) לתת צדקה, ואתא ובעי והוא בא ורצה למיתן את הצדקה שפסק, הכא בטבריה, אמר ליה ר' אימי שהיות ויחידי את לכך אתה צריך לתת את הצדקה במקום שהתחייבת, היינו בציפורי. **העושה נר או מנורה לבית הכנסת,** אז עד שלא נשתכח שם הבעלים

מסכת פרק ג [ה"ב - דף כד] מגילה

דאתגייר אנטונינוס, אית מילין דאמרין דאתגייר אנטונינוס, אית מילין אמרין דלא איתגייר אנטונינוס - ראו אותו יוצא במנעל פחות ביום הכיפורים, מה את שמע מינה, שכן אפילו יריאי שמים יוצאין בכך. אנטונינוס אמר לרבי מייכלתי את מן לויתן בעלמא דאתי? אמר ליה אין, אמר ליה מן אימר פיסחא לא אוכלתני, ומן לויתן את מייכל לי? אמר ליה מה נעביד לך, ובאימר פיסחא כתיב [שמות יב] וְכָל עָרֹל לֹא יֹאכַל בּוֹ, כיון דשמע כן אזל וגזר, אתא לגביה, אמר ליה רבי! חמי גזורת, אמר ליה בדידי לא איסתכלית מן יומי, אלא בדידך? ולמה נקרא שמו רבינו הקדוש? שלא הביט במילתו מימיו. ולמה נקרא נחום איש קודש הקדשים? שלא הביט בצורת מטבע מימיו. הדיא אמרה דאתגייר אנטונינוס, מיליהון דרבנן אמרין נתגייר אנטונינוס, דא"ר חזקיה ר' אבהו בשם ר' לעזר אם באין הן גירי צדק לעתיד לבא, אנטונינוס בא בראשם.

אנטונינוס ומל את עצמו, ואתא לגביה ובא לפני רבי ואמר ליה, רבי! חמי גזורת תראה שמלתי את עצמי, אמר ליה בדידי במילה שלי לא איסתכלית מן יומי לא הסתכלתי מימי, ואלא אני אסתכל בדידך במילה שלך? ואומרת הגמ' ולמה נקרא שמו של ר' יהודה הנשיא 'רבינו הקדוש'? כיון שלא הביט במילתו מימיו, (ודרך אגב אומרת הגמ') ולמה נקרא שמו של נחום, 'איש קודש הקדשים'? כיון שלא הביט בצורת מטבע מימיו, היות והיה בה צורת ע"ז (ואומנם לא היו עובדים את הצורה הזו, ולכך אין בה איסור גמור, אבל ר' נחום החמיר על עצמו), וא"כ הדיא אמרה (מזה שאנטונינוס מל את עצמו) דאתגייר אנטונינוס, וכן מיליהון דרבנן אמרין מדברי החכמים מוכח שנתגייר אנטונינוס, דא"ר חזקיה בשם ר' אבהו בשם ר' לעזר אם (כאשר) באין הן גירי צדק לעתיד לבא, אנטונינוס בא בראשם, כיון שהוא התגייר לשם ה'.

אומר דאתגייר אנטונינוס, ואומרת הגמ' שאית מילין יש דיבורים דאמרין דאתגייר אנטונינוס, ואית מילין אמרין דלא איתגייר אנטונינוס, כיון שראו אותו יוצא במנעל פחות (שהחלק העליון קרוע) ביום הכיפורים, ולכך אמרו שהוא לא התגייר, אבל אומרת הגמ' מה את שמע מינה שהוא לא התגייר, והרי אין בזה בעיה שכן אפילו יריאי שמים יוצאין בכך ביום הכיפורים, היות והחלק העליון קרוע, א"כ אין לזה שם של מנעל. אנטונינוס אמר לרבי האם מייכלתי את תתן לי לאכול מן הלוייתן בעלמא דאתי בעולם הבא? אמר ליה אין כן, חזר אנטונינוס ואמר ליה לרבי, מן אימר פיסחא לא אוכלתני הרי מקרבן פסח אתה לא תאכיל אותי ומן לויתן את מייכל לי תתן לי לאכול? אמר ליה רבי לאנטונינוס מה נעביד לך, ובאימר פיסחא בקרבן פסח כתיב וְכָל עָרֹל לֹא יֹאכַל בּוֹ, אבל מהלוייתן ניתן לך לאכול, היות ואתה תומך בעם ישראל, וכיון דשמע כן, אזל וגזר הלך

מהו מכתוב תרי תלת מילין מפסוקא? מר עוקבא מישלח כתב לריש גלותא דהוה דמיך וקאים בזימריין, [הושע ט] ישראל אל תשמח בעמים אל גיל, ר' אחא כתב [משלי י] זכר צדיק לברכה, ר' זעירה כתב [דברי הימים ב כד] ולא זכר המלך יואש, רבי ירמיה משלח כתב לרבי יודן נשייא [שמואל ב יט] לשנא את אוהביך ולאהבה את שונאיך. רבי חייה רבי יוסי רבי אימי דנזון לתמר, אזלת וקרבה עליהון לאנטיפוטא דקיסריין, שלחון וכתבון לר' אבהו, שלח רבי אבהו וכתב להון כבר פיסנו לשלשה ליטורין, לטוב ילד, טוב למד, ותרשיש - אבדוקים אבמסין תלתכים, אבל תמר תמרורים בתמרוריה היא עומדת, וביקשנו למתקה [ירמיהו ו] לשנא צרף צרוף. ר' מנא משלח כתב לרבי הושעיה בר' שמי [איוב ח] ראשיתך מצער מאוד תסגא אחריתך.

ג' מילים שלא במקומם. ומעשה היה שרבי חייה ורבי יוסי ורבי אימי דנזון לתמר שזינתה והלקו אותה, והיא אזלת וקרבה עליהון הלכה והלשינה עליהם לאנטיפוטא דקיסריין בבית המשפט של קיסריה, ור' חייה ור' יוסי ור' אימי שלחון וכתבון לר' אבהו שהוא היה מקורב למלכות שיעזור להם, ושלח רבי אבהו וכתב להון כבר פיסנו לשלשה ליטורין (סנגורין), ור' אבהו לא כתב את שמותם במפורש, שמא המכתב יבוא לידים שאינם רצויות, ולכך הוא כינה אותם וכתב שהוא פייס לטוב ילד, ואת טוב למד, ואת תרשיש, ושמותם הם אבדוקים אבמסין תלתכים, והמשיך ר' אבהו וכתב, אבל תמר תמרורים (הזונה) בתמרוריה (במרדה) היא עומדת, ותובעת אותכם במשפט, וביקשנו למתקה ע"י נתינת שוחד, אבל לשנא צרף צרוף ורעים לא נתקו, וא"כ מוכח מכאן שר' אבהו סובר שמותר לכתוב ג' מילים. אבל ר' מנא משלח כתב לרבי הושעיה בר' שמי ראשיתך מצער מאוד תסגא אחריתך, במקום שכתוב י'היה

שואלת הגמ' מהו מכתוב תרי תלת מילין שתים או שלש מילים מפסוקא שלא בספר? אומרת הגמ' שיכולים להוכיח מזה שמר עוקבא מישלח שלח וכתב לריש גלותא מכתב על מה דהוה דמיך וקאים בזימריין שהוא היה הולך לישון וקם משנתו כשמנגנים לפניו, והוא כתב לו את הפסוק "אל תשמח ישראל אל גיל בעמים" אבל הוא לא כתב כמו שכתוב בפסוק, אלא הוא כתב לו ישראל אל תשמח בעמים אל גיל, כיון שמר עוקבא סובר שאסור לכתוב אפי' שלש מילים שלא במקומם. אבל ר' אחא כתב זכר צדיק לברכה, כיון שהוא סובר שמותר לכתוב ג' מילים שלא במקומם. ור' זעירה כתב ולא זכר המלך יואש, במקום שכתוב ולא זכר יואש המלך החסד, כיון שהוא סובר שאסור לכתוב ג' מילים שלא במקומם. וכן רבי ירמיה משלח כתב לרבי יודן נשייא לשנא את אוהביך ולאהבה את שונאיך, במקום שכתוב לאהבה את שונאיך ולשנא את אוהביך, כיון שהוא סובר שאסור לכתוב

מסכת פרק ג [ה"ג - דף כה] מגילה

אין מוכרים את של רבים ליחיד: אמר ר' יוחנן לית כן, מה אנן קיימין, אם כר"מ, אין מוכרין בית הכנסת אלא על תנאי, אם כרבנן, מוכרין אותו ממכר עולם חוץ מד' דברים? רבי חייה בשם ר' יוחנן תיפתר בס"ת.

הלכה ג

מתני' אין מוכרין בית הכנסת אלא על תנאי אימתי שירצו יחזירוהו דברי ר"מ, וחכ"א מוכרין אותו ממכר עולם, חוץ מארבעה דברים - למרחץ ולבורסקי ולטבילה ולבית המים, ר' יהודה אומר מוכרין אותו לשם חצר, והלוקח מה שירצה יעשה. ועוד אמר ר' יהודה בית הכנסת שחרב אין מספידין לתוכה, ואין מפשילין לתוכה חבלים, ואין פורסין לתוכה מצודות, ואין שוטחין על גגה פירות, ואין עושין אותה קפנדריא, שנאמר [ויקרא כו] וְהִשְׁמוּתִי אֶת מְקוֹשֵׁיכֶם,

(כיון שיש בזיון כשמוכרים את הבית הכנסת ממכר עולם) דברי ר"מ, וחכ"א שמוכרין אותו ממכר עולם, חוץ מלארבעה דברים הללו, למרחץ ולבורסקי (מקום שמעבדים שם עורות) ולטבילה ולבית המים (לבית הכסא). כיון שיש בזה בזיון שהופכים בית הכנסת למקום מבוזז, ר' יהודה אומר שמוכרין אותו לשם חצר, והלוקח מה שירצה יעשה. ועוד אמר ר' יהודה שבית הכנסת שחרב הוא נשאר בקדושתו, ולכך אין מספידין לתוכה מספד על אדם יחיד (אפילו שכאשר ביהכנס"ס קיים מותר להספיד בו), ואין מפשילין (מותחין וגודלין) לתוכה חבלים, ואין פורסין לתוכה מצודות ללכוד חיות, ואין שוטחין על גגה פירות לייבוש, כיון שגם גג בית הכנסת הוא קדוש, ואין עושין אותה קפנדריא (קיצור דרך), שנאמר וְהִשְׁמוּתִי אֶת מְקוֹשֵׁיכֶם, ומזה שלא כתוב 'ואת מקדשיכם' משום מכאן

ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאד, כיון שר' מנא סובר שאסור לכתוב גם שלש מילים. אין מוכרים את של רבים ליחיד: ומבינה הגמ' שהמשנה מדברת לעניין בית הכנסת, וא"כ אמר ר' יוחנן לית כן שהמשנה לא נכונה, כיון שבמה אנן קיימין, אם המשנה סוברת כר"מ, הרי הוא אומר שאין מוכרין בית הכנסת אלא על תנאי, אבל ע"י תנאי יכולים למכור את הבית הכנסת לכל דבר, וכאן כתוב שלא מוכרים אפי' של רבים ליחיד, ואם המשנה היא כרבנן, הרי הם אומרים שמוכרין אותו ממכר עולם חוץ מד' דברים? אלא חזר ר' יוחנן ופי' שהמשנה מדברת לעניין ס"ת, וכן רבי חייה אמר בשם ר' יוחנן תיפתר בס"ת.

הלכה ג

מתני' אין מוכרין בית הכנסת אלא על תנאי שאימתי שירצו יחזירוהו

מסכת פרק ג [ה"ג - דף כה] מגילה קכז

קדושתן אף כשהן שוממין. עלו בה עשבים לא יתלוש, מפני עגמת נפש.
גמ' אין מספידין לתוכה: הדא דאת אמר בבית הכנסת של יחיד, אבל בית הכנסת של רבים אפי' בנוי אסור.
ואין שומחין על גגה פירות: אמר ר' חייה בר בא, ר' יוחנן מיקל לנשייא דשומחין בגדיהון על אורא דבי מדרשא.

ואין עושין אותה קפנדריא: שמואל אמר נכנס שלא לעשותה קפנדריא, מותר לעשותה קפנדריא. תני בתי כנסיות ובתי מדרשות אין נוהגין בהן קלות ראש, לא אוכלין ולא שותין בהן, ולא מטיילין בהן, ולא ישינים בהן, ולא נכנסין בהן לא בחמה בימות החמה, ולא בגשמים בימות הגשמים, אבל שונים ודורשין בהן. רבי יהושע בן לוי אמר בתי כנסיות ובתי מדרשות לחכמים ולתלמידיהם, רבי חייה רבי יסא מיקבלין בגו כנישתא. רבי אימי מפקיד לספריא אין אתא בר נש גביכון

בשביל לעשותה קפנדריא, כגון בשביל לתקן שם איזה דבר, מותר לעשותה קפנדריא. תני בתי כנסיות ובתי מדרשות אין נוהגין בהן קלות ראש, ולכך לא אוכלין ולא שותין בהן, ולא מטיילין (לא נחים) בהן, ולא ישינים בהן, ולא נכנסין בהן לא בחמה בימות החמה, ולא בגשמים בימות הגשמים, אבל שונים ודורשין בהן, ואפי' אם הוא נכנס מחמת השמש או הגשם, אבל כיון שהוא נכנס ולומד בבית הכנסת, זה מותר. רבי יהושע בן לוי אמר שבתי כנסיות ובתי מדרשות זה ביתם של החכמים ושל תלמידיהם, ומותר להם לאכול ולישון בבית הכנסת. וכן רבי חייה רבי יסא כשהיו הולכים ממקום למקום מיקבלין היו מתאכסנים בגו כנישתא. וכן רבי אימי מפקיד לספריא צוה את מלמדי התינוקות (שהם היו מצויים בבית הכנסת), אין אתא בר נש גביכון אם מגיע איזה

שקדושתן עליהם אף כשהן שוממין. עלו בה עשבים לא יתלוש, מפני עגמת נפש, ואז יתנו בני העיר את ליבם לחזור ולבנותו.
גמ' אין מספידין לתוכה: אומרת הגמ' הדא דאת אמר שרק היות והבית הכנסת נחרב לא מספידים בו, אבל כאשר הוא בנוי יכולים להספיד בו, זה דווקא בבית הכנסת של יחיד, אבל בית הכנסת של רבים אפי' כשהוא בנוי אסור להספיד בו על אדם יחיד (הספד של ת"ח מותר לעשותו בבית הכנסת).

ואין שומחין על גגה פירות: אמר ר' חייה בר בא שר' יוחנן מיקל היה מקלל לנשייא (את הנשים) דשומחין בגדיהון שהיו שומחים את בגדיהם על אורא דבי מדרשא על גג בית הכנסת לייבוש, כיון שיש איסור בדבר.

ואין עושין אותה קפנדריא: שמואל אמר שאם הוא נכנס לבית הכנסת שלא

מסכת פרק ג [ה"ד - דף כה] מגילה

מלוכלך באורייתא - תיהווין מקבלין ליה ולחמריה ולמנוי. ר' ברכיה אול לכנישתא דבית שאן, חמי חד בר נש משזיג ידיו ורגליו מן גורנה, אמר ליה אסור לך, למחר חמתיא ההוא גוברא משזיג ידיו ורגליו מן גורנה, אמר ליה רבי! לך שרי ולי אסור? אמר ליה אין, אמר ליה למה? אמר ליה כן אמר ר' יהושע בן לוי בתי כנסיות ובתי מדרשות לחכמים ולתלמידיהם.

ואין עושין אותה קפנדריא: ההן פרוורה, מהו מיעבור בגוה? רבי אבהו עבר בפרוורה, מה דשרי? א"ר זכריה חתניה דרבי לוי, ספרא הוה אימתן, ואין לא הוה ר' אבהו עבר, לא הוה מְפַנֵּי מלייה.

הלכה ד

מתני' ר"ח אדר שחל להיות בשבת קורין פרשת שקלים, חל להיות בתוך

אדם, שהוא מלוכלך באורייתא שיש בו לחלוחית של תורה (בן תורה), תיהווין מקבלין ליה תקבלו אותו ותכניסו אותו שישן בבית הכנסת, ולחמריה וכן את החמר שלו (מנהיג חמורו) ולמנוי ואת חפציו, כיון שבית הכנסת הוא הבית של החכמים. ומעשה בר' ברכיה שאול לכנישתא שהלך לבית הכנסת דבית שאן, וחמי חד בר נש ור' ברכיה ראה אדם אחד שמשזיג ידיו ורגליו שרוחץ את ידיו ורגליו מן גורנה מהמים הנמצאים בבור של הבית הכנסת, אמר ליה אסור לך להשתמש במים האלו (אותו אחד לא רחץ את ידיו לצורך התפילה), למחר חמתיא ההוא גוברא אותו אחד ראה את ר' ברכיה שמשזיג ידיו ורגליו מן גורנה, אמר ליה אותו אחד, רבי! לך שרי ולי אסור? אמר ליה ר' ברכיה אין, אמר ליה ולמה? אמר ליה כיון שכן אמר ר' יהושע בן לוי בתי כנסיות ובתי מדרשות לחכמים ולתלמידיהם, ולכך לי

מותר להשתמש גם בחפצי הבית הכנסת, אבל לך אסור.
ואין עושין אותה קפנדריא: שואלת הגמ' ההן פרוורה הפרוודור של הבית הכנסת, מהו מיעבור בגוה האם מותר לעבור בו ולעשותו לקפנדריא? ואומרת הגמ' שרבי אבהו עבר בפרוורה, אומרת הגמ' מה האם יכולים להוכיח מזה דשרי? א"ר זכריה חתניה דרבי לוי שלא יכולים להוכיח, כיון שספרא הוה אימתן היה שם מלמד תינוקות קפדן, ואין לא הוה ר' אבהו עבר, אותו מלמד לא הוה מְפַנֵּי את הטלייה הוא לא היה מוציא את הילדים (שהפריעו לו בשיעור) להפסקה, ולכך ר' אבהו עבר שם כדי להוציאן להפסקה.

הלכה ד

מתני' ר"ח אדר שחל להיות בשבת קורין פרשת שקלים, ואם ר"ח אדר חל להיות בתוך השבת באמצע

מסכת פרק ג [ה"ד - דף כה] מגילה קכט

השבת מקדימין לשעבר, ומפסיקין לשבת אחרת.

גמ' ר"ח אדר שחל להיות בשבת וכו': ר' לוי בשם ר"ש בן לקיש צפה הקדוש ברוך הוא שהמן הרשע עתיד לשקול כספו על ישראל, אמר, מוטב שיקדום כספן של פְּנִי לכספו של אותו רשע, לפיכך מקדימין וקורין בפרשת שקלים.

חל להיות בתוך השבת וכו': חל להיות בערב שבת, במה קורין? רבי זעירה אמר קורין לשעבר, רבי אילא רבי אבהו בשם ר' יוחנן קורין לבא, והוה רבי זעירה מסתכל ביה, אמר ליה מה את מסתכל בי, אנא אמר מן שמועה ואת אמר מן דעה, ואת מסתכל בי? ! מתניתא מסייע לדין ומתניתא מסייע לדין, מתניתא מסייע לר' זעירה איזהו שבת הראשונה כל שחל ר"ח של אדר להיות בתוכה, אפי' מערב שבת, תני שמואל מסייע לר' אילא.

בִּיה בִּר' אִילָא בְּכֶסֶס, מְדוּעָה הוּא אָמַר שְׁקוּרָאִים לְשַׁעֲבַר, אָמַר לִיה ר' אִילָא מַה אֶת מִסְתַּכֵּל בִּי בְּכֶסֶס, וְהִרִי אָנָּה אָמַר מִן שְׁמוּעָה מְדַבְּרִי ר' יוֹחָנָן, וְאֵת אָמַר מִן דְּעָה מְדַעְתֵּךְ, וְאֵת מִסְתַּכֵּל בִּי בְּכֶסֶס? וְאֹמַרְתָּ הִגַּמְתָּ שְׁמִתְנִיתָא מְסִיעָה לְדִין לר' זְעִירָא, וּמִתְנִיתָא מְסִיעָה לְדִין לר' אִילָא, מִתְנִיתָא מְסִיעָה לר' זְעִירָה שְׁשִׁנּוּ בְּבִרְיָתָא אִיזְהוּ שַׁבַּת הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁל ד' פְּרִשׁוֹת? כָּל שְׁחָל ר"ח שֶׁל אָדָר לִהְיוֹת בְּתוֹכָהּ, אִפִּי' אִם זֶה חַל מִעֶרֶב שַׁבַּת, וְתָנִי שְׁמוּאֵל מְסִיעָה לר' אִילָא שְׁשִׁמּוּאֵל שְׁנָה בְּבִרְיָתָא, אִי זֶה הִיא שַׁבַּת רֵאשׁוֹנָה, כָּל שְׁחָל רֵאשׁ חוֹדֶשׁ אָדָר לִהְיוֹת בָּהּ (הִינּוּ בְּיוֹם שַׁבַּת עֲצֻמוֹ), וְאִפִּילוֹ חַל בְּעֶרֶב שַׁבַּת (מֵאֲתָמוּל, כֹּאִילוֹ חַל בָּהּ (הוּבָא בְּרִש"י)), א"כ מוֹכַח שְׁשִׁמּוּאֵל סוֹבֵר שְׁמֵאֲחֵרִין.

(סוגיית הגמ' הכתובה כאן בדפוסים, נכתבה כאן בטעות, והעברנו אותה למקומה הראוי – בתחילת ההלכה הבאה.)

השבוע מקדימין את קריאת פרשת שקלים לשעבר לשבת הקודמת, ומפסיקין לשבת אחרת, שלא קוראים בו קריאה מהד' פרשיות.

גמ' ר"ח אדר שחל להיות בשבת וכו': ר' לוי בשם ר"ש בן לקיש אומר מדוע קוראים את פרשת שקלים? כיון שצפה הקדוש ברוך הוא שהמן הרשע עתיד לשקול כספו על ישראל, לכך ה' אמר, מוטב שיקדום כספן של פְּנִי (שיתנו מחצית השקל למשכן) לכספו של אותו רשע, ולפיכך מקדימין וקורין בפרשת שקלים (שהרי הקריאה מעוררת את הזמן).

חל להיות בתוך השבת וכו': שואלת הגמ' מה הדין אם ר"ח אדר חל להיות בערב שבת, במה מתי קורין פרשת שקלים, האם לאחר ר"ח או בשבת הקודמת? רבי זעירה אמר שקורין לשעבר, ורבי אילא ורבי אבהו בשם ר' יוחנן אומרים שקורין לבא בב' אדר, והוה רבי זעירה מסתכל

הלכה ה

מתני' בשניה זכור, בשלישית פרה אדומה, ברביעית החדש הזה לכם, בחמישית חוזרין לכסדרן, לכל מפסיקין - לראשי חדשים לחנוכה ולפורים, בתעניות ובמעמדות וביום הכיפורים.

גמ' בשניה זכור: תני איזו היא שבת השנייה? כל שחל הפורים להיות בתוכה, אפילו בערב שבת. ר' נחמן בר יעקב בעי הגע בעצמך שחל ט"ו להיות בשבת, לקרות במגילת אסתר אין את יכול - שאין קורין בכתבי הקודש אלא מן המנחה ולמעלן, ויקראו זכור? אמרו ליה כן אמר רב והימים האלה נזכרים ונעשים, שתהא הזכרתן קודם לעשייתן. ר' אבא בריה דרב פפי בעי הגע עצמך שחל י"ד להיות בשבת, הרי שקדמה אזכרתן לעשייתן? אמר ליה ולא כבר איתתבת דלית

הלכה ה

מתני' בשבת השניה קוראים זכור, ובשבת השלישית קוראים פרשת פרה אדומה, ובשבת הרביעית קוראים החדש הזה לכם, ובשבת החמישית חוזרין לכסדרן, שקוראים רק את פרשת השבוע. ואומרת המשנה שלכל המועדות מפסיקין מלקרוא את פרשת השבוע (שלא קוראים בכלל את פרשת השבוע), וכן לראשי חדשים ולחנוכה ולפורים (דמוקפים) מפסיקים מסדר ההפטרות, שקוראים בהם למפטיר. וכן בתעניות ובמעמדות מפסיקים את הקריאה של שני וחמישי, וכן ביום הכיפורים מפסיקים גם את הקריאה של מנחה בשבת, שגם במנחה קוראים בשל יוה"כ ולא בשל שבת.

גמ' בשניה זכור: תני איזו היא שבת השנייה? כל שחל הפורים להיות

בתוכה באמצע השבוע, ואפילו אם פורים חל להיות בערב שבת, קוראים 'זכור' בשבת שלפני פורים. שואלת הגמ' ר' נחמן בר יעקב בעי הגע בעצמך תתבונן בדבריך, כשחל ט"ו להיות בשבת, אומנם לקרות במגילת אסתר בשבת אין את יכול כיון שאין קורין בכתבי הקודש אלא מן המנחה ולמעלן, כדי שלא יתבטלו מלבוא לבית המדרש (לדרשה של הרב), אבל ויקראו זכור בט"ו? אמרו ליה כן אמר רב שהיות וכתוב והימים האלה נזכרים ונעשים, מכאן שתהא הזכרתן היינו קריאת מצות מחיית עמלק קודם לעשייתן לפני פורים. שואלת הגמ' ר' אבא בריה דרב פפי בעי הגע עצמך תתבונן בדבריך כשחל י"ד אדר להיות בשבת, מדוע שלא יקראו 'זכור' בשבת, והרי שקדמה אזכרתן לעשייתן בכרכים המוקפים חומה? אמר ליה וכי לא כבר איתתבת וכי לא השיבו לך דלית

מסכת פרק ג [ה"ה - דף כו] מגילה קלא

אפשר, ואם אפשר, איחור הוא לעיירות.

רבי בא בשם רבי חייה בר אשי אין מפסיקין בין פורים לפרה, רבי לוי בשם ר' חמא בר חנינה אין מפסיקין בין פרה להחודש, אמר רבי לוי סימניהון דאילין פרשתא - בין הכוסות הללו אם רצה לשתות ישתה, בין השלישי לרביעי לא ישתה. רבי לוי בשם רבי חמא בר חנינה בדין הוא שתקדים החודש לפרה, שבאחד בניסן הוקם המשכן ובשני נשרפה הפרה, ולמה פרה קודמת? שהיא טהרתן של כל ישראל.

ירמיה ספרא שאל לר' ירמיה ר"ח שחל להיות בשבת במה קורין? א"ל קורין בר"ח, אמר ר' חלבו קומי ר' אימי מתניתא אמרה כן לכל מפסיקין לראשי חדשים לחנוכה ולפורים. יצחק סחורה שאל לר' יצחק ר"ח שחל להיות בחנוכה

לרביעי לא ישתה, וכן כאן, מפסיקים בין הפרשיות הראשונות, אבל בין הפרשה השלישית לרביעית לא מפסיקים, ואומר **רבי לוי בשם רבי חמא בר חנינה** שהטעם הוא כיון שבדין הוא שתקדים פרשת החודש לפרה, שהרי באחד בניסן הוקם המשכן ורק בשני נשרפה הפרה, וא"כ למה פרשת פרה קודמת? מפני שהיא טהרתן של כל ישראל ולכך מקדימים, כדי שיוכלו להספיק להיטהר, ולכך לא מפסיקים בין פרה להחודש. **ירמיה ספרא שאל לר' ירמיה, ר"ח שחל להיות בשבת, במה קורין למפטיר, א"ל קורין בר"ח**, אמר ר' חלבו קומי לפני ר' אימי מתניתא אמרה כן שכך למדנו במשנה, לכל מפסיקין את סדר ההפטרות לראשי חדשים לחנוכה ולפורים, שאם חל אחד מהימים האלו בשבת, לא קוראים בהפטרה השייכת לאותו השבת, אלא מפטירים לפי חובת היום. **יצחק סחורה שאל לר' יצחק, ר"ח שחל להיות בחנוכה,**

אפשר שלא יתכן שי"ד אדר יחול להיות בשבת, כיון שאז יוה"כ יחול להיות בערב שבת, וגם אם אפשר שי"ד יחול בשבת (בזמן שקידשו על פי הראיה), יקדימו לקרוא את פרשת זכור, כיון שאיחור הוא לעיירות שאינם מוקפות חומה, שהרי הם מקדימים לקרוא את המגילה ביום הכניסה כדלעיל. **רבי בא בשם רבי חייה בר אשי** אומר שאין מפסיקין בין פורים לפרה, אלא תמיד בשבת שלאחר פורים קוראים פרשת פרה, ואם יש שבת נוספת לפני חודש ניסן, מפסיקים בין פרה לפרשת החודש, אבל רבי **לוי בשם ר' חמא בר חנינה** שאין מפסיקין בין פרה לפרשת החודש, וא"כ עושים את ההפסקה (אם צריך) בין פורים לפרשת פרה, ואמר רבי לוי סימניהון דאילין פרשתא שאתן לך סימן להפסקות של הפרשיות, שזה דומה כמו לבין הכוסות הללו (הראשונים) שאם רצה לשתות ישתה (דהיינו שיכולים להפסיק ביניהם), אבל בין הכוס השלישי

במה קורין? א"ל קורין שלשה בר"ח ואחד בחנוכה, ר' פנחס ור' סימון, ר' אבא בר זמינא מטי בה בשם רבי אבודמא דחיפא, קורין שלשה בחנוכה ואחד בר"ח, להודיעך שלא בא הרביעי אלא מחמת ר"ח, בר שילמיא ספרא שאל לר' מנא הגע עצמך שחל ר"ח של חנוכה להיות בשבת, ולא שבעה קרוין אינון, אית לך מימר שלא בא הרביעי אלא מחמת ר"ח? אמר ליה והדא שאילתא דספרי.

הלכה ו

מתני' בפסח קורין בפרשת מועדות שבתורת כהנים, בעצרת שבעה שבועות, בראש השנה בחדש השביעי, ביום הכיפורים אחרי מות, ביו"ט ראשון של חג קורין בפרשת מועדות שבתורת כהנים, ושאר כל ימות החג קורין בקרבנות החג.

גמ' ובעצרת שבעה שבועות: אית תניי תני בחדש השלישי. בראש השנה

והדא שאילתא דספרי זה שאלה של חכמים, ואין ע"ז תשובה, וא"כ באמת שלושת הקרואים הראשונים יקראו בשל ר"ח, והרביעי בשל חנוכה, כדברי ר' יצחק.

הלכה ו

מתני' בפסח קורין בפרשת מועדות שבתורת כהנים שבחומש ויקרא, בעצרת קוראים שבעה שבועות, בראש השנה קוראים בחדש השביעי, ביום הכיפורים קוראים אחרי מות, ביו"ט הראשון של חג הסוכות קורין בפרשת מועדות שבתורת כהנים, ושאר כל ימות החג סוכות קורין בקרבנות החג שבפרשת פנחס.

גמ' ובעצרת שבעה שבועות: אומרת הגמ' אבל אית תניי תני יש ששנו בברייתא שקוראים בחדש השלישי, כיון שבשבועות ניתנה התורה. בראש השנה

במה קורין מה עיקר הקריאה שבוזה יתחילו לקרוא, א"ל קורין שלשה בר"ח ואח"כ אחד בחנוכה, כיון שעיקר היום הוא ר"ח. אבל ר' פנחס ור' סימון אמרו, ור' אבא בר זמינא מטי בה נוטה לומר את זה בשם רבי אבודמא דחיפא, שקורין שלשה בחנוכה ואח"כ אחד בר"ח, להודיעך שלא בא הרביעי אלא מחמת ר"ח, שהרי בחנוכה קוראים רק שלשה קוראים, וא"כ הקריאה הרביעית לא יכולה להיות בשל חנוכה. בר שילמיא ספרא שאל לר' מנא, הגע עצמך תתבונן בדבר, הרי כשחל ר"ח של חנוכה להיות בשבת, וכי לא שבעה קרוין אינון, הרי בר"ח טבת שחל בשבת, קוראים שבעה קוראים בשל שבת, וכי אית לך מימר שכיון שלא בא הרביעי אלא מחמת ר"ח, שיקראו רביעי בשל ר"ח? וא"כ אותו הדבר כשחל ר"ח בחנוכה לא צריך לקרוא רביעי בשל ר"ח, אמר ליה ר' מנא

מסכת פרק ג [ה"ז - דף כו] מגילה קלג

בחדש השביעי: אית תנני תני וְה' פָּקֵד אֶת שָׂרָה.

הלכה ז

מתני' בחנוכה בנשיאים, בפורים ויבא עמלק, בראשי חדשים ובראשי חדשיכם. במעמדות במעשה בראשית, בתעניות ברכות וקללות. אין מפסיקין בקללות, אלא אחד קורא את כולן. בשני ובחמישי ובשבת במנחה קורין כסדרן, ואינו עולה להן מן החשבון, שנאמר [ויקרא כג] וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מִעַדֵי ה' אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מצותן שיהו קורין כל אחד ואחד בזמנו.

גמ' במעמדות במעשה בראשית: רבי יעקב בר אחא בשם רבי יסא, ללמדך שאין העולם עומד אלא על הקרבנות. תמן תנינן שמעון הצדיק היה משירי כנסת הגדולה, הוא היה אומר על שלשה דברים העולם עומד; על התורה, ועל העבודה,

אלא בשבת צריך לקרוא מתחילת הפרשה, שנאמר וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מִעַדֵי ה' אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מצותן שיהו קורין כל אחד ואחד בזמנו, כיון שלא יתכן לומר שכוונת הפסוק לומר שמשה ציוה בני ישראל על המועדים, שהרי משה כבר ציוה על כל המצוות, אלא ע"כ כוונת הפסוק לומר שמשה ציוה את בני ישראל לְדַבֵּר את מועדי ה', היינו לקרוא את פרשיות המועדים.

גמ' במעמדות במעשה בראשית: רבי יעקב בר אחא בשם רבי יסא אומר שקוראים במעמדות (בזמן הקרבת התמיד) במעשה בראשית, בשביל ללמדך שאין העולם עומד אלא על הקרבנות, דהיינו שהקרבת הקרבנות הוא כדי לקיים את המעשה בראשית. תמן במסכת אבות תנינן, שמעון הצדיק היה משירי כנסת הגדולה והוא היה אומר שעל שלשה דברים העולם עומד; על התורה, ועל העבודה,

בחדש השביעי: אומרת הגמ' אבל אית תנני תני יש ששנו בברייתא שקוראים וְה' פָּקֵד אֶת שָׂרָה, כיון שבר"ה ה' פקד את שרה. (סוגיית הגמ' הכתובה כאן בדפוסים, נכתבה כאן בטעות, והעברנו אותה למקומה הראוי – בתחילת ההלכה הבאה.)

הלכה ז

מתני' בחנוכה קוראים בנשיאים, שהקריבו את קרבנם בחנוכה המזבח. בפורים קוראים ויבא עמלק, כיון שהמן הרשע היה עמלקי. בראשי חדשים קוראים ובראשי חדשיכם. במעמדות קוראים במעשה בראשית (הגמ' תבאר מדוע). בתעניות קוראים ברכות וקללות שבפרשת בחקותי, ואומרת המשנה שאין מפסיקין בקללות, אלא אחד קורא את כולן. בשני ובחמישי ובשבת במנחה קורין כסדרן, עשרה פסוקים מפרשת השבוע הבא, אבל ואינו עולה להן מן החשבון,

ועל גמילות חסדים, ושלשתן בפסוק אחד [ישעיהו נא] וְאֲשִׁים דְּבָרֵי בְּפִיךָ זו תלמוד תורה, וּבְצֵל יְדֵי בְּפִיתִיךָ זו גמילות חסדים, ללמדך שכל מי שהוא עוסק בתורה ובגמילות חסדים זוכה לישב בצילו של הקדוש ברוך הוא, הדא היא דכתיב [תהילים לו] מִה יִקָּר חֲסִידְךָ אֱלֹהִים וּבְנֵי אָדָם בְּצֵל בְּנִפְיָךָ יַחֲסִיוּ, לְנִטְע שְׁמִים וְלִיסַד אֶרֶץ אֱלֹהֵי הַקִּרְבָּנוֹת, וְלֵאמֹר לְצִיּוֹן עַמִּי אֲתָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, אָמַר ר' חִינָנָא בַּר פַּפַּא חִזְרֵנִי עַל כָּל הַמִּקְרָא וְלֹא מִצָּאֵנּוּ שְׁנִקְרָאוּ יִשְׂרָאֵל צִיּוֹן, אֲלֵא זֶה, וְלֵאמֹר לְצִיּוֹן עַמִּי אֲתָה. תַּמָּן תַּנִּינָן רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד - עַל הַדִּין וְעַל הָאֵמֶת וְהַשְׁלוֹם, וְשִׁלְשֶׁתָּן דְּבַר אֶחָד הֵן, נַעֲשֶׂה הַדִּין - נַעֲשֶׂה אֵמֶת נַעֲשֶׂה שְׁלוֹם, אָמַר ר' מְנָא וְשִׁלְשֶׁתָּן בַּפְּסוּק אֶחָד [זכריה ח] אֵמֶת וּמִשְׁפָּט שְׁלוֹם שְׁפָטוּ בְּשַׁעְרֵיכֶם.

אין מפסיקין בקללות: א"ר חיה בר גמרא [משלי ג] וְאַל תִּקֶּץ בְּתוֹכְכֶתוֹ - אל תעשה קוצים קוצים, אמר ר' לוי, אמר הקדוש ברוך הוא אינו בדין שיהו בני

ישראל, אמר ר' חִינָנָא בַּר פַּפַּא חִזְרֵנִי עַל כָּל הַמִּקְרָא וְלֹא מִצָּאֵנּוּ שְׁנִקְרָאוּ יִשְׂרָאֵל צִיּוֹן, אֲלֵא רַק בַּפְּסוּק הַזֶּה וְלֵאמֹר לְצִיּוֹן עַמִּי אֲתָה. תַּמָּן תַּנִּינָן רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר שְׁעַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד - עַל הַדִּין וְעַל הָאֵמֶת וְעַל הַשְׁלוֹם, וְשִׁלְשֶׁתָּן דְּבַר אֶחָד הֵן שְׁהָרִי כַּאֲשֶׁר נַעֲשֶׂה הַדִּין אִז - נַעֲשֶׂה אֵמֶת, וְאִז נַעֲשֶׂה שְׁלוֹם בְּעוֹלָם. אָמַר ר' מְנָא וְשִׁלְשֶׁתָּן רִמּוּזִים בַּפְּסוּק אֶחָד אֵמֶת וּמִשְׁפָּט שְׁלוֹם שְׁפָטוּ בְּשַׁעְרֵיכֶם.

אין מפסיקין בקללות: א"ר חיה בר גמרא שידועים את זה ממה שכתוב מוֹסֵר ה' בְּנֵי אֵל תִּמְאָס, וְאַל תִּקֶּץ בְּתוֹכְכֶתוֹ, הֵינּוּ אֵל תַּעֲשֶׂה אֶת מוֹסֵר ה' קוֹצִים קוֹצִים חֲתִיכוֹת חֲתִיכוֹת. אֲבָל אָמַר ר' לוי שְׁהִטְעָם שְׁאִין מַפְסִיקִים בַּקְּלָלוֹת הוּא מִכִּיּוֹן שְׁאִמְרַהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵינוֹ בִּדִּין שִׁיְהוּ בְּנֵי

עבודת הקרבנות, ועל גמילות חסדים, ושלשתן מרומזים בפסוק אחד שכתוב בפסוק וְאֲשִׁים דְּבָרֵי בְּפִיךָ זו תלמוד תורה, וּבְצֵל יְדֵי בְּפִיתִיךָ (כשכתוב יד זה בא לרמוז על הצדקה שנותנים מיד ליד) וא"כ זו גמילות חסדים, ללמדך שכל מי שהוא עוסק בתורה ובגמילות חסדים זוכה לישב בצילו של הקדוש ברוך הוא, הדא היא דכתיב וזה כמו שכתוב מִה יִקָּר חֲסִידְךָ אֱלֹהִים (כמה חשוב החסד אצל ה'), וּבְנֵי אָדָם שְׁעוֹשִׂים חֲסִידִים בְּצֵל בְּנִפְיָךָ יַחֲסִיוּ הֵם יִחְסוּ בְּצִילוֹ שֶׁל ה', גַּם אִם הֵם לֹא רְאוּיִים מִצַּד עֲצָמָם, כִּיּוֹן שְׁהִקְבָּה לֹא מִתְּבוּנָן בְּמַעֲשֵׂי גוֹמְלֵי חֲסִידִים הָאֵם הֵם רְאוּיִים (עֵינִן תּוֹמֵר דְּבוּרָה הַמִּרְחִיב בַּדֶּבֶר), וְכָתוּב שֶׁם בַּפְּסוּק לְנִטְע שְׁמִים וְלִיסַד אֶרֶץ - אֱלֹהֵי הַקִּרְבָּנוֹת, שֶׁהֵם מְקִימִים אֶת הָעוֹלָם. וּמִמְשִׁיכָה הַגִּמְ' לְבֹאֵר אֶת הַמִּשְׁךְ הַפְּסוּק; וְלֵאמֹר לְצִיּוֹן עַמִּי אֲתָה - אֱלֹהֵי

מסכת פרק ג [ה"ז - דף כו] מגילה קלה

מתקללין ואני מתברך, אמר ר' יוסה בר' בון לא מטעם הזה, אלא זה שהוא עומד לקרות בתורה צריך שיהא פותח בדבר טוב וחותר בדבר טוב, לוי בר פסטי שאל לרב הונא אילין ארורייה מהו דיקרינן חד ויברך לפניה ולאחריה, אמר ליה אין לך טעון ברכה לפניו ולאחריו אלא קללות שבתורת כהנים, וקללות שבמשנה תורה. ר' יונתן ספרא דגופתה נחת להכא, חמא לבר אבונא ספרא קרי שירת הבאר ומברך לפניו ולאחריה, אמר ליה ועבדין כן?! אמר ליה ואדיין את לזו, כל השירות טעונות ברכה לפניו ולאחריה. אישתאלת לר' סימון אמר לון ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי אין לך טעון ברכה לפניו ולאחריו אלא שירת הים, ועשרת הדברות, וקללות שבתורת כהנים, וקללות שבמשנה תורה, אמר ר' אבהו אני לא שמעתי, נראין דברים בעשרת הדברות. ר' יוסה בר' בון תמנתי פסוקיא אחריא דמשנה תורה

תורה בפרשת כי תבוא. ואומרת הגמ' שר' יונתן ספרא דגופתה (שם עיר) נחת להכא לטבריה, והוא חמא ראה לבר אבונא ספרא שקרי את שירת הבאר שבפרשת חוקת, ומברך לפניו ולאחריה, אמר ליה וכי עבדין כן, שמברכים על זה לפניו ולאחריה?! אמר ליה בר אבונא ואדיין את צריך לזוז? וכי אתה לא יודע שכל השירות טעונות ברכה לפניו ולאחריה?! ואומרת הגמ' שאשתאלת לר' סימון האם מברכים על שירת הבאר, ואמר לון ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי שאין לך טעון ברכה לפניו ולאחריו אלא שירת הים (אז ישיר), ועשרת הדברות, וקללות שבתורת כהנים וקללות שבמשנה תורה, אבל אמר ר' אבהו שאני לא שמעתי את דברי ריב"ל, אלא נראין הדברים שבעשרת הדברות מברכים לפניו ולאחריה, היות ואת זה שמענו מפי ה' יתברך, שלא ע"י משה רבינו, ולכך זה קריאה מיוחדת. ואומר ר' יוסה בר' בון שתמנתי פסוקיא אחריא דמשנה תורה שהשמונה פסוקים האחרונים של חומש דברים

מתקללין, ואני מתברך וא"כ איך יברך על הקריאה הזו, ולכך לא מפסיקים בקללות. אמר ר' יוסה בר' בון שלא מטעם הזה אין מפסיקים בקללות, אלא כיון שזה שהוא עומד לקרות בתורה צריך שיהא פותח בדבר טוב וחותר בדבר טוב, ולכך לא מפסיקים בקללות. שואלת הגמ' לוי בר פסטי שאל לרב הונא, אילין ארורייה אותם האחד עשר ארורים הכתובים בפרשת 'כי תבוא' שאמרו בהר עיבל, מהו דיקרינן חד האם צריך שיחיד יקרא את כולם כאחד (ואסור לחלק אותם לשתי קרואים), וא"כ הוא יברך לפניו ולאחריה, דהיינו בימיהם רק העולה הראשון והעולה האחרון היו מברכים על התורה, אבל בקריאה מיוחדת (כגון ברכות וקללות שבפרשת בחקותי, היות ולא יכולים לחלק את הקריאה) העולה מברך לפניו ולאחריה, וא"כ שואל לוי בר פסטי האם גם אותם הי"א ארורים זה קריאה מיוחדת, אמר ליה ר' הונא שאין לך טעון ברכה לפניו ולאחריו אלא קללות שבתורת כהנים בפרשת בחקותי, וקללות שבמשנה

טעונין ברכה לפניהן ולאחריהן, בלא כך אין הפותח והחותם בתורה מברך לפניה ולאחריה? לכן צריכה, ראש חודש שחל להיות בשבת. אמר רבי יוסי בר' שירת הלויים לא יפחתו לו משישה קריאות, סימנה הזי"ו ל"ך.

ר' זעירה ר' ירמיה בשם רב שירת הים ושירת דבורה - נכתבין אריח על גבי לבינה ולבינה על גבי אריח, עשרת בני המן ומלכי כנען - נכתבין אריח ע"ג אריח ולבינה ע"ג לבינה, דכל בינין דכן לא קאים. מאי כדון, למצוה או לעכוב? אמר ר' יוסי לרבי חנניה בר אחוי דרב הושעיה נהיר את כד דהוינן קיימן קדם חנותא

הזי"ו ל"ך, זה ראשי תיבות של תחילת הקרואים.

ר' זעירה בשם ר' ירמיה בשם רב אמר ששירת הים ושירת דבורה נכתבין כאריח (חצי לבינה) על גבי לבינה ולבינה על גבי אריח, דהיינו בשורה הראשונה כותבים בתחילת השורה ובסופה מילה אחת (שהיא דומה לאריח) ובאמצע השורה כותבים כמה מילים (שזה דומה ללבינה), ובשורה הבאה כותבים בתחילת ובסוף השורה כמה מילים, וא"כ יוצא שהאריח נמצא על גבי הלבינה והלבינה נמצאת על גבי האריח, שכאשר בונים בנין באופן הזה יש לזה קיום, אבל את עשרת בני המן במגילת אסתר, ומלכי כנען (יהושע פרק י"ב) נכתבין אריח ע"ג אריח ולבינה ע"ג לבינה, דכל בינין דכן שכל בנין שבנוי באופן הזה לא קאים לא מחזיק מעמד, וזה להורות שלא יהיה קיום למלכי כנען ולעשרת בני המן, שאבדו מהעולם, ולא תהיה להם תקומה. שואלת הגמ' מאי כדון מה עכשיו, האם דברי רב נאמרו רק למצוה או גם לעכוב? אמר ר' יוסי לרבי חנניה בר אחוי (בן אחיו) דרב הושעיה האם נהיר את האם אתה זוכר כד דהוינן קיימן כשעמדנו קדם חנותא לפני

טעונין ברכה לפניהן ולאחריהן, כיון שלא יכולים להפסיק בקריאה הזו, היות וזה נאמר בדמיע ובערבוב (דהיינו משה רבינו לא חילק את המילים של הפסוקים האלו, כיון שלא יתכן שהוא מת וכותב וְיָמַת שָׁם מִשָּׁה, אלא הוא כתב את כל האותיות יחד, ויהושע בן נון חילק אח"כ אותם למילים ולפסוקים), שואלת הגמ' מדוע ר' יוסה חידש ואמר שמברכים על זה לפניה ולאחריה, והרי בלא כך שזה קריאה מיוחדת צריך לברך לאחריה, שהרי וכי אין הפותח והחותם בתורה מברך לפניה ולאחריה, וא"כ ר' יוסה היה רק צריך לומר שמברכים לפניה? מתרצת הגמ' לכן צריכה שהחידוש של ר' יוסה הוא אם קראו את הקריאה הזו בראש חודש שחל להיות בשבת, שבאופן רגיל הקורא לא מברך לאחריה, שהרי ממשיכים וקוראים את הקריאה של ר"ח, לכך צריך לומר שעל השמונה פסוקים האלו, מברכים לפניה ולאחריה. אמר רבי יוסי בר' בון שבקריאת שירת הלויים (היינו פרשת האזינו, שהלויים היו שרים את האזינו במנחה בשבת) לא יפחתו לו משישה קריאות, וסימנה של חילוק הקריאה הוא

דרב הושעיה חביבך, עבר ר' בא בר זבדא ושאלנן ליה, ואמר בשם רב לעכוב. ר' חיה בריה דר' אדא דְיִפּוֹ ר' ירמיה בשם ר' זעירא צריך לאמרן בנפיה אחת ועשרת בני המן עמהן. א"ר יוסי בר' בון צריך שיהא איש בראש דפא ואת בסופה, שפן הוא שניץ ונחית כהדין קינטרא. רב אמר צריך לאמר ארור המן, ארורים בניו, אמר ר' פנחס צריך לומר חרבונה זכור לטוב. ר' ברכיה רבי ירמיה ר' חיה בשם ר' יוחנן - ר' יונתן כד דהוה מטוי להאי פסוקא אֲשֶׁר הִגְלָה נְבוּכַדְנֶאצַּר, הוה אמר נבוכדנצר שחיק עצמות, שכל נבוכדנצר דכתיב בירמיה חי היה, ברם הכא מת היה.

ואינו עולה להן מן החשבון: אית תנאי עולה להן מן החשבון, רבי זעירא אבא בר ירמיה רב מתנה בשם שמואל הלכה כמי שאומר אין עולה להן מן החשבון, כמתניתין.

הקורא היה מגיע לפסוק אֲשֶׁר הִגְלָה נְבוּכַדְנֶאצַּר הוה אמר נבוכדנצר שחיק עצמות יישחקו עצמותיו ויאבד זכרו, ואומרת הגמ' מדוע ר' יונתן אמר את זה דוקא במגילת אסתר ולא כאשר היה קורא את הנביא ירמיהו? כיון שכל נבוכדנצר דכתיב בירמיה חי היה, דהיינו בזמן ירמיהו, נבוכדנצר היה עדיין חי, והרי כאשר לומדים איזה דבר, הרי כאילו נמצאים ממש באותו הזמן (הקריאה מעוררת את הזמן). ולכך לא יכולים לקלל אז את נבוכדנצר, היות וכתוב גם בַּמִּדְבָּר מִלֶּךְ אֵל תִּקְלָל, ברם הכא אבל בזמן מגילת אסתר, נבוכדנצר כבר מת היה, ולכך יכולים לקללו. **ואינו עולה להן מן החשבון:** אומרת הגמ' אבל אית תנאי תנאי יש ששנו בברייתא שהקריאה במנחה בשבת, ובשני ובחמישי עולה להן מן החשבון, ובשבת הבאה ממשיכים לקרוא ממקום שפסקו בחמישי, אמר רבי זעירא בשם אבא בר ירמיה בשם רב מתנה בשם שמואל שהלכה כמי שאומר שאין עולה להן מן החשבון, היינו כמתניתין.

חנונו דרב הושעיה חביבך דודך, ועבר ר' בא בר זבדא שם ושאלנן ליה ושאלנו אותו האם זה נאמר לעיכוב או רק למצוה? ואמר לנו בשם רב שזה נאמר לעכוב. ר' חיה בריה דר' אדא דְיִפּוֹ בשם ר' ירמיה בשם ר' זעירא אומר שצריך לאמרן את עשרת בני המן בנפיה אחת וכן את התיבות עשרת בני המן עמהן, כדי להורות שכולם מתו כאחד. א"ר יוסי בר' בון שצריך שיהא כתוב במגילה המילה 'איש' בראש דפא בתחילת השורה, והמילה 'ואת' בסופה בסוף השורה, שפן הוא שניץ שכך זה כמו שני שרוכים ונחית כהדין קינטרא ויורדים כחוט המשקולת, להורות שלא תהיה להם תקומה. רב אמר שכאשר הקורא אומר 'המן', השומע צריך לאמר ארור המן, וכאשר הקורא מזכיר את בני המן, השומעים צריכים לומר ארורים בניו, אמר ר' פנחס שכאשר הקורא מזכיר את חרבונה, השומע צריך לומר חרבונה זכור לטוב. וכן ר' ברכיה אמר בשם רבי ירמיה בשם ר' חיה בשם ר' יוחנן שר' יונתן כד דהוה מטוי להאי פסוקא כאשר

מסכת פרק ג [ה"ז - דף כז] מגילה

אית תנני תני פותח ורואה גולל ומברך, אית תנני תני פותח ורואה ומברך, ר' זעירא אבא בר ירמיה רב מתנה בשם שמואל הלכה כמי שאומר פותח ורואה ומברך, ומה טעמא [נחמיה ח] וכפתחו עמודי כל העם, ומה כתיב בתריה ויברך עזרא את ה' האלהים הגדול, במה גידלו? ר' גידל אמר בשם המפורש, רב מתנה אמר בברכה גידלו.

ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי למה נקראו אנשי כנסת הגדולה, שהחזירו את הגדולה ליושנה, אמר ר' פנחס משה התקין ממבע של תפילה [דברים י] האל הגדל הגבר והנורא, ירמיה אמר [ירמיה לב] האל הגדול הגבור, ולא אמר נורא, למה אמר הגבור? לזה נאה להיקרות גבור, שהוא רואה חורבן ביתו ושותק, ולמה לא אמר נורא? אין נורא, אלא בית המקדש, דכתיב [תהילים סח] נורא אלהים במקדש. דניאל אמר [דניאל ט] האל הגדול והנורא, ולמה לא אמר

ועד העלם, ובאותו היום תיקנו לברך כך את הברכות בביהמ"ק.

ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי אומר, למה נקראו אנשי כנסת הגדולה, למה הם נקראו הגדולה? כיון שהחזירו את הגדולה ליושנה, שיזכרו את כל השבחים של הקב"ה, דהיינו אמר ר' פנחס, שמשוה התקין מטבע של תפילה שיאמרו בתפילה האל הגדל הגבר והנורא, אבל ירמיה אמר רק האל הגדול הגבור, ולא אמר נורא, ולמה אמר הגבור? כיון שלזה לקב"ה נאה להיקרות גבור, מפני שהוא הקב"ה מתגבר וכובש את רצונו, ורואה את חורבן ביתו ושותק, ונותן לגוים להחריב את ביתו, ולמה ירמיהו לא אמר נורא? כיון שאין הקב"ה נקרא נורא, אלא בבית המקדש, דכתיב נורא אלהים במקדש, שהרי הפי' של נורא הוא, שפוחדים מהקב"ה מחמת הנפלאות שהוא עושה, וזה היה בביהמ"ק, וכיון שנחרב הביהמ"ק א"כ לא שייך לומר נורא. ודניאל אמר האל הגדול והנורא, ולמה לא אמר

אומרת הגמ' **שאית תנני תני יש ששנו בברייתא שהעולה לקרא בתורה, פותח את הס"ת ורואה היכן לקרא וגולל וסוגר את הס"ת ומברך** כשהס"ת סגור, כדי שלא יאמרו שהברכה כתובה בס"ת, אבל **אית תנני תני יש ששנו בברייתא שהקורא פותח את הס"ת ורואה היכן יקרא ומברך** כשהס"ת פתוח, כדי שלא יצטרך להמתין אח"כ בין הברכה לקריאה, אמר ר' זעירא בשם אבא בר ירמיה בשם רב מתנה בשם שמואל שהלכה כמי שאומר שפותח ורואה ומברך, ומה טעמא ומדיכן יודעים שכך צריך לנהוג? כיון שכתוב **וכפתחו** (את הס"ת) **עמודי כל העם, ומה כתיב בתריה ויברך עזרא את ה' האלהים הגדול**, שמשמע שהוא בירך כשהס"ת היה פתוח. שואלת הגמ' כשכתוב כאן 'הגדול' מה הכוונה, ובמה עזרא גידלו? מתרצת הגמ' **ר' גידל אמר שעזרא בירך את ה' בשמו הגדול, דהיינו בשם המפורש, רב מתנה אמר בברכה גידלו, שעזרא אמר ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם**

מסכת פרק ג [ה"ז - דף כז] מגילה קלט

הגבור? בניו מסורין בקולרין איכן היא גבורתו, ולמה הוא אמר הנורא? לזה נאה לקרות נורא, בנוראות שעשה לנו בכבשן האש, וכיון שעמדו אנשי כנסת הגדולה, החזירו הגדולה ליושנה, [נחמיה ט] וְעַתָּה אֱלֹהֵינוּ הָאֵל הַגָּדוֹל הַגָּבוֹר וְהַנּוֹרָא שׁוֹמֵר הַבְּרִית וְהַחֲסֵד אֶל יְמַעַט לְפָנֶיךָ. ובשר ודם יש בו כח ליתן קצבה לדברים הללו? אמר ר' יצחק בן אלעזר יודעין הן הנביאים שאלוהן אמיתי, ואינן מחניפין לו.

הדרן עלך פרק בני העיר

הגמ' וכי לבשר ודם יש בו כח ליתן קצבה לדברים הללו, וא"כ איך ירמיה ודניאל לא הזכירו הגיבור והנורא, שמשו רבינו הזכיר? מתרצת הגמ' אמר ר' יצחק בן אלעזר יודעין הן הנביאים, שאלוהן שהקב"ה אמיתי, ואינן מחניפין לו, והם סברו שהיות ולא ניכר עכשיו גדלותו ונוראותיו של הקב"ה, א"כ לא יכולים לומר בזמן הזה הגדול או הנורא, אבל אנשי כנסת הגדולה באו ואמרו, שהן הן גבורתו הן הן נוראותיו, שעם ישראל מתקיים בין האומות, הגם שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו.

הדרן עלך בלי נדר פרק בני העיר

הגבור? כיון שבניו של הקב"ה מסורין בקולרין – בשרשראות של ברזל, א"כ איכן היא גבורתו, ולמה הוא דניאל אמר הנורא? כיון שלזה נאה לקרות נורא, בנוראות בנס ופלא שעשה לנו בכבשן האש, שהקב"ה הציל את חנניה מישאל ועזריה מכבשן האש, כשנבוכדנצר זרק אותם לשם, ובאותו הזמן ירד פחד ומורא לאנשים מהקב"ה, מחמת הנס. וכיון שעמדו אנשי כנסת הגדולה, החזירו הגדולה ליושנה, שאמרו וְעַתָּה אֱלֹהֵינוּ הָאֵל הַגָּדוֹל הַגָּבוֹר וְהַנּוֹרָא שׁוֹמֵר הַבְּרִית וְהַחֲסֵד אֶל יְמַעַט לְפָנֶיךָ אֵת כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מִצָּאתָנוּ. שואלת

פרק ד

הלכה א

מתני' הקורא את המגילה עומד ויושב, קראה אחד קראוהו שנים יצא. מקום שנהגו לברך יברך, שלא לברך לא יברך. בשני ובחמישי ובשבת במנחה קורין שלשה, אין פוחתין מהן ואין מוסיפין עליהן, ואין מפטירין בנביא, הפותח והחותם בתורה מברך לפניו ולאחריה.

גמ' הקורא את המגילה עומד ויושב: מה, לשעבר הא בתחלה לא, והא תני מעשה בר' מאיר שקרייה מיושב בבית הכנסת של טיבעין, ונתנה לאחר וברך עליה? כיני מתניתא מותר לקרותה עומד, ומותר לקרותה יושב. מה נתנה לאחר ומברך עליה, זה קורא וזה מברך? רבי הונא בשם ר' ירמיה מכאן ששומע כקורא, כתיב [מלכים ב כב] אֲשֶׁר קָרָא מֶלֶךְ יְהוֹדָה -



הלכה א

מתני' הקורא את המגילה בין כשהוא עומד ובין כשהוא יושב, וכן בין אם קראה אחד ובין אם קראוהו שנים יחד יצא. מקום שנהגו לברך לאחר הקריאה יברך, ובמקום שנהגו שלא לברך לא יברך. בשני ובחמישי ובשבת במנחה - קורין שלשה קרואים, אין פוחתין מהן ואין מוסיפין עליהן, ואין מפטירין בנביא, והפותח והחותם בתורה מברך לפניו ולאחריה, דהיינו בזמנם רק העולה הראשון היה מברך לפניו והעולה האחרון היה מברך לאחריה, ושאר העולים לא היו מברכים.

גמ' הקורא את המגילה עומד ויושב: שואלת הגמ' מה המשנה אומרת 'הקורא' שמשמע שזה רק לשעבר בדיעבד, אבל הא בתחלה לא יקרא כשהוא יושב, והא תני, מעשה בר' מאיר שקרייה

מיושב בבית הכנסת של טיבעין, ועוד דבר ר"מ עשה, שנתנה לאחר וברך עליה, בכל אופן מוכח שיכולים לקרוא לכתחילה כשיושבים? אלא אומרת הגמ' שכיני מתניתא כוונת המשנה לומר שמותר לקרותה בין כשהוא עומד, וכן מותר לקרותה כשהוא יושב. שואלת הגמ' מה (מדוע) ר"מ נתנה לאחר ומברך עליה, וכי זה (ר"מ) קורא וזה מברך? מתרצת הגמ' רבי הונא בשם ר' ירמיה אומר שמכאן מוכח ששומע כקורא, ולכך גם השומע יכול לברך, וההוכחה היא שהרי כשחלקיהו מצא את ספר התורה בקודש הקדשים כשהיא עומדת בפסוק "וְלֶךְךָ ה' אֲתָךְ וְאֵת מֶלֶכְךָ אֲשֶׁר תִּקֶּים עֲלֶיךָ אֶל גּוֹי אֲשֶׁר לֹא יִדְעָתָּ" ואז וַיִּקְרָאָהוּ שָׁפָן לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, ואח"כ כתיב הַגָּנִי מִבֵּיא רָעָה אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה וְעַל יִשְׁבִּי, את כל דברי הספר אֲשֶׁר קָרָא מֶלֶךְ יְהוֹדָה, והרי

מסכת פרק ד [ה"א - דף כז] מגילה קמא

ולא שפן קרייה? אלא מכאן ששומע בקורא.

מהו לעמוד מפני ס"ת? ר' חלקיה ר' סימון בשם ר' לעזר מפני פְּנֵה הוא עומד, לא כ"ש מפני תורה עצמה. זה שהוא עומד לקרות בתורה מפני מה הוא עומד, מפני כבודה או מפני כבוד הרבים, אין תימור מפני כבודה אפי' בינו לבינה, אין תימור מפני כבוד הרבים, בינו לבין עצמו לא, מפני כבודה הוא עומד, אם אומר את כן, אף הוא מתעצל ואינו קורא. ר' שמואל בר רב יצחק עאל לכנישתא חמא חד בר נש קאים מתרגם סמיך לעמודא, אמר ליה אסור לך - כשם שניתנה באימה וביראה, כך אנו צריכין לנהוג בה באימה וביראה. ר' חגי אמר, ר' שמואל בר רב יצחק עאל לכנישתא חמא חזנא קאים מתרגם ולא מקים בר נש תחתיה, אמר ליה אסור לך - כשם שניתנה ע"י סרסור, כך אנו צריכין לנהוג בה ע"י סרסור, עאל

את כן שהוא צריך לעמוד, אף הוא מתעצל ואינו קורא, ולכך חכמים הקילו עליו שיכול לקרוא בישיבה. ר' שמואל בר רב יצחק עאל לכנישתא נכנס לבית הכנסת וחמא חד בר נש וראה אדם אחד קאים מתרגם שעומד ומתרגם את הקריאה כשהוא סמיך לעמודא נשען על העמוד, אמר ליה אסור לך, כיון שכשם שניתנה באימה וביראה כמו שנאמר וַיִּירָא הָעָם וַיִּנָּעוּ וַיַּעֲמְדוּ מִרָחֵק, כך אנו צריכין לנהוג בה וללמוד באימה וביראה. ר' חגי אמר שר' שמואל בר רב יצחק עאל לכנישתא נכנס לבית הכנסת וחמא שהחזנא קאים ומתרגם שהקורא בתורה הוא עצמו מתרגם, ולא מקים בר נש תחתיה והוא לא העמיד אדם אחר שיתרגם תחתיו, אמר ליה שאסור לך לתרגם, כיון שכשם שהתורה ניתנה ע"י סרסור ע"י משה רבינו, כך אנו צריכין לנהוג בה וללמוד ע"י סרסור, ולכך צריך שיהיה אדם אחר שיתרגם, ואומרת הגמ' שעאל

הפסוק ק' וכי לא שפן קרייה לפני המלך, וא"כ מדוע כתוב שהמלך קרא? אלא מכאן ששומע בקורא.

שואלת הגמ' מהו שיהיו צריכים לעמוד מפני ס"ת כשמוליכים אותו? ר' חלקיה ור' סימון בשם ר' לעזר אומרים שצריך לעמוד, וזה נלמד מק"ו מפני תלמיד חכם שהוא פְּנֵה של התורה הוא עומד כמו שכתוב וַיִּהְיֶה פְּנֵי זָקֵן, לא כ"ש שצריך לעמוד מפני התורה עצמה. שואלת הגמ' זה שהוא עומד לקרות בתורה בציבור, מפני מה הוא עומד, האם מפני כבוד התורה או מפני כבוד הרבים, והנפק"מ הוא שאין תימור שהוא עומד מפני כבוד התורה א"כ אפי' כשהוא קורא בינו לבינה הוא צריך לעמוד, אבל אין תימור שהוא עומד מפני כבוד הרבים, א"כ בינו לבין עצמו הוא לא צריך לעמוד? חוזרת הגמ' ואומרת שגם אם מפני כבוד התורה הוא עומד, אפי"ה כשהוא קורא בינו לבין עצמו הוא לא צריך לעמוד, כיון שאם אומר

ר' יהודא בר פזי ועבדה שאילה [דברים ה] אָנְכִי עֹמֵד בֵּין ה' וּבִינֵיכֶם בָּעֵת הַהוּא לְהַגִּיד לָכֶם אֶת דְּבַר ה'.

ר' חגי אמר, ר' שמואל בר רב יצחק עאל לכנישתא חמא חד סופר מושיט תרגומא מן גו סיפרא, אמר ליה אסור לך - דברים שנאמרו בפה בפה, דברים שנאמרו בכתב בכתב. ר' חגי בשם ר' שמואל בר נחמן, נאמרו דברים בפה ונאמרו דברים בכתב, ואין אנו יודעין איזה מהן חביבים, אלא מן מה דכתיב פי 'על פי' הדברים האלה פָּרַתִּי אֶתְךָ בְּרִית וְאֶת יִשְׂרָאֵל, הִיא אָמְרָה אוֹתָן שִׁבְכָה חֲבִיבִין. ר' יוחנן ור' יודן בר' שמעון, חד אמר אם שימרת מה שבפה ושימרת מה שבכתב - אני כורת אתך ברית, ואם לאו איני כורת אתך ברית, וחרנא אמר אם שימרת מה שבפה וקיימת מה שבכתב - אתה מקבל שכר, ואם לאו אין אתה מקבל שכר. אמר ר'

מה דכתיב פי 'על פי' הדברים האלה פָּרַתִּי אֶתְךָ בְּרִית, וְאֶת יִשְׂרָאֵל, א"כ הִיא אָמְרָה שאותן שנאמרו בעל פה חביבין (על פי' - היינו דברים שנאמרו בפה). ר' יוחנן ור' יודן בר' שמעון ביארו את הפסוק, וחד אמר שאם שימרת גם מה שנאמר בתורה שבעל פה ושימרת גם מה שנאמר בתורה שבכתב - אני כורת אתך ברית, ואם לאו איני כורת אתך ברית, שהרי בפסוק כתוב, וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה, כְּתֹב לְךָ (היינו תורה שבכתב) אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, פִּי עַל פִּי (היינו תורה שבעל פה) הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, פָּרַתִּי אֶתְךָ בְּרִית, וְאֶת יִשְׂרָאֵל, וְחָרַנָא אָמַר שֶׁאִם שִׁימַרְתָּ מַה שֶּׁנֶּאֱמַר בַּעַל פֶּה, דְּהֵיִינוּ שְׁחֹזַרְתָּ עֲלֵיהֶם כְּדִי שֶׁלֹּא תִשְׁכַּח אֶת הַתּוֹרָה שֶׁבַעַל פֶּה, וְקִיַּיַמְתָּ אֶת מַה שֶּׁנֶּאֱמַר בַּתּוֹרָה שִׁבְכָתָב, אֵתְּהָ מִקְבַּל שְׂכָר, וְאִם לֹא אֵין אֵתְּהָ מִקְבַּל שְׂכָר, שְׁהֵרִי כִשְׁכֹּתוֹב 'עַל פִּי' זֶה הוֹלֵךְ לַעֲנִיין תוֹשֵׁב"ע, וְכִשְׁכֹּתוֹב 'הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה' זֶה הוֹלֵךְ לַעֲנִיין תּוֹרָה שִׁבְכָתָב. אָמַר ר'

ר' יהודא בר פזי ועבדה שאילה ושאל מהיכן יודעים שמשנה רבינו נקרא סרסור? ואמרו לו שהיות וכתוב אָנְכִי עֹמֵד בֵּין ה' וּבִינֵיכֶם בָּעֵת הַהוּא לְהַגִּיד לָכֶם אֶת דְּבַר ה', הרי שמשנה רבינו היה הסרסור בין ה' לעם ישראל.

ר' חגי אמר שר' שמואל בר רב יצחק עאל לכנישתא נכנס לבית הכנסת וחמא חד סופר והוא ראה בעל קורא אחד שמושיט את ידו ליטול את התרגומא מן גו סיפרא ליטול את ספר התרגום מתוך הספרים, אמר ליה ר' שמואל בר יצחק שאסור לך לתרגם מתוך הכתב, כיון שדברים שנאמרו בעל פה צריך לומר רק בעל פה, ודברים שנאמרו בכתב נאמרים רק בכתב.

ר' חגי אמר בשם ר' שמואל בר נחמן, הרי נאמרו דברים בעל פה (תושב"ע) ונאמרו דברים בכתב, ואין אנו יודעין איזה מהן חביבים לפני הקב"ה, אלא מן

מסכת פרק ד [ה"א - דף כח] מגילה קמג

יהושע בן לוי עליהם ועליהם, כל ככל, דברים הדברים - מקרא משנה תלמוד ואגדה, אפי' מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש לפני רבו, כבר נאמר למשה בסיני, הדא הוא דכתיב [קהלת א] יֵשׁ דְּבָרַי שְׁיֵאמַר רְאֵה זֶה חֲדָשׁ הוּא, וחבירו משיבו ואומר לו, פְּבֹר הִיָּה לְעֵלְמִים אֲשֶׁר הִיָּה מְלַפְנֵנוּ.

קראוהו שנים יצא: תני לא יהיו שנים קורין בתורה ואחד מתרגם, אמר ר' זעירה מפני ברכה, והא תני לא יהו שנים מתרגמין ואחד קורא, אית לך מימר מפני ברכה, אלא מפני שאין שני קולות נכנסין באוזן אחד. תני שנים קורין בתורה אין שנים קורין בנביא? אמר ר' עולא קראות בתורה, אין קראות בנביא. תני אחד קורא בתורה ואחד מתרגם, לא אחד קורא ושנים מתרגמין, לא שנים קורין ואחד מתרגם, לא שנים קורין ושנים מתרגמין, ובנביא - אחד קורא ואחד מתרגם, ואחד

שלא יבואו לומר ברכה לבטלה, שואלת הגמ' והא תני שלא יהו שנים מתרגמין ואחד קורא, וכי אית לך מימר מפני ברכה, והרי לא מברכים על התרגום? אלא הטעם שלא יהיו שנים קוראים מפני שאין שני קולות נכנסין באוזן אחד. שואלת הגמ' והא תני שנים קורין בתורה אין שנים קורין בנביא? מתרצת הגמ' אמר ר' עולא שכוונת הברייתא היא שקראות בתורה היינו שמחלקים את הקריאה בתורה לכמה קרואים (מה שכתוב 'שנים' זה לאו דוקא), אבל אין קראות בנביא את ההפטרה לא מחלקים לכמה קרואים, אלא אחד קורא את כל ההפטרה. תני אחד קורא בתורה ואחד מתרגם, אבל לא יהיה אחד קורא ושנים מתרגמין (בתורה מקפידים גם על שמיעת התרגום, כדי שידעו את ההלכות), ולא שנים קורין ואחד מתרגם, וודאי שלא יהיו שנים קורין ושנים מתרגמין, ובנביא - אחד קורא ואחד מתרגם, או אחד

יהושע בן לוי הרי כתוב בפסוק וְעֲלִיהֶם כָּכָל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' עִמָּכֶם, ולמעשה היה צריך שיהיה כתוב 'עליהם' בלי וא", וכתוב 'ועליהם' עם וא", וכן היה צריך שיהיה כתוב 'כל' בלי כ"ף, וכתוב 'ככל' וכן היה צריך שיהיה כתוב 'דברים' בלי ה"א, וכתוב 'הדברים' וא"כ יש כאן שלש אותיות מיותרות, וזה בא לרבות ולומר, שלא רק המקרא ניתן בסיני, אלא גם המשנה והתלמוד ואגדה, אפי' מה שתלמיד ותיק - עניו, עתיד לחדש לפני רבו, הכל כבר נאמר למשה בסיני, הדא הוא דכתיב וזה מה שכתוב בפסוק יֵשׁ דְּבָרַי שְׁיֵאמַר רְאֵה זֶה חֲדָשׁ הוּא, דהיינו שהתלמיד מחדש דבר, וחבירו משיבו ואומר לו, פְּבֹר הִיָּה לְעֵלְמִים אֲשֶׁר הִיָּה מְלַפְנֵנוּ, שזה כבר נאמר למשה רבינו בסיני.

קראוהו שנים יצא: תני לא יהיו שנים קורין בתורה, ואחד מתרגם, אמר ר' זעירה שהטעם הוא מפני הברכה

קורא ושנים מתרגמין, לא שנים קורין ואחד מתרגם, ולא שנים קורין ושנים מתרגמין. ובמגילה - אחד קורא ואחד מתרגם, אחד קורא ושנים מתרגמין, שנים קוראין ואחד מתרגם, שנים קורין ושנים מתרגמין. והתרגום מעכב? אמר רבי יוסה מן מזה דאנן חמיין רבנן נפקין לתעניתא וקראיי ולא מתרגמין, הדא אמרה שאין התרגום מעכב. אמר ר' יונה אף על גב דאת אמר אין התרגום מעכב, טעה מחזירין אותו, ר' יונה ור' ירמיה, חד מחזר מנא, וחורנה מחזר פטירין עם ירקונן - דיאמר פטירין עם מרורין, ולא ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא, מן מזה דאמר רבי יונה מהו להביאן בתמחויין של כסף, הוי דהוא מחזר מנא - דיאמר סלא. רבי פנחס מחזר פטימין בני תורין - דיאמר תור בר תורין. מניין לתרגום? ר' זעירה בשם רב

הפסוק, וחד מחזר אחד החזיר את המתרגם כשתירגם את המילה טנא - 'מנא' ואמר לו שצריך לתרגם 'סלא', וחורנה מחזר והאחר החזיר את המתרגם כשתירגם מצות על מרורים - 'פטירין עם ירקונן' ואמר לו דיאמר 'פטירין עם מרורין' כיון שירק משמע כל מיני הירקות, והרי צריך לאכול את המצות דוקא עם ירק מר, ולא ידעין ואנחנו לא יודעים מאן אמר דא, ומאן אמר דא, מי אמר מזה, אבל מן מזה דאמר רבי יונה שיש לשאול מהו להביאן את הביכורים בתמחויין של כסף, הוי דהוא מחזר את המתרגם 'מנא' דיאמר סלא, כיון שאם ר' יונה היה מתרגם 'טנא - מנא' א"כ ודאי שיכולים להביא את הביכורים בכלי, ולא חייבים 'סל'. ואומרת הגמ' שרבי פנחס מחזר החזיר את המתרגם כשתירגם 'פר בן בקר' - פטימין בני תורין, דיאמר תור בר תורין, כיון ש'פטימין' משמע עגל מפוטם, והרי זה לא נכון, שהרי צריך להביא דוקא פר בן שנתיים. שואלת הגמ' מניין לתרגום? מתרצת הגמ' ר' זעירה בשם רב חננאל אומר כיון שכתוב

קורא ושנים מתרגמין (בנביא לא מקפידים על שמיעת התרגום), אבל לא יהיו שנים קורין ואחד מתרגם, כיון שהוא לא ישמע את קריאת הנביא, וודאי שלא יהיו שנים קורין ושנים מתרגמין, ובמגילה אחד קורא ואחד מתרגם, וכן אחד קורא ושנים מתרגמין, וכן שנים קוראין ואחד מתרגם, וכן שנים קורין ושנים מתרגמין, היות וקריאת המגילה היא מעניינת, לכך כולם מטים את אוזנם לשמוע את הקריאה. שואלת הגמ' והאם התרגום מעכב? מתרצת הגמ' אמר רבי יוסה מן מזה דאנן חמיין מזה שאנחנו רואים את הרבנן שנפקין לתעניתא שיוצאים למקום תפילת התענית, וקראיי וקוראים ולא מתרגמין מפני טורח התענית, א"כ הדא אמרה מוכח מזה שאין התרגום מעכב, אמר ר' יונה אף על גב דאת אמר שאין התרגום מעכב, אבל אם המתרגם טעה מחזירין אותו, כיון שלא יתכן שהוא יאמר דברים שאינם נכונים, ואומרת הגמ' שר' יונה ור' ירמיה שניהם החזירו את המתרגמים שלא תירגמו באופן נכון את

מסכת פרק ד [ה"א - דף כח] מגילה קמז

חננאל [נחמיה ח] וַיִּקְרָאוּ בְּסֵפֶר בְּתוֹרַת הָאֱלֹהִים זֶה הַמִּקְרָא, מִפְּרֹשׁ זֶה תַּרְגוּם, וְשׁוֹם שְׁכָל אֱלֹו הַטַּעְמִים, וַיִּבְיֵנוּ בְּמִקְרָא זֶה הַמַּסּוּרַת, וַיֵּשׁ אֹמְרִים אֱלֹו הַחֲכָרִיעִים, וַיֵּשׁ אֹמְרִים אֱלֹו רַאשֵׁי פְסוּקִים.

ר' זעירא בשם רב חננאל אפילו רגיל בתורה כעזרא, לא יהא הוגה מפיו וקורא, כמה שנאמר בברוך [ירמיהו לו] מִפִּי יִקְרָא אֱלִי אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְאֲנִי כָּתִיב עַל הַסֵּפֶר בְּדִיו, והא תני מעשה בר' מאיר שהיה באסייא ולא היה שם מגילה כתובה עברית, וכתבה מפיו וקרייה? אין למידין משעת הדחק, ויש אומרים שתיים כתב, כתב את הראשונה מתוך פיו, וכתב את השנייה מתוך הראשונה, וגזי את הראשונה וקרא בשנייה.

ר' ישמעאל בר' יוסי אומר יכיל אנא כתב כל קרייא מן פומי, ר' חייה רבה אמר

אח"כ הוא כתב, כיון שזה ככותב שלא מהכתב, ולכך ברוך כתב מיד כשהוא שמע את הנבואה, שזה כמו שהוא כותב מתוך הכתב. שואלת הגמ' והא תני מעשה בר' מאיר שהיה באסייא ולא היה שם מגילה כתובה עברית (אלא רק יונית), וכתבה את המגילה מפיו (בעל פה) וקרייה והוא קרא במגילה הזו, וא"כ לכאור' זה שלא כדברי ר' חננאל? מתרצת הגמ' שאין למידין משעת הדחק, ויש אומרים שר"מ שתיים כתב, כתב את הראשונה מתוך פיו, ואח"כ הוא כתב את השנייה מתוך הראשונה, וגזי את הראשונה שלא יקראו ממנה, וקרא בשנייה. ר' ישמעאל בר' יוסי אומר שאם ח"ו תשתכח התורה, יכיל אנא כתב כל קרייא מן פומי אני יכול לכתוב את כל התנ"ך מפני (בעל פה), כדי שיוכלו ללמוד מהספרים שאכתוב (הם יהיו פסולים לקריאה בציבור). ור' חייה רבה אמר

וַיִּקְרָאוּ בְּסֵפֶר בְּתוֹרַת הָאֱלֹהִים זֶה הַמִּקְרָא עֲצֻמוֹ, מִפְּרֹשׁ זֶה הַתַּרְגוּם שֶׁמִּפְרֹשׁ אֶת הַמִּקְרָא, וְשׁוֹם שְׁכָל אֱלֹו הַטַּעְמִים שְׁנוֹתָנִים טַעַם וְנִיגוֹן לַמִּקְרָא, וַיִּבְיֵנוּ בְּמִקְרָא שְׁצָרִיךְ לַהֲתַבּוֹן אִיךְ לִקְרֹא, וְזֶה הוֹלֵךְ לַעֲנִיין הַמַּסּוּרַת שֶׁל (הַקְרִי וְכָתִיב) הַמִּילִים הַכְּתוּבֹת שֶׁלֹא נִקְרְאוּ, אוּ מַה שֶׁקּוֹרְאִים הֵגֵם שֶׁלֹא כְּתוּבִים, וַיֵּשׁ אֹמְרִים שֶׁאֱלֹו הַחֲכָרִיעִים טַעַם הַמִּפְסִיק (אֶת־נַחֲתָא). וַיֵּשׁ אֹמְרִים שֶׁאֱלֹו רַאשֵׁי פְסוּקִים.

ר' זעירא בשם רב חננאל אומר שאפילו מי שרגיל בתורה כעזרא הסופר, שלא יהא הוגה (אומר) מפיו בעל פה וכותב את כתבי הקודש, ואח"כ הוא יהיה קורא בזה (אלא הספר הזה פסול לקריאה). וזה כמה שנאמר בברוך תלמידו של ירמיהו הנביא, וַיֵּאמֶר לָהֶם בְּרוּךְ מִפִּי יִקְרָא אֱלִי אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְאֲנִי כָּתִיב עַל הַסֵּפֶר בְּדִיו, דהיינו שברוך לא שמע מירמיהו את כל הנבואה ורק

יכיל אנא כתב כל קרייא בתרין מניי, היך עבידא, זבן בתרין מניי זרע דכיתן, וזרע ליה וחצד ליה, ועבד חבלין ותפש טביי, וכתב כל קרייה על משכיהון. שמע רבי ואמר אשרי הדור שאתם בתוכו.

מקום שנהגו לברך וכו': כיצד הוא מברך עליה? זכיי טבחא בשם ר' יוחנן הרב את ריבך, והנוקם את נקמתך, הגואלך והמושיעך מכף עריצך. עד כדון בסוף, בתחילה הרי היא ככל שאר מצותיה של תורה, מה שאר כל המצות טעונות ברכה, אף זו טעונה ברכה.

כתוב בתורה, ברכה לפניו ואין כתוב בה ברכה לאחריה, מה כתיב בה לפניו? [דברים לב] **פִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא** הָבו גִּדְּל לְאַלְהֵינוּ, כתוב במזון, ברכה לאחריו ואין כתוב בה ברכה לפניו, מה כתוב לאחריו **וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ וגו'**, מניין ליתן

שהרי "עמו אנכי בצירה". ואומרת הגמ' **שעד כדון כל מה שאמרנו שברכת המגילה תלויה במנהג**, זה דוקא **בסוף הקריאה**, אבל **בתחילה לפני הקריאה**, הרי היא קריאת המגילה ככל שאר מצותיה של תורה, ומה שאר כל המצות טעונות ברכה, אף זו קריאת המגילה טעונה ברכה, ואין זה תלוי במנהג.

כתוב לענין לימוד בתורה שצריך ברכה לפניו, ואין כתוב בה ולא מצינו מפורש ברכה לאחריה, שהרי מה כתיב בה לפניו? **פִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא** הָבו גִּדְּל לְאַלְהֵינוּ, דהיינו משה רבינו אמר לעם ישראל, כשאני הולך לקרוא בתורה שהיא שמותיו של הקב"ה, אתם תתנו גדולה לאלוקינו, ע"י ברכה, וכתוב במזון, ברכה לאחריו ואין כתוב בה מפורש ברכה לפניו, שהרי מה כתוב לאחריו אחר אכילת המזון, **וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ**, וא"כ מניין ליתן

שיכיל אנא כתב את כל קרייא בתרין מניי בשתי פרוטות, היך עבידא ואיך היה המעשה, שר' חייה זבן קנה בתרין מניי בשתי פרוטות זרע דכיתן זרע פשתן, ור' חייה זרע ליה, וחצד ליה והוא קצר את הפשתן, ועבד מהפשתן חבלין, ועשה מזה רשתות, ותפש טביי צבאים, וכתב כל קרייה על משכיהון על גבי העורות שלהם, ולימד בהם את התורה, וכאשר שמע רבי את המעשה של ר' חייה (שהגם שלא היה לו כסף, הוא טרח ביגיע כפיו כדי ללמד את ישראל תורה), ואמר אשרי הדור שאתם בתוכו.

מקום שנהגו לברך וכו': אומרת הגמ' כיצד הוא מברך עליה אחרי קריאת המגילה? ר' זכיי טבחא (ר' זכאי הטבח) בשם ר' יוחנן אמר שהנוסח הוא **הרב את ריבך** (מי שרוב עם עם ישראל, בעצם זה כמו שהוא רב עם ה'), והנוקם את נקמתך, הגואלך והמושיעך מכף עריצך (ה' גאל את עצמו, והושיע את עצמו – כשהושיע את ישראל,

מסכת פרק ד [ה"א - דף כט] מגילה קמז

את האמור בזה בזה, ואת האמור בזה בזה? ר' שמואל בר נחמן בשם ר' יונתן שם שם לגזירה שוה, מה שם שנאמר בתורה ברכה לפניך, אף שם שנאמר במזון ברכה לפניך, ומה שם שנאמר במזון ברכה לאחריו, אף שם שנאמר בתורה לאחרית. עד כדון כרבי עקיבה, כר' ישמעאל? רבי יוחנן בשם רבי ישמעאל קל וחומר, מה אם מזון שאין טעון ברכה לפניך, טעון ברכה לאחריו, תורה שהיא טעונה ברכה לפניך, אין דין שתהא טעונה ברכה לאחרית, עד כדון תורה, מזון, מה אם תורה שאינה טעונה ברכה לאחרית, טעונה לפניך, מזון שהוא טעון לאחריו, אינו דין שיהא טעון לפניך. ר' יצחק ור' נתן, ר' יצחק אמר [שמואל א ט] **פִּי הוּא יְבָרֵךְ הַזֶּבֶחַ אַחֲרֵי כֵן יֵאָכְלוּ הַקֹּהֲנִים**, ר' נתן אומר [שמות כג] **וַעֲבַדְתֶּם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם, וַיְבָרֵךְ אֶת לַחְמְךָ**

הגמ' **רבי יוחנן בשם רבי ישמעאל** אומר שלומדים את זה מקל וחומר, **מה אם מזון שאין טעון** – שלא מוזכר מפורש ברכה לפניך, טעון – מוזכר בו מפורש ברכה לאחריו, תורה שהיא טעונה – שמוזכר בה מפורש ברכה לפניך, אין דין שתהא טעונה ברכה לאחרית. ואומרת הגמ' עד כדון – עד עכשיו, יש לך הוכחה לעניין תורה, אבל לעניין המזון, מהיכן יודעים שצריך ברכה לפניך? כיון שעושים את הק"ו הפוך, מה אם תורה שאינה טעונה שלא מפורש בה ברכה לאחרית, טעונה מפורש בה ברכה לפניך, מזון שהוא טעון שמפורש בה ברכה לאחריו, אינו דין שיהא טעון ברכה לפניך. ואומרת הגמ' שר' יצחק ור' נתן אומרים שיש פסוק מפורש שצריך לברך לפני האכילה, ור' יצחק אמר שהרי כתוב בפסוק **פִּי הוּא יְבָרֵךְ הַזֶּבֶחַ** ורק אחרי כן **יֵאָכְלוּ הַקֹּהֲנִים**, א"כ כתוב מפורש שצריך לברך לפני האכילה, ור' נתן אומר שכתוב **וַעֲבַדְתֶּם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם, וַיְבָרֵךְ אֶת לַחְמְךָ**

את האמור בזה – בתורה שמברכים לפניך, **בזה** – באכילה שיברכו לפניך, ו**את האמור בזה** – באכילה שמברכים לאחרית, **בזה** – בתורה שיברכו לאחרית, ר' שמואל בר נחמן בשם ר' יונתן אומר שלומדים את זה שם לגזירה שוה, שלעניין ברכת התורה כתוב כי 'שם' ה' אָקָא, ולעניין ברכת המזון כתוב וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבָּחַר לְשֵׁכֶן שְׁמוֹ 'שם', ואומנם לעניין התורה כתוב שם בצירי, ולעניין האכילה כתוב שם בקמץ, אפי"ה יכולים לעשות כך ג"ש, וא"כ אנחנו אומרים מה שם שנאמר בתורה יש ברכה לפניך, אף שם שנאמר במזון יש ברכה לפניך, ומה שם שנאמר במזון יש ברכה לאחריו, אף שם שנאמר בתורה יש ברכה לאחרית. ואומרת הגמ' שעד כדון שכל מה שאמרנו שלומדים את זה מג"ש, זה כרבי עקיבה, אבל כר' ישמעאל שלא דורש את הג"ש הזו (ר"ע ור"י נחלקים בזה, בבבלי ברכות מ"ח:) מהיכן יודעים לומר שצריך לברך על המזון לפניך ועל התורה לאחרית? מתרצת

וְאֵת מִימִיךָ, אִימָתִי הוּא קְרוֹי לַחֲמֶךְ וְאֵת מִימִיךָ עַד שֶׁלֹּא אֵכְלָתָ, רַבִּי אֹמֵר מָה אִם בִּשְׁעָה שֶׁאֵכָל וְשִׁבַּע אֵת אִמֹר צִרִיךְ לִבְרַךְ, בִּשְׁעָה שֶׁהוּא תֹאב לֹאכֹל לֹא כָל שֶׁכֶן, עַד כְּדוֹן מְזוֹן, תּוֹרָה, מָה אִם מְזוֹן שֶׁאִינוּ אֵלָּא חַיִּי שְׁעָה מְעוֹן בְּרַכָּה לִפְנֵינוּ וְלֵאחֲרֵינוּ, תּוֹרָה שֶׁהִיא חַיִּי עַדִּי עַד לֹא כָל שֶׁכֶן.

בְּשִׁנֵּי וּבְחֻמֵּי שִׁנֵּי וכו': רַבִּי זְעִירָא בְּעֵי אֵילִין שְׁלֹשָׁה קְרוֹיִת מָה אֵת עֲבִיד לֹן, כִּשְׁלֹשָׁה שֶׁאֵכָלוּ כֹּאחַת אוֹ כִּשְׁלֹשָׁה שֶׁאֵכָלוּ זֶה בִּפְנֵי עֲצָמוֹ וְזֶה בִּפְנֵי עֲצָמוֹ וְזֶה בִּפְנֵי עֲצָמוֹ, אֵין תַּעֲבָדִינוֹן כִּשְׁלֹשָׁה שֶׁאֵכָלוּ כֹּאחַת, הִרְאִשׁוֹן מִבְּרַךְ בְּרַכָּה רִאשׁוֹנָה, וְהֵאחֲרוֹן בְּרַכָּה אַחֲרוֹנָה, וְהֵאמְצָעִי אִינוּ מִבְּרַךְ כָּל עֵיקָר, אֵין תַּעֲבָדִינוֹן כִּשְׁלֹשָׁה שֶׁאֵכָלוּ זֶה בִּפְנֵי עֲצָמוֹ וְזֶה בִּפְנֵי עֲצָמוֹ וְזֶה בִּפְנֵי עֲצָמוֹ, אִפִּי' הֵאמְצָעִי מִבְּרַךְ לִפְנֵינוּ וְלֵאחֲרֵינוּ? אִמֹר ר' שְׁמוּאֵל בַּר אֲבוּדָמָא לֹא לְמַדּוּ בְּרַכַּת הַתּוֹרָה מִבְּרַכַּת הַמְּזוֹן אֵלָּא לְרַבִּים,

עַל הַתּוֹרָה, מָה אֵת עֲבִיד לֹן, כִּיצַד הֵם מְבָרְכִים, הֵאֵם כִּשְׁלֹשָׁה שֶׁאֵכָלוּ כֹּאחַת שֶׁאֵחָד מִבְּרַךְ לְכוֹלֵם, אוֹ כִּשְׁלֹשָׁה שֶׁאֵכָלוּ זֶה בִּפְנֵי עֲצָמוֹ וְזֶה בִּפְנֵי עֲצָמוֹ וְזֶה בִּפְנֵי עֲצָמוֹ, שֶׁכָּל אֶחָד מִבְּרַךְ לְעֲצָמוֹ, וְאֵין תַּעֲבָדִינוֹן כִּשְׁלֹשָׁה שֶׁאֵכָלוּ כֹּאחַת א"כ הַעוֹלָה הִרְאִשׁוֹן מִבְּרַךְ בְּרַכָּה רִאשׁוֹנָה, וְהַעוֹלָה הֵאחֲרוֹן מִבְּרַךְ בְּרַכָּה אַחֲרוֹנָה, וְהֵאמְצָעִי אִינוּ מִבְּרַךְ כָּל עֵיקָר, אֲבָל אֵין תַּעֲבָדִינוֹן כִּשְׁלֹשָׁה שֶׁאֵכָלוּ זֶה בִּפְנֵי עֲצָמוֹ וְזֶה בִּפְנֵי עֲצָמוֹ וְזֶה בִּפְנֵי עֲצָמוֹ, א"כ כָּל אֶחָד מִבְּרַךְ לִפְנֵי וְאֵחֲרֵי הַקְּרִיאָה, וְאִפִּי' הֵאמְצָעִי מִבְּרַךְ לִפְנֵינוּ וְלֵאחֲרֵינוּ (הַשְּׁאֵלָה הִיא גַּם לְעִנְיִן הַשְּׁבָעָה קְרוֹאִים בִּשְׁבַת), אֹמֵרֵת הִגְמ' אִמֹר ר' שְׁמוּאֵל בַּר אֲבוּדָמָא, לֹא לְמַדּוּ בְּרַכַּת הַתּוֹרָה מִבְּרַכַּת הַמְּזוֹן אֵלָּא לְרַבִּים, רַק כִּשְׁהוּא קוֹרָא בְּצִיבוּר, וְא"כ זֶה דּוֹמֵה לְזִימּוֹן שֶׁאֵחָד מִבְּרַךְ וְאֵחֲרִים יוֹצֵאִים בְּבִרְכָתוֹ, וְא"כ לְעִנְיִן הַקְּרוֹאִים, הִרְאִשׁוֹן מִבְּרַךְ לִפְנֵינוּ,

וְאֵת מִימִיךָ, וְאֵל תִּיקְרִי "וּבְרַךְ" אֵלָּא "וּבְרַךְ" דְּהֵיִינוּ שְׁצִרִיךְ לִבְרַךְ עַל הַלֶּחֶם, וְהִרִי אִימָתִי הוּא קְרוֹי לַחֲמֶךְ וְאֵת מִימִיךָ עַד שֶׁלֹּא אֵכְלָתָ, וּמִכָּאֵן שְׁצִרִיךְ לִבְרַךְ לִפְנֵי הֵאֵכִילָהּ. וְרַבִּי אֹמֵר שֶׁלֹּא צִרִיךְ פְּסוּק שְׁצִרִיךְ לִבְרַךְ, כִּיֹן שִׁישׁ ק"ו וְמָה אִם בִּשְׁעָה שֶׁאֵכָל וְשִׁבַּע אֵת אִמֹר שְׁצִרִיךְ לִבְרַךְ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וְאֵכְלָתָ וְשִׁבַּעַת וּבְרַכָּתָ, בִּשְׁעָה שֶׁהוּא תֹאב לֹאכֹל לֹא כָל שֶׁכֶן, שְׁצִרִיךְ לִבְרַךְ, וְאֹמֵרֵת הִגְמ' שְׁעַד כְּדוֹן עַד עֲכָשִׁיו אֲנַחְנוּ יוֹדְעִים לְעִנְיִן הַמְּזוֹן שְׁצִרִיךְ בְּרַכָּה לִפְנֵינוּ וְלֵאחֲרֵינוּ, וְלְעִנְיִן הַתּוֹרָה יוֹדְעִים שְׁצִרִיךְ לִבְרַךְ לִפְנֵינוּ וְלֵאחֲרֵינוּ ג"כ מִק"ו, וְמָה אִם מְזוֹן שֶׁאִינוּ אֵלָּא חַיִּי שְׁעָה, אִפִּי' טְעוֹן בְּרַכָּה לִפְנֵינוּ וְלֵאחֲרֵינוּ, תּוֹרָה שֶׁהִיא חַיִּי עַדִּי עַד – חַיִּי עוֹלָם לֹא כָל שֶׁכֶן שְׁצִרִיךְ בְּרַכָּה לִפְנֵינוּ וְלֵאחֲרֵינוּ.

בְּשִׁנֵּי וּבְחֻמֵּי שִׁנֵּי וכו': רַבִּי זְעִירָא בְּעֵי שְׁאֵל, אֵילִין שְׁלֹשָׁה קְרוֹיִת הַשְּׁלוּשָׁה שְׁעוֹלִים לְתוֹרָה בְּשִׁנֵּי וְחֻמֵּי שִׁנֵּי, שְׁצִרִיכִים לִבְרַךְ

מסכת פרק ד [ה"א - דף כט] מגילה קמט

אם לרבים, אפי' בינו לבין עצמו אינו מברך? אמר ר' אבא מרי אחוי דר' יוסה עשאווה כשאר כל המצות שבתורה, מה שאר כל המצות טעונות ברכה, אף זו טעונה ברכה. אמר ר' שמואל בר נחמן, ר' יונתן הוה עבר קומי סידרא, שמע קלון קרויי ולא מברכין, אמר לון עד מתי אתם עושין את התורה קרחות קרחות.

תני משה התקין את ישראל שיהו קורין בתורה בשבתות, ובימים טובים, ובראשי חדשים, ובחולו של מועד, שנאמר [ויקרא כג] וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מִעֲדֵי ה' אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. עזרא התקין לישראל שיהו קורין בתורה בשני ובחמישי ובשבת במנחה, הוא התקין טבילה לבעלי קריין, הוא התקין שיהו בתי דינין יושבין בעיירות בשני ובחמישי, הוא התקין שיהו הרוכלין מחזירין בעיירות מפני כבודן של בנות ישראל, הוא התקין שיהו מכבסין בחמישי מפני כבוד השבת,

והאחרון לאחריה, ושאר הקרואים לא מברכים. שואלת הגמ' אם זה נכון שלומדים ברכת התורה רק לרבים, א"כ אפי' אם הוא לומד בינו לבין עצמו שלא היה מי שבירך לפניו, אולי אינו מברך בכלל ברכת התורה? מתרצת הגמ' אמר ר' אבא מרי אחוי דר' יוסה שעשאווה את לימוד התורה כשאר כל המצות שבתורה, וא"כ מה שאר כל המצות טעונות ברכה לפני קיום המצווה אף זו לימוד התורה טעונה ברכה לפני הלימוד, אבל באמת ברכת התורה דאורייתא זה רק כשלומדים בציבור. אמר ר' שמואל בר נחמן שר' יונתן הוה עבר קומי סידרא עבר סמוך לבית המדרש, ושמע קלון קרויי ושמע את הקול של העולים לתורה ולא מברכין לפניו ולאחריה (זה היה לאחר שתיקנו שכל עולה ועולה לתורה מברך), אמר לון עד מתי אתם עושין את התורה קרחות קרחות מבלי לברך.

והאחרון לאחריה, ושאר הקרואים לא מברכים. שואלת הגמ' אם זה נכון שלומדים ברכת התורה רק לרבים, א"כ אפי' אם הוא לומד בינו לבין עצמו שלא היה מי שבירך לפניו, אולי אינו מברך בכלל ברכת התורה? מתרצת הגמ' אמר ר' אבא מרי אחוי דר' יוסה שעשאווה את לימוד התורה כשאר כל המצות שבתורה, וא"כ מה שאר כל המצות טעונות ברכה לפני קיום המצווה אף זו לימוד התורה טעונה ברכה לפני הלימוד, אבל באמת ברכת התורה דאורייתא זה רק כשלומדים בציבור. אמר ר' שמואל בר נחמן שר' יונתן הוה עבר קומי סידרא עבר סמוך לבית המדרש, ושמע קלון קרויי ושמע את הקול של העולים לתורה ולא מברכין לפניו ולאחריה (זה היה לאחר שתיקנו שכל עולה ועולה לתורה מברך), אמר לון עד מתי אתם עושין את התורה קרחות קרחות מבלי לברך.

תני, משה התקין את ישראל שיהו קורין בתורה בשבתות, ובימים טובים,

מסכת פרק ד [ה"א - דף כט] מגילה

הוא התקין שיהו אופין פת בערבי שבתות שתהא פרוסה מצויה לעני. הוא התקין שיהו אוכלין שום בלילי שבתות שהוא מכנים אהבה ומוציא תאוה, הוא התקין שיהו הנשים מדברות זו עם זו בבית הכסא, הוא התקין שתהא אשה חוגרת בסינר בין מלפניה בין מלאחריה, אמר ר' תנחום בר חייה מפני מעשה שאירע, מעשה באשה שבעלה קוף מכדרכה ושלא כדרכה. הוא התקין שתהא אשה חופפת וסורקת קודם לטהרתה, ג' ימים, רבי יוסה בשם דבית ר' ינאי, רבי בא בר כהן בשם רב חונא, כדי לשבת ולשני ימים טובים של גלויות, רבי זעירה בשם רב יהודה והוא שהגיע זמנה לטבול בינתיים, רבי בא בשם רב יהודה ואפי' הגיע זמנה לטבול בסוף, והוה ר' זעירה מסתכל ביה, אמר ליה מה את מסתכל בי, [איוב טו] מה ידעת ולא נדע, תבין ולא עמנו הוא? אתא ר' אחא בשם רבי תנחום בר חייה

יוסה בשם דבית (הישיבה של) ר' ינאי, ורבי בא בר כהן בשם רב חונא אמרו שזה כדי לשבת ולשני ימים טובים של גלויות, שהרי היא לא יכולה לחפוף את שערותיה בשבת או ביו"ט, ורבי זעירה בשם רב יהודה אומר שהיא יכולה לחפוף ג' ימים לפני טבילתה, והוא שהגיע זמנה לטבול בינתיים, היינו בשבת או ביו"ט, אבל אם היא צריכה לטבול במוצאי שבת או ביו"ט, שתחפוף לפני טבילתה, ושלא תקדים את חפיפתה ג' ימים לפני טבילתה, אבל רבי בא בשם רב יהודה אומר ואפי' אם הגיע זמנה לטבול בסוף הג' ימים, דהיינו במוצאי שבת או ביו"ט, שג"כ תקדים את חפיפתה, והוה ר' זעירה מסתכל ביה בר' בא בכעס, אמר ליה ר' בא מה את מסתכל בי בכעס מה ידעת ולא נדע (איזה דבר אתה יודע שאני לא יודע, שלכך אתה מסתכל עלי בכעס?) תבין ולא עמנו הוא, ואומרת הגמ' שכאשר אתא ר' אחא הוא אמר בשם רבי תנחום בר חייה

שישי, כדי שיהיה פנאי לטרוח בהכנת המאכלים לשבת. והוא התקין שיהו אופין פת בערבי שבתות מוקדם בבוקר, כדי שתהא פרוסה מצויה לתת לעני. והוא התקין שיהו אוכלין שום בלילי שבתות מפני שהוא השום מכניס אהבה כיון שהוא משמח, ומוציא תאוה ומרבה את הזרע. והוא התקין שיהו הנשים מדברות זו עם זו בבית הכסא, כדי שלא יכנס אדם לשם, וייתייחד עמהן. והוא התקין שתהא אשה חוגרת בסינר (כמין חצאית) בין מלפניה בין מלאחריה, ושלא תלך ערומה לגמרי, גם כשהיא נמצאת לבדה בביתה, אמר ר' תנחום בר חייה שזה מפני מעשה שאירע, שמעשה היה באשה שבעלה קוף מכדרכה ושלא כדרכה. והוא התקין שהגם שמעיקר הדין מספיק לעיין ולראות שאין קשרים בשערות, אפי"ה שתהא אשה חופפת וסורקת קודם לטהרתה, אבל יכולים לחפוף ג' ימים לפני טבילתה, רבי

מסכת פרק ד [ה"ב - דף כט] מגילה קנא

ואמר טעמא ואפי' הגיע זמנה לטבול בסוף, אני אומר שמא מעיינה רחוק והיא מתעצלת ואינה טהורה.

הלכה ב

מתני' ובראשי חדשים ובחולו של מועד קורין ארבעה, אין פוחתין מהן ואין מוסיפין עליהן, ואין מפטירין בנביא. הפותח והחותם בתורה מברך לפניו ולאחריה.

גמ' ובראשי חדשים וכו': רב חונה אמר שלשה קרויות שבתורה, לא יפחתו מעשרה פסוקים, חזקיה אמר כנגד עשרת הדברות, והא תנינן ביום הראשון בְּרֵאשִׁית וַיְהִי רָקִיעַ, והא לית בהון אלא תמנייא? ר' אידי אמר איתפלגון כהנא ואסי, חד אמר חוזר, וחורנה אמר חותך, מאן דאמר חוזר - חוזר שני

פסוקים (כל דיבור נחשב כפסוק). שואלת הגמ' והא תנינן שביום הראשון של המעמדות, קוראים את הפרשיות בְּרֵאשִׁית וַיְהִי רָקִיעַ, והא לית בהון והרי אין בהם אלא תמנייא אלא שמונה פסוקים? מתרצת הגמ' ר' אידי אמר שזה לא ק' כיון שכבר איתפלגון ר' כהנא ור' אסי והסבירו איך יש בזה י' פסוקים, ואחד אמר שהשני חוזר וקורא שוב את מה שהראשון כבר קרא, וחורנה אמר שהוא חותך פסוק לשתיים, ומבארת הגמ' שמאן דאמר שהוא חוזר, היינו שהוא חוזר שני פסוקים, וא"כ יש כאן י' פסוקים, ומאן דאמר שהוא חותך, היינו שהוא חותך את הפסוק האחרון שבשתי הפרשיות, ועושה את וַיְהִי עָרֵב וַיְהִי בֹקֶר וגו' לפסוק בפני עצמו, וא"כ יש כאן י' פסוקים. שואלת הגמ' והא תנינן ביום השני של המעמדות קוראים את הפרשיות וַיְהִי רָקִיעַ וַיִּקְוּ הַמַּיִם, והרי גם כאן אין י' פסוקים, ואם תתירך כמו לעיל שחוזר או חותך, בשלמא למאן דאמר שהוא חוזר, יש כאן י' פסוקים, כיון שהוא חוזר על שני

ואמר טעמא מדוע מתירים לה להקדים את חפיפתה כ"ב, ואפי' כשהגיע זמנה לטבול בסוף, ושלא תחפוף במוצאי שבת, כיון שאני אומר שמא מעיינה המעיין שטובלת בו, נמצא רחוק מביתה, והיא מתעצלת מלחפוף בראוי, ויהיה בה חציצה, וא"כ אינה טהורה, ולכך שתחפוף כבר מערב שבת, הגם שהיא מרחיקה את טבילתה הרבה.

הלכה ב

מתני' ובראשי חדשים ובחולו של מועד קורין ארבעה קרואים, ואין פוחתין מהן שזה לא יהיה כקריאה של יום חול, ואין מוסיפין עליהן, מפני שממהרים לעבודה, ואין מפטירין בנביא. הפותח והחותם בתורה מברך לפניו ולאחריה.

גמ' ובראשי חדשים וכו': רב חונה אמר שהשלשה קרויות שקוראים בתורה, לא יפחתו להם מעשרה פסוקים, וחזקיה אמר שזה כנגד עשרת הדברות שהם י'

מסכת פרק ד [ה"ג - דף ל] מגילה

פסוקים, מאן דאמר חותך - וְיִהְיֶה עֶרֶב וְיִהְיֶה בֶּקֶר פֶּסוּק בִּפְנֵי עֲצָמוֹ. והא תנינן בשני יְהִי רִקְיעַ וְיִקְוּוּ הַפִּיִּים, מאן דאמר חוזר - חוזר שני פסוקין, ומאן דאמר חותך, אפי' חותך לית ביה? התיב רבי פליפי בר פרוטה קומי ר' יונה הרי פרשת עמלק? א"ל שנייא היא שהוא סדורה של יום. התיב ר' לעזר בר מרזם והא תאני המפטיר בנביא לא יפחות מעשרים ואחד פסוקים, ויהיו עשרים ושלושה - תלתא עשרה, ותלתא עשרה, וחד שלשה?

הלכה ג

מתני' זה הכלל כל שיש בו מוסף ואינו יום טוב קורין ארבעה, ביום טוב חמשה, ביום הכיפורים ששה, בשבת שבעה, אין פוחתין מהן אבל מוסיפין עליהן, ומפטירין בנביא, הפותח והחותם בתורה מברך לפניה ולאחריה.

פסוקים, ותלתא ועוד שלשה קוראים קוראים עשרה פסוקים, וחד קורא שלשה פסוקים? (אך זה לא כ"ב ק' כיון שמה שר' חונה אומר שהג' קוראים קוראים י' פסוקים, זה לא מחמת שכל ג' קוראים צריכים י' פסוקים, אלא זה מחמת שלא קוראים בתורה פחות מ' פסוקים).

הלכה ג

מתני' זה הכלל כל יום שיש בו מוסף ואינו יום טוב, היינו ר"ח או חול המועד, קורין ארבעה, וביום טוב שהוא חשוב יותר, שהוא אסור במלאכה, קוראים חמשה, וביום הכיפורים שיש בו כרת, קוראים ששה, ובשבת שהוא חשוב יותר, שהרי יש בו גם סקילה, קוראים שבעה, ובשבת (וי"א גם ביו"ט) אין פוחתין מהן אבל מוסיפין עליהן, ובשבת וביו"ט וביוה"כ מפטירין בנביא, הפותח והחותם בתורה מברך לפניה ולאחריה.

פסוקין, אלא ולמאן דאמר שהוא חותך, והרי ביום שני אפי' שהוא חותך לית ביה י' פסוקים (כיון שבפרשה של יום שלישי וְיִהְיֶה עֶרֶב וְיִהְיֶה בֶּקֶר הוא כבר פסוק בפני עצמו, וא"כ יוצא שגם אם הוא יחתוך, יהיה רק ט' פסוקים)? ועוד שואלת הגמ' התיב רבי פליפי בר פרוטה קומי ר' יונה הרי פרשת עמלק שקוראים בפורים יש בה רק ט' פסוקים? א"ל שזה לא ק' ושנייא היא שקוראים את פרשת עמלק כיון שהוא סדורה (ענינו) של יום, שואלת הגמ' התיב ר' לעזר בר מרזם (שם מקום, היינו זה לא ר"א הרגיל, אלא זה ר"א שבא ממ' מרזם) והא תאני והרי שנינו שהמפטיר בנביא לא יפחות מעשרים ואחד פסוקים, כנגד ה' קוראים שכל אחד קורא לפחות ג' פסוקים, ולדברי ר' חונה שג' קוראים קוראים לפחות י' פסוקים, א"כ ויהיו קוראים בהפטר בהפטר עשרים ושלושה פסוקים, שהרי תלתא שלשה קוראים קוראים עשרה

מסכת פרק ד [ה"ג - דף ל] מגילה קנג

גמ' וביום הכפורים ששה: אית תנני תניי שבעה, מאן דאמר ששה מפני התפילה, מאן דאמר שבעה כהדא דתני בשבת ממהרים לבוא וממהרין לצאת, ביום טוב מאחרין לבוא וממהרין לצאת, ביום הכפורים ממהרין לבוא ומאחרין לצאת. **הלעזות** לא נהגו כן, אלא אחד קורא כל הפרשה כולה, היה יודע אחד את הפרשה - קורא את כולה, שבעה יודעין שלשה פסוקין - כולחון קראיי, אחד יודע שלשה פסוקים - קרי וחזר קרי.

ר' זעירה בשם רב ירמיה העבד עולה למניין שבעה, וידיגר עולה מעשרה פסוקים, לא כן אמר ר' חמא בר עוקבא בשם ר' יוסי בר' חנינה אסור ללמד את עבדו תורה? תיפתר שלמד מאיליו, או שלימדו רבו כטבי.

כולה, ומבארת הברייטא, שאם היה יודע **אחד את הפרשה**, הוא קורא את כולה, ואם היו שבעה שיודעין רק שלשה פסוקין, ואפי' אם כולם יודעים את אותם ג' פסוקים, **כולחון קראיי** כולם קוראים, ואומנם הם לא קראו את כל הפרשה, אבל לפחות יהיה להם ז' קרואים, ואם רק אחד יודע שלשה פסוקים, אותו אחד קרי וחזר קרי שבעה פעמים.

ר' זעירה בשם רב ירמיה אומר שהעבד עולה למניין שבעה, וכן הפסוק וידיגר ה' אֶל מִשֶׁה לֵאמֹר, עולה מעשרה פסוקים שחייבים לקרוא (אין פוחתים מ"י פסוקים), הגם שאין בזה לימוד חדש. שואלת הגמ' איך העבד יודע לקרוא, וכי לא כן אמר ר' חמא בר עוקבא בשם ר' יוסי בר' חנינה שאסור ללמד את עבדו תורה? מתרצת הגמ' תיפתר תעמיד שכאן מדובר כגון שהעבד למד מאיליו, או שלימדו רבו שהוא ג"כ עבד, כגון טבי עבדו של ר"ג שהיה עבד ת"ח.

גמ' וביום הכפורים ששה: אומרת הגמ' שאית תנני תניי יש ששנו בברייטא שביוה"כ קוראים שבעה, ואומרת הגמ' שמאן דאמר שקוראים רק ששה קרואים, זה מפני התפילה שמאריכים בה, ולכך לא הטריחו שיקראו שבעה קרואים, ומאן דאמר שקוראים שבעה קרואים, זה כהדא דתני כמו ששינוי שבשבת בבוקר ממהרים לבוא לבית הכנסת, היות והאוכל כבר מוכן מאתמול, וממהרין לצאת מפני הסעודה, וביום טוב מאחרין לבוא היות וצריך להכין את התבשילים לפני התפילה, כדי שיהיה מוכן לסעודה, וממהרין לצאת מפני הסעודה, וביום הכפורים ממהרין לבוא מפני שלא צריך לטרוח בסעודה, ומאחרין לצאת שהרי לא אוכלים ביוה"כ, ולכך אין חשש להוסיף שיהיו שבעה קרואים.

הלעזות שאינם יודעים לשון הקודש, לא נהגו כן, שיהיו שבעה קרואים שונים, אלא אחד קורא את כל הפרשה

מסכת פרק ד [ה"ד - דף ל] מגילה

ר' חלבו ר' מתנה שמואל בר שילת בשם רב שבעה חוץ מן המפטיר, התיב ר' חנניה בן פזי והתנינן המפטיר בנביא לא יפחות מעשרים ואחד פסוקין? הוא אמרה ואמר טעמא בשאין שם תורגמן, אבל אם יש שם תורגמן קוראים שלשה, אמר ר' חלבו קומי ר' אבהו - קומי ר' יוחנן קראיי תלתא? אמר ליה ולא יהא ר' יוחנן כתורגמן.

הלכה ד

מתני' אין פורסין על שמע, ואין עוברין לפני התיבה, ואין נושאין כפיהן, ואין קורין בתורה, ואין מפטירין בנביא, ואין עושין מעמד ומושב, ואין אומר ברכת אבלים וחתנים, ואין מזמנין על המזון בשם, פחות מעשרה, ובקרקעות תשעה וכהן, ואדם כיוצא בהן.

יהא ר' יוחנן כמתורגמן, והיות ור' יוחנן היה שם, והוא דרש על ההפטר, א"כ הרי זה כתרגום, ולכך לא צריך יותר מג' פסוקים.

הלכה ד

מתני' אין פורסין אין הש"ץ מברך על שמע להוציא את הציבור (תרגום) הוא יברך הַזֶּכֶּב - אַרְיָ הוּא פָּרִיס מְזוּנָא, אלא כשיש עשרה, אבל אם יש פחות מ' מתפללים כל אחד ואחד יברך ברכות ק"ש לעצמו. ואין עוברין לפני התיבה לחזור על התפילה (חזרת הש"ץ), ואין הכהנים נושאין את כפיהן, ואין קורין בתורה, ואין מפטירין בנביא, ואין עושין מעמד ומושב לאחר קבורת המת (כדמפורש בגמ'). ואין אומר ברכת אבלים, וברכת חתנים, ואין מזמנין על המזון בשם, פחות מעשרה, כיון שלא מזכירים שם שמים ברבים פחות מעשרה. ובפדיון קרקעות מהקדש, צריך שיהיו שם לפחות תשעה ישראלים וכהן אחד, ואדם כיוצא בהן היינו האומר דמי עלי, צריכים

ר' חלבו ור' מתנה בשם שמואל בר שילת בשם רב אמרו שצריך שבעה קוראים חוץ מן המפטיר, שואלת הגמ' התיב ר' חנניה בן פזי והתנינן שהמפטיר בנביא לא יפחות מעשרים ואחד פסוקין, כנגד ז' קוראים שכל אחד צריך לקרוא לפחות ג' פסוקים, ואם זה נכון שהמפטיר לא עולה מחשבון הז' קוראים, א"כ המפטיר היה צריך לקרוא כ"ד פסוקים, שיהיה גם כנגד המפטיר? אומרת הגמ' שהוא ר' חנניה בן פזי אמר את השאלה, והוא אמר טעמא תירוק, שהרי כל מה שאמרנו שצריך כ"א פסוקים להפטר זה דוקא בשאין שם תורגמן שמתרגם את פסוקי ההפטר, אבל אם יש שם תורגמן קוראים שלשה פסוקים, בכדי שלא להטריח על הציבור, ולכך לא תיקנו שיקראו בהפטר אלא כנגד הז' קוראים שהן מעיקר הדין, כדי שלא להטריח על הציבור. שואלת הגמ' אמר ר' חלבו קומי ר' אבהו והרי קומי ר' יוחנן קראיי תלתא קראתי רק ג' פסוקים בהפטר? אמר ליה ר' אבהו שזה לא ק', שהרי וכי לא

מסכת פרק ד [ה"ד - דף ל] מגילה קנה

גמ' אין פורסין על שמע: מכיון דתנינן אין פורסין את שמע פחות מעשרה, ליידיא מילה תנינן אין עוברין לפני התיבה פחות מעשרה? לכן צריכה כהדא דתני אין פורסין את שמע פחות מעשרה, התחילו בעשרה והלכו להן מקצתן גומר, אין עוברין לפני התיבה פחות מעשרה, התחילו בעשרה והלכו להן מקצתן גומר, אין נושאים את כפיהן פחות מעשרה, התחילו בעשרה ויצאו להן מקצתן גומר, אין קוראין בתורה פחות מעשרה, התחילו בעשרה ויצאו להן מקצתן גומר, אין מפטירין בנביא פחות מעשרה, התחילו בעשרה ויצאו להם מקצתן גומר, ועל כולם הוא אומר [ישעיהו א] וְעֹזְבֵי ה' יִכָּלוּ.

אין עושין מעמד ומושב: עמדו יקרים שבו יקרים שבעה פעמים. אין אומרים ברכת אבלים וחתנים: תני אומרים ברכת חתנים כל שבעה, ר' ירמיה סבר מימר מפקין כלתה כל שבעה, אמר ליה ר' יוסה והא תני ר' חייה אומרים ברכת

כהנים בעשרה ויצאו להן מקצתן, הכהן גומר את ברכתו, ואין קוראין בתורה פחות מעשרה, ואם התחילו בעשרה ויצאו להן מקצתן גומר, ואין מפטירין בנביא פחות מעשרה, ואם התחילו בעשרה ויצאו להם מקצתן גומר, ועל כולם הוא הפסוק אומר (על אותם שעזבו באמצע) וְעֹזְבֵי ה' יִכָּלוּ. אין עושין מעמד ומושב: היינו שלאחר קבורת המת, אומרים לציבור עמדו יקרים עמדו, שבו יקרים שבו – שבעה פעמים, ובינתיים מספידים, וכיון שאומרים 'יקרים', אין ראוי לומר את זה בפחות מעשרה. אין אומרים ברכת אבלים וחתנים: תני אומרים ברכת חתנים כל שבעה, ר' ירמיה סבר מימר חשב לומר שמפקין כלתה כל שבעה שצריך להביא את הכלה למקום שהחתן סועד, כדי לברך את ה' ברכות, כששניהם נמצאים יחד, אמר ליה ר' יוסה והא תני ר' חייה, אומרים ברכת

עשרה שישימו אותו כמה הוא שווה, ואחד מהם יהיה כהן.

גמ' אין פורסין על שמע: שואלת הגמ' מכיון דתנינן אין פורסין את שמע פחות מעשרה, א"כ ליידיא מילה לאיזה ענין תנינן שאין עוברין לפני התיבה פחות מעשרה, והרי מדובר כאן שיש מניין כבר לפני ק"ש? מתרצת הגמ' לכן צריכה שהמשנה מדברת במקום שהיה מניין בק"ש וחלק הלכו להם, כהדא דתני, אין פורסין את שמע פחות מעשרה, ואם התחילו בעשרה והלכו להן מקצתן (היינו שנשארו עדיין רוב מניין) הש"ץ גומר את ברכות ק"ש (אבל הוא לא ממשיך לדבר חדש, ולכן הוא לא אומר חזרת הש"ץ). ואין עוברין לפני התיבה פחות מעשרה, ואם התחילו בעשרה והלכו להן מקצתן, הש"ץ גומר את חזרת הש"ץ, ואין הכהנים נושאים את כפיהן פחות מעשרה, ואם התחילו ברכת

מסכת פרק ד [ה"ד - דף ל] מגילה

אבילים כל שבעה, אית לך מימר מפקין מיתא כל שבעה?! מאי כדון? מה כאן משמח עמו, אף כאן מנחם עמו, מה כאן מזכירין אף כאן מזכירין.

אית תנני תני אין אבילים עולין מן המניין, ואית תנני תני אבילים עולים מן המניין, אמר ר' אבונה מאן דאמר אין אבילים עולים מן המניין - באבילי אותו המת, מאן דאמר אבילים עולין מן המניין - באבילי מת אחר, והא תני יוצא להתנחם אבל לא לנחם? תני שמואל אין קידוש החדש אלא בעשרה.

ואין מזמנין על המזון בשם פחות מעשרה: ר' בא ר' יסא בשם רבי יוחנן נאמר כאן עדה ונאמר להלן עד מתי לעדה הרעה הזאת, מה עדה האמורה להלן

מחלוקת בין הברייתות, אלא מאן דאמר שאין אבילים עולים מן המניין מדובר באבילי אותו המת, ומאן דאמר שהאבילים עולין מן המניין, מדובר באבילי מת אחר שבאו לנחם את האבל הזה, שואלת הגמ' והא תני שאבל יוצא לבית אבילים אחרים - להתנחם לשבת יחד עם האבילים אבל לא לנחם והוא לא יושב יחד עם המנחמים? אלא ע"כ שהברייתות נחלקו בזה.

תני שמואל שאין קידוש החדש אלא בעשרה, כדי לפרסם את הדבר, ועוד שהרי יש בזה דבר שבקדושה.

ואין מזמנין על המזון בשם פחות מעשרה: והטעם הוא כיון שכתוב, אֱלֹהִים נָצַב בְּעֵדַת אֵל, דהיינו רק אם יש 'עדה' מזכירים שם שמים, ואומרים ר' בא ור' יסא בשם רבי יוחנן מהיכן יודעים שעדה זה עשרה, כיון שנאמר כאן עדה - אֱלֹהִים נָצַב בְּעֵדַת אֵל, ונאמר להלן במרגלים - עד מתי לעדה הרעה הזאת, וא"כ מה עדה האמורה להלן במרגלים הם היו

אבילים כל שבעה, וכי אית לך מימר וכי יש לך לומר שמפקין מיתא שמוציאים את המת כל שבעה?! אלא אומרים את זה כשהאבל נמצא, וא"כ מברכים ברכת חתנים אפי' אם רק החתן נמצא. שואלת הגמ' מאי כדון מה עבשיו, ומתי אומרים את ברכת האבילים? מתרצת הגמ' מה כאן לענין החתן מברכים כשמשמח עמו, א"כ אף כאן באבילים מברכים כאשר הוא מנחם עמו, ומה כאן באבילות מזכירין את המת כדי לנחם את האבל, אף כאן בחתן מזכירין את שבח הכלה לשמח את החתן.

אית תנני תני יש ששנו בברייתא שאין האבילים עולין מן המניין, אלא צריך עשרה מנחמים, "שהרי הוא אומר ברכה למנחמים בפני עצמן - אחינו, בעל הגמול ישלם לכם גמולכם הטוב, ברוך אתה ה' משלם הגמול, ולאבילים בפני עצמן - אחינו בעל נחמות ינחם אתכם, ברוך אתה ה' מנחם אבילים, ואינו כוללן יחד" (לשון רש"י). ואית תנני תני יש ששנו בברייתא שהאבילים עולים מן המניין, אמר ר' אבונה שאין

מסכת פרק ד [ה"ד - דף לא] מגילה קנו

עשרה, אף כאן עשרה. א"ר סימון נאמר כאן תוך ונאמר להלן [בראשית מב] וַיָּבֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְשֹׁבֵר בְּתוֹךְ הַבָּאִים, מה תוך שאמר להלן עשרה, אף כאן עשרה, א"ל ר' יוסה בר' בון אם מתוך את לָמַד, סגין אינון, אלא נאמר כאן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ונאמר להלן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מה להלן עשרה, אף כאן עשרה.

ובקרקעות תשעה וכהן: כנגד עשרה כהנים האמורין בפרשה, ויהיו כולם כהנים? ריבוי אחר ריבוי למעט, ויהיו כולן ישראל? אין הפרשה יוצאה בלא כהן. עד כדון במקדיש גופה של שדה, אמר דמי שדי עלי? נישמענה מן הדא, ערכים המיטלטלין בשלשה, ויש ערכים שאינן מיטלטלין?! ר' יעקב בר אבא ר"ש בר אבא בשם ר' חנינה האומר הרי ערכי עלי ובא לסדרו מן הקרקע שמין לו

עשרה מרגלים רעים (שהרי היה שתיים עשרה מרגלים, ויצאו יהושע וכלב שהיו צדיקים) וא"כ אף עדה שנאמר כאן – אֱלֹהִים נָצַב בַּעֲדַת אֵל, זה עשרה. א"ר סימון שיודעים שצריך עשרה כיון שנאמר כאן 'תוך' שכתוב וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, ונאמר להלן 'תוך' שהרי כתוב וַיָּבֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְשֹׁבֵר בְּתוֹךְ הַבָּאִים, וא"כ מה תוך שאמר להלן לעניין אחי יוסף, הם היו עשרה, אף כאן שכתוב וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, זה עשרה, א"ל ר' יוסה בר' בון לר' סימון אם מ'תוך' את לָמַד אם אתה לומד את זה ממה שכתוב תוך, א"כ סגין אינון (הם הרבה) שהרי מה שכתוב 'בְּתוֹךְ הַבָּאִים' זה הולך לעניין האנשים שבאו לקנות אוכל, ולא לעניין אחי יוסף, אלא אומר ר' יוסי בר' בון נאמר כאן וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, ונאמר להלן אצל אחי יוסף, וַיָּבֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וא"כ מה להלן אצל אחי יוסף הם היו עשרה, אף כאן שכתוב וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, זה עשרה.

עשרה אנשים, ושיהיה שם לפחות כהן אחד? אלא זה כנגד עשרה כהנים האמורין בפרשה, שואלת הגמ' וא"כ שיצטרכו שיהיו כולם כהנים? מתרצת הגמ' שהיות ויש כאן ריבוי אחר ריבוי, שזה בא למעט שלא צריך שיהיו כולם כהנים, שואלת הגמ' וא"כ שיהיו כולן ישראלים? מתרצת הגמ' שלא יתכן לומר כך, כיון שאין הפרשה יוצאה בלא כהן, והיות וכתוב בפסוק 'כהן', לכך ע"כ שצריך שיהיה לפחות כהן אחד. שואלת הגמ' עד כדון עד עכשיו אנחנו מדברים במקדיש גופה של שדה שצריך לפדותה ע"י עשרה ואחד מהם יהיה כהן, אבל מה הדין אם המקדיש אמר דמי שדי עלי, האם גם כאן שמין את השדה רק ע"י עשרה, או ששמין אותה אפי' בשלשה? אומרת הגמ' נישמענה מן הדא, ששינו שערבים המיטלטלין בשלשה, והקשינו וכי יש ערכים שאינן מיטלטלין, והרי ערכין זה רק כשאחד מעריך אדם, ור' יעקב בר אבא ור"ש בר אבא בשם ר' חנינה אמרו, שהכוונה היא, שהאומר הרי ערכי עלי ובא לסדרו לשלם את דמי הערך מן הקרקע – שמין לו את

עשרה מרגלים רעים (שהרי היה שתיים עשרה מרגלים, ויצאו יהושע וכלב שהיו צדיקים) וא"כ אף עדה שנאמר כאן – אֱלֹהִים נָצַב בַּעֲדַת אֵל, זה עשרה. א"ר סימון שיודעים שצריך עשרה כיון שנאמר כאן 'תוך' שכתוב וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, ונאמר להלן 'תוך' שהרי כתוב וַיָּבֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְשֹׁבֵר בְּתוֹךְ הַבָּאִים, וא"כ מה תוך שאמר להלן לעניין אחי יוסף, הם היו עשרה, אף כאן שכתוב וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, זה עשרה, א"ל ר' יוסה בר' בון לר' סימון אם מ'תוך' את לָמַד אם אתה לומד את זה ממה שכתוב תוך, א"כ סגין אינון (הם הרבה) שהרי מה שכתוב 'בְּתוֹךְ הַבָּאִים' זה הולך לעניין האנשים שבאו לקנות אוכל, ולא לעניין אחי יוסף, אלא אומר ר' יוסי בר' בון נאמר כאן וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, ונאמר להלן אצל אחי יוסף, וַיָּבֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וא"כ מה להלן אצל אחי יוסף הם היו עשרה, אף כאן שכתוב וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, זה עשרה.

ובקרקעות תשעה וכהן: אומרת הגמ' מדוע כשפודים קרקע מהקדש צריך

בעשרה, מן המיטלטלין שמין לו בשלשה, האומר הרי ערכי עלי אינו כאומר דמי שדי עלי?! אבל אם אמר הרי עלי מאה מנה להקדש, שמין לו בשלשה - לכשיעשיר נידון בהשג יד.

תני עבדים ושפחות ומיטלטלין אין להם איגרת ביקורת, מהו איגרת ביקורת, ר' יודה בר פזי אמר אכרזה. עולא בר' ישמעאל אמר עבדים שלא יברחו, שטרות ומיטלטלין שלא יגנבו, ר' בא בר כהן בעא קומי ר' יוסה לית הדא אמרה שעבדים נפדין בשלשה, אמר ליה אין, אמר ליה והא תנינן ובקרקעות תשעה וכהן, ואדם כיוצא בהן? אמר ליה אדם דהכא בן חורין הוא.

חיננה בר שלמיה בשם רב, אתא עובדא קומי רבי ובעא מיעבד כרבנן, אמר לו ר' לעזר בן פרטא בן בנו של ר' לעזר בן פרטא, רבי! לא כך לימדתני בשם

וכי לית הדא אמרה וכי לא יכולים להוכיח מהברייא שאם תאמר שהעבדים נפדים רק בעשרה, א"כ פשוט שלא צריך לעשות עליהם הכרזה, כיון שזה ודאי שלא צריך לעשות שומא יותר מאשר ע"י עשרה אנשים, אמר ליה אין אתה צודק, אמר ליה ר' בא בר כהן והא תנינן ובקרקעות תשעה וכהן, ואדם כיוצא בהן, ולכאן הכוונה היא שאם הקדישו עבד, שצריך לפדות אותו על פי עשרה אנשים? אמר ליה ר' יוסה שהאדם דהכא שכתוב כאן, זה הולך לעניין בן חורין מפני שהוא הוקש לקרקע.

חיננה בר שלמיה בשם רב אמר שאתא עובדא קומי שבא מעשה לפני רבי שהדיינים טעו בשומא שלהם, ורבי בעא מיעבד כרבנן שמחזירים את השומא, כמו ששנינו "שום הדיינים שפיתחו שתות או הותירו שתות מכרן בטל", אמר לו ר' לעזר בן פרטא בן בנו של ר' לעזר בן פרטא רבי! וכי לא כך לימדתני בשם רשב"ג זקיניך שאומנם חכמים אומרים שהמכירה

הקרקע בעשרה, ואם הוא בא לשלם את חובו מן המיטלטלין - שמין לו את המטלטלים בשלשה, וא"כ אומרת הגמ' והרי האומר הרי ערכי עלי וגובים מהקרקע, וכי זה אינו כאומר דמי שדי עלי, שהרי בשניהם צריכים לשום את השדה, וא"כ גם האומר דמי שדי עלי שמין אותה בעשרה. אבל אם אמר הרי עלי מאה מנה להקדש, שמין לו את השדה בשלשה, היות ולכשיעשיר הוא נידון בהשג יד הוא ישלם ככל שהוא ישיג, ולכך לא מחשיבים את שדהו כשדה, אלא מחשיבים אותו רק כמעות שהוא חייב להקדש, ולכך שמין את שדהו בשלשה.

תני שאם גובים מבעל חוב עבדים ושפחות ומיטלטלין אין להם איגרת ביקורת, ואומרת הגמ' מהו איגרת ביקורת, ר' יודה בר פזי אמר שהיינו אכרזה, שלא מכריזים בכמה מוכנים לקנות את הדברים האלו, והטעם הוא, עולא בר' ישמעאל אמר שעבדים חוששים שלא יברחו, ובשטרות ומיטלטלין חוששים שלא יגנבו, וא"כ ר' בא בר כהן בעא קומי אמר לפני ר' יוסה

מסכת פרק ד [ה"ה - דף לא] מגילה קנט

זקניך אלא א"כ עשו איגרת ביקורת, וחזר ביה ועבד כרשב"ג.

הלכה ה

מתני' הקורא בתורה לא יפחות משלשה פסוקים, ולא יקרא למתורגמן יותר מפסוק אחד, ובנביא שלשה. אם היו שלשתן שלש פרשיות, קורין אחד. מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה, ועד כמה הוא מדלג, עד כדי שלא יפסיק התורגמן.

גמ' ר' בא בריה דר' חייה בר בא, ר' חייה בשם רבי יוחנן היה קורא בתורה ונשתתק, זה שהוא עומד תחתיו יתחיל ממקום שהתחיל הראשון, אין תימר ממקום שהפסיק, הראשונים נתברכו לפניו ולא נתברכו לאחריו, והאחרונים נתברכו לאחריו ולא נתברכו לפניו, וכתוב [תהלים יט] תִּזְכֹּר ה' תְּמִימָה, שתהא כולה תמימה.

ממקום למקום בנביא, אבל ואין מדלגין בתורה, ועד כמה הוא מדלג בנביא? עד כדי שלא יפסיק התורגמן, כדי שלא יצטרך לגלול את הספר בציבור וכל העם ישתקו.

גמ' ר' בא בריה דר' חייה בר בא ור' חייה בשם רבי יוחנן אומרים, שאם אחד היה קורא בתורה, ונשתתק שהוא לא יכול להמשיך לקרוא, זה שהוא עומד תחתיו, יתחיל לקרוא ממקום שהתחיל הראשון, כיון שאין תימר שהשני ממשיך ממקום שהפסיק, א"כ יוצא שהפסוקים הראשונים שהראשון קרא נתברכו לפניו ולא נתברכו לאחריו, והפסוקים האחרונים שהשני קורא נתברכו לאחריו ולא נתברכו לפניו, והרי כתיב תִּזְכֹּר ה' תְּמִימָה, דהיינו שתהא כולה תמימה שיהיה ברכה לפניו ולאחריו (הדין הזה מדובר אחרי שתיקנו שכל אחד מהקוראים מברך).

חלה כשטעו בשומא, אינו אלא א"כ עשו איגרת ביקורת (הכרזה), ואם לא עשו הכרזה, המכירה מתבטלת, אבל אני (רשב"ג) אומר שאומרים 'א"כ מה כח ב"ד יפה', ולכך תמיד מעשה ב"ד חל, וחזר ביה רבי ועבד כרשב"ג.

הלכה ה

מתני' הקורא בתורה, לא יפחות משלשה פסוקים, ולא יקרא למתורגמן יותר מפסוק אחד, כדי שהמתורגמן לא יטעה וישכח מלתרגם את הפסוק הראשון, ובנביא הוא יכול לקרוא אפי' שלשה פסוקים למתורגמן, היות ולא לומדים הלכה מהנביא, לכך אין חשש שהמתרגם ידלג מלתרגם איזה פסוק, אבל אם היו שלשתן שלש פרשיות דהיינו שכל פסוק ופסוק היה פרשה בפני עצמו, קורין אחד אחד. ואומרת המשנה שמדלגין

מסכת פרק ד [ה"ה - דף לא] מגילה

היתה הפרשה של חמשה פסוקים, קורא את כולה, לא עשה כן אלא קרא שלשה, זה שהוא עומד תחתיו, צריך לקרות שני פסוקים האחרונים ושלשה מפרשה האחרת, לא עשה כן מהו שיעכב? רבי יונה ורבי יוסה סלקון מיחמייה אפין לאחוי דיהודה בר תמוזה קריביה דרבי יוסה בן חנינה בכנישתא דסוכנייא, והוה תמן ר' ירמיה ועכב, אמר ר' יונה לרבי יוסה וכופין? אמר ליה והא רבך מעכב.

רבי ירמיה ר"ש שְׁרִיָּה רבי חנינא בר אנדריי בשם רבי זכאי דכבול, טעה בין תיבה לתיבה, מחזירין אותה, א"ר ירמיה לרבי זעירה ועבדין כן? אמר ליה ואדיין את לזו? אפילו טעה בין אם לואם, מחזירין אותו.

ר"ש ספרא דטרכנת, אמרון ליה בני קרתיה קטע בדיביריאי, דיקרונון בנינן, אתא שאל לרבי חנינה, אמר ליה אין קטעון רישך לא תשמע לון, ולא

רבי ירמיה ור"ש ור' שְׁרִיָּה ורבי חנינא בר אנדריי בשם רבי זכאי דכבול (ר' זכאי הגר בכבול, ואין זה ר' זכאי הרגיל), שאם אחד טעה בין תיבה לתיבה דהיינו שהוא החליף וקרא את המילה המאוחרת לפני המילה הקודמת מחזירין אותו, א"ר ירמיה לרבי זעירה האם ועבדין כן? אמר ליה ואדיין את צריך להלכה הזו! והרי אפילו טעה בין אם לואם שאין שינוי משמעות ג"כ מחזירין אותו, וודאי שאם הקורא טעה בין תיבה לתיבה, שמחזירים אותו.

ר"ש ספרא (הבעל קורא) דטרכנת, אמרון ליה בני קרתיה בני עירו קטע בדיביריאי תחלק את הפסוקים לשנים (בזמן קריאת התורה) דיקרונון בנינן כדי שנתרגם את החצי הפסוק שקראת, ובנינו יבינו את הקריאה, אתא ושאל לרבי חנינה האם מותר לחלק את הפסוקים, ואמר ליה אפי' אין קטעון רישך אם יתכנו את ראשך, דהיינו יפטרו אותך מהתפקיד ותפסיד את פרנסתך, לא תשמע לון, ור"ש ספרא לא

היתה הפרשה של חמשה פסוקים, העולה לתורה קורא את כולה, כיון שלא משאירים בפרשה שני פסוקים, ואם הוא לא עשה כן אלא קרא רק שלשה פסוקים, א"כ זה שהוא עומד תחתיו (אחריו), צריך לקרות את שני פסוקים האחרונים ועוד שלשה פסוקים מהפרשה האחרת, שואלת הגמ' ומה הדין אם הוא לא עשה כן אלא הוא קרא רק פסוק אחד מהפרשה הבאה, מהו שיעכב ויהיה צריך לחזור ולקרוא שוב? ואומרת הגמ' שרבי יונה ורבי יוסה סלקון מיחמייה אפין עלו להקביל את פני אחוי דיהודה בר תמוזה שהוא היה קריביה דרבי יוסה בן חנינה בכנישתא דסוכנייא (שם מקום, סכנין), והוה תמן ר' ירמיה, והיה כזה מעשה בבית הכנסת ועכב ואמר ר' ירמיה שצריך לחזור ולקרוא שוב, ואמר ר' יונה לרבי יוסה האם וכופין האם מחזירים על זה בעל כורחו? אמר ליה מה אתה שואל והא רבך (ר' ירמיה) מעכב.

מסכת פרק ד [ה"ה - דף לא] מגילה קסא

שמע לון, ושרון ליה מן ספרותה, בתר יומין נחת להכא, קם עימיה ר"ש בן יוסינה, אמר ליה מה את עביד בההוא קרתך? ותני ליה עובדא, אמר ליה ולמה לא שמעת לון? אמר ליה ועבדין כן?! אמר ליה ולינן מקטעין לון בסידרא? אמר ליה ולינן חוזרין וכללין לון. אמר רבי זעירא אילו הוה ההוא ספרא ביומוי, מניתיה חכים.

אם היו שלשתן ג' פרשיות קורין אחד אחד: רב אמר כגון [ישעיהו מה] הוי רב את יצרו. מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה: תני מדלגין בנביא, ואין מדלגין מנביא לנביא, ובנביא של שנים עשר מותר. אין מדלגין בתורה, ר' ירמיה בשם ר"ש בן לקיש שאין גולים ס"ת ברבים, ר' יוסה בעי הגע עצמך שהיתה פרשה קטנה? אלא כדי שישמעו ישראל תורה על סדר, והא תנינן קורא אחרי מות ואך בעשור?

אם היו שלשתן ג' פרשיות קורין אחד אחד: רב אמר כגון הוי רב את יצרו, שיש שם שלשה פסוקים שכל פסוק ופסוק הוא פרשה לעצמו.

מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה: תני מדלגין בנביא, אבל ואין מדלגין מנביא לנביא, ובנביא של שנים עשר (תרי עשר) מותר, כיון שזה נחשב כנביא אחד. ומבאר תהגמ' מדוע אין מדלגין בתורה, ר' ירמיה בשם ר"ש בן לקיש מפני שאין גולים ס"ת ברבים, כיון שאין זה כבוד הציבור להמתין בשתיקה (בזמן הגלילה). שואלת תהגמ' ר' יוסה בעי הגע עצמך תתבונן בדברך, במקרה שהיתה פרשה קטנה בין שתי הקריאות, שלא צריך לגלול את הס"ת, מדוע אין מדלגים? אלא הטעם שאין מדלגים הוא כדי שישמעו ישראל את כל התורה על הסדר, שואלת תהגמ' והא תנינן שהכ"ג קורא אחרי מות ומדלג וקורא אך בעשור?

שמע לון, ושרון ליה ופיטרו אותו מן ספרותה, בתר יומין לאחר זמן ר"ש ספרא נחת להכא ירד לטבריה, וקם עימיה ר"ש בן יוסינה, ואמר ליה מה את עביד בההוא קרתך מה אתה עושה במקומך בטרבנת? ותני ליה עובדא ואמר לו את המעשה שהוא פוטר מתפקידו, אמר ליה ר"ש בן יוסינה ולמה לא שמעת לון לחלק את הפסוקים? אמר ליה וכי עבדין כן?! והרי אסור להפסיק את הפסוק במקום שמשה רבינו לא הפסיק, אמר ליה ר"ש בן יוסינה וכי לינן מקטעין לון בסידרא וכי אנחנו לא חותכים את הפסוק כשמלמדים את התינוקות? אמר ליה ר"ש ספרא וכי לינן חוזרין וכי לא חוזרים וכללין לון וקוראים את הפסוק אח"כ בשלימותו? וכאשר ר' זעירא שמע את הדבר, אמר רבי זעירא שאילו הוה ההוא ר"ש ספרא ביומוי, מניתיה חכים הייתי ממנה אותו לחכם, שהרי הוא הסכים להפסיד את פרנסתו בעבור ההלכה.

שנייא היא שהיא פָּדְרוּ של יום, תדע לך דאמר ר"ש בן לקיש בכל מקום אינו קורא על פה, והכא קורא על פה. ר' יוסה מפקד לבר עולא חזנא דכנישתא דבבלייא - כד דהיא חדא אוריא תהוי גייל לה אחורי פרוכתא, כד אינון תרתי תי מייבל חדא, ומייתי חדא.

ועד כמה הוא מדלג וכו': עד איכן? א"ר אחא כגון פרשת יהוידע כהן גדול.

הלכה ו

מתני' המפטיר בנביא - הוא פורס את שמע, והוא עובר לפני התיבה, והוא נושא את כפיו, ואם היה קטן, אביו או רבו עוברים על ידו.

גמ' המפטיר בנביא הוא פורס את שמע וכו': לא צורכה דילא הפורש את

איכן זה כדי שלא יפסוק המתורגמן, א"ר אחא כגון פרשת יהוידע כהן גדול (מלכים ב י"א) שהם היו מדלגים שם.

הלכה ו

מתני' המפטיר בנביא הוא פורס את

שמע, הוא מברך את ברכות ק"ש

להוציא את הרבים ידי חובתם, והוא עובר

לפני התיבה להיות ש"ץ, ואם הוא כהן, הוא

נושא את כפיו, הוא מתחיל לברך את

הברכה של הברכת כהנים (וי"א שרק הוא

אומר את ברכת כהנים, ומוציא בזה את שאר

הכהנים, כמנהג איטליה). ואם המפטיר היה

קטן, אביו או רבו עוברים על ידו לומר את

חזרת הש"ץ.

גמ' המפטיר בנביא הוא פורס את שמע

וכו': מבינה הגמ' שהוא עושה את כל

הדברים האלו, כיון שהמתחיל במצוה אומרים

לו גמור, וא"כ שואלת הגמ' שלכאן הסדר של

המשנה אינה נכון, ולא צורכה די לא צריך

לכתוב את הסדר הזה של המשנה, אלא

המשנה היתה צריכה לומר שהפורש את

מתרצת הגמ' שנייא היא שהקריאה של

יוה"כ היא שונה, כיון שהקריאה היא מסְדֵּרוֹ

של עבודת היום (ולא מסדר הקריאה

הרגילה), ולכן אין בזה חשש, תדע לך שזה

כך, דאמר ר"ש בן לקיש שבכל מקום אינו

קורא תורה שבכתב בעל פה, והכא קורא

את פרשת המוספים בעל פה, אלא ע"כ שכאן

זה חלק מעבודת היום, ולכן מותר לקרוא על

פה, ולכן מותר גם לדלג. ואומרת הגמ' שר'

יוסה מפקד ציוה לבר עולא שהוא היה

חזנא השָׁמֵשׁ דכנישתא דבבלייא של בית

הכנסת הבבליים (שהיה בטבריה) כד דהיא

חדא אוריא כשקוראים בס"ת אחד תהוי

גייל לה תגלול אותה מאחורי פרוכתא,

וכד אינון תרתי וכשקוראים בשתי ס"ת תי

מייבל חדא תוביל ס"ת אחד חזרה לארון

קודש, ורק אח"כ מייתי חדא תוציא את

הס"ת השני, דהיינו ר' יוסה אמר לבר עולא

שלא תשנה ממנהגיכם, הגם שמנהג א"י

להוציא את שתי הס"ת לפני תחילת הקריאה.

ועד כמה הוא מדלג וכו': מבארת הגמ' עד

מסכת פרק ד [ה"ז - דף לב] מגילה קסג

שמע - הוא עובר לפני התיבה והוא נושא את כפיו? רבי יוסי בן חנינא אמר כדי לזרוז.

ואם היה קטן אביו או רבו עוברין על ידו: והא תנינן קטן לא יפרוש את שמע? אמר רבי יודן כאן בשהביא שתי שערות, וכאן בשלא הביא שתי שערות.

הלכה ז

מתני' קטן קורא בתורה ומתרגם, אבל אינו פורס את שמע, ואינו עובר לפני התיבה, ואינו נושא את כפיו. פוחח פורס את שמע ומתרגם, אבל אינו קורא בתורה, ואינו עובר לפני התיבה, ואינו נושא את כפיו. סומא פורס את שמע ומתרגם, רבי יהודה אומר כל שלא ראה מאורות מימיו, לא יפרוס את שמע.

וכיון ששומעים את הקריאה אפי' שזה מהקטן, יוצאים בזה ידי חובה, הגם שבאופן רגיל קטן אינו מוציא את האחרים ידי חובתם. אבל אינו פורס את שמע אינו מברך ברכות ק"ש להוציא את הרבים ידי חובתם, ואינו עובר לפני התיבה לומר חזרת הש"ץ, היות והוא אינו חייב במצוות, הוא לא יכול להוציא את הרבים ידי חובתם. ואינו נושא את כפיו כיון שזה בזיון שיהיו כפופים לברכתו של הקטן. פוחח (מי שבגדיו קרועים וזרועו וכתופו מגולים) פורס את שמע ומתרגם, אבל אינו קורא בתורה, ואינו עובר לפני התיבה, ואינו נושא את כפיו, מפני כבוד הציבור. סומא פורס את שמע ומתרגם, רבי יהודה אומר כל שלא ראה מאורות מימיו – לא יפרוס את שמע, כיון שהוא לא יכול לברך ולשבח את ה' על המאורות, שהרי הוא לא נהנה מהם.

שמע הוא עובר לפני התיבה והוא נושא את כפיו והוא מפטיר בנביא, שהרי זה סדר התפילה? מתרצת הגמ' רבי יוסי בן חנינא אמר שהטעם של המשנה הוא כדי לזרוז להפטיר בנביא (שזה עליה לא כל כך מכובדת), ולכך מראש נותנים לו לפרוס על שמע וכו'.

ואם היה קטן אביו או רבו עוברין על ידו: משמע מהמשנה שאותו קטן פורס על שמע, וא"כ שואלת הגמ' והא תנינן במשנה הבאה שקטן לא יפרוש את שמע? מתרצת הגמ' אמר רבי יודן שכאן מדובר בשהביא שתי שערות, אלא שלא התמלא זקנו, ולכך הוא פורס על שמע, אבל הוא לא עובר לפני התיבה, מפני כבוד הציבור, וכאן במשנה הבאה מדובר בשלא הביא שתי שערות, ולכך הוא אינו פורס על שמע.

הלכה ז

מתני' קטן קורא בתורה ומתרגם, כיון שמצות קריאת התורה הוא רק לשמיעה,

מסכת פרק ד [ה"ח - דף לב] מגילה

גמ' רבי יהודה אומר וכו': תמן תנינן סומא אינו גולה דברי רבי יהודה, ורבי מאיר אומר גולה, ושניהן מקרא אחד הן דורשין [במדבר לה] **בְּלֹא רְאוּת**, ר' מאיר אומר לרבות הסומא, ור' יהודה אומר פרט לסומא, וכא תנינן כל שלא ראה מאורות מימיו לא יפרוש את שמע, הא אם ראה פורש, רבי חגי' בעא קומי רבי יוסה מחלפה שיטתיה דר' יהודה, תמן הוא אמר פרט והכא הוא אמר לרבות? אמר רבי חנניה בריה דרבי הילל ביושב בבית אפל היא מתניתא, כך הוא אומר היושב בבית אפל לא יפרש שמע, ברם הכא **בְּלֹא רְאוּת** לרבות את הסומא.

הלכה ח

מתני' כהן שיש בידיו מומין לא ישא את כפיו, רבי יהודה אומר אף מי שהיו ידיו צבועות אסטים לא ישא את כפיו, מפני שהעם מסתכלין בו.

מחלפה שיטתיה דר' יהודה, שתמן הוא אמר פרט לסומא, והכא הוא אמר לרבות את הסומא שחייב בכל המצוות? מתרצת הגמ' אמר רבי חנניה בריה דרבי הילל שר' יהודה לא דיבר לעניין הסומא, אלא ביושב בבית אפל היא מתניתא, שכך הוא ר' יהודה אומר שהיושב בבית אפל לא יפרש על שמע, היות והוא לא נהנה מאור המאורות, ברם הכא לעניין הגלות, אנחנו אומרים **בְּלֹא רְאוּת** זה בא לרבות את הסומא, וכיון שיש כאן ריבוי אחר ריבוי, לכך ר' יהודה ממעט את הסומא מגלות ומכל המצוות.

הלכה ח

מתני' כהן שיש בידיו מומין לא ישא את כפיו, ורבי יהודה אומר אף מי שהיו ידיו צבועות אסטים (צבע אינדיגו – צבע תכלת) לא ישא את כפיו, מפני שהעם מסתכלין בו בשעת ברכת כהנים, וזה מסיח את הדעת.

גמ' רבי יהודה אומר וכו': שואלת הגמ' הרי תמן במסכת מכות תנינן, סומא שהרג את הנפש בשוגג אינו גולה דברי רבי יהודה, ורבי מאיר אומר גולה, ושניהן מקרא אחד הן דורשין שכתוב בפסוק **בְּלֹא רְאוּת** ר' מאיר אומר שזה בא לרבות את הסומא, ור' יהודה אומר פרט לסומא, היות וכתוב **וַיֵּאָשֶׁר** ובא אַת רעהו ביער שמשמע שהפסוק מדבר על כל מי שבא ליער, ואפי' אם הוא סומא, וא"כ כשכתוב **בְּלֹא רְאוּת** זה ריבוי אחר ריבוי שאינו אלא למעט, ואומר ר' יהודה שהיות וכתוב **וַיִּשְׁפֹּטוּ הָעֵדָה בֵּין הַמִּכָּה וּבֵין גֹּאֵל הַדָּם** על המשפטים הָאֵלֶּה, מכאן שמי שאינו חייב בגלות – אינו בכל המשפטים, ומכאן שהסומא פטור מכל המצוות של התורה, וכאן תנינן כל שלא ראה מאורות מימיו לא יפרוש את שמע, שמשמע הא אם ראה מאורות, הגם שכעת הוא סומא, הוא פורש על שמע, דהיינו שהוא חייב במצוות, וא"כ רבי חגי' בעא קומי רבי יוסה שלכאור

מסכת פרק ד [ה"ט - דף לב] מגילה קסה

גמ' כהן שיש בידיו מומין וכו': תני ובפניו. תני אם היה דש בעירו מותר. ר' נפתלי הוות אצבעתיה עקומה, אתא שאל לר' מנא, א"ל מכיון שאתה דש בעירך מותר. רב חונה מעבר זלדקן, והא תני אם היה דש בעירו מותר? אמר ר' מנא ריגלא הוות, בגין שלא יהו אומרינן ראינו קטן נושא את כפיו. אמר ר' יוסה זאת אומרת שאסור להסתכל בכהנים בשעה שהן מברכין. אמר ר' חגי כלום אמרו אין מסתכלין לא מפני הסיע דעת, משה! דאנא מסתכל ולא מסע דעתי.

הלכה ט

מתני' האומר איני עובר לפני התיבה בצבועין - אף בלבנים לא יעבור, בסנדל איני עובר - אף יחף לא יעבור. העושה תפלתו עגולה סכנה ואין בה

כהנים, בגין בשביל שלא יהו אומרינן ראינו קטן נושא את כפיו. אמר ר' יוסה זאת אומרת מזה שהמשנה אוסרת לכהן בעל מום לישא את כפיו 'שלא יסתכלו בו' מוכח שאסור להסתכל בכהנים בשעה שהן מברכין. אמר ר' חגי כלום אמרו שאין מסתכלין בכהנים, וכי זה לא מפני הסיע דעת וא"כ אמר ר' חגי שאני נשבע במשה רבינו, דאנא מסתכל שאני יכול להסתכל בכהנים ולא מסע דעתי, ולכך מותר לי להסתכל בכהנים בשעת ברכת כהנים.

הלכה ט

מתני' האומר איני עובר לפני התיבה להיות ש"ץ בבגדים צבועין, א"כ אף בלבנים לא יעבור, כיון שחוששים שמא הוא מהמינים שעוברים רק בבגדים לבנים, וכן האומר שבסנדל איני עובר לפני התיבה, אז אף כשהוא יחף לא יעבור. העושה תפלתו (את התפילין שלו) עגולה יש בזה סכנה שמא זה יחדור למוחו, ואין בה

גמ' כהן שיש בידיו מומין וכו': תני וכן אם יש בפניו מומין, שלא ישא את כפיו.

תני אם היה דש בעירו שכולם מכירים אותו (היינו שהוא נמצא בעיר כבר ל' יום) **מותר**, כיון שלא מתבוננים בו, ומעשה בר' **נפתלי שהוות אצבעתיה עקומה** שאצבעותיו היו עקומות, ואתא שאל לר' **מנא** האם מותר לו לעשות ברכת כהנים, וא"ל **מכיון שאתה דש בעירך מותר**, ואומרת הגמ' **שרב חונה מעבר** העביר מהדוכן כהן **זלדקן** שיש לו מעט שערות בזקנו, כיון שהוא נראה ככהן קטן, שואלת הגמ' היות וכולם מכירים את הכהן הזה שהוא כבר גדול, א"כ שיהיה מותר לו לעשות ברכת כהנים, וכמו לעניין כהן בעל מום, **שהא תני אם היה דש בעירו מותר?** מתרצת הגמ' **אמר ר' מנא ריגלא הוות** שזה היה בשעת הרגל, שמגיעים אנשים מחוץ לעיר (להקביל את פני הנשיא) שהם לא מכירים את אותו כהן, ולכך ר' חונה העבירו (בשעת הרגל) שלא יעשה ברכת

מסכת פרק ד [ה"י - דף לב] מגילה

מצוה, נתנה על מצחו, או על פס ידו, הרי זו דרך המינוח. ציפה זהב, ונתנה על בית יד אונקלי שלו, הרי זו דרך החיצוני.

גמ' ציפה זהב: תנה רבי יוסה בן בִּיבִי תפילין מרובעות, שחורות, הלכה למשה מסיני.

הלכה י

מתני' האומר יברוך טובים, הרי זו דרך המינוח. על קן ציפור יגיעו רחמך, ועל טוב יִזְכֹּר שמך, מודים מודים, משתקין אותו. המכנה בעריות משתקין אותו. האומר [ויקרא יח] וּמִזְרַעְךָ לֹא תִתֵּן לְהַעֲבִיר לְמִלֶּכֶךְ - ומזרעך לא תתן לאעברא בארמיותא, משתקין אותו בניזיפה.

גמ' האומר יברוך טובים וכו': שתי רשויות. על קן ציפור יגיעו רחמך: ר' פינחס בשם ר' סימון כקורא תיגר על מדותיו של הקדוש ברוך הוא, על קן ציפור

בגמ'. והאומר בתפילתו על קן ציפור יגיעו רחמך, או שהוא אומר על טוב יִזְכֹּר שמך, או שהוא כופל ואומר מודים מודים, משתקין אותו. המכנה בעריות משתקין אותו. והאומר שכונת התורה וּמִזְרַעְךָ לֹא תִתֵּן לְהַעֲבִיר לְמִלֶּכֶךְ - ומזרעך לא תתן לאעברא בארמיותא שיש איסור לבעול גויה, משתקין אותו בניזיפה.

גמ' האומר יברוך טובים וכו': כיון שזה נראה שהוא מאמין בשתי רשויות, שהיו אומרים שיש שתי כוחות שמנהיגים את העולם, יש את האֵל הטוב שהוא מטיב, ויש את האֵל הרע שהוא עושה את הרע בעולם, ולכך הוא אומר לחבירו שהאֵל הטוב ייטיב איתך. על קן ציפור יגיעו רחמך: ר' פינחס בשם ר' סימון אומר למה משתקין אותו? כיון שזה נראה שהוא כקורא תיגר - כעס על מדותיו של הקדוש ברוך הוא, ואותו אחד אומר להקב"ה, הרי על קן ציפור

מצוה, כיון שתחתית התפילין צריכה שתהיה ישרה. ואם נתנה את התפילין על מצחו, או על פס (כף) ידו, הרי זו דרך המינוח, שדורשים את הפסוק בפשוטו, שצריך להניח את התפילין ממש על כף היד, ובין העינים. ואם הוא ציפה את התפילין בזהב, או נתנה את התפילין של יד על בית יד אונקלי שלו על השרוול שלו (אומנם אין בזה משום חציצה), אבל הרי זו דרך החיצוני, כיון שהתפילין של יד, צריכים להיות רק 'לך' לְאוֹת עַל יָדְךָ, ולא לאחרים לאות.

גמ' ציפה זהב: תנה רבי יוסה בן בִּיבִי שזה פסול כיון שהתפילין צריכות להיות מרובעות, וכן שחורות מהלכה למשה מסיני.

הלכה י

מתני' האומר לחבירו יברוך טובים, הרי זו דרך המינוח כדמפרש

הגיעו רחמיה, ועל אותו האיש לא הגיעו רחמיה. ר' יוסי בשם רבי סימון כנותן קיצבה למדותיו של הקדוש ברוך הוא, עד קן ציפור הגיעו רחמיה. אית תנני תנני עד, ואית תנני תנני על, מאן דאמר על מסייע לר' פינחס, ומן דאמר עד מסייע לרבי יוסי. א"ר יוסי בר' בון אלן דמתרגמין עמי בני ישראל, כמה דאנא רחמן בשמיא כך תהוון רחמנין בארעא, לא תקח האם על הפנים, לא עבדין טבאות, שהן עושין מדותיו של הקדוש ברוך הוא רחמים, ואילין דמתרגמין עמי בני ישראל, כמה דאנא רחמן בשמיא כך תהוון רחמנין בארעא, תורתא או רחילה יתה וית ברה לא תיכסון תרויהון ביומא חד, לא עבדין טבאות, שהן עושין מדותיו של הקדוש ברוך הוא רחמים.

משתקין אותו: א"ר שמואל בר רב יצחק [תהילים סג] **פִּי יִפְכַּר פִּי דוֹבְרֵי שְׁקָר,**

מדותיו של הקדוש ברוך הוא רחמים ואינם אלא גזירות. וכן אילין דמתרגמין את הפסוק "ושור או שֶׁה אתו וְאֵת בְּנוֹ לֹא תִשְׁחָטוּ בְּיוֹם אֶחָד", עמי בני ישראל, כמה דאנא רחמן בשמיא כך תהוון רחמנין בארעא (כמו שאני מרחם בשמים, כך תהיו רחמנים בארץ), ולכך תורתא או רחילה יתה וית ברה לא תיכסון תרויהון ביומא חד – וְשׁוֹר או שֶׁה אתו וְאֵת בְּנוֹ לֹא תִשְׁחָטוּ בְּיוֹם אֶחָד, לא עבדין טבאות, כיון שהן עושין מדותיו של הקדוש ברוך הוא רחמים ואינם אלא גזירות (התרגום יונתן מפרש כך, והוא נחלק על דברי ר' יוסי בר' בון).

משתקין אותו: א"ר שמואל בר רב יצחק שמשותקים אותו (את מי שאומר על קן ציפור יגיעו רחמיה, ועל טוב יזכר שמך, מודים מודים), כיון שכתוב בפסוק **פִּי יִפְכַּר פִּי דוֹבְרֵי שְׁקָר,** דהיינו שהאומר שקרים צריך להשתיק אותו, והאומר את הדברים האלו זה ג"כ שקר, ולכך משתיקים אותו.

הגיעו רחמיה, שאסרת לקחת את האם על הבנים, וא"כ למה על אותו האיש לא הגיעו רחמיה, ולכך משתקים אותו. ר' יוסי בשם רבי סימון אומר שמשותקים אותו כיון שהוא כנותן קיצבה למדותיו של הקדוש ברוך הוא, שעד קן ציפור הגיעו רחמיה, ולא על שאר הברואים, וא"כ הוא כמטיל קנאה במעשה בראשית. ואומרת הגמ' שאית תנני תנני יש ששנו במשנה **'עד'** קן ציפור וכו', ואית תנני תנני ויש ששנו במשנה **'על'** קן ציפור וכו', וא"כ מאן דאמר **'על'** זה מסייע לדברי ר' פינחס, ומן דאמר **'עד'** זה מסייע לדברי רבי יוסי. א"ר יוסי בר' בון שאלין דמתרגמין שאותם המתרגמים שאומרים שאסור לקחת אם על הבנים, כיון שהקב"ה אמר עמי בני ישראל, כמה דאנא רחמן בשמיא כך תהוון רחמנין בארעא, כמו שאני רחמן בשמים, כך תהיו רחמנים בארץ, ולכך לא תקח האם על הפנים, לא עבדין טבאות הם לא עושים טוב, כיון שהן עושין

מסכת פרק ד [ה"י - דף לג] מגילה

הדא דאת אמר בציבור, אבל ביחיד תחנונים הן, ודכוותה אמן אמן, שמע שמע. **תני** תורגמן שהוא עומד לפני חכם - אינו רשאי לא לשנות ולא לכנות ולא להוסיף, אלא אם כן היה אביו או רבו. ר' פדת הוה אמורא דרבי יסא, מילין דשמע מן אבוי, הוה אמר כך אמר רבי בשם אבא, מילין דלא שמע מן אבוי, הוה אמר כן אמר רבי בשם רבי לעזר. בר ישיטא הוה אמורא דרבי אבהו, אחא, מילין דשמע מן אבוי, הוה אמר כן אמר רבי בשם אבא, מילין דלא שמע מן אבוי, הוה אמר כן אמר רבי בשם רבי חנינה. רבי מנא כד דהוה מורי בחבורתא, מילין דשמע מן אבוי בביתה, הוה אמר כן אמר אבא, מילין דשמע מן אבוי בבית וועדא, הוה אמר כן אמר רבי יונה.

לעזר, כיון שר' פדת לא שמע בעצמו את הדברים האלו מאביו, א"כ כלפי אותם דברים, אין בזה יחס של דברי אביו, אלא של דברי חכם שהוא מזכיר אותו בשמו (הגם שהוא אביו). וכן **בר ישיטא** (כך שמו, והוא בנו של ר' חנינה) **הוה אמורא דרבי אבהו**, ויש גורסים שהוא היה אמורא של ר' אחא, וכאשר ר' אבהו או ר' אחא היו מזכירים את דברי ר' חנינה (אביו של בר ישיטא), אז אם זה היה **מילין דשמע** כבר מן אבוי, הוה אמר **כן אמר רבי בשם אבא**, אבל **מילין דלא שמע מן אבוי**, הוה אמר **כן אמר רבי בשם רבי חנינה**. ואומרת הגמ' שרבי מנא **כד דהוה מורי בחבורתא** כשהיה אומר בבית מדרש את דברי אביו ר' יונה, אז אם זה היה **מילין דשמע מן אבוי בביתה**, הוה אמר **כן אמר אבא**, כיון שיש בזה יחס של דברי אבא לכן, אבל אם זה היה **מילין דשמע מן אבוי בבית וועדא** בבית המדרש, א"כ הוה אמר **כן אמר רבי יונה**, כיון שיש בזה יחס ל דברי רב לתלמיד.

ואומרת הגמ' **הדא דאת אמר** שאסור לומר מודים מודים, זה דוקא **בציבור**, אבל **ביחיד** זה דרך **תחנונים** הן ומותר, ואומרת הגמ' **ודכוותה** כמו שאמרנו לעניין 'מודים מודים' כך לעניין האומר **אמן אמן** או **שמע שמע** שבציבור משתיקין אותו, וביחיד מותר.

תני, תורגמן שהוא עומד לפני החכם אינו רשאי לא לשנות מדברי החכם ולא לכנות שם לרב שהחכם הזכיר, ולא להוסיף על דברי החכם, אלא אם כן (הרב שהחכם הזכיר) היה אביו או רבו של המתורגמן שהוא מכנה את שמו, והמתורגמן אומר כך אמר אבא. ואומרת הגמ' שר' פדת הוה אמורא (המתורגמן) **דרבי יסא**, וכאשר ר' יסא הזכיר את דברי ר"א אביו של ר' פדת, אז אם זה היה **מילין דשמע** כבר מן אבוי (אם ר' פדת כבר שמע את הדברים האלו מאביו), א"כ הוה אמר כך אמר רבי בשם אבא, אבל אם זה היה **מילין דלא שמע מן אבוי** (שר' פדת לא שמע את הדברים האלו מאביו), א"כ הוה אמר כן אמר רבי בשם רבי

המכנה בעריות: בערייתא דאבוי ובערייתא דאימיה. מזרעך לא תתן להעביר למולך, מזרעך לא תתן לאעברא בארמיותא: תני רבי ישמעאל זה שהוא נושא ארמית ומעמיד ממנה בנים, מעמיד אויבים למקום.

הלכה יא

מתני' מעשה ראובן נקרא ולא מיתרגם, מעשה תמר נקרא ומיתרגם, מעשה עגל - הראשון נקרא ומיתרגם, והשני נקרא ולא מיתרגם, ברכת כהנים, ומעשה דוד ואמנון לא ניקרין ולא מיתרגמין.

כדי לא לפרסם את חטאו של ראובן (המשנה סוברת שראובן חטא). **מעשה תמר** שיהודה בא עליה, **נקרא ומיתרגם**, הגם שיש בזה קצת בושה ליהודה, אבל היות ומוזכר שם שהוא הודה, לכך מפרסמים את הדבר, ללמד אותנו שאפשר לחזור בתשובה. **מעשה העגל**; החלק הראשון דהיינו שעשו את העגל, זה **נקרא ומיתרגם**, הגם שיש בזה בושה לעם ישראל, אבל היות וזה חטא של הציבור יכולים לתרגם את זה, והחלק השני שמוזכר שם את חטאו של אהרן הכהן - **נקרא ולא מיתרגם**, כדי לא לפרסם את חטאו של אהרן. **ברכת כהנים, ומעשה דוד ובת שבע, ומעשה אמנון ותמר לא ניקרין ולא מיתרגמין**, מעשה דוד המלך ואמנון זה פשוט שלא קוראים, שהרי לא חייבים לקרוא את כל פרשיות הנביאים ברבים, וא"כ מדוע להזכיר את חטאו של אדונינו דוד. ואת מעשה אמנון, שיש בזה בושה לדוד המלך (אביו של אמנון). ולענין ברכת כהנים הגמ' תבאר מדוע לא קוראים את זה.

המכנה בעריות: דהיינו שהוא מכנה **בערייתא דאבוי ובערייתא דאימיה**, כשהוא קורא ערות אביו וערות אמו (וכן בשאר העריות) הוא מכנה ומתרגם ערות אביו וערות אמו לא תגלה, כדי שזה לא יראה כאילו שהוא מדבר לאחד מהקהל, ומשתקים אותו, כיון שצריך לתרגם את הפסוקים כמו שהם נאמרו.

מזרעך לא תתן להעביר למולך, מזרעך לא תתן לאעברא בארמיותא: אבל אומרת הגמ' שר' ישמעאל נחלק על המשנה, והוא כן תירגם כך את הפסוק, שהרי **תני רבי ישמעאל**, שכוונת הפסוק 'ומזרעך לא תתן להעביר למלך' **זה שהוא נושא ארמית** גויה ומעמיד ממנה בנים, ומעמיד ממנה **אויבים למקום** (ונמצא שהוא מחלל את שם ה', ולכך הפסוק ממשיך ואומר ולא תחלל את שם אלהיך אני ה'). ולכך הדין הזה נאמר בפרשת העריות, ולא בפרשת ע"ז.

הלכה יא

מתני' מעשה ראובן ו'לך ראובן ו'ישכב את בלעה" נקרא ולא מיתרגם,

מסכת פרק ד [הי"א - דף לג] מגילה

גמ' מעשה ראובן וכו': כתיב [איוב טו] אֲשֶׁר חֲכָמִים יִגִּידוּ וְלֹא כִּחְדוּ מַאֲבֹתָם, מה שבר נטלו על כך? לָהֶם לְבָדָם נִתְּנָה הָאָרֶץ, וְלֹא עָבַר זֶר בְּתוֹכָם.

מעשה עגל וכו': איזהו מעשה עגל השני? רבי סימון בשם ר' יהושע בן לוי מתשובה שהשיב משה את אהרן, עד [שמות לב] כִּי פָּרַעַה אֶהְרֹן לְשִׁמְצָה בְּקִמְיָהֶם, חנניה בר שלמיה בשם רב מתשובה שהשיב אהרן את משה, עד כִּי פָּרַעַה אֶהְרֹן לְשִׁמְצָה בְּקִמְיָהֶם, ר' אחא בשם ר' בא ומחא ה' ית עמא עַל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת הָעֶגֶל אֲשֶׁר עָשָׂה אֶהְרֹן. ר' מר עוקבן בשם רבנן דתמן לא דומה גנאי יחיד בציבור, לגנאי ציבור בציבור.

ברכת כהנים וכו': ואתיא כהיא דאמר ר' חלבו בשם רב חונה ברכת כהנים נקראות ולא מיתרגמות, ר' בא בר כהן בעא קומי ר' יוסה מה טעמא אמר

אומר שעד לסוף הפרשה (שנגמרת בפסוק "וַיִּגַּף ה' אֶת הָעָם") ומתרגמינן ומחא ה' ית עמא עַל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת הָעֶגֶל אֲשֶׁר עָשָׂה אֶהְרֹן. ואומר ר' עוקבן וי"א שמר עוקבן אמר את זה בשם רבנן דתמן חכמי בבל, מה החילוק בין החטא של עם ישראל שמתרגמים אותו לבין החטא של אהרן שלא מתרגמים, כיון שלא דומה גנאי של יחיד שאין לאומרו בציבור, כיון שיש בזה ביזיון גדול, לגנאי של הציבור שיכולים לאומרו בציבור, שאין בזה כל כך גנאי גדול.

ברכת כהנים וכו': אומרת הגמ' שיש שגורסים 'וברכת כהנים בו'ו' כיון שזה המשך ממה שנקרא ואינו מתרגם, וגם ברכת כהנים נקרא ואינו מתרגם, והגירסא הזו אתיא כהיא דאמר ר' חלבו בשם רב חונה שפסוקי ברכת כהנים נקראות ולא מיתרגמות, היות וכתוב שם "שֵׁא ה' פָּנָיו אֵלֵינוּ", שלא יאמרו שה' נושא פנים לישראל בחינם. ואומרת הגמ' שלגירסתינו שברכת כהנים אינו נקרא, ר' בא בר כהן בעא קומי

גמ' מעשה ראובן וכו': כתיב אֲשֶׁר חֲכָמִים ראובן ויהודה יִגִּידוּ שהם חטאו (ראובן בבלהה, ויהודה בתמר) וְלֹא כִּחְדוּ מַאֲבֹתָם, ומה שבר נטלו על כך? שְׁלָהֶם לְבָדָם נִתְּנָה הָאָרֶץ, היינו ששבת ראובן קבלו ראשונים את חלקם בארץ, ויהודה נטל את המלכות (שהוא יכול לעשות בארץ כרצונו), וְלֹא עָבַר זֶר בְּתוֹכָם, בחלוקה שתהא לעתיד לבוא, חלקו של ראובן ויהודה צמודים זה לזה.

מעשה עגל וכו': אומרת הגמ' איזהו מעשה עגל השני? רבי סימון בשם ר' יהושע בן לוי מתשובה שהשיב משה את אהרן היינו (מפסוק כ"א) "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֶהְרֹן מַה עָשָׂה לָךְ הָעָם הַזֶּה" עד (פסוק כ"ה) כִּי פָּרַעַה אֶהְרֹן לְשִׁמְצָה בְּקִמְיָהֶם, וחנוניה בר שלמיה בשם רב אומר שמתשובה שהשיב אהרן את משה היינו (מפסוק כ"ב) "וַיֹּאמֶר אֶהְרֹן אֵל יִחִיד אֶף אֲדֹנָי" עד (פסוק כ"ה) כִּי פָּרַעַה אֶהְרֹן לְשִׁמְצָה בְּקִמְיָהֶם, ור' אחא בשם ר' בא

מסכת פרק ד [הי"ב - דף לג] מגילה קעא

ליה [במדבר ו] פה תברכו לברכה ניתנה, לא ניתנה לקריאה.

הלכה יב

מתני' אין מפטירין במרכבה, רבי יהודה מתיר. ר' אליעזר אומר אין מפטירין [יחזקאל מז] בהודע את ירושלם את תועבתיה.

גמ' ר' אליעזר אומר אין מפטירין בהודע את ירושלם את תועבותיה: מעשה באחד שהפטיר בהודע את ירושלם את תועבתיה, אמר לו ר"א ילך אותו האיש וידע בתועבותיה של אמו, ובדקו אחריו ונמצא ממזר.

ודא מזוזה יהבין לה היכא? ר' זעירה רב יהודה בשם שמואל משלשו, ונותנו בתחילת שליש העליון, ר' חלבו בשם רב חונה חוצה את הפתח ומשלשו, ונותנה בסוף שליש התחתון, מה ביניהון? מקום מזוזה ביניהון. בר טברי שאל לרבי

שהוא ממזר.

היות והמשנה סיימה את הלכות קריאת התורה וההפטרות, לכך הגמ' מביאה את הלכות מזוזה, היות ואין לזה משנה; ואומרת הגמ' **ודא מזוזה יהבין לה היכא** היכן קובעים אותה? ר' זעירה בשם רב יהודה **בשם שמואל** אומר שהוא משלשו מחלק את גובה הפתח לשלשה חלקים ונותנו את המזוזה בתחילת השליש העליון, ור' חלבו בשם רב חונה אומר שהוא חוצה את גובה הפתח, ומשלשו ומחלק את החצי העליון של הפתח לשלשה חלקים ונותנה את המזוזה בסוף השליש התחתון, שואלת הגמ' א"כ בעצם הם אומרים אותו הדבר, וא"כ מה ביניהון? מתרצת הגמ' מקום מזוזה ביניהון, שלשית שמואל המזוזה עצמה נמצאת בתוך השליש העליון, ולשית ר' חונה המזוזה עצמה נמצאת לפני תחילת השליש העליון. שואלת הגמ' בר טברי (אחד מתושבי טבריה) שאל לרבי

שאל את ר' יוסה מה טעמא ברכת כהנים לא נקרא? אמר ליה שהיות וכתוב פה תברכו מכאן שהפרשה הזו רק לברכה ניתנה, ולא ניתנה לקריאה.

הלכה יב

מתני' אין מפטירין במרכבה, (ההפטרות של יו"ט שבועות), שמא יבואו להתבונן בזה, ורבי יהודה מתיר. ר' אליעזר אומר אין מפטירין בתוכה שיחזקאל הנביא הוכיח את ישראל ואמר להם הודע את ירושלם את תועבתיה, כיון שלא צריך לפרסם את תועבות ירושלים. **גמ'** ר' אליעזר אומר אין מפטירין בהודע את ירושלם את תועבותיה: ואומרת הגמ' שמעשה באחד שהפטיר בהודע את ירושלם את תועבתיה, ואמר לו ר"א שילך אותו האיש וידע ויתבונן בתועבותיה של אמו שזינתה, ובדקו אחריו ונמצא

יצחק הגע עצמך שהיה שער גבוה, אמר ליה נותנה כנגד כתיפיו. בית מדרשיה דרבי חנינה עבד כן, ר' ירמיה בשם רבי שמואל בר רב יצחק בית מזוזתו של רבי היה עשוי כמין נגר. תלייה בדלת סכנה - שאין בה מצוה, חקק בראש המקל והניחו במקום שאינו ראוי לו סכנה - שאין בה מצוה, רבי בא בשם רב יהודה ואפילו לא סמרו, והא תני והוא שסמרו? אמר ר' יוסה והוא שיחדו לכן. של בית מלווה היו עושין כן בפולמסיות. שמואל אמר נתנה לפניו מטפח פסולה. ר' זעירא בשם שמואל צריך שיהא שְׁמַע שלה רואה את הפתח, ר' ירמיה בשם ר' זעירא כיני מתניתא ציר שיש לו שני פתחים נותן מזוזה על איזה מהן שירצה,

כשר, שואלת הגמ' והא תני שזה כשר דוקא והוא שסמרו? מתרצת הגמ' אמר ר' יוסה שדברי ר' יהודה שמתיר גם אם הוא לא קבע את המקל במסמרים, מדובר והוא שייחדו לכן, ורק אם הוא לא ייחד את המקל שישאר שם, צריך לקבוע את המקל במסמרים. ואומרת הגמ' שהחילים של בית מלווה (מונבו המלך) היו עושין כן כשהיו בפולמסיות הולכים למלחמותיהם, שהיו נוטלים מקל שיש בו מזוזה, כדי להניחו בכל מקום שהם לנים. שמואל אמר שאם עובי מזוזת הפתח היתה רחבה, והוא נתנה את המזוזה לפניו מטפח החיצוני פסולה, כיון שצריך להניחה בטפח הסמוך לרה"ר. ר' זעירא בשם שמואל אומר שצריך לגלול את המזוזה מהסוף להתחלה, כדי שיהא שְׁמַע שלה רואה את הפתח, שואלת הגמ' ר' ירמיה בשם ר' זעירא שואל, וכי כיני (כן היא) מתניתא?! והרי שנינו בבבוייתא שציר שיש לו שני פתחים דהיינו שאם יש קיר דק שמשמש לשני פתחים של שני בתים, הוא נותן מזוזה על איזה פתח מהן שירצה, וזה מועיל לשני הפתחים, וא"כ מוכח שלא חייבים שהשמע יהיה רואה את הפתח, שהרי כשהוא

יצחק, הגע עצמך תתבונן בדברך, מה הדין שהיה שער גבוה, ואם הוא יניח את המזוזה בשליש העליון של הפתח הוא לא יבחין במזוזה, והרי עיקר מצוות המזוזה היא "שכל זמן שיכנס ויצא יפגע ביחוד השם ויזכור אהבתו"? אמר ליה שהוא נותנה את המזוזה כנגד גובה כתיפיו. ואומרת הגמ' שבפתח של הבית מדרשיה דרבי חנינה עבד כן עשו כן. ר' ירמיה בשם רבי שמואל בר רב יצחק אומר שבית מזוזתו נרתיק המזוזה של רבי היה עשוי כמין נגר כמו בריח הדלת, דהיינו שרבי הניח את המזוזה שוכבת (ולא עומדת כמו שאנחנו עושים). ואומרת הברייתא שאם תלייה את המזוזה בדלת ולא במזוזת הבית כדינו, יש סכנה לגור בבית הזה, כיון שאין בה בהנחה הזו מצוה, וא"כ אין מה שיגן על הבית. וכן אם הוא חקק בראש המקל והניח את המזוזה בחקיקה הזו, והניחו את המקל במקום שאינו ראוי לו, א"כ יש כאן סכנה, מפני שאין בה מצוה, ומשמע שאם הוא הניחו את המקל במקום הראוי לו, זה כשר, ואומר רבי בא בשם רב יהודה ואפילו שהוא לא סמרו שהוא לא חיבר את המקל במסמרים למזוזת הבית, זה

מסכת פרק ד [ה"ב - דף לד] מגילה קעג

היאך שָׁמַע שלח רואה את הפתח? בית שיש לו שני פתחים נותן ברגל, היו שניהן רגילין נותן בחזית, היו שניהן חזית נותן על איזה מהן שירצה. פתח שהוא פתוח לגג ולגינה, הרי הוא כפתוח לחיל דברי ר' יוסה בר' יהודה, וחכמים אומרים הרי הוא כפתוח לשוק.

הדר בחוצה לארץ והדר בפונדקי ארץ ישראל - שלשים יום אינו צריך ליתן מזוזה, יותר מכאן צריך ליתן מזוזה. הדר בבורגנין שלשים יום צריך ליתן מזוזה. השוכר בית מישראל צריך ליתן מזוזה, השוכר בית מגוי צריך ליתן מזוזה וכשהוא יוצא נוטל, ובשל ישראל אסור לעשות כן, רבי יעקב בר אחא בשם רבי יאשיה מפני מעשה שאירע, מעשה באחד שנמל והיה קובר את בניו. הדר בפונדקי חוצה לארץ שלשים יום אינו צריך ליתן מזוזה, אם נתן לא יטול, רבי יעקב בר אחא בשם רבי יאשיה מפני מעשה שאירע, מעשה באחד שנמל והיה קובר את בניו.

ליתן מזוזה כבר מהיום הראשון (אם הוא לא מתכוין להיות בצריף הזה ל' יום, זה פטור ממזוזה כיון שזה דירת עראי שפטורה ממזוזה). **השוכר בית מישראל** ליותר מל' יום צריך ליתן מזוזה, וגם **השוכר בית מגוי צריך ליתן מזוזה**, אבל **וכשהוא יוצא** מהבית של הגוי, הוא **נוטל** את המזוזה, כדי שהיא לא תבוא לידי בזיון, אבל **ובשוכר משל ישראל אסור לעשות כן** ליטול את המזוזה, **רבי יעקב בר אחא בשם רבי יאשיה** שהאיסור הוא מפני מעשה שאירע, שמעשה באחד שנמל את המזוזה כשיצא מהבית, והיה קובר את בניו. הדר בפונדקי מלון דרכים בחוצה לארץ אפי' יותר משלשים יום אינו צריך ליתן מזוזה, כיון שזה לא נקבע להיות בביתו, ואם נתן לא יטול, רבי יעקב בר אחא בשם רבי יאשיה שלא יטול מפני מעשה שאירע, שמעשה באחד שנמל את המזוזה, והיה קובר את בניו.

מניח את המזוזה בפתח אחד, **היאך השמע שלח רואה את הפתח** השני? ואומרת הגמ' שבית שיש לו שני פתחים (רחוקים זה מזה), הוא נותן את המזוזה בפתח שהוא רגיל להשתמש בו, ואם היו שניהן רגילין, א"כ הוא נותן בפתח שפתוח לחזית של רה"ר (שלא יחשדו אותו שלא קבע מזוזה), ואם היו שניהן פונים לחזית, א"כ הוא נותן על איזה מהן שירצה. פתח שהוא פתוח לגג ולגינה, ומהגינה נכנסים לבית, הרי הוא כפתוח לחיל (לחצר) וחייב במזוזה דברי ר' יוסה בר' יהודה, וחכמים אומרים שהרי הוא כפתוח לשוק, ופטור ממזוזה. הדר בחוצה לארץ בדירה שכורה, וכן הדר בפונדקי מלון דרכים בארץ ישראל, עד שלשים יום אינו צריך ליתן מזוזה, יותר מכאן צריך ליתן מזוזה. הדר בבורגנין (צריפים העשויים לשומרים בשדות) שלשים יום דהיינו שהוא מתכוין לגור בצריף הזה ל' יום, א"כ הוא צריך

חולדת המולים חייבת במזוזה. חלון שהוא ארבע על ארבע שעבדים יושבים שם ומניפין לרבוניהם, חייבין במזוזה. לולים אלו על גב אלו חייבין במזוזה, הן דו דרס אסקופתה ארעייתא, ר' יוסי הוה מצטער דלא חמא לולא דר' אילעא, דהוה עביד מן דעתהון דכל רבנן.

תפילה ומזוזה מי קודם? שמואל אמר מזוזה קודמת, רב חונה אמר תפילה קודמת, מה טעמיה דשמואל - שכן היא נוהגת בימים טובים ובשבתות. מה טעמא דרב חונה - שכן היא נוהגת במפרשי ימים והולכי מדברים, מתניתא מסייעה לשמואל תפילה שבלת עושין אותה מזוזה, מזוזה שבלת אין עושין אותה תפילין, למה? שמעלין בקודש ולא מורידין.

הדרן עלך פרק הקורא עומד

וכולא מסכתא דמגילה ברחמי שמיא

שואלת הגמ' מה הדין במי שיש לו מעות לקנות או תפילה (תפילין) או מזוזה מי קודם? שמואל אמר שמזוזה קודמת, ורב חונה אמר שתפילה קודמת, ומבאר הגמ' ואומרת מה טעמיה דשמואל כיון שכן היא המזוזה נוהגת גם בימים טובים ובשבתות, וא"כ מוכח שהיא מצוה חשובה יותר, ואומרת הגמ' מה טעמא דרב חונה, כיון שכן היא התפילין נוהגת גם במפרשי הימים והולכי מדברים, והם פטורים ממזוזה, כיון שהבית שבספינה זה דירת עראי שפטורה ממזוזה. ואומרת הגמ' שמתניתא מסייעה לשמואל, שהרי שנינו תפילה שבלתה עושין אותה למזוזה (הוא יכול להשתמש בפרשיות התפילין למזוזה). אבל מזוזה שבלתה אין עושין אותה לתפילין, ולמה? כיון שמעלין בקודש ולא מורידין, וא"כ מוכח מהברייתא כדברי שמואל שקדושת המזוזה גדולה מקדושת התפילין.

הדרן עלך בלי נדר פרק הקורא עומד

וכולא מסכתא דמגילה ברחמי שמיא

חולדת המולים מערות החפורות בגבעות כדי לגור בהם, חייבת במזוזה, הגם שהבית הזה לא נמצא מעל הקרקע. ואומרת הברייתא שחלון שהוא ברוחב ארבע אמות על ארבע אמות, הנמצא בחדר המקרה, שהעבדים יושבים שם ומניפין במניפה שיהיה רוח לרבוניהם, חייבין במזוזה, כיון שיש לזה שם של בית נפרד. ואומרת הברייתא שלולים ארובה שעולים דרכה לבית, ואפי' אם יש כמה ארובות אלו על גבי אלו הם חייבין במזוזה, כיון שזה כפתח, הגם שהן דו דרס על אסקופתה זה ארעייתא (הגם שפתח הכניסה לבית הוא קרקעית הבית), אפי"ה זה נקרא פתח, וחייב במזוזה. ואומרת הגמ' שר' יוסי הוה מצטער דלא חמא שהוא לא ראה את הלולא (הארובה) דר' (של ר') אילעא, דהוה עביד מן דעתהון דכל רבנן שהיא היתה עשויה על דעת כל החכמים, ולכן ר' יוסה הצטער על שלא ראה את הארובה הזאת ולראות האם היה בה מזוזה.

מסכת

מגילה

קעה

הדרן עלך מסכת מגילה,
והדרך עלן, דעתן עלך מסכת
מגילה, ודעתך עלן, לא
נתנשי מינך מסכת מגילה,
ולא תתנשי מינך,
לא בעלמא הדין, ולא
בעלמא דאתי:

הדרן עלך נחזור עליך בלי נדר מסכת
מגילה, והדרך עלן ויפה לנו מסכת מגילה,
דעתן עלך דעתינו עליך מסכת מגילה,
ועבשיו מבקשים מהקב"ה ודעתך עלן,
שמסכת מגילה תחשוב עלינו לטובה, לא
נתנשי מינך, לא נעזוב אותך מסכת מגילה,
ומבקשים מהקב"ה ולא תתנשי מינך,
שמסכת מגילה, לא תעזוב אותנו, לא
בעלמא הדין לא בעולם הזה, ולא בעלמא
דאתי ולא בעולם הבא:

יאמר כן שלשה פעמים, ואחר כך אומר:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתהא תורתך אומנתינו, בעולם הזה, ותהא עמנו
לעולם הבא:

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפינו, ובפיפיות עמך בית ישראל, ונהיה כולנו אנחנו,
וצאצאינו, וצאצאי עמך בית ישראל, כולנו יודעי שמך, ולומדי תורתך לשמה.

מאיבי תחכמני מצותך, כי לעולם היא לי: יהי לפני תמים בחקיך, למען לא אבוש: לעולם לא
אשכח פקודיך, כי כם חיייתי: ברוך אתה אדני, למדני חקיך:

אמן אמן אמן סלה ועד:

מודים אנחנו לפניך, אדני אלהינו ואלהי אבותינו, ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש, ולא
שמת חלקנו מיושבי קרנות, שאנו משכימים, והם משכימים, אנו משכימים לדברי תורה,
והם משכימים לדברים בטלים, אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים ומקבלים שכר, והם
עמלים ואינן מקבלים שכר, אנו רצים והם רצים, אנו רצים לחיי העולם הבא, והם רצים
לבאר שחת, שנאמר ואתה אלהים תורדם לבאר שחת, אנשי דמים ומרמה, לא יחצו מיהם,
ואני אבטח בך:

יהי רצון מלפניך, אדני אלהי, כשם שעזרתני לסיים מסכת מגילה, כן תעזרני להתחיל מסכתות
וספרים אחרים ולסייםם, ללמוד, וללמד, לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך
באהבה, וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים, יעמוד לי, ולזרעי, שלא תמוש
התורה, מפני, ומפי זרעי, וזרע זרעי עד עולם. ותתקיים בי, בהתהלכך תנחה אתך, בשכבך
תשמר עליך, והקיצות היא תשיחך: כי בי ירבו ימיה, ויוסיפו לך שנות חיים: אך ימים
בימינה, בשמאולה עשר וכבוד: אדני עז לעמו יתן, אדני יברך את עמו בשלום:

מסכת

מגילה

יִתְגַּדֵּל וַיִּתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֶלְמָא דְּהוּא
 בְּעֶלְמָא דְּהוּא עֵתִיד לְחַדְתָּא,
 וְלֹאֲחִיא מִתִּיא, וְלֹאֲסָקָא לְחִי
 עֶלְמָא, וְלִמְבִּנֵי קְרִיתָא דִּירוּשָׁלַם,
 וְלִשְׂכָּלֵל הֵיכְלִיהָ בְּגוֹה, וְלִמְעַקֵּר
 פּוֹלְחָנָא נּוֹכְרָאָה מֵאַרְעָא,
 וְלֹאֲתָבָא פּוֹלְחָנָא דְּשָׁמְיָא
 לְאַתְרָהּ, וַיִּמְלִיךְ קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא, בְּמַלְכוּתֶיהָ וַיְקַרְהָ, [וַיִּצְמַח
 פְּרָקְנָה וַיִּקְרַב מְשִׁיחָהּ.] בְּחֵיכּוֹן
 וּבְיוֹמֵיכּוֹן, וּבְחֵי דְכָל בֵּית
 יִשְׂרָאֵל, בְּעֶגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב.
 וְאַמְרוּ אָמֵן:

יִתְגַּדֵּל וַיִּתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֶלְמָא דְּהוּא
 עֵתִיד לְחַדְתָּא, בַּעוֹלָם שְׁהִקְבִּ"ה עֵתִיד
 לְחַדֵּשׁ, וְלֹאֲחִיא מִתִּיא, וְלֹאֲחִיוֹת אֶת הַמִּתִּים,
 וְלֹאֲסָקָא לְחֵי עֶלְמָא, וְלֹאֲעֵלוֹת אֶת הַמִּתִּים
 מִקְבָּרָם לְחֵי עוֹלָמִים, וְלִמְבִּנֵי קְרִיתָא
 דִּירוּשָׁלַם, וְלִבְנוֹת אֶת הָעִיר יְרוּשָׁלַם,
 וְלִשְׂכָּלֵל הֵיכְלִיהָ בְּגוֹה, וְלִיסֵד אֶת הֵיכְלוֹ
 בְּתוֹךְ הָעִיר, וְלִמְעַקֵּר פּוֹלְחָנָא נּוֹכְרָאָה
 מֵאַרְעָא, וְלַעֲקוֹר אֶת עֲבוֹדַת הָאֱלִילִים
 מֵאַרְצוֹ: מֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וְלֹאֲתָבָא פּוֹלְחָנָא
 דְּשָׁמְיָא לְאַתְרָהּ, וְלִהְיוֹת אֶת עֲבוֹדַת
 הַשָּׁמַיִם לְמִקְוֵמוֹ (בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ), וַיִּמְלִיךְ
 קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהִקְבִּ"ה יִמְלֹךְ,
 בְּמַלְכוּתֶיהָ וַיְקַרְהָ, בְּמַלְכוּתוֹ וּבְבוֹדוֹ, (וַיִּצְמַח
 פְּרָקְנָה וְהִקְבִּ"ה יִצְמִיחַ אֶת הַהַצֵּלָה: שֶׁל עַם
 יִשְׂרָאֵל, וַיִּקְרַב מְשִׁיחָהּ. וַיְבִיא אֶת מְשִׁיחוֹ).
 וְכָל אֵלּוֹ הַדְּבָרִים יִהְיוּ בְּחֵיכּוֹן וּבְיוֹמֵיכּוֹן,
 וּבְחֵי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּעֶגְלָא וּבְזִמְן
 קָרִיב. וְזֶה יִהְיֶה בְּמַהֲרָה וּבְזִמְן קָרִיב. וְאַמְרוּ
 אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ, לְעָלָם וּלְעָלְמֵי עָלְמֵינָא

יִתְבָּרַךְ וַיִּשְׁתַּבַּח וַיִּתְפָּאֵר וַיִּתְרַומֵם וַיִּתְנַשֵּׂא וַיִּתְהַדָּר וַיִּתְעַלֶּה וַיִּתְהַלָּל, שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא. לְעָלָא מִן כָּל בְּרַכְתָּא וְשִׁירָתָא, תְּשַׁבַּחְתָּא וְנַחֲמָתָא, דְּאַמְרִין
 בְּעֶלְמָא. וְאַמְרוּ אָמֵן:

עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן, וְעַל כָּל מֵאָן
 דְּעָסְקִין בְּאוֹרֵיתָא, דִּי בְּאַתְרָא [בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל: קְדִישָׁא] הָדִין, וְדִי כָּל אֲתֵר
 וְאַתֵּר, יְהֵא לְהוֹן וּלְכוֹן, שְׁלָמָא רַבָּא, חָנָא וְחִסְדָּא וְרַחֲמִין, וְחֵינן אֲרִיכּוֹן, וּמְזוּנָא רוּיָחָא,
 וּפְרָקְנָא מִן קָדָם אֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמֵי אֲרָעָא. וְאַמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמֵינָא, וְחַיִּים טוֹבִים, עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְאַמְרוּ אָמֵן:

עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם, עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְאַמְרוּ אָמֵן: